

T.C.
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Melhame-i Cevrî (Tanıtımı-Transkripsiyonlu Metin-Konu
tasnifi-Asıl Metin-Sözlük) /

Yasemin Akkuş

Danışman: M.Emin Ertan

2001- Sakarya

GİRİŞ

Cevrî, 17. yüzyılda yaşamış Klasik Edebiyat'a dâhil olmuş, hattat ve şâir kimliğiyle ün salmış bir sanatçıdır. “Melhame-i Cevrî” yaptığımız çalışmanın konusunu teşkil etmektedir. Eser ve eser hakkında verilen bilgilerin daha rahat anlaşılabilmesi için çalışmamızı kronolojik sırayı takip ederek biçimlendirdik. Eserin içeriği ve yazarı hakkında bilgi vermeden önce “Melhame” kavramı üzerinde durmak istiyoruz.

1.MELHAME

“Melhame” kelimesi yapı ve anlam itibariyle değişik manalar ifade etmektedir. Eserin İ nüshasında bu kelimenin “Mülhime” veya “Mülheme” olarak kullanıldığını görüyoruz. Hatta M nüshasında müstensih bu kelimeyi “Melheme” olarak harekelemiştir. “Melheme”nin ne anlama geldiğini bulamadık. Karşımıza yazılışı birbirine benzeyen fakat bir ses farklılığıyla iki değişik anlamlı kelime çıkıyor. Değişmeyen ise eser ve içeriğidir. Aynı kitap farklı nüshalarda birbirine yakın seslerle ama farklı isimlerle adlandırılmış oluyor.

“Mülhime” tabiri: “ilham eden, kişinin içine doğan” anlamındadır. “Melhame” ise: “kanlı savaş” anlamına gelmektedir. Aradaki anlam farkının “ه” ve “ح” sesleriyle meydana geldiğini görüyoruz. Bu eser tek kişinin eseri olduğundan farklılığın müstensihten kaynaklandığı kanaatini taşıyoruz. Eserde verilen bilgilerin ilham yoluyla ortaya çıktığını ve eserin Danyal’in bilge kişiliği ve sezgisiyle ilişkisini dikkate almak gerekir. “İlham eden, ilham edilmiş” anlamında Mülhime veya Mülheme adlandırılması yapılmış olabilir. Eserin içeriğine baktığımızda karşımıza çıkan kanlı savaş tablolarını göz önüne alırsak Melhame tabiri de gayet uygun düşer. Yapılan bu yorumlar bize aittir. Gerçek olan şu ki: eser daha çok “Melhame” olarak bilinse ve adlandırılrsa da bazı nüshalarda “Mülhime” ve “Melheme” adına rastlamaktayız.

“Melhame” kelimesi (Şâmil İslam Ansk., 1991: 123) :“büyük olay, şiddetli savaş, savaş meydanı, kahramanlık, destan, masal ve romanı” şeklinde tanımlanmaktadır.

Kur’ân-ı Kerîm’de “Melhame” kelimesine rastlanmaz. Ancak “et” anlamında “lahm” ve çoğulu “luhüm” kökleri vardır. İbnü’l-Manzûr (ö.711/1311) eski Arapça’da “bozgunla sonuçlanan kesin savaş, takip ve katil” anlamlarına gelen Melhame’yi: karışma,

karışıklık, savaş meydanlarında öldürülmüş insan vücudunun etleriyle “Melhame” sözcüğünün manalarını birbirine bağlamaya çalışmaktadır. (a.g.e., s.123)

Bu tanımdan yola çıkarak eserde anlatılan ve haber verilen hükümlerin geneline baktığımızda savaş ortamı, katiller, yol kesiciler, kellelerin uçuşması, kan dökülmesi, karışıklık ve fitne gibi durumlar sık sık karşımıza çıkmaktadır. O halde “Melhame” “kanlı savaş” tanımıyla bağdaşmaktadır; diyebiliriz. Bu yargıların kesin bir dayanağı yoktur. Eserden ve belli bir takım bilgilerden yararlanılarak oluşturulmuş tespitlerimizdir. Eserde yer alan ve aşağıya örneklerini sunduğumuz bazı beyitler, “Melhame” sözcüğünü tanıtıcı ve açıklayıcı niteliktedir:

Ol kitābuñ ki adı Melhamedür

Nüs*a-i qādixāt-ı mu`]amedür (1b/12)

Ceng fetretle şöyle döküle "an

Nüs*a-i Melqame ola meydan (82a/6)

@ola fitneyle ~aqnı maçkemenüñ

Ola bir nüs*ası bu Melqamenüñ (88a/6)

Melhame, anlamca kan ve savaş ifade etse de elimizdeki eserde gelecek olayları haber vermek üzere yazılmış bir kitabın adı olarak karşımıza çıkmaktadır. Geleceğe dair verilen hükümler ay, güneş, yıldız gibi pek çok gök cismine ve gökyüzü ile yeryüzü hareketlerine dayandırılmıştır. Kültürümüzde bir ”Meteoroloji Kitabı” olarak da bilinen bu eserin temeli nücüm ilmini(astrolojiyi) içermektedir. Bunun yanı sıra eserde, gelecek adına söylenen bir çok hususun anlaşılmasında tecrübenin etkisi hemen kendini gösterir.

İbn Haldun (ö.808/ 1405) El-Mukaddime’sinde Melhame’lerin meşhur kimselere isnat edildiğini söylemektedir.(a.g.e.,s.123) Melhame-i Cevrī’de Dānyāl Nebī, Ebū Cāfer Sādık, Musa(Hz. Musa olabilir) isimlerine rastlıyoruz. Melhame’yi bir kişiye isnat etmek mecburiyetinde kalırsak bu kişi ancak: “Dānyāl Nebī” olabilir..

Eserdeki bilgilerin bazılarının Dānyāl Peygamber'e isnadı ve Bābil Kralına sık sık temasta bulunulması eserin muhtemelen yahudi bir kaynağa istināt ettiğini göstermektedir. (Gibb, 1999:212)

1.1.DĀNYĀL NEBĪ

Dānyāl Nebī'nin hayatı Ahd-i Atik'te kendisine nisbet edilen Daniel kitabında az da olsa bulunmaktadır. Bu bilgilere göre Dānyāl, milattan önce VI. yüzyılda Babil sarayında yaşamış bir yahudi peygamberidir. İsrailoğulları'nın Yahuda kabilesinden ve kral soyundandır.(İslam Ansk., s.480)

Kur'ān-ı Kerīm ve hadislerde Dānyāl Nebī'nin ismi ve kendisiyle ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Dānyāl Nebī, İslāmī kaynaklarda mürsel olmayan bir nebī ve bilge kişi(hakīm) olarak takdim edilmiştir.(a.g.e., s.481)

Mes'ūdī'nin Murūc adlı eserinde iki Dānyāl'den bahsedilir (İslam Ansk., 1988: 479): "Biri Bābil esaretinde bulunmuş olan genç Dānyāl'dir, diğeri daha eski zamanlarda Nuh Peygamber ile İbrahim Peygamber arasındaki devirde yaşayan Dānyāl Nebī'dir. Dünya olayları ve olacaklar hakkındaki kehanetler bu ikinci Dānyāl'e atf edilmekte olup onun bu görüşleri "Kitab El-Cifr" adındaki eserinde yer aldığı söylenmektedir."

Sālih ve bilge bir kişiliğe sahip olan Dānyāl Nebī'nin Melhame'de adı çok sık yer almaktadır. Bābil'de yaşayan ve Yahudi peygamberi olan Dānyāl ile bilge kişiliği ve cifr ilmiyle tanınan Dānyāl, kaynaklara göre farklı kişilerdir. Bilge ve hakīm olan Dānyāl, eserde Dānyāl Nebī olarak anılmaktadır:

Özge fehm it bu sırr-ı bü'l-`acebi

Böyledür "avl-i Dānyāl Nebī (19b/6)

Didi hikmetle Dānyāl Nebī

Çeke *al"-ı zamāne ço" ta`abı (13a/18)

Bu konuda yeterli bilgiye sahip değiliz. Elimizde iki farklı Dānyāl mevcuttur. İkisinin de adının Dānyāl olması aynı milletten ve aynı kültürden olduğunu göstermektedir. Peygamberler bilge ve hakīm bir kişiliğe sahip olduklarından iki Dānyāl'ın aynı şahıs olma ihtimali vardır.

Melhame'de Dānyāl'in yanısıra Ebū Cāfer Sādık, Ebū'l-Fazl, Mūsa(Hz. Musa), Yunan bilginlerinden Restales'in(Aristoteles olabilir) de adı geçmektedir. Dönemin bilginleri bir konuda ihtilafa düştüklerinde ve aralarında fikir birliği sağlayamadıklarında itibar edilen kişilerin fikirlerine yer vermek suretiyle isimleri zikredilmiştir. Ebu Cāfer Sadık, Musa,Ebū'l-Fazl ve Restales'in sözlerine itibar edildiğini görüyoruz:

Ola ço" qarbu {arbu sefk-i dimā
éavl-i Ca`fer der itme şek a~lā (15a/7)

Mu`teber bunda "avl-i Mūsādur
Ki bugünlerde ferāğat evlādur (5b/11b)

Dir Ebu'l-Fa{l idüb bu güne `ayān
Olsa mağribde ger bedīd o nişān (7b/15)

Ço" yiyüb yatmadan gelür ni"rīs
Böyledür qikmetinde Res|ālis (54a/8)

Kimi zaman ihtilāfa düşen kimi zaman ittifāk içinde olan ehl-i hikmetin halleri eserde dile getirilmiştir:

Didi Ca`fer mülāyim ola şitā
Serd ola didi Dānyāl ammā (26a/3)

Dānyāl ile Ca`fer-i Sādı"
Da*i erbāb-ı qikmet-i ~ābı" (47a/18)

İttifā" üzeredir bu ma`nāda
Hem-zebān oldılar bu da`vāda (47a/19)

Kaynak itibariyle Dānyāl Nebī'ye dayanan Melhame için bizdeki geçici, asıl belge hükmünde olan eser Şemsiyye'dir. Bu sebeple Yazıcıoğlu Selahaddin'in Şemsiyye'si hakkında bilgi vermeyi uygun buluyoruz.

1.2.YAZICIOĞLU SELAHADDİN'İN ŞEMSIYYE'Sİ

Melhame-i Cevrī kaynak olarak Farsça bir esere dayanmaktadır. Kaynağın ne olduğu, kime ait olduğu ve içeriği hakkında açıklayıcı bilgiye sahip değiliz. Konumuz olan Melhame'yi yazarı Cevrī'nin Yazıcı Selahaddin'in Şemsiyye'sinden aktardığını, Yazıcı'nın da Şemsiyye'yi Farsça bir eserden çevirdiğini aşağıdaki beyitlerden anlıyoruz:

Bundan akdim bir ehl-i na] m-ı güzīn
Ki dinür nāmına Salāhuddīn (1b/2)

Farisī nüshadan bu Melhame'yi
Ya`ni bir "avl-i | urfe-zemzemeyi (1b/3)

@arz-ı Rūmīde eylemiş beste
éılmamış bir usūle peyveste (1b/4)

Şemsiyye (Gibb, 1999:248): “Şemsī yılın aylarına göre vukū bulacak olan tutulma, hāle, gökkuşağı, yıldız kayması gibi meteorolojik hādiseleden çıkarılabilecek olan birtakım alāmetler üzerine yazılmış olan manzum bir risāledir.”

Yazıcıoğlu ve Şemsiyye hakkında yeterli bilgi mevcut değildir. Tezkire yazarı Ālī, Yazıcı Selahaddin'in ilm-i nūcūmda oldukça bilgili olduğunu; dünyevī ve semāvī hādiseleden çıkarılabilecek alāmetlere dāir bir kitap yazdığını ve muhtemelen Ankara'da ya da bir başka Anadolu kasabasında doğduğunu söyler. (a.g.e.,s.248)

Selahaddin Yazıcı Şemsiyye'yi 811H./1408M'de, Cevrî ise Melhame'yi 1045H./1635M.'de tamamlamıştır.. Aradaki zaman farkı iki yüzyıldır.

Yazıcı Selahaddin, Şemsiyye'sini kime ve niçin yazdığını 127 beyitlik bir bölümde anlatır. Şemsiyye'nin sonunda eserin 4788 beyitten müteşekkil olduğunu beyan eder: (Ayan, 1981: 22)

Cümle bu cem`ü'l-mecâmi` ey`azîz

Oldı dört biñ yidi yüz seksen sekiz

Cevrî Şemsiyye'nin dilinin anlaşılmasız olduğunu iddia etmiştir. Halbuki Melhame-i Cevrî'den daha sade ve anlaşılır olduğunu okuyan herkes rahatlıkla görebilir. Hüseyin Ayan'ın Şemsiyye ve Melhame için kullandığı ifadeler durumu açıklayıcı niteliktedir (a.g.e., s.26): “Şemsiyye'de Türkçe kelimeler Arapça ve Farsça'ya nazaran çoğunluktadır. Muhtevası zengindir. Tabii olayların, ictimâî olaylar üzerindeki tesirleri daha açık ifade edilmektedir. Zırâatla uğraşan bir milletin ihtiyaç duyduğu meselelere daha çok yer verilmiştir. Cevrî'nin yeniden yazdığını söylediği Melhame'de ise adına Osmanlıca dediğimiz Türkçe'nin XVII. yüzyıldaki Arapça ve Farsça kelimelerin hücumu altında ağırlaşmış şeklini görürüz. Yalın ifadelerin yerini ağdalı tamlamalar almıştır. Türkçe bölüm ve kısım başlıkları Farsça tamlamalarla yazılmıştır. Günlerin adları değişmiştir. Bazı kısımlar lüzumsuz bulunarak çıkarılmıştır. Buna mukabil ilaveler de yapılmıştır.”

1.3.MELHAME-İ CEVRİ

1.3.1.CEVRI'NİN HAYATI VE EDEBİ KİŞİLİĞİ

Mevlevî şairlerinden olan Cevrî 17.yüzyılın ilk yarısında yaşamıştır. (Mengi, 1994: 189) Doğum tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber Emir Halife için yazdığı bir Mesnevî'nin bitirilişine düşürdüğü tarihin delâletiyle 1005H./1595M.'de doğduğu söylenebilir.(Ayan, 1981: 4)

Cevrî kendisine sanat olarak hattatlığı seçmiştir. Bütün kaynaklar onun iyi bir hattat olduğunda birleşirler.(a.g.e., s.5) Çok yönlü bir şair olup daha çok hattatlığıyla ün kazanmıştır. Mevlana'ya bağlılığı ile tanınır.(Mengi, 1994:189) Feyzinden faydalandığı Sarı Abdullah Efendi'nin eserlerinden bir çok kitap ve risalenin yanısıra Mevlana'nın Mesnevî'sini de istinsah etmiştir.

Cevrî eserlerinde anlaşılması güç, yabancı kelimelerin çokça yer aldığı bir dil kullanmıştır.

Devlet memuriyeti alıp almadığı münakaşa konusu olan fakat yazdığı kitaplardan kazandığı paralarla geçimini sağlayan Cevrî Çelebî 1065H./1654M.'de İstanbul'da ölmüştür.(Ayan, 1981: 7)

1.3.2.CEVİRİ'NİN ESERLERİ

Cevrî birçok esere sahiptir. Bu eserlerin sadece ismini söyleyip geçeceğiz.:

1. Divan
2. Selim-nâme
3. Hilye-i Çihâr-yâr-ı Güzîn
4. Hall-i Tahkîkât
5. Aynü'l-füyûz
6. Melhame
7. Nazm-ı Niyâz

1.3.3.MELHAME-İ CEVRİ

Melhame, Farsça eserden çevrilen Yazıcı Selahaddin'e ait Şemsiyye'nin Cevrî tarafından yeniden kaleme alınmasıyla oluşmuş bir eserdir.

Melhame-i Cevrī, 3617 beyitten oluşmaktadır fakat bu sayı müstensihlerin elinde farklılıklar gösterebilmektedir. Çokça okunan ve döneminde rağbet gören Melhame, bir çok müstensih tarafından istinsah edilmiştir. Bu sebeple hemen hemen her nüsha arasında farklılıklar mevcuttur.

Selahaddin Yazıcı'nın Şemsiyye'si fā i lā tūn / fā i lā tūn / fā i lūn vezniyle olduğu halde Cevrī, Melhame'yi aktarırken veznini de değiştirmiş, fe i lā tūn / me fā ī lūn / fe i lūn kalıbını kullanmıştır. Eseri, aruz veznine göre incelediğimizde zihaf, imāle ve ulamalarla dolu olduğunu görüyoruz. Vezin ikinci planda kalmıştır, diyebiliriz. Buna sebep olarak: Melhame'nin sanat kaygısıyla yazılmış bir eser olmayıp belli bir amaç uğruna meydana getirilmesi gösterilebilir. Maksat edebī bir eser vermek değil, çokça okunan bir kitabı anlaşılır şekilde halka sunmaktır. Her ne kadar Cevrī, bu hususta bizce (Hüseyn Ayan'a göre de) başarılı olmadıysa da böyle bir eseri tekrar ele alması Klasik Edebiyat için yeni bir malzeme oluşturmuş ve çeşitlilik arz etmiştir.

Melhame-i Cevrī, mesnevī tarzında yazılmıştır. Eserde –çok sık olmamakla birlikte- edebī sanat kullanılmıştır. Cevrī'nin sanat yaptığı yerler genellikle gök cisimlerinden ve tabiat olaylarından bahsedilen kısımlardır:

Zīr-i ebrūda çün ru*-ı dilber

Eyleye şems burc-ı éavsi ma"arr (11b/10)

éopsa nāgeh `a]īm gerd ğubār

Nitekim *a | | -ı `ārı { -ı dil-dār (10a/8)

éa | re-yi *ūn-ı eşk-i dīde-mixāl

Düşe encüm yere budur aqvāl (56a/16)

Örnek teşkil etmesi açısından aldığımız yukarıdaki beyitlerde ve eserin genelinde mecazın türleri, tenāsüb, teşbih gibi edebī sanatlar kullanılmıştır.

Melhame, yazıldığı dönemin yaşayış özelliklerinden tarımla ilgili unsurlara, insanların tabiatla ilgili inanç ve bilgilerinden yapılan savaşlara kadar değişik toplumların kültürel özelliklerini canlı bir biçimde yansıtmaktadır. Ayrıca Rum, Yunan, İran, Irak, Arap, Süryani, Bâbil gibi farklı milletlerin inançlarından geleneklerine, devletlerinden hükümdarlarına kadar çok renkli bir tablo sunmaktadır.

2.TARANAN MELHAME NÜSHALARI

Daha önce de zikrettiğimiz gibi Melhame, yüzyıllar boyunca çok okunmuş, halk arasında çok rağbet görmüş bir eserdir. Bu sebeple Melhame-i Cevrî'nin “sayısız yazma nüsha”ları bulunmaktadır. Ayrıca eser, 1294H./1872M.’de basılmıştır.(a.g.e., s.27))

Yaptığımız araştırmada Melhame’ye ait bir çok nüshayla karşılaştık. Bu nüshaların ilki M. Emin Ertan’ın özel kitaplığında bulunan el yazma nüshaydı. Böylece diğer nüshalara da yol açılmış oluyordu.

Esere ait toplam nüsha sayısını net bir şekilde söylemek imkansızdı. Melhame nüshalarının bir kısmını inceleme şansı bulabildik fakat bazı kütüphaneler çeşitli sebeplerle (17 Ağustos 1999 v.d.) bakıma alındığı için bu eserlere ulaşma imkanımız olmadı. Dolayısıyla bizim ulaşabildiğimiz nüshaların 5 tanesi taş baskı, 19’u yazma olmak üzere 24 tanedir. Bir görüşe göre (Gibb, 1999: 249): “Cevrî'nin adaptasyonunun British Museum’da bir nüshası bulunmaktadır.”

Danışman Hoca’m Mehmet Emin Ertan’ın kitaplığında yer alan 1 adet el yazma Melhame, çalışmamızın başlangıcını temsil etmektedir.104 varak olan M nüshası hat ve düzen itibariyle bozuk bir yapıya sahipti. Bu sebeple diğer nüshalar üzerinde yoğunlaşma ihtiyacını hissettik. M nüshasının müstensihine ve yazıldığı tarihe ilişkin herhangi bir bilgiye rastlayamadık. Fakat okumada zorlandığımız kelimelerde karşılaştırma ve daha sağlıklı bir okuma için devamlı surette M nüshasından faydalandık.

İzmir Milli Kütüphane’de bulunan 96 varaklık 1 adet el yazma Melhame, gayet düzenli olup son kısmında yer alması gereken “Menāzil-i Kamer” bölümünün eksik olduğunu farkettilik. İ nüshasını da okuyamadığımız ya da şüphelendiğimiz bölümlerde kullandık.

İsam ve Atıf Efendi Kütüphaneleri’nde birer tane taş baskı Melhame nüshası bulduk.1856’da Tabhāne-i Āmire’de basılan İsam nüshası, taş baskı olan diğerk Melhame nüshaları gibi 178 sayfadan ibaretti ve başlıkları Türkçe’ydi. Atıf Efendi Kütüphanesi (deprem sebebiyle) kapalı olduğu için burada bulunan nüshayı incelememiz mümkün olmadı.

Ankara Milli Kütüphane’de 1647M. tarihli, 115 vr. olan 1 tane yazma Melhame nüshası bulunmaktadır. Metin karşılaştırması ve edisyon kritik yapmadığımız için bize oldukça uzak olan bir yerdeki bu nüshayı görme imkanımız olmadı ve gerek duymadık.

Manisa İl Halk Kütüphanesi’nde 1513 numaralı “Mülheme” adlı yazmayı inceleme şansımız oldu. 1028H./1618M. tarihli, 30 varak olan eser, içerik olarak Melhame’yle aynı konulardan bahsetmekteydi. Fakat söz konusu yazma mensur bir metindi. Dolayısıyla bu eserden faydalanamadık.

İsam Kütüphanesi’nde bilgisayarla yaptığımız taramada Topkapı Sarayı Kütüphanesi’nde 6 adet el yazma nüsha olduğunu tespit ettik. Tahminimizce bu nüshalar, tarih ve düzen itibariyle en sahih nüshalardır. Fakat T’de var olan nüshaları görme ve inceleme imkanımız olmadı çünkü çalışmalarımız esnasında Topkapı sarayı Kütüphanesi kullanıma kapalıydı. Oradaki görevliler 1,1.5 seneden önce tadilatın bitmeyeceğini ve kütüphaneden faydalanmamızın imkansız olduğunu söyledikleri için bu 6 adet nüshayı ismiyle zikretmekle yetindik.

Yaptığımız çalışmanın son durağı olan Süleymaniye Kütüphanesi’nde 3 tane taş baskı, 10 tane el yazma nüshayla karşılaştık. El yazma nüshaların bir kısmı eksik, bir kısmı tarih itibariyle diğerklerine göre yeniydi.

Adlarını zikrettiğimiz bütün bu nüshaların 16 tanesini karşılaştırmak suretiyle inceleyip eserin eksiksiz olmasını, tarihini ve hattını dikkate alarak -bizce- en uygun olan Süleymaniye Kütüphanesi'nde Çelebi Abdullah Bölümü'nün 234 numaralı Melhame-i Cevrî nüshasında karar kıldık.

2.1.NÜSHANIN GENEL ÖZELLİKLERİ

Süleymaniye Kütüphanesi Çelebi Abdullah Efendi Bölümü'nün 234 numaralı eseri 1086H.(Muharrem) tarihli olup müstensihi hakkında herhangi bir bilgiye rastlayamadık. 97 varak (1b-98a) ve 21 satırdan oluşan Melhame nüshası meşin ciltli ve tezhipli olmasının yanısıra talik yazıyla kaleme alınmıştır. Sayfalar çift sütundan oluşmaktadır. Reddâde, düzenli olmasa da mevcuttur. Eserin başlıkları Farsça'dır.

Nüshada müstensihden veya şâirden kaynaklanan bir takım hatalar vardır. Bu hataların bir kısmı imlâ yanlışları bir kısmı da başlık ve mısra kaymaları şeklinde karşımıza çıkar. Metnin okunması sırasında tespit ettiğimiz yanlışlıklar sayıca çok fazla olduğundan hepsini tek tek gösterme gereğini duymadım. Dolayısıyla sık tekrarlanan hataları söylemeye çalıştım.

Çalıştığımız Melhame nüshasında başlık kaymaları vardır. Bu kaymaları transkribe ettiğimiz metin içerisinde dipnotlar şeklinde belirttim. Aynı şekilde mısra kaymalarında da gerekli gördüğümüz yerlerde dipnot kullandım. Başlık ve mısra kaymalarını İ ve M nüshalarıyla karşılaştırarak tespit ettim. Ortaya doğru bir metin çıkması için bazı yerlerde Sü nüshasını değil İ nüshasını esas aldım. Yine bunları dipnotta belirttim. Bahsettiğim tüm bu hataları metin üzerinde gösterdiğim için burada tekrar ele alma gereği duymadım.

Eserde bazı beyitlerin yerleri diğer nüshalara göre (İ,M) farklılık göstermektedir: 26b/14b-15b. Bu durumun müstensihden kaynaklandığı kanaatini taşıyoruz.

Melhame'nin başından sonuna kadar bir çok yerinde tamlama yanlışlıkları mevcuttur. Bunlara sebep olarak şâirin kalıp veya ifade problemini gösterebiliriz. Eserde var olan hatalar Cevrî'yi ikinci sınıf bir şair konumuna düşürmektedir.

Tamlama yanlışlıklarının büyük bir kısmı atıf tamlamasında kullanılması gereken “ج” harfinin yokluğundan kaynaklanıyor: Mara{ renc (7b/21b) şeklinde olan tamlama mara{ u renc olmalıydı. Buna benzer çok örnek verebiliriz: `ayş `işret (4b/8a), mülk mal (85a/18b), "īl "āl (25b/14) vb.

Tamlama yanlışlıklarının diğer bir çeşidi ise; vasıf tamlamalarında “ج” harfinin bulunmasıdır. Bağlaç olan “ج” tamlama yapmak için kullanılmıştır: dest ü düşmen (83a/6a) tamlaması dest-i düşmen şeklinde olmalıydı. Bir başka örnek daha verirsek; `ar{ u Ira" (82a/9a) , doğrusu “`ar{-ı Ira”tır.

Melhame imlā yönünden yeterli değildir. Harf fazlalığı ve harf eksiklikleri vardır. Kelimelerin yazımında harflerin noktaları bazen fazla bazen eksik bazen de üstte olması gerekirken alttadır. Bunların bir kısmını metin üzerinde dipnot şeklinde belirttik. Örnek verecek olursak: “wāhib”(9b/19b) kelimesindeki “ذ” harfi “ذ” olarak verilmiş , “ire”(10b/5b) kelimesinin sonunda olması gereken “و” eksiktir, “berg”(14b/8b) kelimesinin “ب” harfi “ن” şeklindedir, “a|re”(72a/2a) kelimesindeki “ق” harfinin noktaları yoktur, “*āb”(46a/7b) kelimesinde vāv-ı ma`düleyi oluşturan “ج” harfi yoktur.

Bazı kelimeler yanlış yazıldığı için hem beyitin kafiyesini hem de anlamını bozmaktadır: “nā-maḡ~ül”(36b/16b) kelimesi “nā-maḡ~ūr” olmalıydı, “helāk”(38a/19b) kelimesi “melāl”(İ:38a/12) olmalıydı.

Eserde bulunan diğer bir imla hatası da aynı kelimelerin farklı biçimlerde yazılmasıdır. Mesela; “naḡs” kelimesi nüshanın çeşitli yerlerinde bazen “ح” ile bazen “خ” ile, “*al” kelimesi bazen “qal” olarak yazılmıştır. Bu durum kimi zaman kavram karışıklığına yol açmış olsa da biz, metnin transkribinde nüshaya sadık kalmaya çalıştık. Fakat beyitin anlamını büyük ölçüde etkileyecek olan kelimelerde İ nüshasını esas alarak, bunu dipnotta belirttik.

Metinde geçen kişi isimleri, yıldız isimleri ve ülke isimlerinin baş harflerini büyük yazdığ. Bu zel isimlere gelen ekler yazılırken kesme işareti ya da metnin herhangi bir yerinde noktalama işareti kullanmadık.

Eseri transkribe ederken bazı kelimeleri okuyamadım. Bu kelimeleri “.....” şeklinde gösterdim. Melhame'nin transkripsiyonunda astronomiyle, meteorolojiyle, yıldızlarla ilgili yabancı deyimler ve terimlerin yanısıra metin yazım hataları da dikkate alınır sa yanlış okumalar olabilir. Okuduğum fakat emin olamadığım kelimelerin yanına soru işareti (?) koydum. Eserde yer alan Yunanca kelimeleri -Eski Yunancaya dhil olması sebebiyle- okuyamadık. Bu kelimeleri asıl metinde olduğu gibi yani Osmanlıca verdik.

Melhame'nin dil özellikleri şüphesiz 17.yy. edebī hayatının bir yansımasıdır. Tabi, şairin mşklpesentliğini de unutmamak gerekir. Transkribe ettiğimiz Melhame'nin S nüshası Cevrī'nin kaleminden çıkmamıştır. Hattat kimliğiyle adını duyuran bir sanatçının böyle basit dil yanlışları yapması hiç hoş bir durum değildir.

Kullanılan Türkçe kelimelerin 17.yy.'da ne gibi değişiklikler ifade ettiğini iki ayrı nüshada görmeye çalışalım:

<u>S</u>	<u>İ</u>
ar u" (76b/21b)	ar ı" (76b/17b)
olı (4a/19b)	olu (4b/..)
"an"ı (12b/18a)	"anđı (12b/20a)
yine (88b/8a)	gene (88b/7a)
"uyru"lu (38b/7b)	"uyru"lı (38a/21b)
dağ (39a/19b)	ağ (39a/14b)
kendi (52b/7a)	kendü (52b/7a)

İki nüshayı karşılaştıran yukarıdaki örnekler bize o dönemdeki dilin çeşitlilik arz ettiğini göstermektedir.

3.MELHAME-İ CEVRİ'NİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

Melhame-i Cevrī, günlere ve aylara göre gelecekle ilgili hüküm veren bir takvimdir; diyebiliriz. Eserin, daha önce de belirttiğimiz gibi edebî bir kıymeti yoktur; fakat politik hâdiseleri, halk sağlığını, ay ve güneş tutulması, gök gürlemesi, rüzgâr esmesi, deprem gibi hâdiseleri Ekim'den Eylül ayına kadar Şemsî yılın aylarında vukû bulmalarına göre konu etmesi oldukça ilginçtir. (Gibb, 1999: 212)

Melhame, Cevrī'nin 34 beyitlik bir açıklamasıyla başlamaktadır. Bu bölümde şâir Melhame'yi kimden çevirdiğini, çevriliş sebebini ve kendi görüşlerini öne çıkarmıştır.

17.yy.'da rağbet gören eserler arasında yer alan Melhame'yi herkesin okuyup anlayabileceği şekilde tanzim etmesi için Cevrī'ye ricada bulunurlar. Cevrī, bu eseri yeniden yazma görevinin üstesinden gelemeyeceğini ifade etmekle birlikte zamanın zevkine kaba gelmesi ve dilinin anlaşılmasını dolayısıyla bir arkadaşının ısrarı üzerine bu işe giriştiğini söyler (a.g.e., s. 212) :

“éurtarub na] mını se"âmetden

Behremend itseñ istikâmetden (1b/13)

Bir çoş-âyende na] m ile bu kitâb

İtse ehl-i fesâhati i`câb (1b/14)

Bulsa her laf] ı çüsn-i mevzûnı

Bî-ta`ab fehm olunsa ma{mûnı (1b/15)

Ger "abül eylesen bu mes'ûli

Qâs u `âmuñ olurdı ma"bûli" (1b/16)

Bunun üzerine Cevrī, eseri sadeleştirmeye ve herkesin anlayacağı bir şekle sokmaya mecbur kalır:

“Far{ idi hâcetin revâ "ıllma"

Lâzım idi anı edâ "ıllma"" (1b/17)

Bu arada sanatını övmekten de geri durmayan Cevrî, şu beyitleri söyler:

“Menzilüm evc-i "âbiliyyet iken
Cilve-gâhum fe { â-yı himmet iken (2a/3)

Edeb-âmûz-ı | ab` ya`ni qıred
Didi ey çeşme-sâr-ı fey { -i edeb (2a/5)

Gerçi qa" dur bu itdüğün da`vâ
Vardur ixbâta "udretüñ ammâ" (2a/6)

Cevrî, Melhame’yi hangi düşünceler içinde kaleme aldığını şu beyitlerle ifade eder:

“Başlayup na] ma itdi anı temām
Olmadı müdde`âsı şöhret ü nām (2a/13)

Hiç ma { mūniñ itmeyüb tağyîr
éıldı qūsni edā ile ta`bîr (2a/14)

Kim olursa olur bunu nā] im
`İlm-i hikmet degül aña lâzım” (2a/15)

Tarih söylemekte büyük bir ustalığa sahip olan Cevrî:

“Sāl-i târiqini iden eş`âr
Na] m-ı aqvāl-i cev v olunsa şumār” (2a/17)

Beytinde Melhame’nin yazılış tarihinin 1045H. olduğunu ebced hesabıyla vermiştir. “Na] m-ı aqvāl-i cev v” kelime grubu hem eserin içeriğini hem de tarihini bize haber vermektedir.

Cevrî'nin açıklamalarından sonra Süryani, Acem, Arap, Yunan ve Fransız kavimlerine göre yılbaşının hangi ayda başladığını esas alan bölümler yer almaktadır. Her kavim ayrı bir başlık altında alınmış ve söz konusu kavimde yılbaşı kabul edilen ay'la alakalı açıklamalarda bulunulmuştur.

Mesela: “İn-Būd İ`tibār-ı Süryānī” başlığıyla alınan Süryani'lerin yılbaşısı hakkında ve o yıllla ilgili söylenen beyitlerden birkaçı şöyledir:

“éavl-i Süryāniyānda bi'l-icmāl
 Oldı Teşrîn-i evvel evvel-i sāl (2a/20)
 ...
 Cem`olub hem we *ā'ir bisyār
 Pür olur genc -i *āne anbār (2b/1)
 ...
 Ol sebebden bu mäh-ı ferru *-fāl
 Oldı bālā i`tibār-ı evvel-i sāl” (2b/4)

Bu bölümden sonra “Sāl-i Rūmiyān Cedīd Olduğı Eyyāmuñ Aqkāmı Beyānundadır” adlı başlığı yer almaktadır. Rum'lara göre yeni yılın ilk günü hangi güne tekabül ediyorsa o günlere dair hükümler verilmiştir. 7 gün ayrı başlıklar halinde ele alınmıştır. Mesela; yılbaşı Pazar gününe rastlayacak olursa, “Rüz-ı Yek-şenbih-est Yevm-i Eqad” başlığı altında o yılın nasıl olacağını ve neler olacağını anlatan şu beyitler söylenmiştir:

“Olsa yek-şenbih evvel-i meh ü sāl
 Ola gāyet ziyāde yağ ile bal (3a/9)
 _asteler heb şifā bula bu sene
 \ağlar *oş-mizāc ola bu sene” (3a/10)
 ....

Yaklaşık 1 yaprak süren bu bölümden sonra Muharrem ay'ının ilk günü üzerine verilen hükümler yer almaktadır. “Muqarremü'l-qaram Cedīd Olduğı Eyyāmuñ Aqkāmı Beyānındadır” başlığıyla ifade edilir. Muharrem ayının ilk gününe tekabül eden her gün

ayrı bir başlıkla alınır. Meselâ: “Qükm-i İxneyn Ān-çenīn Āmed” yani Muharrem Pazartesiyle başlarsa ay boyunca neler olabileceği beyitlerle açıklanır:

Yevm-i ixneyn ola Muqarrem eger
Ola bostānda bī-nihāye xemer (4a/9)

.....

Ola `ālemde gūne gūne ni `am
Līk *al" 1 vebā ide pūr-ğam (4a/11)

.....

Kim olursa bu ayda bīmār
Tīz ~ıqçat bulub ola der-kār (4a/17)

Melhame-i Cevrī yukarıdaki bölümlerden sonra Şemsī yılın her bir ayını tek tek ele almıştır. Bu aylarda meydana gelen tabiat olaylarından yola çıkarak hükümler vermiştir. Eserde söz konusu edilen aylar şu sıraya göre incelenmiştir: Teşrīn-i Evvel (Ekim), Teşrīn-i Sānī (Kasım), Kānūn-i Evvel (Aralık), Kānūn-i Sānī (Ocak), Şubat, Mart, Nisan, Mayıs, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül.

Hükmü verilen her ay için ilk olarak genel bilgiler sunulmuştur: Her kavme göre o ay’a verilen adlara, yenilmesi ve yenilmemesi gereken gıdalardan, yapılması ve yapılmaması gereken işlere kadar günlük hayatla ilgili bir çok şeye değinilmiştir. Ayrıca o ay’ın uğurlu ve uğursuz günlerinden, güneşten, burçlardan, ayın menzillerinden ..vb. bahsedilmiştir. Daha iyi kavramak için Teşrīn-i evvel ayını örnek alırsak:

Oldı Türkīde orta gūz nāmı
Hem otuz bir `adedde eyyāmı (5b/4)

.....

Hem | a `ām üzere yeme eyle qawer
Muçtelif mīve k’ola maç {-i {- arar (5b/13)

.....

Hem on altı gün olur] āhir

Sā`at-i leyl on üç nehār on bir (6a/6)

Şems ider burc-ı `A"rebe taqvīl
Başlar eksilmege o gün hem Nīl (6a/7)

.....

Hem yigirmi birinde `ādetdür
Tu*m ekerler dem-i zırā`atdür (6a/9)

Söz konusu ay hakkında verilen genel bilgiden sonra yeryüzü ve gökyüzü olayları ayrı başlıklar altında ele alınmıştır. Bu başlıklar sırasıyla şöyledir:

Nakl-i Hüküm-i Giriften-i Hürşid
Nakl-i Ahkām-ı Der-Giriften-i Māh
Nakl-i Ahkām-ı Mihr-i Der-Hāle
Nakl-i Ahkām-ı Māh-ı Der-Hāle
Nakl-i Hüküm-i Nümāyiş-i Meh-Nev
Nakl-i Ahkām-ı Necm-i Gīsūdār
Hüküm-i Encüm Ki Ez-Hevā Āfeted
Nakl-i Ahkām-ı Şekl-i Kavş-i Kuzah
Nakl-i Hüküm-i Selāsil-i Berk-est
Nakl-i Ahkām-ı Sürhī-yi Felek-est
Hüküm-i Şeklī Ki Der-Hevā Bīnend
Nakl-i Ahkām-ı Sūret-i Hayvān
Nakl-i Ahkām-ı Ra`ded Mī-Kerded
Nakl-i Ahkām-ı Ildırım Gūyed
Hüküm-i Āteş ki Ez-Hevā Rīzed
Nakl-i Ahkām-ı Şiddet-i Bārān
Hüküm-i Bārīden Tegerg Īn-est
Hüküm-i Hākī ki Ez-Hevā Bāred
Nakl-i Ahkām-ı Kirm ü Çegz-est-Īn
Hüküm-i Gerdī Ki Ez-Zemīn Hīzed
Nakl-i Ahkām-ı Tīregī-yi Hevā

Nakl-i Ahkām-ı Rūzgār-ı Şedīd
 Hüküm-i Bāngī Ki Ez-Semā Āyed
 Hüküm-i Bāngī Ki Ez-Zemīn Āyed
 Nakl-i Hüküm-i Tezelzül-i Arz-est

On iki ay'ın her birinde bu başlıklar ve açıklamaları mevcuttur. Meselâ: Teşrîn-i Evvel ay'ında güneş tutulursa, gökkuşağı çıkarsa, kuyruklu yıldız kayarsa, zelzele olursa.....vb. gibi yukarıda gördüğünüz tüm bu olaylara göre hüküm verilmiştir. Bu olaylardan herhangi biri söz konusu ay'da gerçekleştiğinde yıl içinde neler olabileceğinin haberi verilmektedir.

Bu bölümden sonra Ay'ın bulunduğu burçlara göre hükümler vardır. Ay on iki burçtan hangisindeyse -o süre zarfında- gelecekle ilgili bilgiler yer almaktadır. Burçların sırası şöyledir: Hamel (koç), Sevr (boğa), Cevzâ (ikizler), Seretân (yengeç), Esed (aslan), Sünbüle (başak), Mîzân (terazi), Akreb, Kavs (yay), Cedy (oğlak), Delv (kova), Hüt (balık). Her burç hakkında hüküm verilmiştir. Misal olarak Yay(Kavs) burcunu ele alalım. "Nakl-i Ahkām-ı Mâh-ı Der-Kavs-est" başlığıyla Ay'ın Yay burcuna girdiğinde nelerin olabileceği nakl edilmiştir:

éamere "avs olursa mesken eger

Eyle `a"d-i nikāq u ~ayd u sefer (95b/3)

Başlasun `ilme ol ki |ālibdür

`Ulemāya na] ar münāsibdür (95b/4)

....

Son olarak Ay'ın menzillerinin anlatıldığı bir kısım vardır. "Şerh-i Şekl-i Menāzil-i Kamer-est" başlığı altında Ay'ın 28 menzilinden bahsedilmiştir. Her biri ayrı başlıkla ele alınmıştır ve ikişer beyitle açıklanmıştır. Bu açıklamalar daha çok menzilin şekli, parlaklığı, Ay'la ilişkisi ve bulunduğu yer üzerinedir. Diğer bölümlerde olduğu gibi burada da başlıklar Farsça'dır. İsimleri zikredilen menziller : Avvā, Fer`ü'l- Mu'ahhar, Simāk, Rîşā, Gafr, Şarteyn, Zebān, Butayn, İklîl, Süreyyā, Kalb, Deberān, Şevle, Hek`a, Ne`ā'im, Hen`a, Belde, Zirā`, Sa`d-ı Zābih, Nesre, Bel`, Tarfe, Sa`d-

۱ Su`ūd, Cebhe, Ahbiye, Zübre, Fer`ü'l- Mukaddem, Sarfe'dir. Menzillerin okunuşunda yanlışlık yapmış olabilirim çünkü oldukça eski ve bulunması zor kelimelerdi.

Menāzil-i Kamer'e örnek olması açısından "Nesre" nasıl tarif edilmiş görelim:

Nexre bir yerde iki a*terdür
İki süfte-dürr-i müdevverdür (97b/3)

Görinür ney delikleri gibi hem
Sere | ān burcudur yeri her dem (97b/4)

Eserin sonunda "Hatīme-i der-Nedāmet-i Īn-Kār" ile Cevrī, eser üzerine duyduğu pişmanlıklarını, hata ve sevaplarının olabileceğini dile getirmiştir. Ayrıca Melhame'de söylenen tüm hükümleri Allah'ın ilmine bağlamıştır:

Ne bilür `a"l-ı "ā~ıR-ı qükemā
Niçedür şīve-yi "a{ā-yı _udā (98a/13)

Melhame-i Cevrī muhtevā yönünden zengin bir eserdir. İçerisinde barındırdığı kültürel, toplumsal, dinī, tarihī ve ilmī konular sadece bir ülkeye ya da bir millete ait değildir. Türk,Mısır, Rum,Yunan, Arap, Irak, İran...vs. gibi toplumların belirgin özelliklerine eser boyunca rastladık. Tespit edebildiğimiz bu özelliklerden önemli ve –bize göre– dikkat çekici olanları buraya aldık: "Nev-rüz, Hz.Meryem'in hamile kalması, hristiyanların dīnī törenleri ve tören esnasında mum yakmaları, haç bayramı, çocuğu olmayanlara tavsiye, Hz.İsmail'in kurban edilmesi, hurmanın toplanması, kışın yağmurun yağıp yağmayacağını önceden anlamak için yapılması gerekenler, cemreyle ilgili bilgiler, Hz.Yunus'un balığın karnına girdiği gün, Hz.İsā'nın doğum günü, sünneti, vaftiz olması, Nil nehrinin azalıp çoğalması...vb.

Ayrıca Melhame'nin yazılış tarihi Mart ayının hükümleri arasında yer almaktadır:

Xālixen rüz-nāme ~āqibi hem

On ikisinde itmiş anı ra"am (40a/15)

Oldı *od-ı "avl-i Melqame mewkūr

On üçüncide itmiş ol mes | ūr (40a/16)

Melhame-i Cevrî'de bir çok ülke ve şehir adları yer almıştır: Hicaz, Yemen, Şam, Bābil, Yunan, İran, Irak, Mısır, Pars, Çin, Māzenderān, Āmid(Diyarbakır), Konstantiniyye(İstanbul), Germiyān, Bağdād, Rūm, Kirmān, Ehvāz, Tā'if, Türkistān, Arabistān ...vb. İsimleri geçen bu yerler eserde: padişahlarıyla ,şehleriyle, savaşlarla, yaşanacak felâketlerle, salgın hastalıklarla, ölümlerle, kıtlıklarla ve bolluklarla anılmıştır.

Melhame'de bahsedilen konuların tek tek ele alınması ve derinlemesine incelenmesi gerekmektedir. Önemli gördüğümüz konulara değinsek de yaptığımız çalışma daha çok metin transkripsiyonuna, eseri tanıtmaya ve konu tasnifine dayalı olduğu için böyle bir incelemeye kalkışmadık.

Netice itibarıyla bu çalışmada metin transkripsiyonunun yanısıra konu tasnifi de yer almaktadır. Konu tasnifinde Melhame'de işlenen konulardan günümüze hitâb eden ve ilgi çekecek olan 8 olayı ele aldık. Her olay on iki ay'a göre incelendi. Yine açıklamalarını yaparken konuyla ilgili bütün beyitleri değil –bizce- önemli olanları dikkate aldık. Çalışmamızı eserdeki kelimeleri ihtivâ eden bir sözlük hazırlayarak tamamladık.

MELQAME-İ CEVRÎ EFENDİ

V/1-b

Ba`de çamd-i \_ud< vü na` t-ı Nebî

Melqame na] minuñ budur sebebi

Bundan a"dim bir ehl-i na]m-ı güz!n
 Ki dinür n<mına \a1<qu' d-dīn

Faris! nüs*adan bu Melqameyi
 Ya`ni bu "avl-i |urfe-zemzemeyi

@arz-ı R>m! de eylemiş beste
 é1lmamış bir u~>le peyveste

Her ed<sı rekīk ü n<-merb> |
 Cümle terk! bi qaşv ile ma*1> |

Ne "av<fīsi var ne evz<nı
 Ya`ni her beyti maq{-1 vīr<nī

Ne "adar a"luñ olsa d<nişi pāk
 Yine mefh>mın idemez idrāk

İttif<"<' bir ehl-i |ab`-ı selīm
 Yār-ı dīrīne <şin<-y1 "adīm

M<lik olmuş bu nüs*aya amm<
 İ`tib<r itmemiş aña a~1<

İtdi bir gün fa"!r böyle niy<z
 Ki ay< nā]1m-ı le<l!-i r<z

_<|ıra bir la|ife itdi *u|>r
 Diyeyin līk |ut beni ma`w>r

Ol kit<buñ ki adı Melqamedür

Nüs*a-i q<di<t-ı mu`]amedür

éurtarub na] minı se" <metden

Behremend itseñ isti" <metden

Bir *oş-<yende na] mla bu kit<b

İtse ehl-i fa { <qati i` c<z

Bulsa her la f] ı qüsni-i mevz>nı

Bī-ta` ab fehm olınsa ma { m>nı

Ger "ab>l eyleseñ bu mes'>lı

_<~~` <mmuñ olurdı ma"b>lı

Far { idi q<cetin rev< "ılma"

Lāzım oldı anı ed< "ılma"

V/2a

@ab`ımuñ çün o | urfe-na ] m-ı `acīb

Oldı man] >rı didi bī-ta"rīb

Degilem ol "adar fūr>-m<ye

Ki tenezzül idem bu ma`n<ya

Menzilüm evc-i " <biliyyet iken

Cilve-g<hum fe { <-yı himmet iken

Niçe mümkün ki eyleyem el'<n

Böyle bir mev { ı`-ı *asīsi mekān

Edeb-<m>z-ı | ab` ya`ni *ired

Didi ey çeşme-s<r-ı fey { -i ebed

Gerçi qā "dur bu itdiğün da ` v<
Vardur ixb<ta "udretün amm<

_< |ır-ı dost olmasa mer `ī
Da `vī-i ülfet olamaz şer `ī

Bu ma">le qay<le virme vüc>d
Sözdür el-"ı~~a cümleden ma"~>d

Söz değil midür ey sü*an-perd<z
&ara { -ı nükte-senc-i Gülşen-i R<z

Sözdür ey genc-i gevher-i güft<r
Q<~ıl-ı na] m-ı Ma*zenü' l-Esr<r

Silk-i na] mı sen eyle pür-gevher
Ehl olan "ıymetini fehm eyler

Uydı |ab`ım bu "avl-i ma`">le
Geçdi `a"luñ kel<mı ma"b>le

Başlayub na] ma itdi anı tam<m
Olmadı müdde`<sı şöhret ü n<m

Hiç ma { m>nın itmeyüb ta%yır
éıldı qüsn-i ed< i le ta`bır

Kim olursa olur bunu n<]ım
`İlm-i qıkmnet degül aña lâzım

Bu "adīmī kitāb-ı ma`l>muñ
Köhne ma {m>n u taze man]>muñ

S<l-i t<ri*ini ider iş`<r
Na]m-ı aqv<l-i cev v olunsa şüm<r

Her éavmiñ İ`tib<rı Üzere Yılbaşı éan"ı Ay İdügi Bey<n Olunur

İn B>d İ`tibār-ı Süryāni

éavl-i Süry<niy<nda bi'l-icm<l
Oldı teşrīn-i evvel evvel-i s<l

Ya`ni اختورس eyledikde du*>l
_a1" alur kişt ü kārđan maqs>l

V/2b
Cem`olub hem we*<'ir bisy<r
Pür olur genc-i *<ne vü anb<r

Hem olur b<%-ı dehrūñ eş<rı
_i1`at-i berg ü b<rdan çārı?

K<re <%<z idüb bezr-gerler
Yeñi başdan zır<`at eylerler

Ol sebab bu m<h-ı ferru*-f<l
Oldı b<l< i`tib<r-ı evvel-i s<l

Sü*an-ı Ez-İ`tib<r-ı A`c<m-est

Böyledür "avl-i fir"a-yı A`c<m
K'ola nev-r>z r>z-ı evvel-i `<m

Ç<r fa~luñ bu fa~l-ı evvelidür
Mu`teberdür fu{>lüñ a`delidür

Şems idüb ya`ni seyrini tekmil
Pes Qamel burcına ider taqvil

Weyn olub ta*t-tı kişver-i gülz<r
Ol gün eyler cül>s ş<h-ı bah<r

Her şecer c<mesin idüb rengin
B<% olur gayret-i behişt-i ber!n

Ol sebebden bu r>z-ı ferruq-dem
Oldı s<l evveli be-"avl-i `Acem

Aqsen-i Vech-i İ`tib<r-ı `Arab

éavm-i t<zīnūñ oldı re'yi qasen
Yıl başın tutdılar muqarremden

V<"ı` oldı bu ayda zīr<
Hiçret-i Qa{ret-i Qabīb-i _ud<

Mekke ol şeh-i sit<re-i siy<h
@ayyibe şehrine oldı `<zim-r<h

Ol müb<rek zam<nda ehl-i u~>l

Pes bu t<rī*ī | utdılar ma"b>l

Qikmet-i İ`tib<r-ı Yün<n!

Böyledür "avm-i R>miy<nda ma"<l

Ki سستورسden ola evvel-i s<l

éavl-i Yun<niy<n budur yek-ser

M<h-ı Eylüle yıl başı dirler

Oldı `<lem bu ayda q<dix

Ser-i s<l olma%a budur b<`ix

Hem bu ayda]uh>r idüb eşy<'

_a1" olundı =dem ü Qavv<

V/3a

İ`tib<r-ı Yah>d u Efrancest*

éavm-i Efrenc ider bu resme şum<r

Ya`ni yıl başı ola m<h-ı niyār?

İ`tib<r itdiler buña zīr<

Ba`x olundı bu ayda `İs<

Dir yah>d itmeyüb ma"<lı dır<z

Altı ay "ışdur altı ay da*i yaz

İki fir"a olub velī bunlar

Biri teşrīne yıl başıdur der

---

* Söz konusu başlık Sü'de yoktur. Fakat İ nüshasında yer aldığı için buraya da alma gereği duyduk.(İ: 3a/5)

Ra%bet idüb bah<r-ı fîr>ze

Biri dir re's-i s<l nev-r>ze

S<l-i R>miy<n Cedîd Oldu%ı Eyy<muñ Aşk<mı Bey<nındadır

Ender-Aşkâm-ı R>z-ı Yekşenbe

Olsa yek-şenbe evvel-i meh-i s<l

Ola %<yet ziy<de ya%la bal

_asteler heb şif< bula bu sene

\a%lar *oş-miz<c ola bu sene

Hem ola ke×ret üzere nev`-i sût>r

Bî-şum<r ola hem vuq>ş u |uy>r

\<qib-i esb ü ester a%n<m

S>d alub m<yeden bulurlar k<m

Germ ola %<yet ile t<bist<n

Issıdan yana b<%la bost<n

Şod-ez Qükm-i Düşenbe İn-Güftâr

Ger dü-şenbe gün olsa evvel-i s<l

_al"ı b<r<n ide perîş<n-q<l

İrüb eşc<ra <fet-i germ<'

&am yiye mîve yerine düny<'

R>zgār eyleyüb ziy<de fes<d
Ekinüñ *ırmeni ola berb<d

Ola cümle dim<%lar mu *te11
Te1q-k<m ide *al"ı "aq|-ı `asel

B<% bost<na irmeye <fet
Bula maq~>lı %<yet vefret

Da*i nev`an *afif bīm<r!
_al"a a*1<| dan ola s<rī

Ya`lemu'll<h olub bu yıl |<`>n
_al"uñ emr<{ u renci ola füz>n

Ez-Seşenbe Çenīn Būd Āxār

V/3b

Ger se-şenbe gün olsa evvel-i`<m
Çün ~açā ar{a na"d-i berfi %am<m

éısm-ı emr<{ u nev`-i bīm<r!
@ab`ı ~ıqçatden eyleye <rī

Cümleden çok olub veb< vü su`<l
_al"ı bī-t<b ide bu müşkil-q<l

Hem e|ıbb< dev<da "<~ır ola
Hem miz<c-ı ~aq! q n<dir ola

Sü*an-ez Qükm-i Ç<rşenbe Ra-est

Ç<r-şenbe gün olsa yıl başı ger

Yaz u "ış mu `tedil ola dirler

Lîk mevt ola bî-şum<r u füz>n

Ya%a b<r<n "ıy<sdan efz>n

Mîve vü kişt-z<r ola s<lim

Qa"dan özge bu sırrı yo" `<lim

Bişnev Aşkâm-ı Penc-şenbe Ra

Yıl başı olsa penc-şenbeden

Gör ne dir D<ny<l-i çikmet-i fen

éiş mül<yim ola yemiş erz<n

İde ebd<nı derd-i teb lerz<n

Mevt bisy<r ola çay<t "alîl

M<tem itsün olan bu yılda `alîl

Ola hem vefret `aselde dev<m

Ehl-i keyf ola ş<d u şîrîn-k<m

Na"1-i Aşkâm-ı Rüz-ı Ew!ne

Cum`a gün olsa r>z-ı evvel-i s<l

Gendüm ü cev mev!z ola *oş-q<l

İde amm< kev<kib-i ~ıby<n

Encüm-i naqs ile felekde "ır<n

Mevt ire mehd içinde e | f<le
Peder ü m<der eyleye nale

B<d-ı merg ile niçe t<z e nih<l
Ola n<geh şikeste vü p<-m<l

Qükm-i Şenbe Şinev Ez-în Ebyât

R>z-ı şenbeden olsa yıl başı ger
Kexret-i berf ü ya* cih<nı | utar

Merg-i ~ıby<n u renc ü miqnet-i teb
_al"ı giry<n u n<-töv<n ide heb

V/4a

S<l *uşk ola l!k "udret-i Qa"
Heb qub>b<tı qı f] ide mu | la"

Muqarremü'l-qar<m Cedid Oldu%ı Eyy<muñ Aqk<mı Bey<nındadur

Bişnev Aqkām-ı Rāz-ı Yevm-i `Aded

Didi taq"ı" idüb mücerribler
Ki muqarrem eqadden olsa eger

İre cümle ekinlere <fet
Ya% mura olmaya qadd ü %<yet

Kim bu ay içre *aste olsa eger
İrmeye cismine ziy<n { arar

İrişe der-`a"ab aña ~ıqçat
Ten-dürüst ola görmeye zaçmet

Qükm-i İxneyn Ān-çenīn Āmed

Yevm-i ixneyn ola muçarrem eger
Ola bost<nda bī-nih<ye zemer

`Aselūñ keçreti ziy<de ola
Ni`amuñ lewweti ziy<de ola

Ola `<lemde g>ne g>ne ni`am
Līk *al"ı veb< ide pür-çam

Hem bugün iwdiv<c u s>r u sefer
Oldı ç<yet müb<rek ü *oş-ter

Oçlın evlendirüb "ızın çı"aran
_`<ceye da*i üst<da varan

Behremend ola ba*t u devletden
Menfa`at göre`ilm ü ~an`atden

Bir işe başlama" ekin ekmek
B<ç a bed' eylemek açac dikmek

Ola ç<yet müb<rek zīb<
İtme ihm<l bunlara a~l<

Kim olursa bu ayda bīm<r
Tīz ~ıqçat bulub ola der-k<r

Bişnev Aqkām-ı Yevm-i-Xül<xā-Rā

Ger muqarrem olursa xül<xādan
 @olı ço" ya%a q<ke b<l<dan

Eyleye cümle mīveye { ararı
 Bil ki çayv<nda da ola eæeri

_<~~a a%n<ma ço" irişe ziy<n
 éala ~aqr<da *ayretle şub<n

V/4b

Hem bu yıl niçe ola mevt-i kib<r
 Līk *oş-q<l ü s<lim ola ~1%<r

Ola mīve `Acemde l<-yuq~<
 Ekine <fet irişe amm<

Ot için fa~d iden bula zaqmet
 Uyuyub k<r iden göre r<qat

Erba `ā Rā-Çenīn Būd Aqkām

Ger muqarrem olursa erba `adan
 Menfa `at q<~ıl ola mezra `adan

İ `tid<l üzere ola fa~l-ı şit<
 Ma | aruñ kexreti ziy<de ola

Līk bey ` u şir<ya yo" dest>r

Oturan *<nesinde ide qu { >r

`Ayš `işret " 11 an ~af<lar ide
Vay aña kim bu yıl yab<na gide

Ān-çenīn-est Qūkm-i Yevm-i _ams

Ger olursa muqarrem yevm-i *am! s
Ola ni `metle nefis-i n<s nefis

Yıl bulutlu olub hev< *oş ola
Q<li şar" ehlinüñ müşevveş ola

Ba*t-ı ş<h<n olub *uceste bu s<l
Naqs ola necm-i düşmen-i bed-f<l

Sefer-i baqr u berr ma"<m-ı cedīd
İde wev" u ~af<-yı *al" 1 mezīd

Her kim olsa bugünde *aste-miz<c
Derdine tīzcek irişe `il<c

Kim bu günde esīr olursa eger
éurtulub tīz *a~ma bula] afer

Şod-ez Aqkām-ı Cum`a Īn-Ebyāt

Cum`a gün görseler muqarremi ger
Ola qadden füz>n tegerg ü ma | ar

Ekine mīveye ire <fet

Z<r ide *al"1 %u~~a vü miqnet

İrişe na*1-i mīve-d<ra şikest

Niçe eşc<r-1 ~<l-*>rde ola pest

}ulm ide *al"-1 `<leme begler

@uta r>y-1 zemīni fitne vü şer

Ma%rib e|r<fi ola pür-<ş>b

Ola o1 yerde ço" "it<l ü qur>b

V/5a

Hem bugün kim tır<ş olursa eger

Da*i her kim ki |ırna%ını keser

éalbine irişür ~af< vü feraq

Görmez ol kimse werre deñlü teraq

Yeñi biçmek yeñi bin< urma "

Ola memd>q u mu `teber mu | la"

Kim bugün cürm idüb y< "ılsa sefer

İrişür aña ço" ziy<n u { arar

Hem bugün ~uya girme od ya"ma

Sen seni gör "o %ayrıya ba"ma

Kim bu gün qabs ola y<*ūd bīm<r

`="ıbet olur aña devlet y<r

Na"1-i Āxār-ı Qükm-i Yevmü's-Sebt

Sebt olursa muçarrem evveli ger
İre ~ıby<na merg ü renc ü *a | ar

Éiş wiy<de olub şedīd ola berd
İrişe R>m iline <fet-i derd

Ehl-i ma%rib emīn ola %amdan
Yetmeye ol diy<ra dest-i fiten

İre ş<h-ı `İr<"a %u~~a vü %am
Bu yıl añā i~<bet ide elem

Bugün olsa ziy<ret-i mīr<n
İtseler b<% u gülşeni sīr<n

Görelər dürlü dürlü f<'ideler
Bulalar menfa`atlü `<'ideler

Da*i bey` şir< bugün *oşdur
Ata binmek velī müşevveşdür

Kim ki alur bugün yeñi *<ne
Olmaz ol *<ne hiç vīr<ne

Yeñi mescid yeñi eve girme
Bunlara `a"luñı o gün virme

Yı"ıla belki üstüñe anlar
İrişe cismüñe ziy<n { arar

Bugün evde oturma çı" seyre
 \ıd" 1a hem müb<şir ol *ayra

**Der-Bey<n-ı Aqk<m-ı Teşrîn-i Evvel Ber-M>cib-i éavl-i Yun<niy<n u Aqk<m-ı
 Qav<dix-i Cev Ki Der Vey V<"ı` M!-Şeved**

Nām-ı Diğer Dinildi استوبار

V/5b

Şerq olub re's-i s<lik-i a*b<rı
 Her gür>huñ dinildi mu*t<rı

İdelim g>ş " 11 yine amm<
 Qükm-i teşrîn-i evveli inş<

Zümre-i ehl-i çikmet-i Yun<n
 Bunı اختورس ile itdi bey<n

Oldı Türkide orta güz n<mı
 Hem otuz bir `adedde eyy<mı

Bil ki bu ay içinde ş<m u seqer
 Mu*telif yeller esmege başlar

T<b-d<r eyleyüb tennür teni
 Olur a"v<-yı qar<ret bedeni

Mu` tedil olmadur bu ayda ğıd<
 _oş ider | ab`ı germ ter-i eşy<

Ya`ni laqm-ı semîn ü t<ze keb<b

M<' -i berd u la | ĩf ü serd şar<b

Da* i rümm<n-ı q<mı { u şırın
Yense ider qar<reti teskân

Hem bu ay menfa`at ider q<~ıl
éay' u fa~d u qac<met ü müşil

Müte`<"ıb cim<` iderseñ eger
Görinür kesb-i s>d u def`-i { arar

Hem riy< { etden iqtir<z gerek
Mekx qamm<m içinde az gerek

Hem | a`<m üzere yime eyle qawer
Muqtelif mîve k'ola maq { -ı { arar

Ol ki yazmış bu ayıñ açk<mın
Böyle addeylemiş hem eyy<mın

Evvelâ r>z-ı evvel ü x<nî
Naçsdur *< | ırında | ut anı

Mu`teber bunda "avl-i M>s<dur
Ki bu günler fer<%at-ı evl<dur

Hem üçünde `Avv<' olub |<li`
N>rı olmaz Mu' a**aruñ l<mi`

Hem onuncı günü be-qükm-i Celîl
Oldı "urb<n fid<! İsmâ`îl

On beşincide cem` olur *urm<

Hem olur ~<'im ümmet-i `Îs<

éat` olınsa eger bu gün aqş<b

Çürimez dirler itme isti%r<b

Hem bugün serd-i hev< belürür

Ezer-i ma"dem-i şit< belürür

V/6a

Ehl-i éudüsün ziy<reti günidür

Ol gür>huñ `ib<deti günidür

Ol gice bir yere olurlar cem`

Götürürler "umāmeye ço" şem`

Ya`ni bu şev" ile olub ç<l<k

Zu`m iderler o "avm bī-idr<k

Gökden <teş inüb o demde hem<n

Eyleye ol şüm>`ı heb s>z<n

Sa`d-ı ekber dimişler ol r>ze

Şükr iderler o r>z-ı fîr>ze

Hem on altıncı gün olur]<hir

S<`at-i leyl on üç nehār on bir

Şems ider burc-ı `A"rebe taqvîl

Başlar eksilmege o gün hem N! 1

Hem o günde idüb |ul>` Sim<k
R>y-ı gerd>n olur Riş<dan p<k

Hem yigirmi birinde `<detdür
Tu*m ekerler dem-i zır<` atdür

Hem gelürmiş qes<b olınsa yine
R>z-ı éasım yigirmi altısına

Menzil-i Ğafr olur otuzda `ayān
Şar|eyni ider felek pinhān

Hem otuz birde böyle oldı *aber
M>rlar zīr-i q<ki mesken ider

`Azm-i "ışla" ider `u"<b u %ur<b
Cümle mür%<n ider bu k<re şit<b

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rşîd

Ger bu ayda irişse şemse küs>f
Qükmini böyle yazmış ehl-i vu">f

P<diş<huñ `ad>sı ola zeb>n
Askerüñ "uvveti ola efz>n

Ola mülk-i Qabeşde fitne vü ş>r
Hem `Ir<" ehline irişe füt>r

Vüzer<dan ço%1 ola ma"t>l

Ümer<dan ço%1 ola ma`z>l

Mı~r ilinde ziy<de ola fes<d

é1rıla cümle ehl-i bağ! vü `in<d

M<yıs u m<h-ı Āwer ü Nīs<n

Bu üç aylarda ya%maya b<r<n

S<l *uşk ola `<lem ide {arar

éomaya %alleden çekirge exer

V/6b

_al"ı <zürde ide "aq| u %al<

Hem ola ke×ret üzere renc veb<

Esb ü ester hel<k olub da*i hem

Şiddet-i fa~l-ı dey ola muçkem

Na"l-i Açk<m-ı Der-Giriften-i M<h

Ger *us>f olsa böyledür açk<m

Fitne vü qarib ile geçe eyy<m

Y<d aya" B<bili ide p<-m<l

Ola *al"ı müşevveşü' l-aqv<l

Ol vil<yetde ço" ya%a b<r<n

Ĝalleden görmeye kimesne niş<n

Ma%ribüñ p<diş<hı ola cedīd

Renc-i | < ` > n ola ` Arabda bedīd

\ular artub rev<n ola enh<r

Nitekim eşk-i çeşm-i ` < şı " -z<r

Ra ` d ber" ola hem pey-ender-pey

éaq | olub R>m ili bulunmaya şey'

Ola hem qıkke vü cereb b! -qad

Ekxer-i n<sı ` <ciz ide remed

Hem sūt>ra mara { i ~ < bet ide

éırılıb mīş ü g<v u bereh gide

İrişe ya ` ni anlara <fet

Ola %<yet lüq>mda " illet

Na " l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

Gün a%lansa t<cir ide ziy<n

Yollar üzere qar<mī ola ` ay<n

Ço" ola hem se"<met ü evc<`

`="ıbet her birinden ide ved<`

Ola ma">l ~adr-ı a `] am-ı ş<h

Eyleye fitne k<r-ı *al"ı teb<h

@uta dehri kel<m-ı ehl-i %ara {

Hem ` Arab beglerine ire mara {

Ço" ola fitne vü fes<d u "ıt<l
 Q<~ılı n<-müb<rek ola bu s<l

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

Ay a%lansa `<mm ola <l<m
 éala *avf u elemde *<~~1a `<mm

Şehr ü deyde ola "ıt<l u cid<l
 éalmaya kimsede ne mülk ü ne m<l

V/7a

Keşret-i s<ri" u qar<mīden
 İrişe n<suñ ekşerine miçen

Göçer olur düşüb bey<b<na
 Bulmaya yerlü "onma%a çäre

Herkesüñ meskeni ola vīr<n
 éalmaya bir maqalde c<y-ı em<n

Līk fey {-i seq<b-ı Nīs<nı
 Ya%dıra menfa`atlü b<r<nı

Ni`met erz<n qın|a v<fir ola
 Cümle anb<r pür-wa*<'ir ola

Na"l-i Qükm-i Nüm<yış-i Meh-Nev

Görinürse hil<l eger ki sit<n
 Zelzele ço" yeri ide vīr<n

Mürtefi ` görünürse bir yanı

Mīvede v<"ı ` ola erz<nī

Kexret üzere olub hūb>b-i ri y<q

Bula cümle fil<qat ehli fel<q

Bu sene q<~ılı %anīmet ola

Her günü *al"a r>z-ı devlet ola

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i Gīs>-d<r

}<hir olursa necm-i gīs>-d<r

Nitekim zülf içinde *<l-i `iw<r

Cümle *al" ola t< nih<yet-i s<l

Dil-i `<şı" gibi perīş<n-q<l

@uta düny<yı fitne vü <ş>b

&<lib< *al"ı %am ide ma%l>b

Çekile <b u *uşk ola enhār

Līk gözlerde yaş ola bisy<r

Ya `ni aqk<m-ı mevt olub c<rī

İde mehc>r y<rdan y<ri

érıla hem bu yılda qayv<n<t

éatı ço" *arc ola nu">d-ı qay<t

Birbiri ile *a~m ola niçe ş<h

Hem "ıt<l ide birbiriyle sip<h

Ola ma%ribde ekxeri fitenüñ

\oñi ş<d!lik ola bu miqenüñ

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev<==feted

Yere yıldız dökilse gökden eger

éaplasa yeryüzin miş<l-i şerer

V/7b

Ne zemīn üzere olsa şu`le-nüm<

Ol zemīnüñ ni] <mı bula fena

Ola ol yerde sefk-i dem v<"ı`

Olmaya kimse fitneye m<ni`

Ol vil<yetde *al" ola %am-n<k

Ber"-ı şemşîr ide nüf>sı hel<k

Çıka āf<"a <h-ı <teş-b<r

@uta encüm gibi sipihri şer<r

Na"l-i Aqk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq

S>-yı maşrı" da olsa "avs-i "uzaq

Feraqı kesr ide hüç>m-ı teraq

Böyledür "avl-i D<ny<l Neb!

Diñle fehm it bu sırr-ı bü'l-`acebi

Fevt ola mülk-i B<bilün *<nı
Da*i dehrün bir iki sul | <nı

Bir iki mīr ü ş<ha ire ecel
Böyledür qük-m-i p<diş<h-ı ezel

Ol sebebden ire cih<na füt>r
Hem hel<k ola cümle *ayl süt>r

Ola mülk-i `Acemde qarab "ıt<l
Da*i beyne'l-` Arab niz<` u cid<l

Olsa ma%ribden ol exer] <hir
Gün gibi `adl-i ş<h ola b<hir

Görmeye kimse kimseden zaqmet
F<side yüz | uta ~al<qıyyet

`Adl ü in~<f-ı ş<hla her <n
Ola mülk-i cih<nda emn ü em<n

Dir Ebu'l-Fa {l idüb bu güne `ay<n
Olsa ma%ribde ger bed'ıd o niş<n

@ola <ş>b ile diy<r-ı Freng
İdeler birbiriyle bī-qad ceng

Şamdan] <hir ola fitne vü ş>r
_al"a qayret vire %ub<r-ı füt>r

Böyle dir lık Ca`fer-i \<dı"

Ki odur sırr-ı çikmet-i _<lı"

Ol `al<met görünse ma%ribden
Ola yıl <*irinde def`-i fiten

Cev gendüm ola fir<v<n hem
S! r ide çeşm-i k<'in<tı ni `am

Cümle kārında s>d ide ins<n
Mara { renc görmeye çayv<n

V/8a
Vefret-i m<' vü kezret-i b<r<n
Gülşen-i `<lemi ide *and<n

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

Ger bu ay içre şimşek olsa `ay<n
Ya `ni maşrı"da eylese lem `<n

_al" ola kīne-c>y u hem %amm<z
=teş-kīne ola sīne-gūd<z

Mu"te { <-y1 felekle nev`-i beşer
Birbirine `ad<vet eyleyeler

@uta düny<y1 fitne vü <fet
Mülk-i B<bilde ço" ola fetret

Bī-güneh ço" kimesne "atl oluna
_al" `azm eyleye şe"< yoluna

Bu exer] <hir olsa ma%ribden
 _al"uñ ev { <` ı ola müstaqsen

Her ne ferm<n iderse `askere ş<h
 Emrine t<bi` ola cümle sip<h

Pederinden püser çeke *aşyet
 Her um>runda ide tabi` iyyet

Lık fevt ola ma%ribüñ ş<hı
 İre efl<ke `askerüñ <hı

Ol sebebden ziy<de fetret ola
 Ço"laruñ genc ü malı %<ret ola

Az müddetde fitne ola tamām
 İrişe yıl ~oñunda mülke ni]ām

Na"l-i Aqk<m-ı Sür*î-yi Felek-est

Sür*î-yi <sm<n olursa `ay<n
 Ço" ola şerr ü fitne dökile "<n

S>-yı ma%ribden olsa ger] <hir
 M<yē-i menfa`at olur v<fir

Ola maq~>l-ı kişt bī-p<y<n
 Hem wa*îre kexîr ü hem erz<n

Fitneden olmaya cih<nda exer

_al"-ı `<lem _ud<ya şükr ideler

Nı~f-ı m<h olsa bu `al<met eger
_al" bey` u şir<da s>d ideler

Qükm-i Şekl! Ki Der-Hev< Bînend

Bir `acib ~>ret olsa gökde `ay<n
Gire şekl-i %arībe q<l-i zam<n

V/8b

_uşk p>şīde ola heb eşc<r
Dökile q<~ıl olmaya exm<r

Bitmeye yeryüzinde bürr u şa`ır
M< "alīl ü qar<ret ola kexīr

Penbenüñ v<rı heb ola rīz<n
İre ehl-i tic<rete *üsr<n

@ola fetretle mülk-i Ermen ü R>m
}aleme eyleye ziy<de hüç>m

Līk sult<n-ı dehr`<dil ola
Cümle *al"uñ mur<dı q<~ıl ola

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Şekl-i qayv<n olursa gökde bedīd
}ulmı ş<h<nuñ ola *al"a mezīd

Ş<hlardan yā bir `a] imü'ş-ş<n
Fevt olub fetretile | ola cih<n

Ola her memleketde ceng ü cedel
Düşe *al"uñ um>rı heb mu*te11

T<cire ço" { arar i~<bet ide
Vay aña kim bu yıl zır<`at ide

Ola a*b<r-ı k<wibe bisy<r
Bula "aql u %al< xeb<t u "ar<r

Na"l-i Aqk<m-i Ra`ded Mî-Kerded

Ra`d olursa bu <y içinde eger
Ehl-i qikmet bu resme virdi *aber

Olsa dördünde ayuñ ola fiten
D>r ola bir emîr mülkinden

Lîk exm<rda ola vefret
R>mda %alle hem bula kexret

Olsa ger beşde altıda yedide
Müjde ol "avme kim qar<xet ide

éatı ço" fevt ola bu yıl nisv<n
Ola <z<de "ayddan merd<n

Olmaya %ayrı yerde böyle niş<n
Ş<ma ma*~>~ ola bu q<l hem<n

Qükem<dan yine bir ehl-i ya "İn
Didi kim belki fevt ola şeh-i ÇİN

Y< Filis | İnüñ ire ş<hına merg
LİK bİ-%<yet ola z<dla berg

Sekizinci güninde olsa bu q<l
Mİveye olmuş iken ire zev<l

V/9a

Düşüb eşc<r *<ke heb ola pest
B! *1 p>sİde ş<*1 ola şikest

Bu `al<met | o"uzda olsa eger
_al" ola derd ü rencle mu { | arr

LİK eng>r u şehd olub bisy<r
Ş<d ola berş-n<kle me_y-*~<r

Bu `al<met onunda itse]uh>r
`=r1 { ola miz<c-ı ş<ha füt>r

İde %am "alb-i ş<ha istİL<
Görine cünbişi mel<l-efz<

N<sda bİ-qad ola bİM<r!
_astenüñ müşkil ola tım<r1

LİK %<yet ço" ola gendüm ü cev
S>d-mend ide *al"ı kişt ü direv

On birincide olsa ger bu exer
 Kişt-z<ra mela* dan ire { arar

On üçünde olursa bu ma`n<
 Mı~r ma%ribde ř>r u fetret ola

Ola çadden ziy<de bürr u şa`ır
 İde kesb-i %ın< ged< vü fa"ır

Olsa on dördine mu~<dif-i evç<l
 İrişe "alb-i ř<ha çüzñ ü mel<l

\u gibi çarc ola anuñ malı
 Ola cümle *azīnesi *<lī

On beşinden varınca t< otuza
 Gürlese gök "ula" | utuñ bu söze

Ola bī-va"t kexret-i b<r<n
 Şöyle kim dehre göstere |>f<n

Hem ola şiddet-i şit< muçkem
 Līk fa~l-ı bah<r ola çurrem

Hem veb<dan hel<k ola ~iby<n
 Fevt ola belki bir `a] ĩmü'ş-ş<n

Cümle ni`met ola bu yıl erz<n
 Memleket içre | ola emn ü em<n

Na"l-i Aqk<m-ı İldırım G>yed

Ber" olursa bu ayda vā" ı `

Fitne <s<yışı ola d<fi`

Ola düzd ü qar<mī her yerde

R<qat olmaya baqr ile berrde

Hem neb<t<t {a`fa eyleye meyl

Hem *ar<b ide niçe mev {ı` seyl

V/9b

Keşret-i seyl ü "illet-i b<r<n

_irmen-i kişt-z<ra ide ziy<n

Ola ma%ribde zelzele bisy<r

Bu sebebden *ar<b ola o diy<r

Ar {-ı maşrı" da cem` ola `asker

Ma%ribüñ ülkesine `azm ideler

T<rum<r ideler re`<yayı

Ki ne şehri "ala ne rust<yı

İde ceng cid<l ü "aq| u %al<

`Ömrini *al"-ı ma%ribüñ ifn<

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< Rîzed

Gökden <teş düşerse yire eger

_astelik *al"ı eyleye mu { | arr

&u~~adan *al" olub per!ş<n-q<l

Ya`ni qayret vire "ul>ba mel<l

Yolları bend ide qar<mīler

M<l-ı tücc<ra v<"ı` ola { arar

Mevt bisy<r ola qay<t endek

Böyledür mu"te { <-yı devr-i felek

Na"l-i Aşk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Ya%sa şiddetle ger bu ay b<r<n

İde her `ayn-ı baqr bī-p<y<n

S>-yı baqr zeb<n-dır<z ola r>d

\ayd-ı m<h! idenler eyleye s>d

éalmaya gerd-i %u~~a bir dilde

Olmaya derd zih-i qav<milde

S>d-mend ola ehl-i bey` u şir<

_`<celer görmeye ziy<n a~l<

Qükm-i B<rîden Tegerg Ân-est

Ger bu ay içre v<"ı` ola tegerg

Niçeler mülk ü malın eyleye terk

Mülk-i B<bilde ola ceng cid<l

İde mülqidler anda qarv ü "ıt<l

B<bilũñ p<diş<hı %<lib ola
Mülqıd<n semt-i ~ulqa w<hib ola

P<dişeh virmeyüb em<n a~l<
Anlaruñ mülkini ide ya%<m<

Qükm-i _<kî Ki Ez-Hev< B<red

V/10a
=sm<ndan zemîne ger ya%<a *<k
Ç<r-p< "ısmı cümle ola hel<k

Nev`-i ins<nda mevt ola bisy<r
Fevt ola bu yıl içre niçe kib<r

`=leme `adl-i ş<h olub ş<mil
Her kişi ma"~ada ola v<~ıl

Mu`tedil ola fa~l-ı t<bist<n
Mīve bisy<r u *ın | a bī-p<y<n

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çe%z-Est-în

Kirm ile çe%z ya%sa *<ke eger
Cev gendümle pür ola ol yer

Ç<r-p< "ısmına ire <fet
Kesb ü kār ehli ço" çeke zaqmet

P<dişāh cevri-i] ulme m<'il ola

_al"uñ aqv<li *ayli müşkil ola

Qükm-i Gerdî ki Ez-Zem ! n _îzed

éopsa n<geh `a]îm gerd %ub<r

Nitekim *a | | -1 `<r1 {-1 dil-d<r

Eyleye *al" 1 çayret efk<r

Dil-i `<ş1" gibi perîş<n-q<1

Fitne vü şerr ü ş>r olub efz>n

_al" ola *ıyre ma%z u t ! re der>n

éıralar birbirini leşkeriy<n

Hem hel<k ola bir `a]îmü'ş-ş<n

Ol yerüñ p<diş<h1] <lim ola

Fitnedən az kimse s<lim ola

Ço" ola müfterî vü hem %amm<z

Böyle olmuş çakîm-i k<şif-i raz

Na"l-i Aqk<m-ı Tîregî-yi Hev<

Ger hev<da busarı" olsa `ay<n

Olalar %amla tîre dil-i ins<n

_>şe-i ser-geşîde pest ola heb

B! * u ş<* -1 şecer şikest ola heb

&ar" ola ço" sefine dery<da

Vire ço" *ırmeni felek b<da

éaql | ide tenleri { a`İf ü zeb>n
Ola hem fitne vü fes<d efz>n

V/10b

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şedîd

R>zg<r esse şiddet ile eger
Fevt ola bir şeh-i cih<n-d<ver

Ola ço" "atl-i nefis ü sefk-i dim<
Az ola penbe vü ket<n amm<

@aşa <bı `uy>n-ı enh<ruñ
Eşk-i çeşmi gibi girift<ruñ

Ço" bin< hedm ide y<%ub b<r<n
İre keştilere deñizde ziy<n

Cev gendüm ra*İ~--ı v<firr ola
Ni`mete *al" sîr ü ş<kirr ola

U%raya <fete *uy>l u sût>r
Böyle olmuş kit<bda mes | >r

Qükm-i B<ngî ki Ez-Sem< =yed

Bir ~ad< işidilse gökden eger
Ş<hlar birbirine *a~m olalar

Bunların ortasında fitne vü ş>r
 Ço" olub irişe "ul>ba nef>r

Söylene ço" kel<m-ı n<-hem-v<r
 Her |arafda { arar göre tücc<r

Zaçmet ü renc ü *avf u *aşyet ü %am
 Dilleri eyleye nejd ü dijem

Mülk-i maşr1"da ço" ola emr<{
 Eyleye ol semte gitmeden a`r<{

Bu qav<dix ki itdiler iml<
 Belüre gündüz işidilse ~ad<

Ger ola gice içre bu <v<z
 Ço" ola ni`met ü mel<let az

Ol vil<yetde bir `a] İmü's-ş<n
 Emr-i Qa" ile ide terk-i cih<n

Y<%a ol *<ke mu`tedil b<r<n
 T<cirüñ s>dı ola bī-p<y<n

Qükm-i B<ngî ki ez-Zemîn =yed

Ger zemînden işidilürse ~ad<
 Ola %<yetde şiddet üzere şit<'

Ola şol resme keşret-i em |ār
 @uta <y!ne-yi dili jeng<r

Ola k<sid met<`-ı b<zer-g<n

Kesb k<r ehline irişe ziy<n

V/11a

Mıve vü gendüm ü giy<h şa`ır

Ola her yerde bī-şum<r u kexır

Vire amm< ki fitne vü fetret

__<|ır-ı *al"-ı`<leme *ayret

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar{ Est

Zelzele v<"ı` olsa gündüz eger

Kişt-k<r ehli menfa`at göreler

Ni`met erz<n ola şit<' muqkem

Mu`teber bir emır fevt ola hem

Ol sebebden *ar<b ola o diy<r

Görine *al"a zaqmet bisy<r

Gice olursa zelzele amm<

N<tuv<n ide *al"ı "aq| u %al<

Mı~r u B<bilde ola ceng cid<l

İki şeh birbiriyle ide "ıt<l

Ç<r-p< "ısmı bī-qad ola hel<k

Mevt ço" cismi eyleye der-*<k

**Der-Beyān-ı Aqk<m-ı Teşrîn-i x<nî Ber-M>cib-i éavl-i Yun<niy<n u Aqk<m-ı
Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey v<"ı` Mî-Şevd**

Eyle ey q<me-i qükm-perd<z
Qükm-i teşrîn-i x<nîye <%<z

G<h olub hem-zeb<n Süry<nî
G<h! ol tercüm<n-ı Yun<nî

Ya `ni Yun<niy<n-ı nu | "-<ver
Bu ayuñ n<mına نورس der

Türkide soñ güz ayıdır adı
Oldı cümle otuz bir a`d<dı

Çün bu m<h-ı *uceste ide du*>l
Qükem<dan bu resmedür men">l

Ki hev< serd olub ider şiddet
İrişür ha { ma m<ye-i "uvvet

Hem bu ayda %ıd< la | ĩf gerek
Eşrebe h< { im u *afif gerek

Ilıca" ~u içilse ger seqerī
Bedene `illet itmeye { ararı

Dühen-i zeyt>n ider teni *oş-q<l
Eyleseñ her ne deñlü isti`m<l

Gice ~u içmek oldı maq{-ı se"<m

Men` olundı cim<` 1a qamm<m

V/11b

Tere ter*>n kerefs ü hem na`n<

Añla meyl itme bunlara a~l<

Bunuñ evvel gününde ide hü>b

\ar~ar-ı <h gibi rīq-i cen>b

éavl-i M>s<yı eyleyen mes | >r

Bugünüñ qa""ına dimiş maqw>r

Altısı sa`d u hem müb<rekdür

S<'ir eyy<ma t<c-ı t<rikdür

Hem yedincide cem` olur zeyt>n

Ş<m şehrinde böyledür "<n>n

Mevce <%<z idüb o gün dery<

Hem gelür sür`ate seq<b-ı sem<

@o"uzıncı gün be-qükm-i Celil

Başlaya izdiy<da m<' -i "alil

On ikide Bu | ayn olub pinh<n

Olur ol gün Zeb<ne şu`le-feş<n

On üçünci gün ola bī-`illet

Gice on dörd ü gündüz on s<`at

Zīr-i ebr>da çün ru*-ı dilber

Eyleye Şems burc-ı áavsi ma"arr

Da*i ol günde "a | ` olinsa Şecer
Çürimez niçe mäh s<l geçer

Hem yigirmide `ankeb>t u wüb<b
Olalar mevt ile %ub<r u tür<b

Cümle b!-üstü*~<n olan qaşer<t
Olalar |u`me-i deh<n-ı mem<t

Hem yigirmi ikincide çükem<
=b-ı serd içme dir gice a~l<

Hem yigirmi beşinde b<d-ı qaz<n
Berg-i eş<rı eyleye r! z<n

Didi güher-keş<n-ı silk-i ya"! n
@o%a İklıl ü | olana Pervîn

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rşîd

Gün | utulsa bu ay içinde eger
Görmeye kimse Şev"i werre "adar

Ya`ni kim s<ye-i seq<b-ı sitem
Ser-i *al"-ı cih<ndan olmaya kem

Bir yerüñ mîrine irişe mem<t
Ol `al<met bu çükme ola ber<t

Ço" vil<yet *ar<b ola bu sene
Niçe tenler tür<b ola bu sene

V/12a

Her yere *<ricīler ide hüc>m
Hem sal<q ehline iriše %um>m

Yıl ~oñunda ço" ola bīm<rī
&u~~adan *al" eyleye z<rī

İde amm< ki R<z 1 " -1 `<lem
Bu sene kā'īn<tı %ar" -1 ni `am

Şems ma%ribde iken olsa küs>f
Niçe na"l eylemiş gör ehl-i vu">f

Ma%rib e|r<fi "aql| ola %<yet
İrişe *al"a %u~~a vü zaqmet

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

Ay |utulsa |ola cih<na mela*
@uta hem yeryüzini berfle ya*

İrişe qal"a miqnet ü <fet
Ş<m u Yun<nda ço" ola fetret

Da*i *<k-i Qic<z u ar{-1 Yemen
Ola maqr>m fey{-i n<miyeden

İ*til<f üzere olalar `Arab<n

İdeler biri birlerin `üry<n

Şar"dan %arba cümle şehri diy<r

Ola pür-ş>r u fitne-yi eşr<r

Ya `ni sefk-i dim<' vü ceng ü cid<l

Ola hem-v<re t< nih<yet-i s<l

Ola bir düşmen-i "avī]<hir

Mülk-i şar"ı *ar<b ide <*ir

İdeler cümle leşkerini şikest

Ş<hı *<k-i hel<kde ola pest

Na"l-i Aşk<m-ı Mihr-i Der-H<le

@olanub h<le mihr-i pür-t<bı

İtse devrin felekde dolanı

Şiddet-i zemherīr ola muçkem

Ş<hlardan irişe *al"a sitem

Ümer<dan ziy<n çeke tücc<r

İde zühh<dla cedel fücc<r

İ"ti{<-yı "a{< ile yek-b<r

Terk ide mülkini mül>k-ı diy<r

Ba%laya cümle yolu reh-zenler

Yolcuya irgüre ziy<de { arar

Ç<r-p< "ismına ire <fet
Lîk a%ⁿ<mda ola ke^xret

V/12b

_astelikden { a `îf ola ins<n
Y<%a her yerde mutta~ıl b<r<n

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

Devr-i perk<r-ı h<le içre "amer
No" | a-i merkeze dönerse eger

Mülk-i B<bilde fitne ide]uh>r
Düşe şehler miy<nına şerr ş>r

Ceng ü <sîb ü gîr>d<r ola ço"
Gizlü ma`n<lar <şik<r ola ço"

İftir<dan yalan *aberlerden
_al" gerçekden olalar bed-]an

Lîk amm< seq<b-ı fey {-i kerem
Ehl-i ar {ı ide %arî"-ı ni`am

Yetişüb bî-qadd ola zer` ü qa~<d
Gide yıl <*irinde cümle fes<d

Ya`ni kim begler ide ~ulq u ~al<q
İrişe *al"a cümle fevz fel<q

Na"l-i Qükm-i Nüm<yiş-i Meh-Nev

éil bu ayda na] ar yeñi aya
A%zı m<'il görünse b<l<ya

&<yet efz>n-ter ola g<v %anem
İrişe *al"a g>ne g>ne ni `am

Bir ucı m<'il olsa b<l<ya
Berf ü ya* | ola deşt ü ~aqr<ya

Hem bedīd ola müddet-i serm<
Ola cedy ü %anem hel<k amm<

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i Gîs>d<r

Necm-i dünb<le-d<r olursa `ay<n
Çeşm-i di""atle ol aña niger<n

Da*i gör "an"ı semte m<'ildür
Bil ki ol yerde q<l müşkildür

Bu sene fitneden dola ol yer
Ola aqv<li *al"ınuñ ebter

Ola bir mu"te { <-yı qükm-i "a {<
Fu"ar<da %am a%niy<da ~af<

T<b u | <"at gide ra`iyyetden
[a`f ire tenlerine willetden

=let-i kişt ü k<r ola ya%ma

N<tüv<n ide *al"ı "aql u %al<

V/13a

İde bir r>zg<r-ı pür-<s ! b

K<r-g<h-ı cih<nda k<r-ı %ar ! b

Olmaya hiç kimesne <s>de

Her kesî *ayret ide <l>de

Yollar üzere kem ! n ide eşr<r

Başdan maldan çı"a tücc<r

Ber"-î şemş ! r-i fitne ola bu s<l

=teş-end<z-ı *ırmen-i <m<l

A"a her yerde seyiller gibi q>n

Aña nisbet %ad ! r ola Ceyq>n

Ola ş<h-ı "a { <ya q<~ıl-ı k<r

Fitne ser-` asker ü bel< dümd<r

L ! k bir p<diş<h-ı nev-devlet

Dehre qükm eyleyüb bula "uvvet

İde a`d<yı { arb ile ma"h>r

Ola d<'im mu] affer ü man~>r

Qükm-i Encüm ki Ez-Hev< =feted

=sm<ndan yere dökülse nüc>m

P<diş<h<na düşmen ide hüc>m

Ümer< birbirine *a~m olalar
 Heb re `<y< gidüb fen< bulalar

Cengde ş<h-ı B<bil ola zeb>n
 Az ola <b u a"maz ola `uy>n

@ola `<lem %ala | *aberler ile
 Her kişi iftir<dan ide gile

R>zg<r ide *ırmeni t<r<c
 Olalar *al" çabbeye muqt<c

Na"l-i Aşk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaç

Gökde "avs-i "uzaç görünse eger
 Göstere r>zg<r reng-i diğer

Ya `ni na"ş-ı sipihr-i bu"alem>n
 Görine her na] arda g>n-<-g>n

Didi çikmetle D<ny<l Neb!
 Çeke *al"-ı zam<ne ço" ta `abı

İştid<d üzere ola çükm-şit<
 R>zg<r ide ebri |>f<n-z<

T!r-i b<r<n idüb zem! ne exer
 Dil gāv u semekden ide güwer

Za *m-ı peyk<n-ı n<vek-i |<`>n

&onçe-veş dilleri ide pür- * > n

V/13b

T! %-ı fitneyle niçe " an döküle

Ba*ye-i c<me-i beden söküle

Da*i a*b<r-ı hevl-n<k ola ço"

éa* | dan ço" kişi hel<k ola ço"

D<ver-i P<rs u şeh-i B<bil

`Adem-<b<dı ideler menzil

@ola fetretle ol iki i" l ! m

Ola *al" uñ der>nı pür-%am u b ! m

Didi erb<b-ı çikmet-i tenc ! m

Bu nu*>set | o"uz yıl ola mu" ! m

Bu `al<met görünse ma%ribden

Ş<mda] <hir ola heb bu fiten

Da*i ol yerde çok ya%a b<r<n

İrmeye l ! k %ayr-ı mülke ziy<n

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

Şar"dan ber" urursa ger şimşek

Ya `ni düny<ya *ande itse felek

Ya `ni ol *andeden bu ola mur<d

Gire bir | urfe şekle şerr ü fes<d

N<geh<n mülk-i B<bilüñ ş<hı

Kim ide bir "a{<' ile r<hı

Terk ide mülkin i*tiy<r! ile

éoya ta*tıñı k<r u b<rı ile

Girmeye şehrine tam<m üç yıl

Ola ceş-i fes<da fitneye del ! l

Fır"a fir"a olub ~ı%<r u kib<r

İdeler n<lelerle terk-i diy<r

Ba`de bir |ar! "le ol ş<h

Gele şehre ola bu *al"a pen<h

Geleler yerlü yerine herkes

İdeler p!şe-i ~al<qa heves

Emr-i Qa"" ile ol `al<metler

Mülk-i B<bilde heb]uh>r eyler

Meger ey `<rif-i *a |< vü ~av<b

Mülket-i B<bil olmuş ola *ar<b

Didi hem ittif<k idüb qükem<

Cānavarlardan ire *al"a fen<

Ya`ni y>z u peleng ü ş!r ü hizebr

Da*i keftār u gürg ü r>beh ü bebr

@a%ılub k>h u deşte heb ded ü dām
 @uta e | r<f-ı şehri ü küyü tam<m

V/14a

Üç sene bunlar ide *al"a ziy<n
 Ola <zürde <dem çayv<n

Hem da*i "aql u renc b!m<r!
 Herkesüñ k<rını ide z<r!

Olsa şimşek ver<'-yı ma%ribden
 \ala Türk<n cih<na ş>r u fiten

İki üç yıl *ar<blı" ideler
 \oñra cümle "ar<r idüb gideler

Na"l-i Aşk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

Sür* olursa bu ayda levn-i sem<
 Zerd* ola r>y-ı *>şe hem-çü giy<h

Ya`ni cümle çub>ba ire fes<d
 Sebz ü ter olmaya riy<{-ı mur<d

L!k perverdi-g<r cümle cih<n
 R>z!-i *al"a virmeye no"~<n

éomaya "aql la`ib<dını ac
 Q<~ıl-ı tu*ma itmeye muqt<c

---

* Kelime Sü'de eksik yazılmıştır. İ: 14a/8b'de kelime "zerd" olarak geçmektedir.İ nüshası esas alındı.

Hem bu exn<da ber" olursa eger
Evcden bir kişi qa{ ! {a düşer

İre bir p<diş<ha y< *ôr-ı mevt
Y< ola bir em ! r-i w ! -ş<n fevt

S>-yı ma%ribden olsa ger bu exer
Ar{-ı ma%ribde ola fitne vü şer

éalmaya ol mek<nda emn ü em<n
_al" ola s>gv<r u n<le-kün<n

Dökilüb "an hem ola qarb ü "ıt<l
L<le-z<r ola cümle deşt ü cib<l

Qükm-i Şekl! ki Der-Hev< B! nend

Gökde bir `acibe şekl olursa `ay<n
Ola ~>ret-nüm<-yı fitne cih<n

Hem bu yüzden sipihr-i lu `bet-b<z
Ola bür"a ` -güş<-yı çehre-i k<r

Gire biñ şekle fitne bir demde
Ola *ayret ziy<de <demde

&u~~a vü qüzn ü *ayret ü efk<r
Eyleye *al" 1 ~>ret-i d! v<r

@uta düny<yı s<ri" "<til
Mîveler hergiz olmaya q<~ıl

Söylene ço" kel<m-ı n<-hemv<r

Diñlene b! -net! ce ço" a*b<r

V/14b

éaq | ide R>m iline ist! l<

Mīve vü %alle olmaya a~l<

Mevt ire ç<r-p<ya ~aqr<da

&ar" ola ço" sef! ne dery<da

İ*t i l l < f üzere ola ç<l-i mül>k

Her biri bir | ar! "a ide sül>k

Hem düşe bir em! r-i `<l! -c<h

K<r b<r-ı çay<tı ola teb<h

_<ric!] <hir ola beyne' n-n<s

Düşe m! r<n-ı Mı ~ra b! m ü hir<s

Eyleyüb ş<h-ı R>m ref` -i liv<

Ola kişver-sit<n u "al` a-güş<

@<li` i sa` d u b<*tı ola "av!

@urmaya "arşusunda *a~m-ı %av!

Da*i yıl <*irinde lu | f-ı _ud<

İde *al"a ni<r berg ü nev<

&alle vü mīve ola b! -p<y<n

@ola env<` -ı ni` met ile cih<n

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Görseler gökde ~>ret-i qayv<n
_avf ide yerde zümre-i ins<n

Olsa]<hir eger bu güne e_xer
Diñle gör kim neye del<let ider

&ara {-1 nefis buğ {-1 ins<n1
İde metb> ` r>q-1 qayv<n1

Fikri f<sid hev<s1 %<lib ola
Semt-i] ulm ü cef<ya w<hib ola

Da*i ş<h<n-1 mülket-i düny<
İdeler birbiri ile %av%<

İzdiq<m-1 cün>d u ke_xret-i ceng
`=lemi \*al"-1 `<leme ide teng

éırıla ço" kimesne dökile "an
Döne sel-q<neye bu dar cih<n

İrişüb çengiy<n ya%<y1
T<r ü m<r ideler re`<y<y1

Yolları bend ide qar<m! ler
Alalar m<l-1 *<~~1 `<mm! ler

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d M!-Kerded

Bu ayuñ r>z-ı evvelinde eger
Ra`d olursa dimiş mücerribler

V/15a

Ya%a fa~l-ı şit<da ço" b<r<n
Yürimekte ta`ab çeke ins<n

Ger onuncı gün olsa ra`d-ı sem<
Her mara { çükmün eyleye icr<

Didi üst<d-ı r<z<n-ı felek
Bu ayuñ ra`d olursa nı~fina dek

Ola fer*unde vü müb<rek s<l
Devr ide *al"-ı <lemi *oş-q<l

Olalar %u~~adan teh! diller
Gide semt-i ~al<qa`<"iller

Nı~fi gecdikde ra`d olursa eger
Ese yeller |aşub a"a ~ular

Ola ço" qarbu {arbu sefk-i dim<'
éavl-i Ca`fer der itme şek a~l<

Hem ola şiddet-i şit< muçkem
Remeden açmaya gözin <dem

Ola efsürde şol "adar eşy<'
N<rdan çı"maya`uluvv fara{<

éadd-i eşc<r berfden *am ola
Yaçtemildür ki mîveler kem ola

Ekine irmeye { arar amm<
Cümle çarsı çir<set ide _ud<

Ra`d ay eksilürken olsa eger
Bu sene olmaya bu ç<letler

Her ne kim oldı n! k ü bed mewk>r
Gelecek yılda ide cümle]uh>r

Na"l-i Açk<m-ı İldırım G>yed

V<"ı` olsa bu ayda ger ber"
Mecma`-ı leşker ola c<nib-i şar"

@araf-ı ma%ribe hüç>m ideler
éılalar ol bil<dı z! r ü zeber

İrişe p<diş<h-ı %arba şikest
`Alemi gibi `askeri ola pest

T! %-ı t! z ile leşker-i Berber
Ma%rib! ler baş tır<şın ideler

Ola düzd ü çar<m! b! -%<yet
İdeler mal-ı t<ciri %<ret

Ola maç~>l-ı zer` b! -p<y<n

Hem qub>b<ta nef` ide b<r<n

V/15b

Qükm-i =teş ki Ez-Hev< R!zed

=sm<ndan zem! ne ger düşe n<r

Yana %am <teşine *al"-ı diy<r

Birbirine `ad<vet ide mül>k

Bend āz<d u qürr ola meml>k

Ekzer-i n<s ola mar! { u `al!l

Renc bisy<r u ~ıqçat ola "al!l

İde *al"-ı cih<nı fetret-i s<l

éonmadan göçmeden per! ş<n-q<l

Esmeye b<d u "aq| ola v<"ı`

_<~~a ol n<r düşdügi mev {ı`

Na"l-i Aşk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Böyledür qükm-i şiddet-i b<r<n

İre düzd ü qar<m!ye qüsr<n

Çı"maya hiç başa k<rları

Bend ola r<h-ı k<r u b<rları

Mexel< düzd-i %amze-i dilber

Bulmaya na"d-i c<na semt-i] afer

İrişe cümlesine "ahr-ı _ud<
Niçesi tevbe ile bula reh<

Gide b! -b<k her yere tücc<r
Ola hem s>d u menfa`at bisy<r

Qadden efz>n ya%arsa ger b<r<n
Fitneden "anlar ola seyl-i rev<n

Ya%d1%1 yerde fetret efz>ndur
Q<li ol mev{1`iñ diger-g>ndur

Qükm-i B<r! den Tegerg İn-est

@olı ya%sa bu ay içinde eger
Münkesir ola niçe k<se-i ser

Mülk-i Berberde n<s ola şer! r
Ehl-i ba%! vü çav<ric ola kex! r

éaq| ide ar{-1 M1~ra ist! l<
İtmeye Nil çükmüni icr<

Ço" ya%arsa füz>n ola es"<m
Da*i evc<` u zaçmet ü <l<m

Ya%du%1 yerde ola merg ü veb<
Müte`affin ola ziy<de hev<

V/16a

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< Bâred

Ya%sa gökden zem! ne *<k ü %ub<r

Sür*-gün olsa levni bir mi "d<r

Didi Ca`fer o r<z-d<n-ı "a{<

Ço" *al" o1a içinde merg-i fic<

`Adl ide cümle d<ver<n-ı diy<r

Mīve endek miy<h ola bisy<r

Dir Eb>'l-Fa{l ola fes<d u fīten

İde "ısmet mem<liki düşmen

Dege düzd ü qar<m! ye fir~at

Müdda*ar %alleler ola %<ret

Qükmi b<r<nuñ az ola c<r!

Ço" ola *al" içinde b!m<r!

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm Çe%z-est-în

Yere kirm ü veze% ya%arsa eger

_al"a qumm< vire ziy<de { arar

Ço" ola s! nelerde derd-i |ıq<l

éalmaya cism ü c<nda t<b mec<l

Fevt ola niçe n<m-d<r u kib<r

\1%maya h!ç qes<ba mevt-i ~1%<r

Az ola q<~ıl-ı giy<h qa~<d

R>zg<r ide mīveyi ifs<d

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n-i Q! zed

Toz "oparsa zem! nden n<g<h
 _>b ola gendüm ü şa`! r ü giy<h

Az ola kesb ço" ya%a b<r<n
 @ola yañlış *aberler ile cih<n

&u~~a bisy<r ola ma`! şet kem
 Fehm olunmaz bu nükte-i mübhem

Na"l-i Aqk<m-ı T! reg! -yi Hev<

Ger bu ayda busarı" olsa hev<
 _>b ola zer` ü gendüm ü qurm<

R>qa r<qat vire riy<q-ı şim<l
 L! k efz>n ola zük<m su` <l

Yırtıcı c<navarlar ola hel<k
 R>zg<r eyleye bu fir"ayı *<k

Da*i *arg>ş u <huv<n u şe%<l
 U%raya cümlesi veb<ya bu s<l

V/16b

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed! d

Ger vez<n olsa r>zg<r-ı şed! d

Böyledür çükm-i rüzg<r-ı Mec ! d

Ola berb<d *ırmen-i a`m<r
Yı"ıla ço" bin<-yı cism-i kib<r

Fevt ola niçe n<m-d<r bu s<l
Şıqne vü m! r ü "<{ ! vü `umm<l

Bunlaruñ ekxerine ire ecel
Devlet <nuñ ki ide çüsn-i `amel

Esdügi yerde] ulm ide sul | <n
B! -güneh *al"ı "atl ide her <n

İde şol deñlü] ulm-ı b! -d<dı
Söylene bir niçe zam<n <dı

D<ny<l eylemiş bu resme bey<n
Ger mara { dan { arar göre ins<n

G<v a% n<ma ço" ire <fet
Ola fa~l-ı şit<da hem şiddet

Da*i maşrı" da ço" ola bī-k<r
_al" er<c! fden ola b! -z<r

L! k exm<r u kişt q<~ıl ola
Her kişi ma | labına v<~ıl ola

çükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =med

N<geh<n gökden işidilse ~ad<
G>ş | ut gör ne söylemiş qükem<

Ya`ni düny<ya çarqı ide a`l<m
Fevt ola bir em! r-i ~<qib-n<m

}ulm-ı ş<h u te`add! -i umer<
Ola mülk-i cih<nda ş>r-efz<

Dil-i qal"a sir<yet ide kesel
Rište-i kesb ü k<ra irmeye el

T<cire ço" i~<bet ide ziy<n
İre vech-i ma`! şete no"~<n

Y<`ni "u | | <`-ı r<h u düzd ü kem! n
_avfdan itmeye "ul>bı em! n

L!k exm<r u zer` ola b! -qadd
Olmaya %alleye "ıy<s-ı `aded

Qikmet-i wü'l-Cel<l ile amm<
Ya%a b<r<n ziy<de az ola m<'

Berf ü ya* fa~l-ı deyde ola füz>n
éırıla büz qes<bdan bîr>n

V/17a

Qükm-i B<ng! Ki ez-Zem! n =yed

Bir ~ad< virse böyledür a*b<r

Ola a"v<l-i k<wibe bisy<r

Olmaya fey {-i n<miye der-k<r

B<%da mīve virmeye eşc<r

[a`f ire ç<r-p<ya ~aqr<da

&ar" ola ço" sef! ne dery<da

Mu'teber bir em! r-i ~<qib-c<h

Fevt olub k<r u b<rı ola teb<h

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar {-est

Gündüzün zelzele olursa eger

İrişe *al"a bir müfsid *aber

Ya`ni bir güm-şüde şeh ide]uh>r

@uta düny<yı b<ng-ı k>s-ı sür>r

Ola qüsnüyle Y>suf-ı x<n!

@a`n ide m<ha r>y-ı ra*ş<n!

Geçe`izzetle ta*t-ı sal | anata

`Adl ide q<kim ola memlekete

Ola kişver-sit<n u`<lem-g! r

İde cümle mem<liki tes*! r

N<mı her kişvere res! de ola

Mixli n<-d! de n<-şin! de ola

İde ol Qüsrev "a { <-y1 tedb! r
Fu"ar<y1 %an! %an! yi fa" ! r

Öyle olmazsa `aynı ile eger
Ola bir q<dixe buña beñzer

Da*i dir D<ny<l-i ferru*-dem
Ki odur neşve-d<r-ı c<m-ı qükm

Ki bu yıl şöyle v<fir ola şar<b
Niçe hüşy<rı ide mest *ar<b

Ni` met erz<n ola hem ide "a { <
Olub oldurma qükmüni icr<

Zelzele gice olsa dir qükem<
Ço" ese b<d-ı serd-i fa~l-ı şit<

Serd! -i dey "atı mü'exxir ola
Ya* u berf ü |uman v<fir ola

Ço" hel<k ola "ışda c<navar<n
Vaçş! vü *<neg! vü *urd u kel<n

Fehm olunmaz bu nükte-i muğla"
Böyledür qükm-i fâ`il-i mu|la"

V/17b

**Der-bey<n-ı Aqk<m-ı K<n>n-ı Evvel-i Ber-M>c! b-i éav1-i Y>n<n! y<n u
Aqk<m-ı**

Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şevad

Qükm-i k<n>n-ı evveli qükem<

Eylemişler bu resm ile inş<'

Ki bunun n<midur ذکورس hem

Oldı eyy<mı s! vü yekle ra"am

Hem şit<nuñ bu m<h-ı evvelidür

Yazılan resm qükm cedvelidür

B<rid ü ra | b olur bu ayda hev<

Bal%am aqk<mı nı ider icr<

Ço" olur nezle vü su`<l ü zük<m

@ab`a *oşdur bu ayda qamm<m

Fa~d şerbet cim<`dur memn>`

Eyle nefsüñden anları merf>`

Böyledür r>z-n<mede bu *aber

Ya`ni bu üç`amelden eyle qawer

Ol mu"ayyed | a`<m-ı q<rr ile hem

Gelmeye tā se"<m {<rr ile gam

Kelle-yi m! ş ile her! se keb<b

Yenilüb hem içilse q<r-ı şar<b

Da*i ba`de' | - | a`<m mīve-i ter

Yemegi resm ü`<det itseñ eger

Ola her g<h ~ıqçat üzere miz<c
 Ne se" <met ne *aste-g! ne `il<c

İqtir<z eyle l<zım ise beden
 Giceden "alma serd et ` imeden

Semek laqm-ı g<v u türş! vü m<st
 Yir iseñ olmaya miz<cuñ r<st

Bu ayuñ çükmi böyle c<r! dür
 Gerçi maqk>m-ı emr-i B<r! dür

Na*sduz ikisi üçü b! -şek
 Böyledür mu"te { <-yı devr-i felek

R>z-ı heftüm sa `! ddür %<yet
 R>z-ı heştümde böyledür `<det

éalb olur s! ne-yi felekde `ay<n
 Da*i ol gün %ur>b ider Deber<n

@o"uzıncı günündedür maqw>r
 On birincide böyledür mes | >r

Ya `ni %<yetde naqs-ı ekberdür
 Bu iki günde k<r ebterdür

V/18a

Hem olurmuş bu ayuñ el-q<~ıl
 On ikisinde erba `! n d<*il

On üçünde neh<r olur a"~ar
Şeb-i yeld< cih<na s<ye ~alar

Eyleyüb éavsi t! r gibi güwer
Cedye mihm<n olur %az<le-i *>r

Olur ol burca vardu%ında Güneş
Gün | o"uz s<`at ü gice on beş

Böyledür ittif<"-i ehl-i nüç>m
Sırr-ı Qa"dur egerçi n<-ma`">1

Üç gicedür ley<l! -i yeld<
R>z şeb bir "ar<rda ola t<

İrişince on altıya eyy<m
Ola tefr! " ~oñra ~ubqla ş<m

Qüsrev-i *<ver eyleyüb nühüft
Geldügi yire eyleye `avdet

éa|`-i r<h ide günde bir derece
Uzanub gün "a~! r ola gice

On yedincide didiler qükem<
Ekşilerden qawer gerek "a|`<

Yenmeye laqm-ı cedy ü laqm-ı ba"ar
İder ol gün cim<` u fa~d {arar

Uy*udan soñra <b-ı serd içmek

\ıqçqati tenden eyleye münfekk

Dime z!nh<r idüb bu "avli ~ar!q

Men` olunmuşdur iqtim<'-y1 ~aq!q

Ne "adar ~ıqçqat üzre olsañ eger

Yine perh!zi gözle ş<m u seqer

Qımyedür qımye re's-i gül-i dev<

Böyle taq"! " ider qab!b-i _ud<

Hem bugün |utma n>ra olma tır<ş

Ki virür cism ü c<na soñra *ır<ş

Da*i m!l<d-ı ekber oldı bugün

Qükm-i serm< mu"arrer oldı bugün

Belürür ya`ni in"ıl<b-ı hev<

Görinür şiddet ile dehre şit<

Hem bugün cümle şu`le r>şen olur

Cümle nev`-i beşer "av! ten olur

Gelür insāna neşv-i "uvvet ü z>r

İrişür cinniy<na {a`f u füt>r

Da*i fevt oldı D<ny<l bugün

Na*s dur q<~ıl-ı ma"<l bugün

V/18b

Hem yigirmi birinde Şevle |o%ar

He" ` a meb | >n olub %ur>b eyler

Hem yigirmi üçünde dir qükem<
Başlar olma%a münce mid eşy<'

Hem yigirmi beşin idüb iq~<
Didiler r>z-ı mevlid-i `İs<

Kefere içre oldı "avl-i ~aq! q
Ol günüñ gicesinde | o%dı Mes! q

Ol gice şev" dār alub v<ye
Didiler n<mına şeb-s<ye

Ş<d olub ya `ni "avm-i Na~r<n!
Re's-i t<r! q yazdılar anı

R>z-ı m! l<da hefte eyy<mın
Ba*ş idüb yazdılar hem aqk<mın

Qükm-i M! l<d-ı Der-Eqad Bişnev

R>z-ı m! l<d olursa yevm-i eqad
Fevt ola merd-i s<de-r> b! -qadd

Ya `ni bisy<r olub cüv<n mergi
Döküle taze güllerüñ bergi

Gele %<yetde *>b zer`-i şit<
Rev%an u şehdle | ola düny<

Ço" ya%a %alle üstine b<r<n
Zeh-zād-ı sūt>r b! -p<y<n

_>b ola perveriş bulub a%n<m
Bulalar yaz içinde "uvvet t<m

Ço" ola çeşmeler yolunda miy<h
Vire her `ayna m<ye fey { -i İl<h

Ehl-i çikmet yine idüb a*b<r
Didiler kim quy>la <fet var

Qükmeş İn-est Ger Ş>d İxneyn

Yevm-i ixneyn olursa ger m!l<d
_>b ola s<l ü *al" ola dil-ş<d

İricek m<h-ı M<yıs u Abr!l
İde sa""<-yı ebr <bı seb!l

Ya `ni %<yetde ço" ya%a b<r<n
Ola eşç<r-ı b<%a fey { -res<n

Ço" ola fa~l-ı ~ayfda çumm<
L!k derde mü'exxer ola dev<

Aña kim ~ıqqat mül<zımdur
M!veden iqtir<z l<zımdur

V/19a

İre deryāda keşt!ye <fet

Böyledür cünbiş-i yemm-i çikmet

În-çen ! n B<şed Ez-Şod xül<x<

Yevm-i m ! l<d gelse xül<x<ya

Na] ar it sırr-ı ~un` -ı Mevl<ya

Fa~l-ı germ<da ço" ola es"<m

İde ebd<nı mu{ | arib evr<m

İmtid<d üzere ola fa~l-ı şit<'

L ! k hiç görmeye { arar eşy<'

Ola dery<da ço" sef! ne şikest

\ayfda *a l "ı *astelik ide pest

Hem-çün<n Qükm-i Erba` <' G>yed

Gelse m ! l<d erba` <ya eger

Ded ü d<ma ecelden ire { arar

Düşe ceng ü cid<le c<n-ver<n

Vaqş! vü *<neg! ide | u%y<n

éıra her yerde bunları ins<n

Bu sene pôst ! n ola erz<n

Berf ü ya* b ! -çad ola "ış muçkem

İrişe yazdan "ul>ba elem

Ola bürr şa` ! r ü m ! ve kez ! r

Mevtdür anca" olan emr-i `as! r

Qükm-i M!l<d-ı Der- _am! s Be- _<n

Gelse yevm-i *am! se ger m! l<d

Böyledür mu"te {<-y1 gün-i fes<d

İ` tid<l üzere ola f<~l-ı şit<'

L! k %<yetde qar r ola germ<'

Ola env<' -ı f<kihe bisy<r

_al" a amm< veb<dan <fet var

Qükm-i M!l<d G>yed Ez-Cum` a

Cum` aya gelse r>z-ı m! l<duñ

Böyledür bunda "avli üst<duñ

Ya%a "ışda ziy<de berf ü ma | ar

Çekeler yolcular hir<s u *a | ar

Hem ola yazda remed bisy<r

A%lada ço" `uy>nı mevt-i ~ı%<r

V/19b

Qükm-i M!l<d-ı Bişnev Ender-Sebt

R>z-ı m! l<d-ı `İs<-y1 Meryem

_<ne-i yevm-i sebtte olsa ra"am

Az ola %alle muçkem ola şit<'

L!k germiyyet itmeye germ<'

\oñ güz ayında hem Qaz! r<nda
Şehrde "aryede bey<b<nda

Qarek<t üzere ola cümle riy<q
Bileler s>-be-s> %udüvv ü rev<q

Özge fehm it bu sırr-ı bü'l-`acebi
Böyledür "avl-i D<ny<l Neb!

B<z Bişnev Ba"iyye-i K<n>n

Qükmi m!l<duñ oldı çünkü tam<m
Yine k<n>na geldi sev"-i kel<m

Ger bu ay içre münşiy<n-ı qükm
Bir `aceb "1~~a na"l iderler hem

İttif<"-ı mücerrib! n-i um>r
Böyle olmuş bu ~afqaya mes|>r

İricek r>z-ı t<si` `ışr! n
Her kim ister k'ola mara{ dan em! n

Uy*ıdan ~oñra her giz içmeye <b
Ne "adar olsa teşne vü pür-t<b

Qikmetden su'l iderseñ eger
Ol gice heb ecinne ~uya "u~ar

Kim ki ol ~udan içse %afletle
B! -cu { >r ola renc ü zaqmetle

Ya `ni ~ar ` u cün>n i~<bet ide
`A" il oldur işinde di""at ide

L<zım oldu ki ol gice biline
İqtıy< | en ted<riki "ılına

Yo"lana cümle] arfi <blaruñ
Ola p>ş! de a%zı "ablaruñ

Qükem<nuñ sözi mücerrebdür
Diñlemek anı `a" la ensebdür

Çün _ud<nuñ bir ismi oldu Qak! m
Görinür ma] harında sırr-ı `a] im

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

Ger bu ay içre mihr-i ` <lem-t<b
İtse ru*s<rına küs>fi ni"<b

V/20a

Şehr-i M<zender<n u *1 | | a-i Ç! n
éaq | olub *al"ı olalar %amm-g! n

Da*i ço" fevt ola mül>k-ı ` Arab
Mülk-i ma%ribde ola ş>r fiten

éış "atı ola ço" ya%a b<r<n

Berf ü ya*dan | ola zem! n ü zam<n

Ola çadden füzün şa`ir ü `alef

Olmaya dāneler heb< telef

Da*i nev`-i | uy>ra olmaya çadd

éısm-ı m<h! vü ba | | olunmaya `add

Ola ma%ribde fitne vü %av%<

\ala "aç | u %al< o mülke bel<

Na"l-i Açk<m-ı Der-Giriften-i M<h

Ger bu ayda *us>f idüb mu%berr

Olsa mir'<t-i m<h jeng-<ver

Fey{-i çal "a bulub çay<t neb<t

Çikmeti gör ki ide vef<t ben<t

Ola %<yetde kexret üzere süt>r

Gendüm ü cev giy<h n<-maq~>l

Penbe bisy<r u zeyt olub v<fir

Muqtekirler ola `aceb *<sir

Serd ola hem Şub< | irince hev<

Döne buz | amına bu köhne ser<

Ola ber-m>cib-i "a{<-yı Cel!l

Berf ü b<r<n kex! r ü b<d "al!l

Düşe ma%rib-i zem! ne "aql u %al<
Z<d-1 éos | an | iniyye v<fir ola

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

Seyr iderken bur>c s<'irede
Olsa ger <fit<b d<'irede

Fa~l-ı serm<da berd olub müştedd
Ya* u b<r<n u berfe olmaya qadd

İde |>f<n-ı N>qı `<lem y<d
Döne keşt! ye bu *ar<b -<b<d

Gide serm<da cümle ser-m<ye
I~ına *al" fa~l-ı germ<ya

Evvel-i ~ayfda ola qatt<
Mevt-i qayv<n "illet-i eşy<'

Alalar *al"-ı `<lem el-"ı~~a
Q<~ıl-ı kişt ü k<rdan qa~~a

V/20b

@olalar `<lemi er<wil-ı n<s
\alalar heb "ul>ba *avf u hir<s

_ı | a-i ar {-ı R>m ile Ba%d<d
Olalar menş<' -ı şerr ü fes<d

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

H<le devr itse m<h-ı t<b<nı

G>ş "ıl mu"te { <-y1 devr<nı

P<rs1 Germiy<n u B<bili hem

éıla Ba% d<d gibi fitne dijem

U%raya iftir<ya ekxer-i n<s

R>m ilinde ola mu~ ! bet ü y<s

Olmaya hem o yerde kişt ü direv

Ola %<lib bah<da gendüme cev

İre "ısm-ı qub>ba fey { amm<

Ola efz>n nüç>mdan qatt<

Ço" fūr>şende vü *ar! d<rı

_ <ce-yi m<l-d<r ide k<rı

L!k ber-vefk-i qāl -i sırr-ı ~ıf<t

Ola emr< { u fevt qayv<n<t

Na"l-i Qükm-i Nüm<yış-i Meh-Nev

M<h-nev ger bu ay görünse sit<n

Qükm-i ~ayf u şit< ola yeks<n

Ola evvel-i bah<rda `<lem

Ni `met-i b! -şum<r ile qurrem

İrtif< ` üzere olsa bir | arafı

Niçedür g>ş "ıl bu sırr-ı *af!

Ola b<r<n "ıy<sdan bîr>n

N! lden artu" ola <b-ı `uy>n

Fa~l-ı serm<da berf ola b! -qadd

Olmaya kişt ü k<ra qadd u `aded

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i G!s>-d<r

Kevkeb-i w>-wü<be olsa bed! d

Müddet-i şerr ü fitne ola med! d

P<rsuñ q<kimi çeküb leşker

Mülk-i Kirm<na ~ala <teşler

Ço" ola ol maqal de ceng ü cid<l

Ehl-i İsl<mı ideler p<-m<l

Her vilāyetde]āhir ola fesād

@uta dünyāyı ehl-i baġī vü `inād

V/21a

Yemen ü @<' ife düşüb |<`>n

_al"muñ dilleri ola pür-*>n

Fitne vü şerr ile |ola Ehv<z

R>zg<r ide b<b-ı fetreti b<z

C<-be-c< iqtir<" v<"ı` ola

Cümle yollar qar<m! ile |ola

Fey { -i mevf>rı ile em | <ruñ

\uları v<fir ola enh<ruñ

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

=sm<ndan zem ! ne düşse nüc>m

İde "ağ | %al< cih<na hüc>m

Düşdüğü yerde böyledür bu niş<n

Fevt ola bir şeh-i `a] ! mü'ş-ş<n

@aşa ço" <b-g! r nite ki N! l

@uta düny<yı seyl m! l -be-m! l

Ç<r-p< "ısmı her vil<yetde

érıla keşret üzere %<yetde

Na"l-i Aşk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaç

Olsa "avs-i "uzaç hev<da `ay<n

Çarç ide t! r-i fitneyi perr<n

C<nib-i şar"dan görünse eger

@uta ol semti ş>r u fitne vü şer

Qarb u { arb u "ıt<l u sefk-i dima

Derd-i emra { u "ağ | u renc-i veba

Ço" ola c<nib-i med<yinde

Var mı r<qat cih<n sar<yında

S>-y1 ma%ribde olsa ger bu niş<n

Beyt-i a*z<n ola bu dār-ı cih<n

Mülk-i B<bilde ceng olub üç ay

Yürüye qükm-i çar* -1 q<dixe-z<y

Hem bah<r evvelinde cünd-i cer<d

İde maq~>l-i kişt ü %alleyi z<d

L!k Rezz<"-ı *al" u _<l1"-1 n<s

Ki yo" in`<mına çes<b u "ıy<s

Şol "adar *al"a ide bewl-i kerem

Üç sene`<lem ola %ar"-ı ni`am

Birbirine maqabbet eyleye *al"

Ehl-i bu% { a`ad<vet eyleye *al"

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

V/21b

S>-y1 ma%ribde olsa ger şimşek

Qükem< böyle yazdılar b!-şek

Ki ola nās i*til<f üzere

Gideler v<d!-i *il<f üzere

Püserinden peder olub dil-g!r

Zen ola şevherine %<lib-i cebir

Bende mev1<sına ide `i~y<n
Leşkerinden { arar çeke sul | <n

Gide üç aya dek bu q<l üzere
Olalar her kişi cid<l üzere

Ba `de cümlesi be-qükm-i _ud<
C<nla q<kimine t<bi ` ola

Bu `al<met görünse maşrı"dan
Ş<hlar içre ola şerr fiten

Birbiri üstine çeküb leşker
P<ym<l ola ço" ser ü efser

_al"a s<r! ola %um>m u hüc>m
İde qa yv<na cünd-i merg hüm>m

Na"l-i Aqk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

Gök "ızarub yer üzere dökile "an
Ceng qarib ile | ola deşt-i cih<n

Ola şehri ü diy<r pür-<s! b
Göstere r>zg<r şekl-i %ar! b

Vire meşş< | a-i "a{< vü "ader
R>y-ı eyy<ma *>n ile z! ver

Qükmi maşrı"dadur anuñ amm<
Olsa ma%ribde ol niş<n peyd<

Ola qadden ziy<de kişt ü giy<h

Bewl ider ni`metin cih<na İl<h

Olub env<`-i f<kihe bisy<r

M!vesi na*lüñ ola kendüye b<r

Qükm-i Şekl Ki Der-Hev< B! nend

`Acibe şekl olsa gökde ger]<hir

Görine <şik<ra ~>ret-i sır

Şar"dan bir yeñi beg ide]uh>r

\ala i"l!m-i Ş<ma s<ye-i ş>r

Ş<ma qükm eyleye qar<m!ler

éala]ulmet şebinde Ş<m!ler

B<bil i"!mi hem diy<r-ı `Acem

Herc ü merc ola üç sene muqkem

V/22a

İre *üsr<n met<`-ı tücc<ra

Kesb k<r ehli ola <v<re

Yine vech-i ma`!şete "illet

Ola ebd<n-ı n<s pür-`illet

éırıla *astelikle qayv<n<t

L!k %<yetde ço" ola %all<t

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Gökde bir şa*~ olunsa ger teş*!~
 Qükem< böyle itdiler ta*~!~

P<dişāh] ulm ide re`<y<ya
 Beglerüñ *avfı ola b!-%<ye

_<ric! lerle |ola şehr ü diy<r
 Ço" ola şerr ü fetret ü peyg<r

_al" zaqmet göre er<wilden
 Kimse ş<d olmaya ef< { ıldan

}ulm ü b! -d<d ile |ola düny<
 éaq| ola yıl ~oñunda dir qükem<

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d M!-Kerde

Ra`d olursa "al!l olub exm<r
 Her yemişden `ineb ola bisy<r

Fa~l-ı y<y ola i`tid<l üzere
 éış geçe şiddet ü cel<l üzere

Ra`d ile ger ya%arsa "ar ol dem
 Ola heb c>ylar nüm>ne-i yemm

Ola ço" m!r-i n<m-d<r hel<k
 &alle bisy<r olunca *al"a ne b<k

Böyledür "avl-i D<ny<l amm<
M!ve %<yetde vefret üzere ola

L!k vardur *a|ar ~av<`i"dan
éor"ılur ber"-i *ışm-ı _<lı"dan

Mı~r u ma%ribde]ulm ide begler
Qükem<dan bu resme irdi *aber

`Aşer-i x<n!de olsa ra`d-ı sem<
Ço" olub penbe ıssı ola hev<

`Aşer-i <*irde olsa ger bu niş<n
@uta düny<yı ebr ile b<r<n

Na"l-i Aqk<m-ı İldırım G>yed

Ber" olursa bu ayda b<ri"
Böyledür sırr-ı çikmet-i _<li"

V/22b

@utalar bir şeh-i cih<n-bānı
İdeler n<geh<n şeh! d anı

Kendünüñ *<~ ~ `<mm bendeleri
İdeler m<l c<nına {ararı

éılalar heb *az!nesin t<r<c
éalmaya bir arada ta*tla t<c

Dir Eb>`l-Fa{l vech-i <*ir ile

Ya`ni "avl-i la | ! f ü *oş-ter ile

Ümer<-y1 zam<neden bir em ! r

Ola bir düşmenüñ elinde es ! r

_afıyye ol em ! ri ol düşmen

éatl idüb mülkini " 1 1 a mesken

Çı"ub e | r<fa leşker-i a`d<

Ç<r-p< " ısmın ideler ya% m<

Anca" ol yerde ola bu fetret

&ayr-i mülk ehli çekmeye zaçmet

Ola %all<t b ! -şum<r bu yıl

İsteseñ s>d Mı~ra var bu yıl

Ola amm< diy<r-ı Türkist<n

_<ric ! ler elinde pek vir<n

Ya`ni bir nev-] uh>r düşmenden

Ol diy<ra düşe şür>r u fiten

Hem anuñ üstine gelüb şeh-i Ş<m

İde eyy<m-ı `ömr-i *a~mı tam<m

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< R ! zed

=sm<n ger zem ! ne hem-ç> şih<b

P<re-i <teş eylese pür-t<b

İçilen nesnelər şar<b gibi
B! -vüc>d olalar ser<b gibi

B<denüñ miz<cı f<sid ola
Mey-für>şuñ rev<cı k<sid ola

Döne mey* <ne deyr-i v! r<ne
Ola * <ne *ar<b-ı mest<ne

İde fitne o deñlü sefk-i dim<'
_>n-ı ma] l>m ile | ola düny<'

İre ehl-i fes<da ~oñra zev<l
Fitnenüñ "anı "atlı ola çel<l

Da*i fer*undedür nih<yet-i s<l
T<cire devlet eyleye i"b<l

T<bi`-i müşter! ola pür-s>d
Yete çadd-i çu~>le her ma"~>d

V/23a

Na"l-i Açk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Far | -ı çiddetle ya%sa ger b<r<n
Nitekim eşk-i d! de-i mestan

B<`ix-i *ande-i cih<ndur ol
Sebeb-i ş<d! -i zam<ndur ol

éalmaya memleketde] ulm fes<d

P<diş<h<n-1 `<lem eyleye d<d

İnti] <m-1 ni] <m-1 devlet ü d! n

D<r-1 İsl<mı ide *uld-i ber! n

`Alem-i d! n ü r<yet-i devlet

Bulalar mihr ü meh gibi rif` at

} ab| u rab| -1 um>r ola muqkem

Kimse qa"dan tec<vüz itmeye hem

\atıla emti` a bah<sı ile

Alına bey` olan şir<sı ile

Ola b<z<r-1 t<cir anda rev<c

Degeriyle gide bill>r u züc<c

Qükm-i B<r! den Tegerg İn-est*

Bu teh! k<se-i felekden eger

@olı ya%sa zem! ne ser-t<-ser

Bir bölük sa*t-ı dil-füsürde dim<%

Uralar *al"a n<r-1] ulmle d<%

Ya`ni düzd ü qar<m! ide] uh>r

Vireler tab`-ı k<'in<ta füt>r

İrişince tamam bir s<le

Mübtel< olalar bu aqv<le

`Ar~a-g<h-ı cez<da <*ir-i k<r

Ola düzd ü qar<m! heb berd<r

Qadden efz>n ola giy<h u `alef

İtmeye dest-i r>zg<r telef

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< B<red

Yere |opra" ya%arsa gökden eger

`=lemi fitne eyleye mu%ber

_<'ib *<sir ola heb tücc<r

éilmaya fa'ide ne kesb ne kar

B<yi` ü müşter! de olmaya s>d

Ola yer yer qar<miyān mevc>d

Geçe zaqmetle ser-be-ser meh ü s<l

Ola amm< ki b! -şum<r %ıl<l

V/23b

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çe%z-est-În

Ya%sa kirm ü veze% yere gökden

P<dişehlerde ola]ulm ü fiten

İde evvel-i bah<rda emr<{

Künc-i miqnetde <demi murt<{

---

* Bu nüshada 24b'ye kadar olan başlıklar müstensih tarafından kaydırılmış.Bu sayfadan itibaren 24b'ye

Mevt ire du*ter ü *av<t! ne
Müjde ~<qib-i `ıy<l misk! ne

Emred<nda bu "ı~~a n<dir ola
S<de-r>nuñ ~af<sı v<fir ola

Hiç eşc<ruñ olmaya xemeri
Çeke <dem sib<`dan { ararı

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _! zed

N<geh<n yā gice yā va"t-i seqer
Toz "oparsa bu r>zg<r eger

B<d-ı] ulm ile *üsrev<n-ı diy<r
\alalar k<'in<ta gerd %ub<r

S<l *uşk ola ya%maya b<r<n
Olmaya sebz b<%la bost<n

T<cirüñ malına { arar görine
Yolda "u | | <`dan *a | ar görine

Olub a*b<r-ı k<wibe b! -qadd
&am u qüznüñ demi ola mümtedd

@uta b<z<rı rev%an ile `asel
Gelmeye hem qes<ba ş<t u qamel

Na"l-i Aqk<m-ı T! reg! -yi Hev<

---

kadar olan başlıklarda İ nüshasını esas aldım.

Ger busarı"dan olsa t!re hev<

D!de-i *al"a t<r ola düny<

P<diş<h<nuñ ola]ulmı e`amm

éaplaya k<'in<tı d>d-ı sitem

`=lemüñ r>y-ı ba*tı ola siy<h

Şem`-i bezm ola \*al"a şu`le-i <h

Hem göz açdırmaya cih<na fiten

Her vüc>da sir<yet ide miçen

M!veye <fet irişe yek-ser

Ehl-i kesb ü ma`!şet ide {arar

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed!d

N<geh<n şiddet ile ger ese bad

éaplaya r>zg<rı gerd-i fes<d

V/24a

Düşe bir p<diş<h-ı `<l!-c<h

Beglerüñ ola r>zg<rı teb<h

_a~m elinde hel<k ola leşker

Maldan başdan çı"a begler

_astelikden irişe *al"a elem

&<lib ola dev<ya zür-ı se"am

Hem zemist<nda b<d-ı k>h-efgen
Dem ura <h-ı serd-i `<şı"dan

Şiddet üzere ola şit< bu sene
Görile "aq| 1a %al< bu sene

Qükm-i B<ng! Ki Der-Sem< =yed

Şiddet-i ~avtla bu " !-i felek
Olsa b!m-efgen sim<k ü semek

\ !t-i] ulm ü cef<sı sul | <nuñ
Ker ide g>şın ehl-i düny<nuñ

} ulm ide k<'in<ta leşkeriy<n
İrişe mülk ü m<l-ı *al"a ziy<n

_<ric ! ler *ur>c idüp yer yer
`=lemi nehb ü %<ret eyleyeler

Türkiy<nda] uh>r idüb düşmen
Çeke r<y<t-ı ş>r u t ! %-ı fiten

Mülket-i Ş<ma ola müstevl !
@oldura "albi heybet-i hevl !

İde m ! r<n-ı Ş<mı çabs ü es ! r
Ço" girift<r ola %an ! vü fa" ! r

Mı~r ilinde ra* ! ~ ola ni `met
Hem pirinc ü şeker bula vefret

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem! n =yed

Çı"sa n<geh zem! nden <v<z

Böyle yazmış bu sırrı k<şif-i r<z

Qa~m ola birbirine sul | <nlar

Dökile yeryüzine ço" "anlar

Ola yıl <*irinde emn ü sür>r

Eyleye her kişi yerinde qu { >r

Kesb ü k<r ola b! -qadd ü p<y<n

L!k ço"dur *u~>met-i m! r<n

Na"l-i Qükm-i Tezelül-i Ar {-est

Zelzele olsa ger bu ay içre

Ço" mara { var bah<r u y<y içre

V/24b

Cereb ü qikke dümmel ü qumm<

Beden ü r>q-ı *al"a ide cef<

Begler içre *u~>met ola `ay<n

éırıla "ande varsa leşkeriy<n

Niçe şehr ü diy<r ola v! r<n

Ç<r-p< "ismına irişe ziy<n

L!k b! -%<yet ola meyr> `<t

Bula vefret qub>bla %all<t

Deprenürken eserse b<d eger
Hem da*i olsa ra`d u ~<`i"alar

Ola na | ` -ı zem ! nde bir şeh m<t
D<ny<l eylemiş bunu ixb<t

Olsa bu zelzele giceyle eger
Yine bir ş<ha ide mevt { arar

Ni`met ü kişt ü k<r ola efz>n
Böyledür qükmi-i _<lı"-ı b!-ç>n

**Der-bey<n-ı Aşk<m-ı K<n>n-i x<n! Ber-m>cib-i éavl-i Y>n<n! y<n u Aşk<m-ı
Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` m!-Şeved**

Çünkü k<n>n-ı x<n! ide du*>l
Diyeyin qükmi yine eyle "ab>l

éavm-i Y>n<n didi bu m<ha نیار
Orta "ış ayıdır olunsa şum<r

N<mın üç vechile işitdük çün
Bil ki eyy<midur otuz bir gün

Ola bu ay içinde mülk-i beden
Müzdeqim *ayl ü ceş-i bal%amdan

Qükmi-i bal%am ziy<de %<lib olur
Mi`de %<yet | a`<ma r<ğı b olur

Mi` dede iştiḥ<' olur amm<

Yine eyler | abī` at istiḥn<

L<yı" oldur ğidāyı az ideler

Ço" yemekden hem iqtir<z ideler

Ola n<fi` keb<b u laqm-ı sem! n

Az yiyenler mara { dan ola em! n

İçile ~<f u taze b<de-i n<b

L! k bir "atrece "atılmaya <b

Bedene "uvvet ola r>qa %ıd<

Böyledür "avl-i nafi` -i qükem<

Taze m<h! | ar! ider bedeni

Ba%la hem dühen-i y<semınle teni

V/25a

Ger cim<` eyleseñ bu ayda sez<

Nef`i ço"dur riya { etüñ amm<

@ab`ı b<rid | a`<mdan qawer it

Da*i ş>r-ı %al!] den güwer it

Eyle s! r ü piy<zdan perh! z

T< seni itmeye mara { ta`c! z

Eylemiş feylosof qikmet-i k<r

Bunuñ eyy<minı bu resme şum<r

Bunuñ evvelki gicesi meşh>r

Leyle-i `ıyd ile olur mewk>r

Ki قلنداش dirler ol `ıyde

éavm içinde budur pesendide

Ol şebe i`tib<r idüb `Arab<n

Ş<mda `ıyd idüb olur *and<n

Da*i cümle teb<h! -i A`c<m

Bir yere cem` olur o gice tam<m

=teş-efr>z olub o şeb bunlar

éarşusunda şe|<ret eylerler

Da*i ol gice sünnet oldı Mes! q

Böyledür İsev! de "avl-i ~aq! q

Hem ikinci günündedür maqw>r

éavl-i M>s<da naqs la meşh>r

R>z-ı x<lix Ne`<yem ola bed! d

Hen`a ol gün na] ardan ola ba`! d

Naqs dur şübhesiz o gün zinh<r

Olma bir vechle müb<şir-i k<r

Da*i altıncı günde qikmet var

Bir müb<rek quceste s<`at var

Ki o s<`atde cümle acı ~ular
Ola |atlu-mi<|l şehd ü şeker

Böyledür i`tib<r-ı `îseviy<n
Olmaz ink<r çikmet-i Yezd<n

İrişince o va"t-i ferru*-dem
`îsev!ler olur o gün *urrem

Bu üm!d ile ol zam<n bunlar
Cümlesi ya`ni ç<cı ~uya atar

Da*i ol gün "ab!le-i `îs<'
İtdiler `azm *<ne-i Yaçy<

Anda `îs<yı itdiler vaft>z
Oldı ol r>z bunlara nev-r>z

Ol günün f>ta didiler n<mın
Ba`de diñle s<'ir eyy<mın

V/25b

Sekizinci günü mu"arredür
R>z-ı f!r>z u sa`d-ı ekberdür

On ikinci gün ola b!-`illet
Gündüz on dört ü gice on s<`at

Da*i ol günde böyle oldı *aber
Delv olur]arf-ı <b-ı çeşme-i *>r

R>z-1 s<dis `aşerde Belde | o%ar
Görmez ol gün wir<` 1 qüsn-i ba~ar

İrişince yigirmiye eyy<m
Ola aqk<m-ı erba` ! n tam<m

Hem yigirmi birindedür *ams ! n
Qükem< böyle itdiler ta`y ! n

Böyle dirler yigirmi dördünde
Cem` olur vaqş u | ayr yurdunda

Birbiriyle muv<neset ideler
İltim<s-ı müc<ma` at ideler

Hem yigirmi beşinde q<~1l-ı k<r
Olunur zer` için zem ! n şiyār

İrişüb ya`ni fey{-i Qayy-ı éad ! r
Raqi m-i ar { 1 ide tu*m-pew ! r

Ne ekilse o gün *a | < itmez
Biter a~l< fen< bulub yitmez

Hem yigirmi | o"uzda oldı bey<n
K' ola W<biq` ay<n u Nexre nih<n

Çün bu ayuñ ~ayıldı eyy<mı
Gün-be-gün na"l olundı aqk<mı

Olalım yine " ! l "<l üzere

Gidelim "avl-i D<ny<l üzere

Qükm-i K<n>n Bişnev Be-Yevm-i Eçad

Bu ayuñ evveli olursa eçad

Olmaya şerr ş>ra çadd ü `aded

İ*til<f-i ş<h<n u fetret-i `<mm

Renc-i ~ıby<n u kexret-i es"<m

_uşk! -i y<y u s>ziş bisy<r

Miçnet-i r<h u <fet *üsr<n

Ese fa~l-i çar! fde ço" b<d

éaq | dan R>m ilinde "almaya z<d

Ola ya%murılı =wer ü N! s<n

éiş mül<yim wa* !re b! -p<y<n

Zinde vü ferbih ola *ayl süt>r

İrmeye m! ş ü g<va renc füt>r

V/26a

Qükm-i K<n>n-i Be-Yevm-i İxneyn-est

Yevm-i ixneyn olursa evvel-i m<h

İdeyin ç<lden seni <g<h

Didi Ca `fer mül<yim ola şit<

Serd ola didi D<ny<l amm<

İ`tid<l üzere ola ~ayf qar! f
 `Asele olmaya m!ve ola la|! f

R>ma küff<r hem çeküb leşker
 Ceng ide %<lib ola R>m! ler

Ola hem R>m ilinde "aq| %al<
 Fetret ü "atl ü merg ü renc-i veba

Didi Ca`fer hüc>m idüb erwāl
 @ola Ş<m u Yemen `Adn derqāl

Hem nev<q!-i şar" u semt-i şim<l
 Ba~ilub %<ret ola m<l men<l

G<h! ce ola b<d-i serd vez<n
 Ola amm< ki %alle b!-p<y<n

Y<y fa~linda ço" ya%a b<r<n
 Va"t ide ra`d Burā" ile güwer<n

S<fir-i baqr olanlar ide ziy<n
 Ehl-i Mı~rı "ıla veb< giry<n

Ekxer-i n<sa ire merg-i fic<
 éalmaya werrece sel<mete c<

Bu cih<n ~anma c<y-ı r<qatdur
 Menzil-i derd ü d<r-ı miqnetdür

G>ş-Kon Qükm-i Yevm-i Xül<x<-Rā

Ger bu ay olsa yevm-i xül<x<dan
 éor" 1 vardır tegerg ü serm<dan

Berf idüb r>zg<rı efsürde
 @olular *al"ı ide <zürde

Şöyle bisy<r ola cel ! d ü bered
 Ser ü p< zaçmetine olmaya çadd

Qükm-i K<n>n-ı Erba`< G>yed

Erba`<dan olursa evvel-i m<h
 Ş<h-ı Ba% d<duñ ola `ömri teb<h

Bir zam<n *al"ı "aql ide mu { | arr
 Ehl-i Ba% d<d R>ma `azm ideler

Mekkede hem Yemende ola veba
 Düşe bu iki şehre "aql u %al<

V/26b
 &alle ço" nu"re olmaya ilde
 T<cire ola s>d bu yılda

Ese yeller Şub<| içinde `a] ! m
 éışda amm< ola seq<b-ı le' ! m

Ya%maya fa~l-ı deyde ço" b<r<n
 Orta güz ~oñ güz ider |>f<n

Olmaya berf egerçi fa~l-ı şit<
Serd ü *uşk ola %<yetile hev<

&ayrı yerlerde t< nih<yet-i s<l
Böyledür qükm-i " <dir-i Müte `<l

Ekxeriyā bulutlu ola hev<
Ya%mur az ola b! -şumar ola m<

Ola ço" ra `d ber" ü zelzele hem
I{ |ır<b ide `<lem ü <dem

M!ve vü rev%an ola b! -payan
_<m sözlerle |ola g>ş-ı cih<n

Ş<h-ı ma%rib veb<dan ide vef<t
İrişe hem er<zile <f<t

Qükm-i K<n>n-ı Şinev Be-Yevm-i _am!s

M<h-ı evvel olursa yevm-i *am!s
Böyledür sırr-ı qikmet-i İdr!s

Hem Eb>'l-Fa{l u Ca`fer-i \<dı"
Oldılar ittif<" ile n<|ı"

Didiler irişince <*ir-i s<l
Ola zer-beft p>şla yeks<n

Her bürehne fa"! r b! -s<m<n
_al" ola emn-i `adlle *ôş-q<l

Fa~l-ı ~ayf ola dil-güş< vü la | ! f

Gele bewl-i %an! met ile *ar! f

D<ny<lüñ sözi budur ki xen<

Ola d<% der>n-ı b<y u ged<

Ese ço" r>zg<r fa~l-ı bah<r

Gele güz fa~lı r>zg<ra "ar<r

T! n ü zeyt>n u %alle vü eng>r

Ola b<%-ı cih<nda n<-maq~>l

Ola Etr<kde mara { efz>n

Cümleden ço" ciger-i dile | <`>n

Da*i sul | <n-ı B<bil ide vef<t

Hem _or<s<na irişe <f<t

V/27a

Hem da*i q<kim-i vil<yet-i Ş<m

N>ş ide s<"!-ı fen<dan c<m

Ş! rler v<d! yı bula *<l!

R>behüñ müşkil ola aqv<li

Ya `ni yer yer]uh>r ide]aleme

Fu"ar<yı irişdire eleme

C<nib-i şar"dan ol exn<da

Ola bir p<diş<h <m<de

Gele askerle Ş<ma eyleye t<*t

İde] <limden ol yeri pür-raç<t

Mülk-i Ş<mı ta~arruf ide tam<m

éoya erb<b-ı fitneyi n<-k<m

Da*i bir yerde ola erz<n!

İrişe ni `mete fir<v<n!

éırla deşt ü rehde çayv<n<t

Cedy ü a%n<ma ire fey {-i çay<t

İre eng>r u erzene <fet

M<ye-i fis"a irişe "illet

Boza b<de bulunmaya çend<n

éala renc-i *um<r ile mest<n

Hem `Arab içre bir `a] ! mü'ş-ş<n

Fevt olub ceng ü çarb ide `Arab<n

Nereye varsa s>d ide tücc<r

Qa""a ma `l>mdur yine esr<r

Qükm-i K<n>n-ı Be-Yevm-i Cum `a Be-__<n

Cum `adan olsa evveli ayuñ

Geçe *oşlu"la mevsimi y<yuñ

Fa~l-ı y<y *uşk ola %<yet
İre ~iby<na mevtle <fet

_ırmen üstünde ço" ya%a b<r<n
Ola env<`-ı m! ve b! -p<y<n

Dem-i evvel-i bah<r olub çurrem
Gül gibi *ande-r> ola `<lem

Olmaya fa~l-ı de_yde fey{-i seq<b
Düşmeye r>y-ı `ar{a "a|re-i <b

@ola fetretle K>fe vü Ba%<d<d
\ayfda mevt ola şit<da fes<d

Ya%maya ço" cib<lde em|<r
T! %-ı kühs<rı az |uta jeng<r

Şar"a ço" meyl ide nes! m-i ~ab<
Ş<mda c>y lar ola dery<

V/27b

Ol yerüñ %allesi ola v<fir
`Adl ola ol diy<rda]<hir

İrişe R>m iline fey{-i İl<h
@ola anb<rlar şa`!r ü giy<h

G<v gevs<le vü bereh a%n<m
Ço" olub görmeye biri <l<m

Penbe vü zeyt bey` iden ide s>d
 Ola r>şen-i çer<% her ma"~>d

Gerçi ol yerde rız" ola erz<n
 İre amm< ki *al"ına yere"<n

N! li Mı~ruñ ola ne peş ne kem
 Çeşmelerde "al! l ola ~u hem

qükm-i K<n>n-ı Be-Yevm-i Sebt =med

Yevm-i sebt olsa r>z-ı evvel-i m<h
 Ola c<r! bu resme qükm-i il<h

K'ola sı" | -ı cen! n q<miledede
 éuvvet olmaya k<r-ı "<biledede

Yandırub dehri <teş-i s>z<n
 Niçe ma`m>reler ola v!r<n

Fa~l-ı güzde seq<b idüb ims<k
 Nem-pew! r olmaya ~aq! fe-i *<k

Yazda %<yet ıssı ola hev<
 \arsa düny<yı leşker-i serm<

Da*i fa~l-ı şit<da ço" ese b<d
 &alleyi r>zg<rı ifs<d

Böyledür da*i qükm-i Yezd<n!
 Mevt ile p!rlere ola f<n!

Ş<mda n<geh<n be-qükm-i _ud<

Ola bir b<d-ı <teş! n peyd<

Ola ol b<d maq{-ı d>d-ı caq! m

Aña nisbet sem>m ola nes! m

Yandıra cümle zer` u eş<rı

Kül ide *<k-i deşt-i kühs<rı

Da*i ol yerde olmaya zeyt>n

Kışt-k<r ehli olalar ma%b>n

@ola ni` metle l! k %ayr-ı diy<r

Mercimek ba"la vü no*ud bisy<r

B!-şum<r ola fıstı" u inc! r

Da*i qadden ziy<de bürr ü şa`! r

Vardur <fet süt>r u mür%<na

@ola her yerde m<rdan *<ne

V/28a

Ola i"! m-i R>mda fetret

Böyledür sırr-ı ma`n!-i qikmet

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

V<"ı` olsa bu ayda küs>f

Böyle açmış bu sırrı ehl-i vu">f

P<rs mülkünde her kim ise em! r
R>mdan bir em! ri ide es! r

İtdüre bende gibi *idmet aña
Cevr] ulm itdüre b! -nih<ye aña

_<~~ `<mm ol em! r m<tem ide
&u~~ası çeşm-i *al"ı pür-nem ide

Ol sebebden *ar<b ola niçe şeh
Böyledür köhne resm ü `<det-i dehr

Niçe <z<deyi es! r eyler
Niçe şehz<deyi ça" ! r eyler

Yine gör lu | f-ı _<lı"u'l-beşeri
Ş<d ide ni `met ile bendeleri

Şol "adar ni `mete vire berek<t
Olmaya rız"a qadd ile %<y<t

Her vil<yetde v<fir ola ni `am
_al"a "aq| u %al<dan irmeye %am

Ola maq~>l-i kesb k<r "al! l
Germ! -i ~ayf *al"ı ide `al! l

C<-be-c<] <hir ola ehl-i fes<d
\>fiy<n ideler riy<yı mur<d

Ger %ur>ba ya" ! n olursa küs>f

Fitne yer yer çeke rim<q süy>f

Olmaya bu yıl içre emn ü em<n
_avf u end>h ile pür ola cih<n

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

Ger *us>fuñ bu ayda aqk<mın
Mündefi` "ıl "ul>buñ evq<mın

M!ve vü zer` ü cümle qub>b
B!-qadd ü b!-şum<r ola hem *>b

Fey{-i b<r<nla |aşub c>lar
Nehr dery<ya döndüre ~ular

İntif<` ide *al" r<qatdan
Ç<r-p<r<qat ide <fetden

Hem bu yıl b!-nih<ye ola cer<d
L!k hiç itmeye ziy<n fes<d

V/28b

Hem `Ir<"-ı `Arabda ola "it<l
_<ric! ler ide]uh>r bu s<l

@uta mülk-i `Ir<"ı ser-t<-ser
İre mir'<t-ı r>zg<ra keder

Bitmeye hem o *<kde d<ne
_al" c<n vire bir dilim n<na

Bir `ad>]<hir ola maşrı"dan

\ala i"!m-i Ş<ma şerr ü fiten

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

Eger olsa %az<le-i *>rş!d

_al"a-i d<m h<le içre bed!d

éura ~ayy<d-ı mevt her yere d<m

Ço" hel<k ola cedy ile a%n<m

Niçe eşc<r-ı müxmire "uruya

Niçe exm<r-ı f<*ire çürüye

éat` ide yolları qar<m!ler

T<cire s>ddan ço" ola {arar

İde *al"a mel<let ist!l<

Gelmeye niçe dem "ul>ba ~af<

Hem |ab<yi`de ço" qar<ret ola

Cereb ü qikke b!-nih<yet ola

Bir mu`a]]am qi~<r içinde bu s<l

Ola ceng cidal ü qarb "it<l

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

Bu kühen tekyede "onulsa eger

Sofra-i h<le içre "ur~-ı "amer

S! r ide *al"-ı `<lemi ni `met

C>laruñ ~uları bula vefret

Hem bu s<lüñ şit<sı ola şed! d

Hem qa~<d u `alef keꝛ! r ü mez! d

Da*i ço" v<"ı `ola sı" | -ı cen! n

Gebe `avratlar ide <h u en! n

Ola qadden füz>n *unn<" u su`<l

Ço" mara {lar ide]uh>r bu s<l

Ç<r-p<yı mara { ide renc>r

T!z def` ola böyle der cumh>r

Na"l-i Qükm-i Nüm<yiş-i Meh-Nev

Ger bu ayda sit<n görünse hil<l

Böyledür qükm-i " <dir-i Müte`<l

V/29a

Q<~ıl-ı mezra `a ola bisyar

éadd-i eşc<rı *am ide exm<r

Bir ucı mürtefi` görünse eger

Ço" ola engebîn ile sükker

İre eşc<r-ı mīveye <fet

éırıla berd ü ya*-ceden %<yet

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i G! s>d<r

Kevkeb-i w>-wü<be olsa `ay<n

Çeke t>% u `alem şehinş<h<n

Her biri f<tiq-i mem<lik ola

Her biri r<h-ı `adle s<lik ola

Evveli böyle sa `d olur amm<

=*iri na*s ola dimiş çükem<

Mülk-i ma%ribde fitne]<hir olub

Mı~r ma%l>b-ı çük-m-i "<hir olub

R>m ilinde ola "ıt<l u cid<l

Ço" döke "anı düşmen ide "ıt<l

Def` için bu bel<ları ekxer

Eyleye p<diş<h-ı R>ma sefer

Mun"a |ı` olmaya vel! bu fiten

Niçe yıllar irişe *al"a miçen

Ço" ola %<yet ile sefk-i dim<

Hem `uf>netle q<~ıl ola veb<

Mür% ü m<h! bu yılda ola ziy<d

Baqr ile berrde s>d ide ~ayy<d

`="ıbet bunlar ola yine hel<k

P<k ola l<şelerden <bla *<k

Zeyt ü zeyt>n u rev%an s<de

Ço" ola ç<r-s>y-1 düny<da

Ebr-i c>d ile f<' i {ü'l-berek<t

Ola serm<ye-ba*ş-1 mezr>`<t

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

V<"1` olsa su">| -1 encüm eger

Ma%ribe ço" şer<r-1 fitne düşer

é!l ü "

İrgüre çal"-1 `<leme zaçmet

_al"ı renc! de ide leşker! y<n

R<qata arz> çeke ins<n

P<diş<h<n-1 dehr] <lim ola

} aleme bir diy<ra ç<kim ola

V/29b

Hem ola zelzele pey-ender-pey

Defter-i `ömri kellenüñ ola | ayy

Qadden efz>n ola vel! tereke

`=mm ola c>d-1 f<i' {ü'l-bereke

`=lemüñ sebze-z<r1 ser-t<-ser

_a| | -1 dilber gibi ola *ôş-ter

Na"l-i Aqk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq

S>y-ı maşrı" da olsa "avs-i "uzaq
İrişe "alb-i ş<ha sehm-i teraq

Memleketde *ur>c idüb a `d<
Fetq ide her diy<rı b! -perv<

Ço" hel<k ola m! r ü leşkerden
Çı"a ço" kimse c<nla serden

Niçe kez p<diş<ha ire şikest
`Alem-i ba*tı s<ye-veş ola pest

Hem bu yıl <fet ire eng>ra
Döne her t<k-ı müflis %avra

Berf ü ya* b! -şum<r ola %<yet
İre amm< mez<ri `a bereket

Yıl ~oñunda em! n ola `<lem
_`<celer s>d-mend ola her dem

L!k ma%ribde olsa "avs-i "uzaq
İre üç yıl bezr-gere teraq

Ne ekerlerse heb bite amm<
Ar{-ı R>m içre ola "aq| u %al<

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber" -est

Şar"dan l<mi` olsa ger şimşek
Gör nedür mu"te {<-y1 devr-i felek

Mülk-i maşrıkdı bir em! r-i %av!
Deşt-i | u%y<nuñ ola r<h-revi

P<diş<ha *ıy<net eyleye hem
İrişe "alb-i n<sa andan elem

`="ıbet p<diş<h olub %<lib
`Adl ile "atlıni göre v<cib

Olsa ma%ribden ol `al<met eger
Küşte-i t! %-ı "aq| ola yer yer

Na*s ola | <li`-i diy<r-ı Freng
_al"mı "aq| eyleye dil-teng

Ola amm< mem<lik-i İsl<m
Emn ü r<qatla *ôş-dil ü b<-k<m

V/30a

Na"l-i Aqk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

Sür*-reng olsa çehre-i efl<k
@ola yıl <*irinde *>nla *<k

Fitne cell<d-ı *al"-ı `<lem ola
K<r-ı sefk-i dim< niçe dem ola

Hem veb< ço" ola sev<qilde

_al" em! n olmaya mer<qilde

Şiddet üzere ola wiy<de şit<

M<t ide her diy<rı "aql | u %al<

Ar {-1 éos | an | iniyyede her b<r

Niçe ma `m>reyi *ar<b ide n<r

Bu "ızılı" görünse ma%ribden

Anda]<hir ola bu şerr ü fiten

`Adle m<'il ola vel! ş<h<n

İttib<` ide anlara m!r<n

Qükm-i Şekl! Ki Der-Hev< B! nend

Perde-i n!lg>n-ı çar* eger

Bulsa bir | urfe şekl ile z! ver

Görine şekli r<z-ı pinh<nuñ

Çı" a na"şı bey< { a düny<nuñ

Birbiriyle *u~>met ile n<s

Hem ola fitne b! -qes<b "ıy<s

Her | araf *<ric! ler ide]uh>r

_al" |<`>ndan olalar renc>r

Ola ekxer-i nis<da sı" | -ı cen! n

Nu | fe raçim içre bulmaya temk! n

Ni`am-ı v<fire ola erz<n
Ehl-i Ş<m ola ~ubq-veş *and<n

&allesi Mı~ruñ ola b!-%<yet
N!lden f<'! { ola ço" bereket

Ger gice olsa bu niş<n peyd<
Ola beyne'l-`Arab cedel %av%<

Berf ya* "aplaya cih<nı tam<m
T!re vü t<r ide "ul>bı %am<m

Penbe vü zeyt olmaya q<~ıl
B<d-ı ~ar~ar ola dıra*t kesel

Ola her şehrde qar! " amm<
Ar{-ı Kos | an | iniyyede ço" ola

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

V/30b

Deşt-i pehn<-y₁ <sm<nda eger
Olsa bir şa*~--₁ bü'l-`aceb peyker

İde bir p<diş<h-ı `<l!-ş<n
`Azm-i mülk-i be"< vü terk-i cih<n

Fitneye b<`ix ola mevti anuñ
Ço" ziy<n ide *al"a fevti anuñ

Niçe ma`m>reler ola v!r<n

Birbirine gire sip<h-ı cih<n

Ço" nüf>s ola ol arada teb<h
Bulmaya hiç kimse c<y-ı pen<h

Hem zemist<n şed! d ola %<yet
Hem çeke "ağ| l a cih<n zaçmet

Na"l-i Açk<m-ı Ra`d-ı M!-Kerded

Olsa ra`d evvelinde ayuñ eger
Ola sefk-i dim< vü fitne vü şerr

Bu `al<met olursa onuna dek
Devr ide ş>r fitne üzere felek

Her vil<yetde fetret ola tam<m
Qükmi éos| an| iniyyede ola `<m

Ger onundan vara yigirmiye dek
éağ| ola ar{-ı ka`bede b!-şek

Penbenden zer` ü şehd ü sükkerden
Menfa`atler göre tic<ret iden

L!k şar" u şim<lde bunlar
Pek `az!z ola böyledür bu *aber

Ger yigirmiden olsa otuza dek
Fitne çeşm-i cih<na ~aça nemek

Düşeler b! m-i c<na heb ümer<
Görmeye *^<b-ı r<qatı vüzer<

Sal | anat emri i *til<l bula
Na] m-ı k<r-ı cih<n müşevveş ola

Lu | f-ı Qa" " 1a gelince <*ir-i s<l
Yine *ôş ola ser-be-ser aqv<l

Hem da*i fey { -i keşret-i em | <r
İde dürr-i mur<dı *al"a nix<r

Na"l-i Aşk<m-ı İldırım G>yed

Ber" olursa bu ayda t<b<n
Vech-i ar { üzere ço" ya%a b<r<n

Ola ço" renc-i b! -dev< bu sene
Fevt ola zümre-i nis<' bu sene

V/31a
Ola env<`-ı mivede "illet
Olmaya kişt ü k<rda `illet

Mı~r u B<bilde ola "aql u %al<
Da*i qarib ü "ıt<l ü sefk-i dim<

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< R!zed

=teş-end<z olursa ar { a sem<
Yana şehir içlerinde niçe ser<

=teş-efr>z-1] ulm ola ş<h<n
Yerleri *>n-1 germ ide s>z<n

_a~m ola biri birine vüzer<
éa~d ide biri birine ümer<

Da*i `Arab<nuñ i*til<findan
Ka`be e|r<f1 |ola ş>r u fiten

B<%-1 ser-sebz ü mīve v<fir ola
Gendüm ü cevle her ken<r |ola

Bu `al<met olursa gice eger
éaq| u |<`>ndan ire *al"a {arar

Fitne peyveste ola düny<ya
Germ! -i ~ayf ola b!-%<ye

Na"l-i Aşk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Ger bu ay içre fey {-i c>d-1 seq<b
İtse r>y-1 zem! ni %ar"a-i <b

Ya`ni ifr<|la ya%ub b<r<n
Olsa]<hir num>ne-i |>f<n

Kışt ü k<r u giy<h ola efz>n
_al" cismini hel<k ide |<`>n

Ço" kişi fevt olub müf<c<t dan

U~ana *asteler müd<v<dan

Qükm-i B<r! den Tegerg İn-est

@olu ya%sa be-qükm-i İzid-i p<k

Ola pür-d<nelerle d<men-i *<k

Ya `ni zer `ü qa~<d ola b! -qadd

Hem qub>b<t hiç olunmaya `add

`Adl-i ş<h<n ile ola `<lem

Ser-be-ser ş<d u qurrem ü b! -%am

Ehl-i man~ib bula sür>r u ~af<

Hem sel<|! n ide cih<na vef<

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< B<red

V/31b

Ger sem<dan ya%arsa ar { a tür<b

Görine c<y-g<h-ı <b-ı ser<b

Ç<r-p< vü dü-p< hel<k ola ço"

Bu yıl e | f<l z! r-i *<k ola ço"

_al" arasında ola] ulm cef<'

Fetret ü "atl ü mevt ü sefk-i dim<

M<l ni `metle ş<d ola ümer<

Künc-i miqnetde %am yiye fu"ar<

Ola maq~>l-ı mezra`a bisy<r
Mıveye pu*telikde <fet var

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çe%z Est –În

Cewb idüb kirm ü çegzi dery<dan
Dökse *<ke seq<b b<l<dan

Ne yere olsa münteşir bunlar
Ol yere q<kim ola fitne vü şerr

`=lemüñ belki cümle ş<hları
@utalar 1eşker ile deşt ü der!

Deşt-i]ulmı dır<z idüb her dem
İdeler *al"ı `<lemi pür-%am

Her biri mülkin eyleye v!r<n
Bula fir~at qar<m! vü düzd<n

Dökile d<neler gibi kelle
Çı"a a%ır bah<lara %alle

Tenlerüñ va"t-i ~ıqçati ola fevt
_astelik *al"a ola b<`ix-i mevt

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _! zed

N<geh<n toz "oparsa b<d-ı hev<
}ulmet-i]ulmle dola düny<

Ceng ide birbiriyle sul | <nlar
Kesilüb kelle dökile "anlar

_>b u b!-%<yet ola zer` qa~<d
=*ir-i s<l *al" ola dil-ş<d

Emn ü ~ulq üzere ola şehr diy<r
Kesb k<r ehli nef` ide bisy<r

N<"l-i Aqk<m-ı T! reg!-yi Hev<

Ger bu ay t!re olsa r>y-ı hev<
Ebr ola dürr-nix<r ~ayf u şit<

Açıla *al"-ı `<lemüñ göñli
T!re ü t<r ola %amuñ göñli

V/32a

Her vil<yetde *>b ola maq~>l
`Ades ü füm u hem şa`!r ile fül

Berrde ço" s>d-mend ola t<cir
@araf-ı baqre olmasun s<fir

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed! d

Eylese b<d şiddet üzere hüb>b
Ola maşrı"da ço" cid<l ü qur>b

Semt-i maşrı"da cem`olub leşker
İdeler ol bil<dı z!r ü zeber

Cümlesi bula inhiz<m <*ir

Böyledür qükm-i "uvvet-i "<hir

éaq | ola R>m ilinde %<yet ile

}ulm ide m! r ü şıqne şiddetle

Heb re `<y< "aça sip<h! den

Ş<m pür-ş>r ola teb<h! den

@utalar bir vez! ri qabs ideler

Öldürüb `<"ıbet anı gideler

Ola evvel-i bah<r ço" exm<r

Şiddet-i berd b! -qadd ü bisy<r

Gele yıl <*irinde va"t-i sür>r

Yerlü yerinde herkes ide qu{ >r

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =yed

Ş! r-i çar* olsa n<geh<n %urr<n

Düşe *avf u hir<se *al"-ı cih<n

Ola güft<r-ı n<~av<b kez! r

Çekeler b! m-i c<nı b<y u fa" ! r

Heft kişverde heb ola fetret

Şeş cih<n içre olmaya r<qat

Berf ya *dan füsürde ola cih<n

`Alef ü zer `a irmeye no" ~<n

Bula nev ` -i beşer egerçi qay<t
 éırıla l! k cümle qayv<n<t

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem! n =yed

İşidilse zem! nden bir ~avt
 _al"ı dembeste ide n<geh mevt

Mülkü'l-mevt ola ç<bük-dest
 B! -mara { cism-i nāsı eyleye pest

Fikr ü end! şe %u~~a vü end>h
 Ola cümle "ul>bda enb>h

V/32b

Şem ` -veş \*al"-ı `<lemüñ ol <n
 _ande vü giryesi ola yeks<n

Hem ola zelzele pey-ender-pey
 Mu { | arıb ola yerde mürde vü qayy

`Adl ide p<dişāhlar amma
 Hem re `<y<da ola s>r u ~af<

Ço" ola %alle vü qub>b u ni `am
 Q<~ıl-ı b<%da ne l< ne ne `am

Na"1-i Qükm-i Tezelzül-i Ar {-est

Zelzele olsa böyledür taq" ! "
 Çar* ola fitneye del ! l-i | ar ! "

Bu `al<met ne yerde itse]uh>r
 Ola fitne o yerde n<-maq~>l*

Belüre ol diy<rda bā%ī
 İctim<` ide | <% ! vü b<%ī

Şerleri her yere sir<yet ide
 Fitne *al"ı es ! r-i miçnet ide

Düşe *avf u hir<s ş<hlara
 Olmaya %<yet <h u v<hlara

Ola yıl <*irinde "aq| u %al<
 Da*i ~ıby<nda renc ü derd-i veb<

Gice deprense ço" ya%a b<r<n
 Ola qarbu "it<l b! -p<y<n

Dege düzd ü qar<m ! ye fir~at
 Zindeler c<ndan eyleye nefret

**Der-Bey<n-ı Aqk<m-ı Māh-ı Şub< | Ber-M>cib-i éavl-i Y>n<n! y<n u Aqk<m-ı
 Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şevd**

Dir bu aya Şub< | Süry<n!
 Yazdı فلوارس ile Y>n<n!

İ*til<f üzere oldu çünkü niş<n
 \oñ "ış ayı didi buña Türk<n

Hem yigirmi sekizdür eyy<mı
 Rub`-ı yevm ile oldu itm<mı

Hem bu ay böyle i"ti{< eyler
 Ki ese ya`ni mu*telif yeller

Da*i ço" ya%a berfle b<r<n
 Ğar"-ı eşc<ra <b ola rev<n

Çalınur beñzi cümle qayv<nuñ
 Açılır hem meş<mmı ins<nuñ

V/33a

Pes mün<sib gerek bu ayda %ıd<
 Laqm-ı ~ayd u şik<r yense rev<

Etlü ş>rb<lar ile s!r ü piy<z
 Yense ma`">ldur vel! k'ola az

Ço" yenürse elem ziy<de olur
 Ki bu dem tende dem ziy<de olur

Da*i olur dem-i "ad!m ra"! "
 Qükem< böyle eylemiş taq"! "

İqtir<z eyle hem sib<qatden
 Hem seferden da*i riy<{etden

---

* "nā-mahsül" kelimesi anlam ve kafiye itibariyle yanlıştır.İ'de olduğu gibi "nā-mahsür"

@atlu "ısmına olma ço" m<'il
Lewwet ~ıqqati ider z<'il

Gitme y<b<na olma hiç süv<r
Hem bu ay içre itme ~ayd şik<r

Eyle mu | la" cim< `dan perh! z
Ne "adar gelse nefşüñe eng! z

Zen-i fert>te ile |ıfl-ı ~a%! r
Yimesin p<z! eyleñüz taqw! r

Böyle taq" ! " ider mücerribler
Bunuñ evvel güninde "ar ya%ar

éar ya%almazsa ya%ar b<r<n
Y< olur j<leden zem! nde niş<n

Olur elbette y< hev<da seq<b
Görinür r>z şebde m<ye-i <b

Bunlaruñ hiç birisi olmasa ger
Q<~ıl olmaz bu yılda mezra `alar

Hem yedincide cemre-i >l<
Ola meşş< | <-ı `iw<r hev<

@o"uzuncısı sa `d-ı ekberdür
On birincide k<r-ı ebterdür

Hem bugün emr-i Qa'''la eyler
 Y>nus mühr-i ba|n-ı Q>tı ma"arr

Hem olur şübhesiz budur `<det
 Gündüz on bir gice on üç s<`at

Hem bugün ola şekl-i |urfe nih<n
 Bel`ide çehresin felekde `ay<n

On üçüncide b<d-ı "ıble eser
 Hem olur "uvvet-i şit<b!-fer

Hem bugün fey {-i "udret-i B<r!
 Reg-i eşc<ra <b ider c<r!

Her şük>fe bugün dem! de olur
 Maqbes-i *<kden rem! de olur

V/33b
 İrse on dördi böyle bil anı
 Ki düşer *<ke cemre-i x<n!

Hem yigirmide eyleyüb çarek<t
 _<kden baş göstere çaşer<t

Hem yigirmi birinde ide `ay<n
 Cemre-i x<lix ābdan lem`<n

Cemrenüñ nidügün ~orarsañ eger
 Qükem<dan bu güne irdi *aber

Germ! -i <fit<b-1 r>şen-ter
Evvel< zemher! re eyler exer

İrişür şiddet-i hev<ya sük>n
Görinür r>zg<r * -1 d! ger-g>n

Ba`de t<b-1 mihr-i ` <lem-t<b
Olur <teş-für>z-1 s! ne-i <b

Def` olur serd! -i nic<r-1 miy<h
Böyledür mu"te { <-y1 çükm-i il<h

İrişür <h-1 s>z-n<k-i ~ıfat
Nefs-i serd-i * <ke ger meyyit

Fey { irişüb çükm-i é<dirden
Zehr-i ecz< gider `an<~ırdan

Böyledür a~l-1 çikmet-i cemer<t
Gör bu da `v<y1 dehr ider ixb<t

İricek r>z-1 r<bi ` `ışr! n
Mev { 1 ` -1 cebhe ola ferş-i zem! n

İrişe | <li ` -i sa `! de su `>d
Eyleye sa" f-1 <sm<na ~u `>d

İrişince yigirmi altıya r>z
Göstere çehresini berd-i `ac>z

-
- Kelime anlamlı şekilde okunmadığı için İ nüshası esas alındı.(33b/2b: “rüzgâr”)

İder üç gün Şub< | la ~oqbet
Eylər Āwerle dört gün ülfet

Olur elbette berf y< b<r<n
Y< hev< serd olur y< ebr `ay<n

`=lemi ol `ac>z-ı efsürde
Yedi gün böyle eyler <zürde

Mu*telifdür vüc>h-ı tesmiyesi
Na"l-i taq" !ki | oñdurur nefesi

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

Cirm-i *>rş! d olma%a l<mi`
Olsa çayl>let-i "amer m<ni`

V/34a

Ki aña gün | utuldı dir `<lem
Qükmı budur bunuñ _ud<-yı a`lem

Düşe b! -çadd çekirge mezra `aya
Düşeler fevc fevc merta `aya

Q<~ıl-ı zer`a heb fen< vireler
éalmaya dāne yerde werre "adar

Ca`ferüñ "avli böyledür amm<
K`ide ims<k m<yı %aym-ı sem<

İrmeye yeryüzine fey{-i ma| ar
İssıdan ç<k ç<k ola yer

éaq| ide şar" u %arba ist! l<
Ç<r-p< vü dü-p<ya ire fen<

P<rs mülkinde mu`teber bir em! r
İde bir şehir-y<rı der-zenc! r

Ceng-c>y u dil! r ola ol m! r
Uyalar aña cümle m! r vez! r

Bir zam<n p<diş<hlık ide ol
Yürüyüb ço" vil<yete bula yol

Fetret olub gide cih<ndan em<n
N<tüv<n ola "aq| dan ins<n

F<re vu w!`b ü | ayr ola bisy<r
Görine kexret üzere gejdüm ü m<r

Hem Filis| !n ü ar{-ı B<bilde
éomaya fitne r<qatı dilde

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

éamere cirm-i ar{ olub q<'il
Ya`ni kim ay | utulsa el-q<~ıl

Qa" virüb ni`met fir<v<n!

Bu sene %ayet ola erz<n!

Fey {-i b<r<n-1 ebr-i <z<r1

İde perverde cümle eşç<r1

Gerçi kim şit< ola efz>n

L!k mīve qis<bdan b!r>n

Hem da*i engeb!n ola bisy<r

@oya qelv<ya bengiy<n-1 diy<r

Yaz fa~linda ola germiyyet

B<d-1 germ ide *al"ı b!-r<qat

Ola her yerde zelzele bu sene

Düşe <f<"a velvele bu sene

Çı"a yemmden ken<ra ço" m<h!

éa`r-1 dery<da kim "ıla r<h!

V/34b

Ay |utuldu"da levni olsa siy<h

Açıla düzd ile qar<m!ye r<h

&u~~adan t!re-dil ola `<lem

éıra b!-h>de birbirin <dem

Ceng ü qarib ide müslim ü k<fir

&alebe ide müslim!n <*ir

éıralar k<firi %az< ideler

Cümle m<-f<tı heb "a { < ideler

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

=fit<b itse h<leden lem`<n

Gün a%landı dirler aña cih<n

Öyle olursa böyledür aqk<m

Ço" o1a nezle vü su`<l ü zük<m

[! "-i ~adr u |ıq<l u renc *unn<"

=demüñ |<"atini eyleye |<"

L!k va"ti ile ya%ub b<r<n

Ola her kişt-z<ra fey { -res<n

Gelmedin da*i va"t-i fa~l-ı şit<

Pür ola berfle bu köhne ser<

Olmaya ba` {-ı mīve *ā~~a zebīb*

Göstere r>zg<r k<r-ı %ar! b

Na"l-i Aqkām-ı M<h-ı Der-H<le

M<h-ı bedr olsa h<leden t<b<n

`Adl ide *al"a d<ver<n-ı cih<n

Fey {-ı b<r<n ile ola enh<r

Ġayret-efz<-yı çeşm-i `<şl"-z<r

---

* Kelimeyi metinde okuyamadığımız için İ nüshasını esas aldık.(34b/6a:zebīb)

`Alef ü %alle ile zer ` u qa~<d
Ke×retinden olunmaya ta `d<d

Bu sene nerm ese riy<q-1 şit<
=h-1 `uşş<"-ı b!-mec<l-<s<

Yıl ~oñunda kesel olub s<r!
éoya *ayretde mest ü hüşy<ri

Zer ide sür*-r>ları qumm<
Ola pejmürde ço" gül-i ra `n<

L!k lu | f eyleyüb | ab! b-i ezel
Mara {-1 *al"a ~ıqqat ola bedel

Ni `met erz<n u f<kihe bisy<r
Hem müb<rek ola bu fa~l-ı bah<r

Na"l-i Qükm-i Nüm<yış-i Meh-Nev

V/35a

Ger felekde sit<n görünse hil<l
Fa~l-ı dey şiddet üzere ola bu s<l

Berf ü ya*dan cih<n ola mu { | arr
Cism-i *al"a bür>det ide { arar

Bir ucı ger bülend ola āyuñ
Arta wev"ı ged< ile b<yuñ

Kışt ü k<r u qa~<d ola efz>n

Ebr ü b<r<n "ıy<sdan b!r>n

Çeşmeler c>y u c>y ola `umm<n
İde sa" " <ları felek giry<n

Na"l-i Aşk<m-ı Necm-i G!s>d<r

R>y-ı gerd>nda necm-i g!s>d<r
Nitekim m>y-ı *<l-i `<rı{-ı y<r

S<ye ~alsa ser-i cih<na eger
Fitne düny<yı birbirine "atar

P<diş<h<n-ı kişver-i `<lem
Çekeler birbirine t>% `alem

Ola ço" g!r>d<r qarb ü "ıt<l
Uzana müddet-i niz<` u cid<l

Gide mülk-i cih<nda emn ü em<n
N<r ide ço" `im<reti s>z<n

Yemen ü @<'if ü da*i Ehvāz
Ola fetretle %ayırdan mümt<z

Qükm-i fitneyle ol vil<yetler
Ola yek-ser *ar<b u z!r ü zeber

Ese %<yetde şiddet üzere riy<q
S<fir-i baqre yo" nec<t ü fel<q

İde emv<c-ı ser-bülend-i seqq<r
R<h-ı dery<yı ser-be-ser kühs<r

&ar" ola ço" sef! ne vü keşt!
_<celer y<d ide der ü deşti

Ola mülk-i `Acemde ço" peyg<r
Ş<hını mât ide %am <*ir-i k<r

Lerze-i `ar{ ile *üs>f-ı "amer
Eyleye *al"ı mu{ | arr u mu%berr

Ço" yağa va"ti gelmedin b<r<n
Ola cümle ekinciler giry<n

Hem *ar<b ola bir mu `a] am şehir
Hem "a { < bir em! re eyleye "ahr

Şehr-i d<rü'l- mül>kda bir em! r
Eyleye terk c<h u mülk ü ser! r

V/35b

Şehr-i B<bilde bir `a] ! mü'ş-ş<n
Fevt olub ola *<kle yeks<n

érıla ço" qav<mil ü ~ıby<n
Ehl-i perde ola { ar>r! `ay<n

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

V<"ı ` olsa su"> | -ı encüm eger

Mevt bir ş<hı ide z! r ü zeber

Der-` a"ab bir araya cem` ola n<s

Yerine bir şeh ideler icl<s

Ola fetret o yerde bir mi" d<r

\oñra herkes yerinde ide "ar<r

Kimseye olmaya { arar a~l<

İrişe t<cire ziy<n amm<

Yıldızı düşkün ola *`<celerüñ

Göreler "illetini s! m ü zerüñ

Na"l-i Aqk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq

Atıla n<vek-i "a { < vü "ader

Ger bed! d olursa maşrı" dan

Ola *al"ı niş<n-ı t! r ü fiten

İttif<" ile `asker ü a`y<n

P<diş<hından ola r>-gerd<n

Ço" cef< ideler o sul | <na

é<dir olmaya qükm ü ferm<na

= "ibet ço" virüb aña nu~ret

Bula gitdikçe "uvvet ü "udret

@utlub "atl ola serān-ı sip<h
 &<lib ola bu fir"aya ol ş<h

Semt-i ma%ribde olsa "avs-i "uzaq
 İre bir p<diş<ha qüzn teraq

`Askeri kendüye ola düşmen
 Ola <zürde dest-i `askerden

`="ıbet]ulmle hel<k ideler
 Ta*t-t-ı c<hını z!r-i *<k ideler

Ol sebebden mem<lik ola *ar<b
 İde `<lem bu q<li isti%r<b

Mı~r ilinde ola "ıt<l u cid<l
 Ma%ribe ço" çekirge ya%a bu s<l

İde sefk-i dim< vü "aq| u %al<
 Ço" nüf>suñ vüç>duñ ifna'

V/36a

@a%ılub *al" ide cel<-yı va|an
 @utalar %ayrı mülkde mesken

Müte `<"ib ola bu q<l üç s<l
 Böyledür emr-i "<dir-i Müte `<l

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"est

Olsa maşrı"da ger sel<sil-i ber"

Görine fitne-i müselsel-i şar"

éırla ço" süt>r ile a%n<m
Ser-be-ser ba*ye ola mīve-i *<m

Ola derende c<navar bisy<r
İdeler <deme { arar her b<r

B<-*u~>~ ehl-i mülk-i Türkist<n
Çekeler mevtden bu yıl *üs<n

Bu sene ço" ya%a ma | ar amm<
İtmeye ar{a menfa`at a~l<

éaq| ide her diy<ra ist !l<
Ola %<yet {a` !f tende "uvv<

S>-yı ma%ribde olsa ger şimşek
Ya"a n<r-ı %ama cih<nı felek

Ceng ü qarib ide k<fir ü müslim
Ehl-i İsl<mı Qa"" ide s<lim

éıralar *a~mı hem es !r ideler
K<firüñ menzilin sa` !r ideler

`Ar{-ı İsl<m iden *al<~ ola hem
İtmeyen cizyesin vire her dem

Ola a*b<r-ı k<wibe bisy<r
@uta dünyayı mekr-i ehl-i qased

Na"l-i Aqk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

@araf-ı şar" !-i felekinde eger
T<b-ı sür*! den olsa reng exer

éıla r>-yı hev<yı t! re seq<b
İde dery<-yı ser<yı keşret <b

Sür* olursa gice felek n<g<h
Bir şehinş<huñ ola ba*tı siy<h

C<nib-i %arb! -i sipihr-i ber! n
éızarub olsa ço" şafa" reng! n

Semt-i şar" ! de wıkr olan aqk<m
S>-yı %arb! de ola cümle tam<m

Hükm-i Şekl! Ki Der-Hev< B! nend*

V/36b

Devr-i f<n>s-ı <sm<ndan eger
Görinürse %ar! b şekl ü ~uver

Ola bir şa*s-ı n<m-d<r hel<k
\açalar başlarına `<lem *<k

Ola mu*tell hev<-yı *<k-i `Acem
_al"ı |<`>ndan ideler m<tem

Zen-i q<mil hel<k ola bisy<r

İtme sı" | -1 cen ! ni ` add ü şum<r

Hem ola her diy<rda fitne

Ço" yele r>zg<rda fitne

Nitekim çeşm ü %amze-i dilber

Birbirine "ılıc çeke iller

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n*

Ger bu | urfe qay<l-b<z-ı cih<n

Göstere gökde ~>ret-i qayv<n

Bir şehinş<h-ı muçteşem ola fevt

Y< ire bir em ! re n<geh mevt

Fitne-i *>n-r ! z ola şū %<yetde

Seyl ide "anı her vil<yetde

}ulm-ı ş<h<n ile cih<n yı"ıla

Dest-i leşkerde niçe c<n ~ı"ıla

_<n-ı ya%<ya ` asker ola %an !

Fu"ar< "aq | la çeke miçeni

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d-ı M!-Kerded*

Dehre <v<z ~alsa ra`d-ı sem<

\ ! t-i aqk<mı böyle vire ~ad<

Ki müb<rek ola bu ferru* s<l
 İde her fa~lı `<l emi *oş-q<l

Mīve vü gendüm ü şa `! r eng>r
 Ola çadden füz>n u n<-maq~>l*

İ `tid<l üzere ola t<bist<n
 Sebz ü ter ola b<%la bost<n

Ger bu ra `duñ olursa ~avtı şed! d
 Ba*t-t-ı s<l olmaya o deñlü sa `! d

Belki renc veb< vü "aq | u %al<
 İde *al"-ı cih<na ist! l<

Şīr ü mey degil bu yıl mest<n
 `İnebi görmede ola *ayr<n

`Aşr-ı evvelden eyleyüb güzer<n
 `Aşr-ı x<n! de olsa ger bu niş<n

V/37a

@ağılıb *al" ide celā-yı va | an
 @utalar ğayrı mülkde mesken

Ola ma%ribde *<ric! peyd<
 İ *til<f üzere olalar `Arab<

Ya%a fa~l-ı şit<da berf ma | ar

-
- (*) İşareti ile belirtilmiş olan başlıklar bu nüshada kaydırıldığı ve müstensih tarafından yanlış yazıldığı için bu başlıkları yazarken İ nüshasını esas aldım.(İ:36a/16, 36b/2, 36b/8)
  - “nā-mahsül” kelimesi “nā-mahsūr olmalıydı. (İ:36b/11)

_<k-i *uşk ola *al"a kuql-i ba~ar

Yaz fa~lında ıssı ola hev<

_<ki pür-t<b ide dem-i germ<

T<b-ı mihr ol "adar ide te' x! r

Kürre-i `ar{ ola sipihr-i ex! r

`Aşr-ı <\*irde olsa ra`d-ı sem<

éavl-i ş! r! n eyle dimiş qükem<

Bu sene kim ~atarsa qulviyy<t

Bula leww<t-ı menfa`atle qay<t

Müjde hem b<yi`-i qub>b<ta

Hem fūr>şendeg<n-ı %all<ta

Olalar %<yet ile f<'ide-mend

İtmeye <fet ol gür>ha gezend

Ola maq~>l-i b<% b! -p<y<n

Ekine virmeye { arar devr<n

Mīveler dil-pew! r ü v<fir ola

L! k r<qat cih<nda n<dir ola

Yer yer eşr<r-ı n<s ola]<hir

@ola envā`-ı ğamla her *<|ır

Na"l-i Aqk<m-ı İldırım G>yed

Bil bu ay içre ıldırım *aberin
Cümle aqk<minuñ işit exerin

Bu sene `<mm ola sa*<-yı seq<b
İde dery<ya *ande "a|re-i <b

Ola baqre zeb<n-dır<z gadır
Şol "adar m<ye vire ebr-i ma|ar

Ya%a gökden hem!şe m<' *af!f
Cümle yerden bitenler ola la|!f

Mīve vü gendüm ü şa`!r ü `alef
Ola cümle diy<rda el|af

Da*i sevdā-gerānı her kişver
Ceyb ü hemyānların ide pür-zer

Gelicek fa~l-ı <*iri s<lüñ
`Aksi]<hir ola bu aqv<lüñ

Her yerüñ `askeri ide çareket
Gide emn ü em<n ola fetret

V/37b

Yüriyüb her yere hüç>m ideler
&<ret-i mülk-i merzüb>m ideler

İdeler n<geh<n bu leşker-i c!r
P<diş<h-ı mec>siy<nı es!r

H!ç em<n virmeyüb hel<k ideler

Ba`de semt-i <*ire gideler

Heft i"!l!m ola per!ş<n-q<l

éalmaya kimsede ne mülk ü ne m<l

Reh-zene olmaya qadd ü p<y<n

İre tücc<ra q<~ılı qüsr<n

Qükm-i Āteş Ki Ez-Hev< R! zed

Olsa bu ejdeh<-yı çar*-ı dujem

=teş-end<z-ı `ar~a-i `<lem

Düşe cümle "ul>ba *aşyet ü b!m

\analar şu`le virdi n<r-ı caq!m

=teş-i %amla *al" ola s>z<n

Düşeler tef ü t<ba cismle c<n

@ura yollarda ço" qar<m!ler

T<cirüñ cümle s>dı ola {arar

éırıla ç<-p< ya%a em |<r

Yıl ~oñunda ola *a |ar bisy<r

Bu niş<n gice olsa *ı | |a-yı Ş<m

Leşker-i b<%!-y<na ola ma"<m

Ola `illet bedenlere s<r!

İnlede *al"ı derd-i b!m<r!

D<ny<lüñ sözi bu germ ola ~ayf

Da*i dery<daki gemilere qayf

éuvvet-i kişt-z<ra ire zev<l

Az ola heb `uy>nuñ <bı bu s<l

Na"1-i Aqk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Ya%sa qiddetle ger bu ay ya%m>r

Bu sene ni `met ola n<-maq~>r

Ola *urm<lew!w ü hem bisy<r

Bula emn ü em<nı cümle diy<r

Ş<d ola her |arafda b<zerg<n

`Adl ide p<diş<hlar her <n

Pür-~af< ola ser-be-ser düny<

Exeri olmaya %amuñ a~l<

Qükm-i B<r!den Tegerg İn-est

V/38a

S<"!-yi ebr-i mekremet-güster

@olı ya%dırsa bezm-i `<leme ger

Ya%du%ı yerde böyledür aqv<l

Ola beglerde ço" %um>m u mel<l

İde *al"a sir<yet end!şe
 \ala fitne cih<nı teşv!şe

Sefer-i baqr ü berr ola müşkil
 Quşk u terde ide bel< menzil

_<celer k<rdan ziy<n ideler
 Belki yollarda terk-i c<n ideler

Hem qub>b<t u hem da*i %all<t
 Göreler r>zg<rdan <f<t

Leşker! den çeke ra`iyyet %am
 Belki yıl <*irinde "aql| ola hem

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< Bâred

Ser-i *al"-ı cih<na b!-ims<k
 Ya%sa ger dest-i <sm<ndan *<k

B<bil ü zeng-b<rda fetret
 éomiya *al"ı olma%a r<qat

@ola fitneyle ol iki i"!m
 Bir zam<n v<"ı` ola "aql|-ı `a]!m

Hem re`<y< gidüb fir<r ideler
 Hem ber<y< fig<n u z<r ideler

Ola münsedd |ar! "ı tücc<ruñ
 Geçmeye k<r-ı ehl-i b<z<ruñ

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çe%z Est-în

Ya%sa gökden yere eger qaşer<t
T<b teb ola m<ye-i s>z-ı qay<t

Ya"a qumm<-yı muqri"a bedeni
\ala teb ı{ |ır<ba lerze-i teni

B! -dev< derde mübtel< ola *al"
Mübtel<-yı %am u bel< ola *al"

Ola %<yet ziy<de mevt-i zen<n
Da*i merg-i süt>ra yo" p<y<n

Yıl ~oñunda hel<k ola e|f<l
Peder ü m<dere iriše hel<k*

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _!zed

İtse ger cünbiş-i sipihr-i keb>d
Damen-i r>zg<rı gerd-<l>d

V/38b

éona mir' <t-i "alb-i n<sa %ub<r
)ulmet-i]ulm ile pür ola diy<r

)ulm ide <şik<ra sul |<nlar
Ç<k ola göz göre gir!b<nlar

Ceng ide birbiriyle *al"-ı cih<n
 éıla leşker ra`iyyeti giry<n

Ola tebd!l-i q<l <*ir-i s<l
 `=lemi eyleye ~af< *oş-q<l

Na"l-i Aqk<m-ı T!reg!-yi Hev<

Ger busarı"dan olsa t!re hev<
 S<ye-b<nın "ura cih<na bel<

Perçem-i t>%-ı leşker-āş>b
 İde "uyru"lu yıldızı maqc>b

_>b ola kişt ü k<r u ni`met ço"
 Yıl ~oñunda ~af<ya %<yet yo"

Fey{-i lu|f-ı _ud<y1a qa""<'
 Açılıb gül gibi güle düny<

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed!d

Esse ifr<|la müselsel b<d
 R>zg<r ide mīveyi ifs<d

Hem dimiş D<ny<l-i mu`ciz-fen
 Ki "av! ola qükm-i ş>r u fiten

Sefer ehli *a|ardan ola zeb>n
 Ola yollarda r<h-zen efz>n

---

* "helāk" kelimesi İ nüshasında "melāl" olarak geçmektedir. Anlam ve kafiye olarak uygun olan "melāl"

İde devr ü dır<z-ı b! m<r!

K<r-ı düny<yı mutta~ıl z<r!

Yaz içinde qar<ret ola şed! d

Issıdan zinde tenlere ola "ad! d

Düşe leşkerde *<ke bir sul | <n

Ol sebebden gide cih<ndan em<n

Ço" hel<k ola q<mile nisv<n

İrmeye tu*m u zer`a hiç ziy<n

Orta güz ~oñ güz ayı içre bu s<l

İde *al"ı se"am mükedder-q<l

Yıl ~oñunda cih<n ola qurrem

Ne gönülde %am u ne d! dede nem

Ş<d ola qüsrev<n-ı şehr ü diy<r

Ola lu | f-ı _ud< ra`iyyete y<r

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =yed

V/39a

Ger yer ehli işitseler gökden

N<geh<n bir ~ad<-yı h>ş-efgen

_al" er<c! fe eyleye <%<z

Fitne `<lemlere ~ala <v<z

Ola ma%rib-i zem!nde ceng cid<l

Her |araf-ı leşker ide qarib "it<l

`Ar{-ı "uvvet idüb cih<na şit<

Pür ola na"d-i berfle düny<

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem!n =yed

Ye_r ~ad< virse ger bu ay içre

Germ ola vech-i `ar{ yāy içre

C<-be-c< *<ric!ler ide]uh>r

Yolcular bulmaya |ar! "-i `ub>r

P<diş<huñ ola `ad>sı "av!

éaplaya `<lemi %ab! vü %av!

Fetret ü "aq| s<ri" ü reh-zen

İde *al"-ı cih<nı b!-mesken

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar{-est

Mütezelzil olursa cism-i zem!n

T<cir olmaya rāh-zenden em!n

Ola emr<{-ı mehleke bisy<r

Derd ü %am *al"ı eyleye b!m<r

Ola yıl <*irinde s>r u sür>r

éalmaya kimse *aste vü renc>r

Ni`met erz<n u %alle b!-p<y<n

İde`ayş u | arab müselm<n<n

Gire i"!m-i k<fire |<`>n

Kefere "ağ | la heb ola zeb>n

Zelzele ger gice ola maqs>s

Fitne her kişvere ~ala c<s>s

B<d-ı `askerden ol yer ola *ar<b

Olmaya {arb qarib qadd ü qes<b

éiş şed! d ola ço" ya%a b<r<n

Bir nefes r<qat olmaya ins<n

=fet-i merg ire cüv<n<na

Dā% ura mevt ço" dil-i c<na

Der-Bey<n-ı Aqkām-ı M<h-ı =wer Ya`ni Mart Ber-M>cib-i éavl-i

Y>n<niy<n u Aqk<m-ı Qav<d!x-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şevd

V/39b

Didi āwer bu aya Süry<n!

wikr ider مارس ile Y>n<n!

Buña evvel-i bah<r dir Türk<n

Hem otuz bir gün oldı çükmi rev<n

İrişe çün bu m<h-ı fer*unde

Mürde-g<n-ı zem! n olur zinde

_<r u ra | b oldu hem | ab! `atde

İ`tid<l üzeredür qa" ! "atde

Cümle mülk-i zem! n olur ma `m>r

Bal%amı `unf ile ider ma"h>r

Bedene *>n taze t<b virür

éan `ur>"a mix<l-i b<de girür

L!k a*l<|ı eyleyüb taqr!k

@ab`ı eyler o demde "ana şer!k

Ço" olur renc-i dümmel ü am<s

&u~~a-yı inhidāra u%rar n<s

Fa~d olur n<fi` ol dem ins<na

Hem ted<rik budur çak! m<ne

Def`-i emr<{ u kesb-i ~ıqçat "ıl

Ot içüb "ay' iden çac<met "ıl

İtme ç<li dim<%ı ten"ıyeden

Ki odur mebde'-i um>r-ı beden

Hem bu ayda %ıd< gerek ş! r! n

Hem lüq>m-ı la | ! f-i g<vla sem! n

İtme perh! z mey-*oş e | ` imeden

éaçma *oş-*ôr %ıd<ları yemeden

Bey { a n<fi `dür olsa n! m-birişt
 Böyle yazmış çak! m-i p<k-sirişt

Mu ` tedil eşribe mün<sibdür
 wevk anuñ kim cim< ` a r<%ıbdur

Üç "adeç mey içen | a `<m üzere
 Ola ol ~ıçhat müd<m üzere

Eyle bu wev"ı r>z şeb çek c<m
 Böyle "almaz zam<n-ı bed-ferc<m

Renc-i süst! irişmez end<ma
 Günde yüz kez varılsa çamm<ma

Nev-cüv<nlar | a `<mı az itsün
 P! rler d<'im iqtir<z itsün

Yime s! r ü piy<z u türb ü tere
 İqtir<z eyle u%rama { arara

[arar eyler %al!] olursa %ıd<
 M<h! -yi *uşkı hiç yime a~l<

V/40a

R>z-ı evvelde %ars olur eşc<r
 Da*i ol günde eşelenür gül-n<r

R>z-ı r<bi ` ki na*s dur meşh>r
 éavl-i M>s<da böyledür mewk>r

Da*i berdü'l-`ac>zuñ <*iridür
 İntih<-y1 zam<n-1 "<~ırdur

Şar"-1 şems r>z-1 s<bi`dür
 Bu *aber mev"i`inde v<"ı`dur

@o"uzunda %ur>b ider Qarx<n
 A*biye gizlü iken ola`ay<n

Da*i ol gün tam<m olur *ams!n
 _al" olur zaqmet-i şit<dan em!n

On üçüncide şemse oldu maqall
 Deşt-i gerd>nda cilve-g<h-ı Qamel

Çünkü taqv!l o gün mu"arrer olur
 S<`at-i r>z u şeb ber<ber olur

R>z-ı nev-r>z-ı nev-bah<r budur
 Hem `Acemlerde i`tib<r budur

Mu*telifdür bu "avl her yerde
 Niçe nev-r>z iderler Āwerde

Evvel<r>z-ı s<bi`-i Āwer
 İricek şems olur şeref-güster

Ol günüñ |<li`i olur f!r>z
 Didi bir |<'!fe aña nev-r>z

Buña nev-r>z-ı a~fer oldu n<m

Ki "ul>ba virür meserret t<m

X<niyen ittif<"-ı ehl-i nüc>m
 Āwerüñ on birindedür ma`l>m

X<lixen r>z-n<me ~<qibi hem
 On ikisinde itmiş anı ra"am

Oldı *ôd-ı "avl-i Melqame mewk>r
 On üçüncide itmiş ol mes|>r

éavl-i _`<rzem-ş<hla amm<
 Oldı nev-r>z M<rtuñ <*iri t<

Niçe "avl üzere oldı çün a`l<m
 Niçedür gör ba"ıyye-i eyy<m

R>z-ı s<dis-`aşerde m<r-ı zem! n
 Göz açub başlaya *ur>ca hem! n

_<ke va"t-i du*>lda z! r<
 Göz yumar da girer dimiş çükem<

Hem bu günde %al!] olur ~ular
 Hem gelür c>şa baqrler c>lar

V/40b

Da*i erb<b-ı tecrube didiler
 Kim ki bu şeb Süh<ya "ılsa na] ar

Olsa ol dem cim<`da der-k<r

Zevcesi l<-büdd ola q<mi11-i b<r

Çekse evl<da bir kişi qasret

Bu gice itmesün hele %aflet

İttif<"-1 mücerrib<n-1 *av<~

Böyledür şekkden eyle "albi *al<~

Hem yigirminci gündedür maqw>r

Na*sdur men` olundı cümle um>r

Hem yigirmi ikide oldı bey<n

\arfe pinh<n mu" addem ola` ay<n

İricek r>z-1 *āmis` işr! n

`İsev! larde böyledür āy! n

`İd idüb` ayş u` işret eylerler

Cem` olub cümle ~oqbet eylerler

Dirler ol gün irişdi fey {-i Cel! l

Nef*-i r>q itdi Meryeme Cibr! l

Qaml-i Meryem o gün bed! d oldı

éavm-i` İs<ya rüz-1`! d oldı

R<z-1 <qk<mı ol ki itdi` ay<n

éıldı bir "avl ile bu na"li bey<n

=wer içre olub hil<l-i "amer

`Arab! %urre v<"1` olsa eger

Geçicek r>z-ı * <mis ` aşeri
İde bir çeh<r * -şenbe hem güzeri

`A"abince anuñ gelen b<z<r
Bey{e-i sür* olur olunsa şum<r

Çünki bildüñ bu resme eyy<mı
Diñle <x<r-ı cevvden açk<mı

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

Mihr olursa küs>fdan n<gah
Mühre-i d<%-ı s!ne gibi siy<h

Ş<mda bir em! r-i w! 'l-"<b
Ola a`d< elinde z! r-i tür<b

Ya`ni %afletle aña *a~m-i dijem
\una bezminde k<se-yi pür-semm

Ola oldu"da ol em! r hel<k
Düşmeni ş<d u dostı %am-n<k

@ola fitneyle ol vil<yetler
İrişe *al"ına fel<ketler

V/41a
Ola hem R>m ilinde çarb "ıt<l
Müslim k<fir ide ceng cid<l

---

* Sü metninde anlamlı bir şekilde okunamadığı için İ nüshası esas alındı.(İ:40b/10b:çehār)

Ehl-i İsl<mı Qa" " idüb man~>r
 éıralar ehl-i küfri n<-maq~>r

Ço" füt>q<t idüb müselm<nlar
 K<firüñ mülkini *ar<b ideler

B! -şum<r ola ni `met ü %all<t
 Hem qub>b<ta irmeye <f<t

Gün | utuldu" da rengi olsa "ızıl
 éaq | dan q<l-i *al" ola müşkil

&am u end>h u fitneden her <n
 Düşe c<n "or"usına qal"-ı cih<n

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

M<h olursa *us>fdan şeb-reng
 Ola `<lem sev<d-ı *ı | | a-ı reng

Ebr-i fitne cih<nı eyleye t<r
 Maqv ola şev"i `<lemüñ yek-b<r

Ar{-ı Mı~ruñ tür<bı ş>r ola
 Belki N! lüñ de <bı ş>re ola

Olmaya `ind-i menfa`at bu sene
 Görmeye *al"ı `<fiyet bu sene

Da*i bir p<diş<h-ı ~<qib-n<m

Fevt olub birbirine gire `av<m

`Alem-i fitne ser-fir<z ola hem
Pest ide cism-i n<sı t! %-1 sitem

İttif<" ile ehl-i fis" füc>r
İdeler her maqalde wev" sür>r

Müşrik! nüñ sözi ola %<lib
Lîk din ehli olmaya *<' ib

Bir | arafdan hüç>m-ı *ayl-i cer<d
Eyleye tu*m-ı ekinleri n<-ş<d

Ola "aql | u %al< cih<n amm<
Mîveler l<-yu`add u l<-yuq~<

Ay | utuldu"da levni olsa siy<h
Q<li eng>r u b<%uñ ola teb<h

İde renc-i *unn<" u derd-i remed
_al"uñ ebv<b-ı r<qatın münsedd

Ger *us>fuñ olursa rengi sef! d
Ya%a b<r<n u ni`met ola mez! d

=*ir-i s<l ola f<'ide-mend
İrmeye kimseye bel< vü gezend

V/41b

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le*

Cirm-i *>rş! di h<le olsa muq! |
Devr ide dehre fitneyi tasl! |

Terk idüb ta*t u mülkini bir ş<h
Gide tenh< ne `asker ü ne sip<h

Bilmeye kimse "ande gitdügini
@uymaya hiç kes ne itdügini

Bu sebebden cih<n ola fetret
Fitne her gūşeye ~ala <fet

Her vil<yetde ola ceng cid<l
Māt ide "alb-i n<sı qūzn ü mel<l

L!k seyr eyle ~un`-ı Mevl<yı
İde *>b u la|! f eşy<yı

éaq| dan kimse görmeye %am u b! m
Berek<tı _ud<nuñ ola `am! m

éavl-i <*erle böyledür a*b<r
éaq| ola belki niçe şehr ü diy<r

Dem-be-dem rī* - i y<bis ide hüb>b
Ola f<sid %ıl<l u "ısm-ı qub>b

Bu niş<n olsa q! n-i %urrede ger

---

*Metinde başlık alınmamış.Müstensih tarafından unutulmuş olabilir.Bu sebeble İ nüshasından

Ço" ire r>y-ı ar { a fey { -i ma | ar

Renc ü zaçmetle <dem ü çayv<n

Olalar derd-n<k ü b! -derm<n

Na"l-i Açk<m-ı M<h-ı Der-H<le

éameri h<lede görürseñ eger

Gör nedür mu"te { <-yı devr-i "amer

`Adl d<d eyleye şehinş<h<n

Göre ehl-i vil<yet emn ü em<n

Ya%a b<r<n u ~ular ola füz>n

Zer` u %alle çis<bdan b! r>n

Olsa ay ortasında ger bu niş<n

Fa"d ola bir em! r-i `<l! -ş<n

Olmaya menfa`at esen yelde

éalmaya <b cümle cedvelde

Ay ~oñunda olursa ger bu exer

Qükem< bunda i*til<f eyler

Kimi bir `aks ola dimiş açk<m

Kimisi ber-"ar<r dir ne kel<m

Her biri böyle eylemiş tefh! m

Yeğ bilür cümleden _ud<-yı `al! m

Na"l-i Qük-m-i Nüm<yış-i Meh-Nev

V/42a

Görinürse hil<l-i m<h-sit<n

Cümle eşy<da "aql | ola yeks<n

&alle vü zer` ü mīve cümle neb<t

Olmaya hiç p<y-d<r xeb<t

Bir ucı mürtefi` görünse vel!

Böyledür fey {-i çikmet-i ezel!

Keşret-i ni`met ile | ola cih<n

Hem bu yılda ~af<da ola cih<n

Muqtesib nar*ı eyleye erz<n

İde <s>de *al"ı emn ü em<n

Na"l-i Aşk<m-i Necm-i G!s>d<r

Necm-i dünb<le-d<ra eyle na] ar

S<ye-i dümi gör ne semte düşer

&arba m<'il görünse dir çükem<

Ma%rib-i efrence irişe bel<

Fevt ola p<diş<hı ol mülküñ

Çeke sanca" sip<hı ol mülküñ

İdeler birbiriyle ceng-i `a] !m

Şerr ü fitneyle | ola ol i"! ! m

éaç | ide ol diy<ra ist! !<
_al" inuñ k<rı ola v<veyl<

Şar" a m<'il olursa dümi eger
Ehl-i İsl<ma var ziy<de çawer

Ol | arafdan *av<ric ide *ur>c
Münhezim ola ço" çî~<r u bur>c

Göstere beglerüñ fes<d<tı
Qaşr-ı mev`>ddan `al<m<tı

Heb re`<y< ola per<kende
&am ile diller ola e(f)gende

=*ir-i s<lde be-qükm-i İl<h
Gele bir p<diş<h-ı `<l! -c<h

Cem` idüb `asker-i per! ş<nı
Def` ide ehl-i şerr ü | u%y<nı

Leşker-i fitne inhiz<m bula
`=lemüñ q<li inti] <m bula

Hem dimiş bir çak! m-i ~<qib-r<z
Dümi ol yıldızuñ olursa dır<z

Müddet-i şerr ü fitne ola med! d
Üç yıla dek cef<sın ide mez! d

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

V/42b

Ar { a neşr-i kevkeb itse sem<
Qükmini böyle bas | ider qükem<

Ne diy<ra düşerse bu encüm
Ol yerün ş<hını ecel ide güm

Y<d ` asker aya" ba~a o yere
_al"ına <fet ü mu~ ! bet ire

Ço" elem göreler o leşkerden
Kimi serden çı"a kimi zerden

Ço" ola reh-zen ü qar<m! hem
İrişe t<cire ziy<n u nedem

Yıl ~oñunda _ud< idüb iqs<n
éalmaya fitnedən o yerde niş<n

Ref` ola renc ü zaqmet ü miqnet
Def` ola şerr ü fitne vü <fet

Na"l-i Aqk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq

éursa "avs-i "uzaq felekde kemer
Ola ço" "a~r u t<" z!r zeber

_a~m ola birbiri ile iki ş<h

Çekeler biri biri üzere sip<h

Birbirinüñ vil<yetin ba~alar
Emn ü ~ulquñ kem<nını ya~alar

Ya"alar şehri ü "a~ru |<"ları
Yı"alar man] ar u rev<"ları

Dökeler "anı ideler cengi
La`l ola *<k-i t!renüñ rengi

Bu `al<met görünse ma%ribden
éurıla ol diy<ra cısr-i fiten

éaq | ola üç sene pey-ender-pey
Şerbet-i mevti n>ş ide niçeler

Ekin olmaya ol vil<yetde
Kimse s>d itmeye qır<xetde

Çürüye %alle ço" ya%a b<r<n
Hem hel<k ola mevtle nisv<n

B<bil i"!mine gele a`d<
éatl ide p<diş<hını qatt<

\oñra bir ş<h ide o mülke cül>s
@a%ıla ceyš-i düşmen-i menq>s

Olalar niçesi es!r hel<k
_al" ola cümle %u~~adan b!-b<k

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

V/43a

Gökde şimşek mi<x<l-i <teş-i <h
İşti%<l eylese geh ü b! -g<h

_<~~a maşrı" da eylese lem`<n
Ço" ola bu yıl ebr ile b<r<n

Her vil<yetde fetret ola bu s<l
İrişe heb "ul>ba çüzñ ü mel<l

L!k tücc<ruñ ola ba*tı sa`!d
_al" m<temde anlar eyleye`!d

Her vil<yetde cem`-i m<l ideler
Şükr-i Mevl<ya işti%<l ideler

Olsa ma%ribde bu exer peyd<
Ola üç yıl o yerde "aql u %al<

İde keyfiyyet-i şar<b-ı ecel
Ma%rib ehlini mübtel<-yı kesel

Böyledür "avl-i D<ny<l amm<
Her çub>ba irişe neşv ü nem<

Ola bisy<r zeyt ü çulviyy<t
Geçe wev"-i ~af< ile ev"<t

Baqr ide berri kexret-i em | <r
 éism-ı m<h! `aceb ola bisy<r

Bezm-i rind<n-ı `<lemi ekxer
 Zeyn ide g>ne g>ne m<h! ler

Ola n<zil cib<l-i şar" a cer<d
 Ol yerüñ %allesini eyleye z<d

Na"l-i Aqk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

\un`-ı na""<ş-ı qıkm-i b!-ç>n
 İtse r>y-ı hev<yı aqmer-g>n

Fey{-i Qa""`<lemi ide tezy!n
 R>y-ı *al" ola gül gibi reng!n

Döşene her yere bes<|-ı ni`am
 Dilleri inbis<| ide *urrem

S>d-mend ola kesb k<r ehli
 İre ma"~>da her diy<r ehli

Olsa ay <*irinde ger bu niş<n
 Yüz |uta cevr ü]ulme p<dişeh<n

Sür*-reng olsa ma%rib e|r<fi
 Qükem<nuñ nedir gör esr<rı

Ola ber-qükm-i İzid-i Müte`<l
 Bu "ızılı" niş<n-ı r>y-ı Cel<l

Ola bir m! r ş<hına `<~!
 Nes* ide resm ~id" u i*1<~1

V/43b

&am göre *al" o b! -sa`<detden
 @ola düny< yüzi şe"<vetden

Ço" fes<d eyleye o yerlerde
 U%rada *al"-1 `<lemi derde

Hem zemist<n ola |av! l ü şed! d
 Düşe end<m-1 *al"a lerze-i b! d

Berfden ola püşteler peyd<
 Gire bir şekle k>h ile ~aqr<

Qükm-i Şekl! Ki Der-Hev< B! nend

Görseler ~afqa-yı sem<da eger
 Ba` {-1 eşk<l-i bü'l-`aceb peyker

Bu sene ço" qav<dix ide]uh>r
 Exerinden ire cih<na füt>r

_1| |a-i Ş<ma düşmen ide]uh>r
 _al"muñ ba*ıtını "a{< "11a ş>m

Fevt ola anda bir `a] !mü'ş-ş<n
 Ço" `imāretler ola hem v! r<n

Hem diy<r-ı `Arabda ola "it<l
 Bir em! r-i keb! re ire zev<l

Yine bir ş<h ide yerine cül>s
 Ba*tı mes`>d ola y<*>d men*>s

@ola ni`metle ar{-ı p<k-i Qic<z
 M<ye-i devlet ola *<k-i Qic<z

Niçe şehir ü "ur<-y1 vır<n!
 İde ma`m>r lu | f-ı Yezd<n!

Ola %ayr-ı diy<rda amm<
 Renc ü emr<{ *<~~a merg-i fic<

Zelzele ~<`i"a şit< |<`>n
 Eyleye *al"ı pür-%am u maqz>n

Reh-zen ü q<milü's-sil<q ola ço"
 &alle "ısmında qadd ü %<yet yo"

Mı~r ilinde füz>n ola ni`met
 Def` ola yıl ~oñunda her <fet

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Gökde ger bir şa*~ olunsa ger teş*!~
 İdeyin saña qükmini tel*İ~

Bir mu`a]] am em! re ire ecel
 Uzada fitne her vil<yete el

Şehd ü *urm< vü mīve ola keᵑ ! r

Hem "al ! l ola %alle gibi şa ` ! r

V/44a

Az ola kesb ü k<r u ço" ola %am

é<met-i n<sı b<r-ı "aql ide ğam

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d-ı M!-Kerded

\avt-ı tesb ! q-ı ra`d-ı <teş-dem

Olsa t<b-efgen-i dil-i `<lem

R>m ilinde helak ola bir em ! r

Hem per<kende ola cem`-ı keᵑ ! r

Fitne ol mülke i*til<l vire

=fit<b-ı em<n zev<le ire

S<'ir i" l ! mi lu | f-ı Yezd<n !

Göre wev" u ~afaya erz<n !

İrişe fey {-i Qa" neb<d<ta

Yetişe her kişi sa`<d<ta

Ola b<r<nda menfa`at bisy<r

Diyeler %allenüñ ucuzlu%ı var

Şol "adar ola mīve b!-p<y<n

Döne bir büst<na her dükk<n

Ra`d ay eksilürken olsa eger
 Wev" ide *al"a bi't-tam<m exer

_ayr-ı maq{ ola `<leme bu niş<n
 Şerr ü ş>rı "a{<' ide pinh<n

Ço" ya%a her diy<rda b<r<n
 Hem ola nar*ı ni`metüñ erz<n

İde qurrem "ul>b-ı n<sı feraq
 `Adem-<b<d ola mek<n-ı teraq

`Arabist<nda bir em!r-i keb!r
 Fevt ola %am çeke %an! vü fa"!r

Gele ol dem diy<r-ı `Arab<na
 Ceyş ile bir em!r-i b!g<ne

_al"a yā düşmen ola y<*>d düst
 N!k ü bed *afiyedür |ab!`at üst

Na"l-i Aşk<m-ı İldırım G>yed

Lem`<n itse ber"-i şu`le-feş<n
 =teş-i fitne ile yana cih<n

Fetret ü qarb ü {arb u sefk-i dim<
 &u~~a vü derd ü qüzn ü renc ü bel<

_al"ı <zürde-q<l ü derhem ide
 `=lemi c<y-g<h-ı m<tem ide

Kesb k<r ehline ziy<n irişe
 @urmaya kimse alışa virişe

V/44b

Ola zeyt ü qub>bda kexret
 @atlu "ismında görine vefret

Ola ni `met kex! r ü hem erz<n
 éırla ç<r-p<da ço" qayv<n

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< R! zed

Olsa d! v-i zam<ne <teş-r! z
 N<r-ı fitne ola şerer-eng! z

Ümer< birbiriyle eyleye ceng
 Başına *al"uñ ola `<lem teng

}ulmle `<lemi *ar<b ideler
 }ulmı her yerde b!-qıs<b ideler

Sedd idüb yolları qar<m! ler
 Vire renciş *av<~~a `<~! ler

Kesb ü k<r ehline irişe { arar
 @ola end>hla "ul>b-ı beşer

Qükmi müştedd ola zemist<nuñ
 Olmaya qaddi berf ü b<r<nuñ

Hem hev<da "atı bür>det ola
Yalnız yanmada ~u`>bet ola

Na"l-i Aqk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Dökse meşk-i seq<bdan gerd>n
Yire <bı "ıy<sdan b!r>n

Fey{-i Qa""`<lemi ide s!r-<b
Olmaya %allede "ıyas u çis<b

Ola ~ularda b!-`aded m<h!
[arar itmez eger yiseñ g<h!

Ola çurrem mez<ri` u bost<n
&alle vü mīve ola b!-p<y<n

Ola %<yetde menfa`atlü bu s<l
éalmaya bir göñülde çüzn ü mel<l

Ç<r-p< bu yıl ~oñunda ola hel<k
T!z-revdür bu %u~~a eyleme b<k

Qükm-i B<r!den Tegerg İn-est

@olu ya%sa bu ayda dökile "an
Kelleler d<ne-veş ola %al|<n

Ola v<"ı` *u~>met-i m!r<n
éıralar birbirini leşkeriy<n

Fır"a fir"a bölük bölük ` asker
Gezeler maçşere döne her yer

V/45a

Da*i ço" söylene %ala | sözler
Virmeye kimse bir ~aq! q *aber

Dege düzd ü qar<m! ye fir~at
İre t<cirlere %am u <fet

Q<l-i `<lem %ar! b ola bu sene
Özge k<r `ac! b ola bu sene

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< B<red

_<k-b! z olsa ~aqn-ı ar { a sem<
Didi "avl-i da" ! " ile çükem<

éaq | ola %<yet ile d<r-ı cih<n
Bulmaya ço" kimesne p<re-i n<n

İre kesb-i ma ` ! şete no" ~<n
Gele b<z<riy<na ço" *üsr<n

Şiddet-i c> ` ile hel<k ola n<s
Qiddet-i mergle cih<n | ola y<s

Birbirinden teneffür eyleye *al"
Giye a | las yerine ço" kişi del"

Ola `<lem *u~>met üzere tam<m

éıralar birbirini *<~~la `<mm

Q<~ılı n<-müb<rek ola bu s<l

Böyledür emr-i "<dir-i Müte`<l

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çeğz-est-În

Ya%sa kirm ü vezeğ eger gökden

Böyle yazmış çak! m-i n<dire-fen

Ola %<yetile menfa`atlı bu s<l

Kesb ü k<r ehli olalar *oş-q<l

&alle vü zer`le neb<t u `alef

Ola b! -çad ne deñlü olsa telef

Hem ola nar*larda erz<n!

Qa" vire ni`met-i fir<v<nı

İrişür l!k mīveye <fet

Bu sene hem füz>n olur `illet

Ço" olur *astelik amm<

T!z te'x!r ider `ilac dev<

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n_!zed

@utsa r>y-ı cih<nı gerd ü %ub<r

R>zg<r ide ş! vesin i] h<r

Gözlere seyr-i `<lem ola çar<m

Düşeler diller ı{ | irāba müdām

V/45b

[arb u qarib ile merdüm<n-ı cih<n
İdeler g! r>d<rı niçe zam<n

Ola efv<hda %ala | a*b<r
İ*tıl<f ide *al" şehri ü diy<r

Yaz fā~ında şiddet-i germ<
\ala ecs<m-ı n<sa t<b-ı cef<

Ola hem derd-i b! -dev< efz>n
Terkeşin eyleye teh! |<`>n

Olmaya %alle ço" ola exm<r
Ekinüñ q<~ılına <fet var

Her ne deñlü ~açılsa tu*m-ı `amel
Ola f<sid-mix<l zer`-i emel

Na"l-i Aqk<m-ı T!reg!-yi Hev<

Olsa t!re felek busarı"dan
Göre t<cir ziyānı s<ri"den

Cem` idüb cümle `askerin bir ş<h
Çı"a mülkinden ola `<zim-r<h

İde i"!m-ı <*ire seferi
İrgüre vardu%ı yere {ararı

Ço" bı" <` u " 11ā` 1 ide *ar<b
 \açalar başlarına *al" tür<b

Beglerüñ] ulmı b! -şum<r ola hem
 éaplaya r>zg<rı gerd-i elem

Kesb ü k<r ehli olalar giryān
 Ola ammā ki %alle b! -p<y<n

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed! d

Exer-i tünd-i b<d olursa şed! d
 Fitne aqk<minı ide tecd! d

Şehr-i éos | an | iniyye içre bu s<l
 İre p! r<n-ı köhne-s<le zev<l

@utalar bir vez! ri ol yerde
 Mübtel< ideler %am u derde

Cevher-i cismini "a {< ide *<k
 &u~~adan p<dişāh ola b! -b<k

Hem cez<' irde ola qarbu "ıtal
 Hem sev<qıl bu yıl ola *oş-q<l

Ço" ola qümme y<tuñ env<` 1
 Bü'l-` aceb ola \*al"uñ ev {<` 1

Olalar zinde şol "adar ebd<n

@urma%a " <dir olmaya ins<n

V/46a

Ço" hel<k ola hem zen ü du*ter

Ne peder r<qat ola ne m<der

_>b ola gerçi cümle mezra`alar

Bad-ı sa*t eyleye vel!k { arar

Ola p>s! de %alle vü exm<r

Bü'l-`acebdür bu va{`-ı n<-hem-v<r

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =med

G>şuña <sm<ndan irse ~ad<

Diñle gör kim ne söylemiş qükem<

İde qumm<-yı muqri" ile veb<

_al"ı b!-t<b u mübtel<-yı bel<

Ola ebd<nda ço" vec` peyd<

D!deler *<b görmeye a~l<

Ola *al" içre ço" niz<` cidāl

Görine <şik<ra "ubq-ı `amel

Düşe bir mu"te{<-yı hükm-i hev<

Zen şevher miy<nına %av%<

Germ ola ~ayf u s<l *uşk ola hem

Olmaya çeşmelerde "a |rece nem

Ne vil<yetde işidilse bu ~avt
Ol yerüñ p<diş<hına ire mevt

K<mr<n ola reh-zen<n bu sene
Urıla niçe k<rv<n bu sene

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem! n =yed

Bir ~ad< virse diñle a*b<rı
Ol yerüñ *<ke düşe s<l<rı

&u~~a vü ş! ven ide *al"ı qaz! n
Bulmaya fitnedden cih<n temk! n

Ola hem yıl ~oñunda "aq| u %al<
Olmaya bitmeye ek! n a~l<

Belki her *>rden! ola endek
Dege biñ c<na bir dilim etmek

Ola <m<de "<|ı`<n-ı |ar! "
T<cire yolda *aşyet ola ref! "

Def` olub yıl ~oñunda cümle %um>m
Lu| f-ı Mevl<ya ma] har ola cümle `um>m

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar {-est

Ra`şeye gelse `ar{uñ end<mı
Mu{|arib ola n<suñ ecs<mı

V/46b

Ya`ni emr<{ `<mm olub bu sene
Renc ü zaqmet irişe her bedene

_al"uñ aqv<li ser-be-ser ola bed
Yolları "<|ı`-ı |ar! " ide sedd

Q<kim-i Mı~rı mevt ide hel<k
Fitne ol ar{da ola seff<k

İrişe c<navarlarā <fet
Niçe c<na ved<` ide ~ıqqat

Deprenürken düşerse bir şih<b
Ola <zürde-q<l şey*le ş<bb

Her diy<ruñ em!ri vü ş<hı
İdeler `azm semt-i güm-r<hı

Terk idüb `adl]ulme meyl ideler
Her vil<yetde *>nı seyl ideler

Alalar malını re`<y<nuñ
Keseler başını ber<y<nuñ

@ura yollarda "<|ı` u s<ri"
@uta her şehri f<cir ü f<si"

Vire *al"a %ub<r-ı %u~~a kesel
L!k lu|f-ı _ud<-yı `azze vü cell

İde yıl <*irinde `<lemi ş<d
Olalar bend-i %u~~adan <z<d

İlk yaz ayları müb<rek ola
Her |araf dürlü ni`met ile |ola

İrişe ehl-i d!ne fey{-i _ud<
K<firist<nda ola "ağ| u %al<

Zelzele gice içre olsa eger
P<dişehlerde]ulm ola ekxer

éan%ı yerde olursa bu ma`n<
Anda ş>r u fiten ziy<de ola

Ol diy<r ehli u%rayub rence
Göreler dest-i %amdan işkence

Ger ra`iyyet eger sip<h!den
Bu yıl <zürde-i dev<h!dür

**Der-Bey<n-ı Aqk<m-ı M<h-ı N!s<n Ber-M>cib-i éavl-i Y>n<n!y<n u Aqk<m-ı
Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şeved**

Didi Süry<niy<n buña N!s<n
Dirler Abril fir"a-yı Y>n<n

Oldı Türk!de nāmı orta bah<r
Hem otuzdur günü olunsa şum<r

V/47a

Germ ü terdür da*ı | ab! `ati hem

Heb "av! yyü'l-miz<c olur <dem

Ol zam<ndur bu kim | aşub ~ular

B<% u r<%a rev<n olur ~ular

Başlayub cünbişe nes! m-i şim<l

Eyler ins<nı qurrem ü *oş-q<l

B<% u firdevs-i r>q tazelenür

Resm-i fey {-i füt>q tazelenür

Çün bu ayda behişt olur düny<

=deme revqdür la | ! f %ıd<'

Ya `ni biry<n-ı bereh laqm-ı şik<r

Her %ıd<-yı nef! sden ne ki var

Sükkeri dil-güş< şar<b la | ! f

Mu`tedil \*ôş meze ta`<m *af! f

Türş! -yi müşteh! -yi mi`de-güş<

Şemm-i `>d u `ab! r-i r>q-efz<

İctim<`-ı nig<r-ı q>r-end<m

İtti~<l-i cüv<n-ı sidre-*ır<m

İctih<d-ı ~af<-yı wev"-ı müd<m

İltiz<m-ı me~<liq-ı çamm<m

Giceler wev"-i va~l-ı ş<hid-*~<b
 Seqeŕi b>s-ı la`l-ı k>ze-yi <b

Hem]ar! f<ne ~oqbet-i aqb<b
 Hem çak! m<ne n>ş-ı b<de-i n<b

Bedene cümlesi muv<fi"dur
 `Ameli çikmete mu |<bı"dur

İctin<b eyle *<r-ı y<bisden
 İmtin<` üzere ol müseyyebden

Eyle sîr ü piy<zdan perh!z
 T< mara { olmaya hüç>m-eng!z

Mu | la"< acılardan eyle çawer
 Virmeye |atlu c<na t< ki {arar

Didi z!r< bu ayda çükem<
 Zehr olur cümle tel* olan eşy<

D<ny<l ile Ca`fer-i \<dı"
 Da*i erb<b-ı çikmet-i s<bı"

İttif<" üzeredür bu ma`n<da
 Hem-zeb<n oldılar bu da`v<da

Ya`ni N!s<ndan evvel ü x<n!
 Da*i x<lix be-çükm-i Yezd<n!

Oldı eyy<m-ı n<fi`-i N!s<n

Buña dirler men<fi`-i N!s<n

V/47b

Ki bu üç günde cümle mür%<n
 &asl ider ābda idüb |ayer<n

Kim bu günlerde itse istiçm<m
 Ten-dürüst ola hem "av!-end<m

Da*i oldı üçüncü gün maçw>r
 Sa`ddur r<bi`i didi cumh>r

Da*i ol gün ider `üf>l`Avv<
 Menziline mu'a**ar eyler c<

Yedisinde bu m<h-ı N!s<nuñ
 Böyledür ittif<"ı düny<nuñ

R>y-ı ar {a ya%ar o gün b<r<n
 Olur elbette ebr-i fey {-res<n

Bir iki "a|re ya%durur B<r!
 `=detu'l-lah böyledür c<r!

Ya%maz ise ne`>wübi'l-lah eger
 éaq| ider heb cih<m z!r ü zeber

On birincisi sa`ddur %<yet
 Her um>r ola b<`ix-i devlet

On üçünde olur budur]<hir

Gün on üç s<`at ü gice on bir

Cewbe-yi şav"-1 <fit<b ile Xevr
Merta`-1 <sm<nı eyleye devr

On yedide Riş< |ul>`eyler
Da*i ol gün Sim<k olur b!-ferr

R>z-1 `ışr! n na*s-1 ekberdür
Cümle işde { arar mu"arrerdür

İtme ol gün niz<`u ceng cedel
Da*i "a~d itmeden o gün çek el

Hem yigirmi üçü ki qurremdür
R>z-1 q1 { r-1 quceste ma"demdür

Otuzuncıda Ğafr olur b!-fer
Şarteyn eyler <sm<nı ma"arr

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

İtse gerd-i küs>fla gerd>n
Çeşme-i <fit<b-1 t! re-der>n

&ar"-1 baqr-i fen< ola bir ş<h
Düşeler ç<h-1 rence m! r ü sip<h

@uta düny<yı fitne vü fetret
İrişe her mem<like <fet

Bir begi Mı~ruñ eyleye ni~y<n
 `="ıbet "atl ide anı sul | <n

V/48a

Söylene n<-şin! de ço" hewey<n
 Niçe n<-d! de bid`at ola `ay<n

`Ulem<dan bir ehl-i `ilm ü `amel
 Ola zehr-<b-ı n>ş-ı c<m-ı ecel

Beden-i n<s ola mara{la `al!
 Tende qükmi "uvv<nuñ ola "al!
 Tende qükmi "uvv<nuñ ola "al!

İre eşç<ra ser-be-ser <fet
 Görine "ısm-ı mīvede "ılllet

Sür* olursa |utuldu%ında güneş
 Fitne <lemlere ~ala <teş

Mevt ire bir em! r-i w! ş<na
 Düşe %av%< miy<n-ı a`y<na

Ola qarib ü "ıt<l ü ceng ü cid<l
 Vire "asvet "ul>b-ı n<sa mel<l

Ola mülk-i `Acemde "aq| u %al<
 İrişe her diy<ra ceş-i veb<

Hem qav<milde sı" | ola bisy<r
 Raqim içre cen! ne <fet var

&alle vü zer` ü mîve çulviyy<t
Olalar cümle ma] har-ı <f<t

Gün %ur>b üzere iken olsa küs>f
éırıla R>m ilinde ehl-i süy>f

Ol yerüñ beglerine irişe mevt
Ola a`y<nı heb "a { < ile fevt

Fetret ü qarb ü {arb ola b! -qadd
İtmeye birbirine *a1 " meded

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

éamerüñ levq-i s<desin n<g<h
Eylese d>de-i *us>f siy<h

Niçe yerde çav<ric ide] uh>r
@uta düny<yı ehl-i fis" füc>r

B<%larda nih<l-i t<k ola *uşk
Hem fev<kihde ola "ıymet-i meşk

Her mev<{ı`da "aq| ola bisy<r
Exer-i fey { görmeye eşc<r

Ola env<`-ı *asteg! b! -qadd
A%lada çeşm-i *al"ı derd-i remed

Söylene niçe herze vü hewey<n
Ço" ola s>-i] an ile büht<n

`Arabuñ bir em! r-i muqteşemi

Fevt olub dillere | o l a ele mi

V/48b

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

Ta*t-t-ı gerd>nda qüsrev q<"ān

éuşanursa ni | <"-ı h<leyi ger

Ümer<sı mem<likūñ yek-ser

Kemer-i] ulmı der-miy<n ideler

`A"ıbet p<diş<h olub <g<h

İde] <limleri hel<k ü " ı t ā l

Mevt-i ~ıby<n u nev`-i b! m<r!

K<r-ı ins<nı eyleye z<r!

Fevt ola mülk-i Ş<m da bir em! r

Mülkini düşmen eyleye tes*! r

Ol vil<yetde ola v<veyl<

@uta i"! mi fetret ü %av%<

Fācir ü f<sı" o l a b! -p<y<n

K<r-ı zühd ü ~al<qā ire ziy<n

Hem bu yıl ço" `im<ret ola *ar<b

Ola | opra" zer ü zer ola tür<b

éıla düşmen mem<liki t<r<c
Ola tücc<r çabbeye muqt<c

Ya"ıla ço" vil<yet-i meşh>r
Geçe ço" müddet olmaya ma`m>r

İrişüb "ahr-ı Kird-gar-ı Cel!l
Niçe merd-i`az!zi ide we1!l

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

Lücce-yi <sm<nda keşt!-yi m<h
Düşse gird<b-ı h<leye n<g<h

Ola bir vef"-i |<li`-i`<lem
Leşker-i fitne %ar"-ı baqr-i`adem

İrişe s<qil-i nec<ta cih<n
Görine r<h-ı ~ulq* u semt-i em<n

Devleti beglerüñ ola`<l!
_oş geçe hem ra`iyyetüñ q<li

T<cirüñ yolları güş<de ola
C>laruñ ~uları ziy<de ola

Ola amm< "al!l bir mi"d<r
Şehr ü b<z<r içinde kesble k<r

`Alef ü zer` ü %alle b!-çad ola

---

*Metinde harf eksikliği olduğundan İ nüshasından faydalandım.(İ:48b/16b: ~ulq)

Niçe maqzen wa* < ' ir ile | ola

L! k bir "avl-i D<ny<l Neb!

Çekeler *al" u%ırdan ta` abı

V/49a

Ola her yerde zelzele amm<

Mıveye <fet irmeye a~l<

Na"l-i Qükm-i Nüm<yış-i Meh-Nev

Ger bu ay çal" oγun görünse hil<l

Q<mile zenlere iriše mel<l

@o%ururken ço%ı çeke zaqmet

Düşüre ço%ı dā*ı b! - ` illet

Yu"arı görünürse bir | arafi

Eb ü ümmüñ cigerleri ola *>n

Olsa N! s<n girince %urre eger

Yıl bulutlu ola ziy<de ma | ar

`Alef ü zer` ola `aceb z! b<

@oγa her dürlü ni` mete düny<

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i G! s>d<r

Gökde "uyru"lu yıldız olsa `ay<n

İde cümle "ul>bı %am *ayr<n

Ulu beglerde ola *avf qazen
@ola cümle der>na renc ü mihen

Añsuzın mün `adim ola bir ş<h
Qarekāt eyleye gal<t-ı sip<h

Düşeler birbirine *al"-ı cih<n
Kesile niçe kelle dökile "an

Ola "aql u %al< vü renc-i veb<
Da*i merg-i fic< vü derd-i `an<

B<bil i"! mi "aql ola %<yet
Ola mülk-i Acemde ço" fetret

Oluna "al `alar muq<~ara hem
Düzd "<tı `dan ire t<cire %am

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

Düşse yıldız eger yere gökden
Bozıla mülki içre na] m u ni] <m*

Bir şehinş<huñ ola k<rı tam<m
éaplaya <lemi şer<r-ı fiten*

}ulm ide ol diy<rda `asker
İrişe t<cire ziy<de { arar

---

* İ nüshasında 49a/17b ile 49a/18b'nin yerleri bu nüshada değiştirilmiştir. Anlamlı ve doğru olan İ'deki gibidir. Ancak biz metne sadık kaldık.

Eyleye %u~~a *al"ı dil-mürde
Rüst<y! ler ola <zürde

Na"l-i Aqk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq*

V/49b

Olsa r>-y1 hev<da "avs-i "uzaq
_am ide "add-i n<s1 b<r-1 teraq

Ser-fir<z ola fitne `<lemde
éalmaya t<b u |<"at <demde

Ekxeri *a1 "uñ i *til<fa düşe
Her biri v<d! -yi *il<fa düşe

Ola ceng ü ma~<ff her yerde
éalalar n<s %u~~a vü %amda

Kimi r<h-1 gir! ze ola revān
Kimi ardına düşüb ola dev<n

Bu sene "ış ziy<de muqkem ola
Ehl-i B<bil qazīn ü pür-%am ola

Ço" ya%a anda berfle b<r<n
Beden-i *al"ı berd ide lerz<n

Olsa semt-i cen>bda bu niş<n
Yine B<bilde qükmi ola rev<n

Ola q<kimler a"çeye m<'il

Düşeler *avfa t<cir ü `<mil

Mülk-i ma%ribde ola ceng cid<l

_al"mı]ulm ü cevr ide bed-q<l

\>-yı ma%ribde olsa ger bu exer

Ar{-ı Mı~r ola ceş-i "aq|a ma"arr

Ş<mda "alb-i ~<f ola pür-jeng

Fitne meyd<nı ide `ar~a-i ceng

Yine ma%ribde fitne ola `a] !m

İrişe *al"ına `aw<b el !m

Bu `al<met olursa nı~f-ı neh<r

Ya%a evvel-i bah<rda em| <r

Öyleden ~oñra]<hir olsa bu q<l

Geçe <ş>b u fitne ile bu s<l

Recfe vü kiwb ü i*til<f u cedel

Ümer< beynini ide mu*tell

Ola b!-qad se"<met ü evc<`

Beden-i *al"a ~ıqçat ide ved<`

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est*

---

* Adı geçen başlık müstensih tarafından yazılmamış olduğu için İ nüshasını esas alarak başlık koyduk.(İ:49a/21)

* Metinde başlık "Na"l-i Aqkām-ı Şekl-i éavs-i éuzaq" olarak geçmektedir.Müstensih bir önceki başlığı almış olduğu için biz, İ nüshasından doğru olan başlığı aldık.(İ: 49b/18)

Semt-i maşrı"da oynasa şimşek
Gör ne lu`b eyleye cih<na felek

P<rs mülki ile _or<s<nda
Ço"bür>det ola zemist<nda

Ol iki mülke düşmen a"m ide
_al"muñ cümle mülk ü malı gide

V/50a
éaq| ola ol iki vil<yetde
éalmaya hiç kimse r<qatda

Semt-i ma%ribde şimşek ola bed! d
P<diş<hānuñ ola]ulmı mez! d

Ola `<lemde ceng ü qarib efz>n
Da*i qadden ziy<de dökile *>n

Kiminüñ mülk ü m<lı ola telef
Kimisi t! r-i merge ola hedef

İre ehl-i tic<rete *üsr<n
İde *al"ı bel< vü %am giry<n

Ço" " !l ü "<l-i b!-ma`n!
`=lem <s>de olmaya ya`ni

Na"l-i Aqk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

Gök "ızarsa `Acemde "an dökile
_al"ınuñ yā gibi bili bükile

Yıl ~oñunda cih<n ola dil-ş<d
Gide n<m-ı niş<n-ı şerr ü fes<d

Ma%rib e | r<fi sür* olursa eger
Anda]<hir ola bu fitne vü şer

Ža` f ola hem o yerde qükm-i şit<
Cümle ~ular | aşub ola dery<

Qükm-i Şekl! Ki Der-Hev< B! nend

Ger felekden görünse şekl-i `ac! b
Ola beglerde i*til<f-ı %ar! b

`Askeri fir"ası ide qarek<t
Geçe ceng ü cid<l ile ev"<t

Olmaya]ulme %āyet p<y<n
Ola `<lem cef<y la n<l<n

Yaz fa~lında ço" ya%a b<r<n
C>laruñ ~uları ide | u%y<n

İde renc! de t<ciri düzd<n
Urıla yollar üzere b<zerg<n

Hem deñizde gemiler ola hel<k
T>tiy< ola çeşm-i t<cire *<k

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Şekl-i qayv<n olursa gökde `ay<n

Ürke yerlerde *avfla ins<n

Bir ulu p<diş<h hel<k ola hem

İrişe *al"-ı `<leme m<tem

V/50b

éatl merg-i fic< vü %u~~a vü derd

\>ret-i n<sı ide t!re vü zerd

Gerçi her şehre irişe <fet

Ola ehl-i "ur<da ço" zaqmet

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d-ı M!-Kerded

Bu ayuñ r>z-ı evvelinde eger

Ra`d olursa bu resme oldı *aber

`Adl ide *üsrev<n-ı şehri ü diy<r

B!-şum<r ola %alle vü exm<r

Ger ikinci gün olsa bu ma`n<

Ma%ribüñ p<diş<hı bula fen<

Cem`olub R>m ilinde m!r ü sip<h

Cengle birbirini ide teb<h

Olsa dördüncü gün eger bu niş<n

éaq | ola R>m ilinde niçe zam<n

&ayrı yerlerde ço" ola ni`met

Olmaya rev%ana çadd ü %<yet

Beşde altıda ve yedide eger

Gürlese gök cih<n ola *oş-ter

Ola *al" içre izdiv<c u nik<q

Bula cümle fil<qat ehli fel<q

Ço" ola dürlü mîveler amm<

Ola éos | an | iniyye "aq | u %al<

Gürlese ger yediden onuna dek

Ş<mdan fetret olmaya münfekk

Şerr-i eşr<r u iftir< vü yal<n

Mevt-i ~ıby<n u `illet-i p!r<n

Eyleye *al"-ı `<lemi dil-teng

Ola her g>şede "ıt<lle ceng

On birinden varınca on beşe ger

Gürlese iki mülke ire { arar

Ya `ni şehr-i `Ir<" hem B<bil

Ola cuğd<n-ı fitneye menzil

Bu sene penbe ço" ola amm<

Cümleden yek bilür bu sırrı _ud<

On beşinden yigirmiye dek hem
Gürlese "aç| ola bu yıl `<lem

Muqtekirler ziy<de s>d ideler
Seng-i m! z<nı *ın | anuñ ola zer

Gürlese ger yigirmiden amm<
T< yigirmi beşe varınca sem<

V/51a

Bir mu`a]] am çı~<rda ola ceng
İdeler *al"ı %<rete <heng

Ola emr< { derd-i b! -%<yet
Ço" ola hem ra*! ~ ola ni`met

Gürler iken eserse b<d-ı ~ab<
Üzüme %alloye irişe fen<

Olsa ay <*irinde ger bu niş<n
_ayr u şer her ne kim yazıldı hem<n

Gelecek yılda ola heb] <hir
Böyledür çük-m-i é<dir ü é<hir

Na"l-i Aqk<m-ı İldırım G>yed

Yıldırım olsa böyle didi çak!m
Vire *al"a kesel füt>r-ı `a] !m

Ola çadden ziy<de `illet-i derd
Mülk-i B<bilde ~a% "almaya ferd

Yıldırım içre olsa b<d-ı şed! d
Mülk-i maşrı" da ola fitne bed! d

Ol yerüñ ş<hı kendi "avminden
@uta bir ş<hı "atl ide yek-ten

Semt-i ma%ribde olsa ~<`i"a ger
Menfa`at bulalar ekinciler

Mîveler b!-şum<r ola amm<
Böyle çükm eyleye o demde "a{<

Ki niçe z<hid ü niçe ~>f!
`Ulem<nuñ da niçe ma`r>fi

Fevt olub ol sebebden ola hem<n
Bu" `alar *<n-"āhlar v!r<n

Ço" ola nezle vü zük<m u su`<l
Mevt ide`<lemi es!r-i mel<l

Ola yıl <*irinde na] m u ni] <m
Geçe emn ü em<n üzere eyy<m

`Adl ide p<diş<h cümle ni`am
B!-şum<r u füz>n ola her dem

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< R!zed

=sm<ndan zem! ne ger düşe n<r

@ola fetretle şehri ü mülk-i diy<r

_al" ola yaz "ışda pür-%am u b! m

Çekeler fitneden `aw<b el! m

İre ço" na*l-i mīve-d<ra fen<

Q<~ılı r>zg<r ide heb<

V/51b

Çar-p< "ismı ço" hel<k ola hem

[arb u qarib ide `<lemi sersem

Na"l-i Aşk<m-ı Şiddet-i B<r<n

M<ye-i fey { le seq<b-ı ma | ĩr

Dökse *<k-i zem! ne ma'-i kexĭr

Ola b<z<r-ı `<lem içre bu s<l

Kesb ü k<r ehli çurrem *oş-q<l

Kimseye irmeye ziy<n u { arar

_astelikden belürmeye hem exer

Ola b! -qadd ma `! şet ü ni `met

Olmaya hiç nesneye "illet

Ne mel>l ola *al" u ne mesr>r

Vire g<h! ce %u~~a "albe füt>r

Ya%a b<r<n-ı menfa`at-güster
Sebz ü ter ola cümle mezra`alar

Ola qadden ziy<de kişt ü qa~<d
Lu | f-ı Qa" " *al"ı eyleye dil-ş<d

Qükm-i B<rân * Tegerg İn-est

@olu ya%sa füz>n olub b<r<n
Ola her kişt-z<ra fey {-res<n

R>mda mīve "illet üzere ola
Kexret-i merg *al"a vire fen<

_astelik her diy<rda ço" ola
Mülk-i ten leşker-i mara { la | ola

Ola sul | <nı B<bilüñ man~>r
Eyleye cümle düşmenin ma" h>r

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< Rized

Ya "ızıl toz ya%arsa ya | opra"
Böyledür qükm-i f<`il-i mu | la"

Mīve endek `alef ola bisy<r
_al"ı c<nından ide %am b!z<r

Devr-i fitne ola teselsülde

-
- “bārān” kelimesi metnin diğer başlıklarında “bārīden” olarak geçmektedir.İ nüshasında da “bārīden” dir.(İ:51b/10)

Ar{ r<qat "ala tezelzülde

Ek! n olmaya %alle b! -qadd ola

Ya%du%ı yerde fitne r>q bula

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çeğz-est Ân

_<ke kirm ü vezeğ ya%arsa eger

Q<dix<t-ı zam<ne göstere ser

V/52a

Qı~n-ı ebd<n-ı *al"ı ceş-i `ilel

Hedm idüb "almaya niş<n-ı |alel

Ço" ola qümmey<t-ı sevd<yı

Yandıra muqri"a müd<v<yı

Hem şeb! *>n ide veb< şu "adar

Bir yere biñ cen<ze defn ideler

Ço" `im<retler ola v!r<ne

Döne her şehri köhne bir *<ne

Ç<r-p< "ısmı ço" hel<k ola hem

Teng ide "alb-i n<sı %u~~a vü %am

Kesb ü k<r u ma`!şet ola "al!l

Ola ço" q<cceler mar! { `al!l

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _!zed

éatı toz "opsa *al" ola mu%ber
Yürüye begler üstine `a sker

İdeler birbiriyle ceng ü cid<l
Dökilüb "anlar ola qarbu "it<l

`="ıbet p<diş<h %<lib ola
Ehl-i şerrüñ hel<ki v<cib ola

`Adl ide her diy<rda ş<h<n
Ola na] m u ni] <m u emn ü em<n

Ola q<l-i ra`iyyet <s>de
éalmaya kimse %amla <l>de

Ola yıl <*irinde def`-i %um>m
Kimsenüñ q<li "almaya mev>m

L!k fetret ola _or<s<nda
Düşe ço" kimse *<ke İr<nda

Na"l-i Aqk<m-ı T!reg!-yi Hev<

Ger busarı" olursa ola veb<
Olmaya mīve vü ek!n "a|`<

Ceng ü {arb u cidāl ü "atı ü niz<`
@ab`-ı ins<na vire \*>y-ı sib<`

Fikr ü end!şe n<-sez< güft<r
Eyleye *al"ı `<ciz ü b!z<r

U%raya ço" ziy<na b<zer-g<n
 &aneme ç<r-p<y<ya ola ziy<n

&alle ve cümle ni`met ola kex!r
 Hem hel<k ola mu`teber bir em!r

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed!d

V/52b

Ger bu ay olsa b<d-ı sa*t vez<n
 Ma|ara olmaya çadd ü p<y<n

Çürüye mīve bitmeye eng>r
 İrişe na*l-i mīve-d<ra füt>r

Didi Ca`fer o f<'i"-i a"r<n
 _<m iken mīveler ola r!z<n

D<ny<l Neb! dimiş amm<
 Ki bu s<l ola mīve l<-yuç~<

Ola ifr<|la veb< bu sene
 İre du*terlere fen< bu sene

B!-dev< derd ısıtma vü ~afr<
 İde *al"uñ yerini ferş-i`an<

Kendi şehrinde bir ulu sul|<n
 İde cem` sip<h-ı b!-p<y<n

_asmla niçe def`a eyleye ceng
Ola şehr ü diy<r1 `askere teng

Şar"dan "opa bir "av! düşmen
İde e|r<f-1 %arbde mesken

B<"! aqv<li Qa"" bilür amm<
Zeyt ü her ni`met ola müstevf<

Ot biçin hem ek!n ola bisy<r
Bunda bir özge söz dimiş ebr<r

Kendü etb<`ı ile ş<h-1 Qabeş
Çı"a dery<ya ola leşker-keş

Añsuzın ş<d-m<n ola i"!m
İde dery< yüzünde fetq-i`a]!m

_astelikden elem göre ins<n
B<-*u~>~ ola zaqmet-i yere"<n

Nar*ı cümle |a`<muñ ola gir<n
éaq| her memleketde ola`ay<n

İncide n<sı sıtma vü sevd<
Az ola *al" içinde mevt amm<

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem<=yed

Gelse gökden ~ad<"ıt<l ola ço"
N<s arasında infi`<l ola ço"

éiřda berd ü cüm>d u berf ü deme

U%rada *al"-ı `<lemi eleme

éırıla ç<r-p< bür>detden

Yana ~<qibleri qar<retden

Ol yerüñ ř<hı cem` idüb `asker

Çı"a şehrinden ide na"l ü sefer

V/53a

éatlı ide ba` {-ı "avm gümr<hı

Hem qar<miye "a|` ide r<hı

Fevc-der-fevc olub hev<da %am<m

Yıl müb<rek ucuzlu" ola tam<m

Hem maqallinde ço" ya%a b<r<n

Hem ne`<'imle sİR ola ins<n

Bu `al<met gice olursa eger

Belüre R>m ilinde fitne vü şer

Qareket eyleye o yerde sip<h

İde "aq| u veb< nüf>sı teb<h

_<|ır-ı n<s pür-mel<let ola

éalb-i merdüm es!r-i "asvet ola

Fevt ola hem bu yılda q<kim-i ř<m

Yine bir m!r ide yerinde ma"<m

Ba`de fetret ü fes<d ola ço"
 &am u end>ha çadd ü %<yet yo"

Da*i merg-i fic< vü b!m<r!
 Bedeni c<ndan eyleye `<r!

İre a~l-ı ma`!şete no"~<n
 Mîveler {<yi` ola b!-p<y<n

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem!n =yed

Ç1"sa yerden ~ad< ide ş<h
 Mevt ile meskenini *<k-i siy<h

Her |araf begler eyleye `i~y<n
 @ola <ş>b-ı fetret ile cih<n

Dege düzd ü qar<m!ye fir~at
 Vireler *al"-ı `<leme zaçmet

Yaz fa~lında sa*t ola germ<
 éalmaya c>ylarda "a|re-i m<

éan"1 yerde işidilürse bu ~avt
 Ola ol yerde zaçmet ü %am u mevt

Olmaya %ayrı yerde aqk<mı
 Qükem< böyle itmiş a`l<mı

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar { -est

Zelzele olsa bir `a] ! mü'ş-ş<n

Fevt olub ola *<kle yeks<n

Y<d aya" ba~a mülkine anuñ

T<c u ta*tıñ ala o sul |<nuñ

Ebr-i b<r<n ola hev<da kez!r

éaq | ide R>m ilini * ~ār-ı qa"!r

V/53b

Ş<hlar birbiriyle ceng ideler

D<r-ı düny<yı *al"a teng ideler

Da*i merg-i ric<l ü mevt-ı %anem

Eyleye *al"ı mübtel<-yı elem

Ola merg-i ficā vü renc ü `an<'

_<~a mülk-i `Acemde müstevf<

Zelzele gice v<"ı ` olsa eger

Mevtden ço" beh! me göre { arar

Ceng ola Bābil ü _orāsānda

_al"ını fitne ide dermān-de

Yaz fa~lında ola qarr-ı şed! d

Müddeti hem veb<nuñ ola med! d

_al" arasında ola ceng cid<l

_>n-ı l<şeyle |ola deşt ü cib<l

Bir ulu p<diş<h "atl olına

=fit<b-1 sa`<deti | olına

=h-1 ef%<n ile | ola`<lem

Her kişi derd ile ide m<tem

Deprenürken | olı ya%arsa eger

Ola mülk-i`Acemde fitne vü şerr

Bir zam<n ola "atl ü sefk-i dim<'

Çekile ol diy<rda seyf-i "a{<

Ş<h-1 ma%rible d<ver-i B<bil

Olalar wev"-i *< | ıra n<'il

Çı"alar ço" diy<rı fetq ideler

Mal-ı bisy<r alub dönüb gideler

@ola serqadd-i Ş<m ni`metle

Geçe *al"uñ günü sa`<detle

Qadden efz>n olub bu yıl b<r<n

Eyleye cümle ~uları`umm<n

Ot biçin mīve vefret üzere ola

Renc ü emr<{ keşret üzere ola

Ger yigirmi | o"uzda olsa bu q<l

_al"a renc-i veb<dan ire mel<l

**Der-Bey<n-ı Aqk<m-ı M<yıs Ber-M>cib-i éavl-i Y>n<n! y<n u Aqk<m-ı Qav<diş-
i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şevd**

Dir bu māha Ey<r Süry<n!
wikr ider M<yıs ile Y>n<n!

Türk! de n<mı ~oñ bah<r oldı
Günleri si vü yek şum<r oldı

V/54a

Bu ayuñ qükmi çün ola c<r!
\<f ide heb miy<h enh<rı

N! l-i Mı~r izdiy<da başlaya hem
Dilleri *oş riy<q ide qurrem

Çeke zerr! n-i `ilm-i şeh ~afr<
İde mülk-i vüc>da ist! l<

\afrav! de miz<c ola mu`tell
İrişür hem ni]<m-ı cisme *alel

L<zım oldur %ıd<yı az ideler
_`<ba yatma" dan iqtir<z ideler

Yatma" olur muqarrik-i evr<m
Ço" yemekden irer vüc>da se"<m

Az yiyüb ol kim eyleye qareket
Bedene fey { -ba*ş ola ~ıqçat

Ço" yiyüb yatmadan gelür ni"rīs
Böyledür qıkmətinde Res | <lis?

_<~~a "ısm-ı lüq>mdan qawer it
Da*i cümle | a`<mı muqta~ar it

Kelle-yi bereh yense n<fi`dür
Cümle *al | ! cim<` d<fi`dür

Bedeni nerm ü ter | utar qamm<m
Muqkem ac olmayınca yime | a`<m

Ş<d ider r>qı ~oqbet-i *>b<n
_oş | utar nefsi ictim<`-ı zen<n

Q<~ılı her ne gūne olsa yemek
T!z-i ha {m u la | ! f ü *>b gerek

Ba"ar u laqm-ı ba | | dan eyle qawer
Oldı laqm-ı "ad! d maq {-ı { arar

İqtir<z eyle ş>r-ı e | ` imeden
Leben m<stı ~a"ın yimeden

Ol ki ~afr<ya istiq<lesi var
Eyle perh!z o nesneden zinh<r

Naqsdur r>z-ı evvel <g<h ol
V<"ıf r<z-ı qıkmət-i Allah ol

Altısı oldı naqs hem menk>b

Gitdi ol gün cih<ndan Eyy>b

Sekizinci günündedir maqw>r
Uy*udan %ayrı k<re yo" dest>r

R>z-ı q<d! `aşerde éos | an | ! n
İtdi İstanbula temel ta`y! n

Oldı ol gün müb<rek ü qurrem
Hem o gün her ne eslese <dem

V/54b
Bir yıla dek "alır o "<r üzere
Devr ide q<li ol med<r üzere

On üçüncü günü Zeb<ne gider
Nevbet-i kevkebe Bu | a yne deger

Olur on dördü irse b! -` illet
Gündüz on dört gice on s<` at

İsteseñ mihr-i `<lem-<r<yı
éıl teccüs miy<n-ı Cevz<yı

Hem yigirmi birinde éos | an | ! n
_`<b-g<hını itdi z! r-i zem! n

İricek r>z-ı s<dis `ısr! n
Gide İkl! l ü görine Perv! n

Bugün oldı cim<` n<-ma` ">l

Ş<yed evl<duñ olalar mef`>l

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

Dil-i c<hil gibi olub b! -n>r

Mihr olursa küs>fla mest>r

Ço" ola ebleh-<ne bid`atler

Belüre dürlü dürlü ~an`atler

At ra*tında er lib<sında

_<nelerde bin< es<sında

İdeler ço" görülmedik <x<r

Ola dehrüñ `ac<yib-i bisy<r

Hem ola na*l-i mīve-d<r `al!l

N'ola ger mīveler olursa "al!l

Hem da*i ço" `im<ret ola *ar<b

`=lemi fetret eyleye it`<b

Ço" ola j<j-*<yī y<ve- |ır<z

Herze-g>lar ola sü*an-perd<z

éaq | ide cism-i n<sı şöyle niz<r

@araf-ı dest<rda *al<l ola b<r

Gün |utuldu"da levni sür* ola ger

Virdi Ca`fer bu ma`n<' ile *aber

Ki ola qarbu "atı ü sefk-i dim<
Hedm ide ço" bil<dı seng-i "a{<

Böyledür "avl-i D<ny<l amm<
Bir şehinş<h ola hel<k ü fen<

Ola d<rü'l-"ıt<l c<nib-i şar"
R>zg<r ide ço" sef! ne(yi) %ar"

Ola beyne'l-mül>k fitne ke×! r
Terk idüb mülki gide bir em! r

V/55a

Nı~fi geçdikde ayuñ olsa küs>f
Ş<m "aql| ola dimiş ehl-i vu">f*

Da*i Ş<muñ bir iki "al`aları
Ya"ılub hiç "almaya exeri

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

éalb-i n<d<n gibi olub b! -fer
Mün*asif olsa ger bu ayda "amer

éaq| u fetretle* B<bil ü Îr<n
Dil-i n<d<n gibi ola v! r<n

Hem "atı ço" ya%a bu yıl em | <r
éısm u m<h! vü ba| | ola bisy<r

-
- Metinde "vu"üf" kelimesi eksik yazılmıştır.bu sebeble İ nüshasından faydalandık.(İ: 54b/21b)
  - "fetret" kelimesi eksik yazılmış.İ nüshasından faydalandık.(İ: 55a/4a)

S! m ü zerden ziy<n irer n<sa

Hem teh! ola k! se vü k<se

Ola env<`-i f<kihe efz>n

Dilleri %u~~a eyleye maqz>n

Olmaya bir mek<nda emn ü em<n

İde n<ç<r *al" na"l-i mek<n

\afravī renc ü zaqmet-i yere"<n

Cismini *al"uñ ide berg-i qaz<n

Mülk-i ma%ribde seyl-veş a"a *>n

_al"ı hem *astelikden ola zeb>n

Ol vil<yetde mevt ola bisy<r

Maşrı"a eyleme sefer z! nh<r

Ki olur anda dā*i ço" fetret

Bulamaz kimse g>şe-i r<qat

_astelik ço" ola qav<milde

Zeni "ullanma kār-ı müşkilede

Zeyt ü engür u bey { a vāfir ola

Hem wa *ā'irle niçe *āne | ola

Ay |utuldu"da rengi olsa siy<h

D<neler f<sid olub ola teb<h

Ço" ola %<yetle mevt-i nis<'
 Ç<r-p< "ısmına irişe fen<

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

Seyr iderken sipihr-i devv<rı
 Dāre şemsüñ olursa gird<rı

Mesken-i fitne ola *<ne-i dehr
 Yı"ıla dest-i "ahrıla niçe şehir

Bida` b<|ıla ola]<hir
 @uta meyd<nı f<sı" u f<cir

V/55b

é<|ı` s<ri" ide yolları sedd
 Hem |ar! "-ma`<ş ola münsedd

Ebr ü b<r<n füz>n ola bu sene
 Hem ekinler zeb>n ola bu sene

Yıl ~oñunda irüb `at<-y1 _ud<
 `Adl-i ş<h<n ile |ola düny<

Ş<d-k<m ideler re`<y<yı
 @utalar v<d! -yi müd<r<yı

Dehr ide *al"ı %u~~adan b!-b<k
 L!k bir p<diş<h ola hel<k

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

éameri h<le itse ist! `<b
 Seyl-i *>n içre serler ola çab<b

Her vil<yetde ola çarb u fiten
 éalmaya c<y-ı r<çat u me'men

&u~~a vü %am ide "ul>ba çul>l
 Eyleye *avf-ı c<n cih<nı mel>l

Hem ola ~ıççate mara{ %<lib
 Hem "a{<ya bel< ola n<'ib

Ola "aç| u %al< vil<yetde
 Olmaya f<'ide zır<`atde

Gendüm ü cev mev! z ola bisy<r
 Böyle yazmış çak! m-i n<dire-k<r

Na"l-i Qükm-i Nüm<yiş-i Meh-Nev

Görinürse sit<n eger meh-nev
 Qırmen-i `ömre ola d<s direv

İrişe *<~~ u `<mma renc-i mem<t
 Ola mevt ile mürde şem`-i çay<t

Olsa bir c<nibi eger ki bülend
 İrmeye *al"a <fet ile gezend

B! -şum<r ola cümle ni`metler

İrişe cism ü c<na r<qatlar

Ger otuz günde görine yeñi ay
Yıl ~oñunda sipihr-i q<dixe-z<y

Göstere dürlü dürlü q<letler
Belüre fitneden `al<metler

Zelzele b<d-ı ~ar~ar u b<r<n
Ra `d berf ü tegerg ü seyl yam<n

Ger yigirmi |o"uzda |o%sa hil<l
Qa"" bilür %aybın1 vel!k bu s<l

V/56a

Cem` idüb `askerini bir sul |<n
Çı"a mülkinden ola yola rev<n

`Azm idüb bir diy<rı %<ret ide
`= "ıbet begleri *ıy<bet ide

P<diş<hı "oyub fir<r ideler
Bu sebebden irişe ş<ha { arar

Kendi i"! mine gele <*ir
Cümleden inti"<m ala <*ir

Bu sene derd-i b! -dev< ço" ola
Cümleden `illet-i veb< ço" ola

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i G!s>d<r

Z<l-i gerd>na necm-i g!s>d<r

N<geh<n olsa z!net-i ru*s<r

R>m ilinde ola per!ş<nī

Ala ol yerde fitne meyd<nı

éah| ola ol diy<rda muqkem

Da*i B<bilde var veb<dan %am

Yemen ü @<'ife irişe ~af<'

Olmaya anda renc ü derd ü `an<'

Her vil<yetde ola emn ü em<n

İrmeye *al"ına {ararla ziy<n

L!k éos|an|iniyye fetret ola

Hem med<yinde niçe <fet ola

Çı"a sul|<n R>m mülkinden

\ala mülk-i `ad>ya ş>r u fiten

Ceng ide düşmen ile ol sul|<n

Seyller gibi ola *>n-ı rev<n

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

éa|re-yi *>n-ı eşk-i d!de-mix<l

Düşse encüm yere budur aqv<l

Ger o necmüñ olursa cirmi büzürg

Yüz "oya * <ke bir em ! r-i sütünğ

&arbde hem diy <r-ı Berberde
Fitne ço" ola bu iki yerde

Her vil <yetde ço" kişi "ırıla
Merg ide | u` me <demi dirile

Niçe ma ` m >reler * ar <b ola hem
Hedm ide çı~n-ı "albi leşker-i %am

Na"l-i Aşk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaç

v/56b

@<"-ı çar*a kem <n-ı Rüstem eger
A~ılub virse z! net ü z! ver

Semt-i ma%ribde olsa <x <rı
Düşe ol s >ya fitnenüñ k <rı

_a~m ola biri birine ş <h <n
Niçe i"! m ideler v! r <n

Da*i bir p <diş <h-ı w! -ş <ne
Kendünüñ "avmi ola b! g <ne

Ola ` <~! aña mu"arribler
Hem hüc >m ide üstine leşker

G <v m! ş ü nis < hel <k ola ço"
Ç <r-p < "ısmı z! r-i * <k ola ço"

`Alef ü zer` u %alle ola ke! r
 Çekmeye renc-i "aqlı b<y u fa"! r

Y<z fa~linda mīve az bite
 @urmaya ço" bu "ı~~a t!z yite

Cümle bu wıkr olan `al<metler
 Mülk-i B<bilde görine eker

İre bir qı~~e de _or<s<na
 Bu iki kişver ola %am-*<ne

S>-yı maşrı"da "avs olursa bed! d
 Ol vil<yetde fitne ola mez! d

Ol yerüñ p<diş<hı] <lim ola
 }ulme *idmetinde "<'im ola

Ba` {ılar "avli böyledür amm<
 P<diş<ha hüc>m ide a`d<

éahr ide düşmenini ol sul | <n
 Ol vil<yetde ola emn ü em<n

Qükminüñ r<z-g>-yı bü'l-`acebi
 Böyle der ya`ni D<ny<l Neb!

Her vil<yetde ola "aqlı u %al<
 İre i"! m-i R>ma çükm-i "a{<

Eyleye *<ric! o mülke hüç>m
L!k man~>r ola `as<kir-i R>m

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

Ya"ub ecz<-y1 ar{1 t<b-1 hev<
Pey-be-pey olsa şu `leler peyd<

Şimşek oynar dir aña *al"-1 cih<n
Böyledür qükmi öyle olsa hem<n

@araf-ı maşrı"da olsa ger bu exer
Ol yerüñ ş<h1 *a~ma bula]afer

V/57a

Ola b!-çad şa`!r ü kişt ü direv
Böyledür münş!-yi çav<dix-i cev

Ya%a em |<r nāfi`a bisy<r
Olmaya mīvelerde çadd ü şum<r

Ço" ola `illet-i dem ü ~afr<
Z<r ide *al"ı dümmel ü çumm<

Semt-i ma%ribde oynasa şimşek
Fitne levq-i cih<ndan oluna çakk

Mīve vü zer`ü ni`met ola ke×!r
Fey{ide ol diy<ra ebr-i ma|ır

Na"l-i Açk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

Olsa n<geh be-qükm-i Yezd<n!

Felegüñ levni aqmer-i fânî

Vech-i maşrı"da]<hir olsa bu reng

Ola yıl <*irinde fitne vü ceng

R<h-zenlerle pür ola yollar

éalmaya t<cire memerr ü ma"arr

Ço" ziy<n irgüre qar<m!ler

Niçe ma`m>re ola z!r ü zeber

Fey {-i b<r<n ola pey-ender-pey

Ve mine'l-m<i külli şeyun Qayy

Ekinüñ q<~ılı ola efz>n

İdeler ço" wa*!re bî-ma qz>n

Semt-i ma%ribde sür* olursa hev<

wıkr olan "ı~~a cümle anda ola

Qükm-i Şekl! Ki Der-Hev< Binend

Gösterürse sipihr-i lu`bet-b<z

Dehre bir`ac!be şekl-i ru`b-end<z

R>mda "aq| u fetret* ola bed!d

_al"ı b!-t<b ide bel<-yı şed!d

---

* "fetret" kelimesi metinde eksik yazılmış olduğu için İ nüshasını esas aldık.(İ:57a/14a)

P<dişehlerde ola *ışm u ` a] ĩm
Ol %a { abdan *av<~~a ire ta ` ab

Ço" mu"arribleri hel<k ideler
Niçesi d<*i nefy olub gideler

Hem nev<q! -yi şar" u mülk-i Yemen
Ola <ş>b-g<h-ı şerr ü fiten

Ola "a q | u %al< o yerlerde
&u~~adan *al" u%raya derde

Ar { -ı Mı~r u diy<r-ı bikri "a { <'
Eyleye c<y-g<h-ı renc-i veb<

V/57b

Mekkede] <hir ola niçe ` avān
D<r-ı qarib ola o maqall-i em<n

Mülk-i Mı~ra hüc>m ide a ` d<
L ! k sul | <nı %<lib ola aña

Fevt ola yıl ~oñunda q<kim-i Ş<m
éan" ı gün var ki olmaya a*ş<m

Penbe vü zeyt ü %alle vü eng>r
Ola mev { ı ` larında n<-maq~>1

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

\afqa-yı çar*a *<me-yi "udret

Çekse qayv<n ~ifatlu bir ~>ret

Mes* olub *astelikle ço" ~>ret

Olalar *al" bü'l-`aceb hey'<t

Zelzele v<"ı` ola her yerde

éan döke fitne baqr ile berrde

_<ric!ler]uh>r ide yer yer

T<cire r<h-zenden ire { arar

Hem "av! ola *a~mı ş<hlaruñ

Olmaya hem bah<sı c<n serüñ

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d M!-Kerded

N<geh<n ~alarsa ra`d eger

éubbe-i <sm<na velveleler

`Aşr-ı evvelde olsa ger bu exer

Ya%a qadden ziy<de ar { a ma | ar

Her mara { qükmüni ide c<r!

Yere"<n herkese ola s<r!

Hem ide nevk-i n!ze-i |<`>n

Añsuzın ço" cigerleri pür-*>n

Bunlaruñ far|-ı qükmi bu yılda

Ola mül"-ı `Acemde B<bilde

İ*til<f ide hem mül>k-ı `Arab
 \ala ol "avme fitne ş>r u şe%ab

Rûm sul | ānı fevt ola bu sene
 Ç<r-p<lar da mevt ola bu sene

Her vil<yetde ni `met ola ke x ! r
 _<~~a "ısm-ı %ıl<l u bürr ü şa ` ! r

`Aşr-ı x<n ! de olsa bu açv<l
 Y<d aya" Ş<mı eyleye p<-m<l

Ola hem şehir-i *ı | | a-yı Ba%d<d
 Menba ` -ı fitne c<y-g<h-ı fes<d

V/58a

Düşe %amdan hir<se zümre-i n<s
 Hem "atı ço" hel<k ola efr<s

Bu `al<met sipihr-i d<'irede
 Olsa ger nı~f-ı `aşr-ı <*irde

Qaşer<t ü cer<d olub peyd<
 İdeler q<~ıl-ı zür>`ı %ıd<

Ola ~ıby<nda *astelik efz>n
 Eb ü ümmüñ cigerleri ola *>n

Olsa ay <*irinde ger bu niş<n
 Ola env<`ı ni `metüñ erz<n

Ola qadden ziy<de zer` u qa~<d
Lu | f-ı Qa" " ide `<lemi dil-ş<d

Ola ammā ki R>m içinde veb<
Arpa atlı" ço" ola dir qükem<

Gelecek yılda nev`-i b!m<r!
Ola *al"uñ vüc>dına s<r!

İde ço" p!r köhne-s<l vef<t
Yürüye qük-m-i h<dimü'l-leww<t

Gök seqer va"ti gürler ise eger
Neşr-i fey { eyleye cih<na ma | ar

Ola emn ü em<n vil<yetde
Ço" ola %alle "ısmı %<yetde

Gök gice gürlerse budur a*b<r
Mevt-i a%n<m ola bu yıl bisy<r

Na"l-i Aşk<m-ı İldırım G>yed

}<hir olursa ber"-i h<tif eger
Böyledür qikmet-i "a { < vü "ader

Ola şerr ü fes<d u ceng cid<l
Dem ola seyl-i m< gibi seyy<l

_al" arasında]<hir ola fes<d
İdeler birbiriyle lecc ü `in<d

=şik<ra çı" a qar<m ! ler
Yayıla yeryüzine leşker-i şer

T<cirüñ malı olına %<ret
Añsuzın *al" a irişe <fet

_<stelik ço" ola bu yıl da*i hem
Derd ü teb nāsı eyleye pür-%am

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< R! zed

N<geh<n bu sipihr-i <teş-b<z
Olsa yeryüzine şer<r-end<z

V/58b
Fevt ola bir m! r-i ~<qib-n<m
İrişe a"rab<sına <l<m

Gide emn ü em<n vil<yetden
Kesile q<celer tic<retten

Ba%lana reh-güz<r-ı ehl-i sefer
Q<rek<t idene irişe *a | ar

Ola r<qat sük>n iden bu sene
Çeke zaqmet yola giden bu sene

Ki yoluñ var bu yıl iki *a | arı
Çekilür her birisinüñ { ararı

Biri bu kim yolu | uta düzd<n
 Berrde vaqş! ler eyleye | u%y<n

Gürg ü r>b<h u ş! r *>k şe%<l
 İdeler <demi per! ş<n-*<l

İde emr<{-1 mu*telif qarek<t
 éaq| ola yıl ~oñunda me'k>l<t

Ekin az ola her vil<yetde
 éor"u vardır bu yıl %<yetde

Na"l-i Aqk<m-ı Şiddet-i B<r<n

İtse bu b<z-g>ne ş<durv<n
 =bını *<ke seyl gibi rev<n

Olalar p<diş<hlar cebb<r
 İdeler *al"-ı `alemi b!z<r

éıralar leşkerinden ekxerini
 Keseler ço" mu"arribüñ serini

B<d-ı sa*tla ya%sa bu ya%m>r
 Böyledür ittif<"1a cumh>r

Ekin olmaya olsa da kem ola
 Şiddet-i qük-m-i "aq| muqkem ola

&u~~a vü renc ide cih<nı qaz! n
 _<~~ u `<mm olmaya sitemden em! n

Qükm-i B<r! den Tegerg İn-est

@aba"-ı ser-nig>n-ı gerd>ndan
D<neler düşse hem-çü dir`dan

Biri biriyle *a~m olub iki ş<h
Çekeler "uvvet ile *ayl-i sip<h

Birbiriyle mu"<bele ideler
Niçe günler mu"<tele ideler

Cebeler ç<k ç<k olub söküle
Kelleler | olular gibi döküle

V/59a

Ol iki şāhuñ ola biri hel<k
\açıla başına sip<huñ *<k

Ço" ya%ub örter ise yeri | olu
İde düny<ya cünd-i fitne %ulüvv

Bu fes<d ola imtid<d üzere
Fitne qükmin vire mur<d üzere

Düşeler b! m-i c<na leşkeriy<n
Ç<r-p< besleyenler ide ziy<n

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< B<red

_<k dökse zem! ne dest-i sem<

Böyle cevher-nix<r olur çükem<

Kişver-i zeng-b<r u Hindist<n
Menba`-ı fitne ola niçe zam<n

Bu iki mülk içinde "aql u %al<
İde bir niçe müddet ist ! l<

Her vil<yetde az ya%a b<r<n
İrişe %alle vü neb<ta ziy<n

İde begler cef< re` <y<ya
İre]ulm ü sitem ber<y<ya

Ol yağın *ākūñ ola rengi " ı z ı l
Ola *al"uñ g>nı siy<h bu yıl

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çe%z-est İn

Qaşer<t-ı biq<rı dest-i seq<b
Cewb idüb eylese yere pert<b

İre *al"uñ ma` <şına *üsr<n
Nar*-ı eşy<' ola ziy<de gir<n

İde dest-i te | <vül-i m ! r<n
Beden-i *al"-ı `<lemi `üry<n

Ola b<y u ged<da %u~~a vü %am
Ş<d-m<n olmaya cih<n bir dem

Kesb ü k<r ehli görmeye bereket
Eyleye fitne her | arafa çareket

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _! zed

N<geh<n toz "oparsa ~ar~ar ile
`Ayn-ı `<lem pür olsa a%ber ile

Gerçi kim `adl idüb şehinş<h<n
İdeler dehri c<y-ı emn ü em<n

L!k "aç| ola cümle eşy<'
`Alef ü zer ` ü %alle bula fen<

V/59b

Kesb ü k<r u ma `!şet ola "al!l
İde emr<{ ç<r-p<yı `al!l

Yaz fa~lı ziy<de germ ola hem
`Ayn-ı enh<rda görünmeye nem

_`<celer ço" ziy<n ide amm<
B!-şum<r ola şehdle *urm<

Na"l-i Aqk<m-ı T!reg!-yi Hev<

Perde-i] ulmet-i busarı" eger
Merdüm-i çeşm-i n<sa virse keder

Ceng ide birbiriyle sul |<nlar
Ortada ço" telef ola c<nlar

Bir mu`a]] am em! r ola ma"t>l
 Qükem<dan bu resmedür men">l

R<h-ı der-bendi bend ide düzd<n
 İre t<cirlere ziy<de ziy<n

Gendüm ü %alle ola *>b u la | ! f
 @ola *~<n-ı cih<na n<n-ı ra% ! f

Ba` {ılar "aç | ola dimiş amm<
 Görinür bu ikide bir ma`n<

Gerçi her ni`met ola b!-p<y<n
 Ola her nesnenün bah<sı gir<n

Hem bu yıl ola her vil<yetde
 &am u teşv!ş ü %u~~a %<yetde

İre exm<r-ı pu*teye <fet
 Bula eşc<r-ı müxmire `illet

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed! d

`Ahd-i `<d! müwekkir olub eger
 Dehri ~ar~arsa şiddet-i ~ar~ar

Cismi *al"uñ mi×<l-i berg-i qaz<n
 Teb-i sevd< ile ola lerz<n

Ceng ide düşmen ile bir sul | <n

éırıla b! -şum<r leşkeri y<n

\oñra kendi fir<r ide tenh<

Kimse yanında "almaya a~l<

_al"ı <zürde ide "aq| u %al<

Bula dery<da ço" sef! ne fen<

Semt-i maşrı"da ola ceng cid<l

Ar{-1 R>m ola c<y-g<h-ı "ıt<l

R>m ilinde vef<t ide bir em! r

Ola ol yerde fitne `<lem-g! r

V/60a

éaq| ola zeng-b<r Hindist<n

İrişe *al"ına *as<r u ziy<n

Ekine <fet ire az bite hem

Hem şit<' yelleri ese muçkem

L! k bir mu"te{<-yı gün ü fes<d

Ola b! -çadd `ar>s ile d<m<d

_al"-ı `<lem çar<ma m<'il ola

Zühd ü ta"v< arada z<'il ola

Ola her s>ya münteşir düzd<n

İre tücc<ra *eybet ü *üsr<n

Bunca fitne ki wıkr olundu bu s<l

Bula ifr< | sür`at ile zev<l

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =yed

Bu teh! "ubbe-yi felekden eger
Bir ~ad< g>ş iderse nev`-i beşer

Ola mülk-i Qabeşde merg-i fic<'
&ayrı yerde bu olmaya a~l<

éatl ü ceng ü cid<l ü sefk-i dim<'
Eyleye *al"ı mübtel<-y1 bel<

&u~~adan *<b* görmeye gözler
Söylene niçe b! -h>de sözler

Kesb ü k<r ehli ola b! -ra%bet
Geçmeye ç<r-s>da bir ~an`at

U%raya <fete bu yıl exm<r
Ola q<li ekincinüñ düşv<r

Cereb ü qikke eje* ü dümmel
R<qat-1 n<s1 eyleye mu*tell

Her vil<yetde merg ola bisy<r
Mürde-ş>lar ide bu yıl ço" k<r

Cünd-i |<`>n ile |olub Ba%d<d
K<rını *al"uñ eyleye fery<d

“~āb” kelimesi metinde “*āb” şeklinde geçiyor.

Hem `Ir<"-1 `Acemde B<bilde

Ola fetret bu iki menzilde

Gice olursa bu `al<met eger

éaq | ide Ş<m *al"ını mu { | arr

Ola éos | an | iniyyede ço" ceng

B<bili fitne eyleye dil-teng

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem! n =yed

V/60b

Gümleyüb n<geh<n bu cevfi zem! n

G>ş-1 *al"-1 cih<na ~alsa | an! n

Bir mu `a]] am şhinşeh ola hel<k

Fitne düny<yı ide velvele-n<k

=teş-i ceng ü qarab olub pür-t<b

Ola meyd<nda kelleler per-t<b

Qarek<t eyleye sip<h-1 fiten

é11a d<rü's-sür>rı beyt-i qazen

Keşret-i derd %u~~a vü <l<m

İde çeşm-i cih<na *~<bı qar<m

Q<~ıl-ı kişt-z<rı d<s-ı fen<

Va"ti gelmezden evvel ide heb<

Mīve "ısmı füz>n ola amm<
 éalmaya sīnelerde wev" u ~af<

Ola a*b<r-ı k<wibe bisy<r
 Ca`fer-ı \<dı" eyledi a*b<r

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar {-est

_avf-ı tenbiye-i "<dir-i Müte`<l
 Cism-i ar{a virürse ger zilz<l

Debrene cünd-i fitne her yerde
 İ*til<f ola p<dişehlerde

Kişver-i Hind ü B<bil ü ma%rib
 `Arabist<n u Mekke vü Yexrib

Ola <ş>b-g<h-ı qarab u "ıt<l
 İrişe *al"ına füt>r u mel<l

Ol vil<yetler içre bir sul | <n
 Fevt olub `askeri ide ef%<n

Hem riy<q-ı mu*<lif ide hüb>b
 Da*i env<`-ı f<kihe ola *>b

Hem veb< ile fevt ola ço" zen
 Niçe şevherler eyleye ş!ven

Ger gice eylese zem ! n çareket
 Gāv u a%n<ma irişe <fet

_1 | | a-i B<bil ü _or<s<n
 İde pür-fitne "ahr-ı Yezd<n!

Bir mu`a]] am qı~<r olub v!r<n
 N>ş ide c<m-ı mergi bir sul | <n

Ola "ısm-ı nis<da s1" | -ı cen! n
 Fitne düny<yı ide z<r u qaz! n

Deprenürken görünse "avs-i "uzaq
 Ni`met ü mīve *al"a vire feraq

V/61a
 Ot biçin hem ek! n ola %<yet
 Ola maq~>l-i %allede kexret

Ol yerün p<diş<hı ola "av!
 @urmaya "arşusunda *a~m-ı %av!

Eyleye *al"ı *astelik giry<n
 Hem ya%a menfa`atlı ço" b<r<n

Bir `aceb söz bey<n idüb qükem<
 Eylemişler kit<bda iml<

Mayısuñ otuzuncı günü eger
 Olsa *a1"a `ay<n hil<l-i "amer

Ola mülk-i `Acemde ceng ü cid<l
 İctim<` ide leşker-i "att<l

Olsa %urre otuz birinde `ay<n

Bu sene ar {a ço" ya%a b<r<n

Ne vil<yetde]<hir olsa bu q<l

Bula ol yerde k<r-ı fitne kem<l

_avf u *aşyet ü cef< vü]ulm sitem

Ol yerüñ *al"ını ide pür-%am

Görinen %urreler muqarrem ola

Ma | ar efz>n u mīveler kem ola

Ekine irmeye vel! <fet

B! -şum<r ola g>ne g>ne ni `met

Ol yerüñ p<diş<h-ı w! -ş<nı

Bula fetq ü]aferle `ünv<nı

Ço" füt>q<t ide vil<yetde

Arta `ünv<n u ş<nı %ayetde

`Ömri ço" o1a devleti efz>n

_a~mı "ahr ola düşmeni ma%b>n

Der-Bey<n-ı Aqk<m-ı M<h-ı Qaz!r<n-ı Ber-M>cib-i éavl-i Y>n<n!y<n u

Aqk<m-ı Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şeved

Bu *aber "avl-i ehl-i Süry<ndur

Ki bu ayuñ adı Qaz!r<ndur

Ehl-i Y>n<n ma`rifet-i me'n>s
 Didiler n<mına bunuñ بونوس

İlk yaz oldu Tüŗk! de n<mı
 Hem otuz bir `adedde eyy<mı

Germ ü *uşk oldu bu |ab!`atde
 Böyledür yo"lasañ qa"! "atde

Eksilür dem füz>n olur ~afr<
 Cümle emr<{-1 germ olur peyd<

V/61b
 Nevbet-i qümmey<t q<rredür
 Devr-i qükm-i se"<m {<rredür

Az olur iştiħ< vü ha{m-1 {a`!f
 Hem olur "uvvet-i beden ta*f!f

Olsa l<y1" %ıd< lüqüm-1 |uy>r
 Laqm-1 <h> bulursañ itme nüf>r

Mīve-i serd ü ter-*ıy<r u "aba"
 Leben-i ~<f u m<st u "ayma"

Şol gün otlar ki |ab`ı b<rid ola
 Yeseler mevrıx-i fev<'id ola

Ekşiler |atludan mün<sıbdür
 Çünkü ~afr< mız<ca %<libdür

N<-şit< <b-ı serd içilse rev<
Derd-i ~afr<ya bunlar oldu dev<

İqtir<z it vel! riy< {etden
Hem dim<%1 ~a"ın yüb>setden

Yime ma`c>n u *<r u y<bisi hem
Qawer eyle şar<bdan muqkem

Çerb ü ş!r!n |a`<ma ~unma elüñ
B<|ıl eyle cim<`dan `amelüñ

İstese *<|ıruñ cim<` şar<b
éatı az itmek ola re' y-i ~av<b

Eyleme müşk ü `>d u `anberi şemm
Birdür ol demde za`fer<n ile semm

Sürme edh<n |ayyibe-i bedene
Ki budur şimdi `<det qüsne

Naçsdur r>z-ı x<lix ü s<bi`
Hergiz olma um>ruña t<bi`

R>z-ı t<si`de pertev-i Deber<n
Menzil-i éalbi eyleye s>z<n

On üçüncü gün oldu rüz-ı sa`!d
Hem budur çikmet-i _ud<-yı Mec!d

Ki o gün cümle k<r başa çı"ar

Bir olur menfa`atde *ayr ile şerr

Başlar on beşde eksik olma%a <b
Cewb ider ābı teşne-v<r-ı tür<b

Hem o günde olur neh<r a | vel
Hem olur gicenüñ zam<nı e"all

Olur ol günde böyledür `<det
Gündüz on beş gice | o"uz s<`at

Baqr-i çikmet olub o gün c>ş<n
\adef-i dürr-i mihr olur Deber<n

V/62a

éavm-i A`r<b u fir"a-i A`c<m
Didiler in"ıl<b-ı ~ayf aña n<m

Mu`teberdür bu gün mükerremdür
Anlaruñ "avli üzere *oş-demdür

R>z-ı `ısr! ne ehl-i çikmet-i n<s
Didiler r>z-ı mevlid-i İly<s

Hem yigirmi birinde He" `a | o%ar
Şevle zır-i zemīni mesken ider

İricek r>z-ı *<mis `ısr>n
N!l ola pür-%ub<r u t!re-der>n

Hem bugün b<d-ı germ idüb çareket

Vire cümle |ıb<`a germiyyet

Elli bir gün hev< ola pür-t<b

Bir ola *<k ü b<d u <teş ü <b

İre çün r>z-ı t<si` `ışr! n

Ehl-i Mı~ra na] ar-geh ola zem! n

Var ise j<leden zem! nde exer

Olalar ş<d u çurrem ü *oş-ter

Ya`ni b! -şübhe N! l olub efz>n

A"a cümle mez<ri` içre`uy>n

Bulamazlarsa ger yeri nem-n<k

_al"muñ ola gözleri nem-n<k

Na"l-i Qükm-i Giriften-i __>rş! d

Çehre-i <fit<b-ı enverde

Görinürse küs>fdan perde

Mevt bir padiş<hı ide teb<h

Necm ü i"b<l ü ba*tı ola siy<h

Fitne ol yüzden ide`ar{-ı cemal

@uta mir' <t-ı dehri gerd-i mel<l

V<"ı` olsa küs>f-ı külli ger

éalmaya t<b-ı mihr werre "adar

Kendi i"! mini "oyub bir şah
Dege a`d<sına mem<lik-i c<h

Ma%ribüñ ş<hı fevt ola n<g<h
İde bir %ayrı mülki menzil-g<h

éaq| her mülke qükm ide yekser
Terk ide mülk malını begler

\a`b ola R>m ilinüñ aqv<li
éaq| ide niçe kimseyi *<l!

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

V/62b

`U"deteynüñ birinde n<geh eger
Seyr iderken girifte olsa "amer

Va{`ı ta%y!r olub sel<|!nüñ
_al"ı tebd!l olub *av<"!nüñ

éayd-ı tekl!fı *al"a bend ideler
_al"-ı ma]l>mı der-kemend ideler

Alalar malını re`<y<nuñ
Açalar gencini ber<y<nuñ

Pür idüb cevfi k<se-i siperi
Yı%alar t>de t>de s!m ü zeri

Kendü leşkerlerine ba*ş ideler

Artu%ın na `l-ı p<-y1 ra*ş ideler

Fitne efs<ne-g>-y1 `<lem ola
İşiden ol pey<mı pür-%am ola

Ar{-ı B<bilde *<k-i Îr<nda
Seyller ola va"t-i b<r<nda

Ol iki mülküñ ide cünd-i cer<d
Dâne vü %allesini | u `me vü z<d

_`<ce-g<na ne s>d ide ne ziy<n
İki başı ber<ber ola hem<n

İrişüb üç sene nüf>sa ta `ab
Ceng ide birbiriyle R>m u `Arab

\oñra ber-`aks olub yine devr<n
İde <s>de dehri emn ü em<n

Bu sene b!-şum<r olub m<h!
@uta balıgcılar ser-i r<hı

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

=fit<buñ mix<l-i no" | a-i zer
Merkez-i h<le olsa c<y1 ger

Şehr-i éos | an | iniyye mülk-i `Acem
Ola "aq | u %al< ile pür-%am

İrişe "ağ | her yere amm<
Ol iki yerde ço" ola bu bel<

Rev%an şehd ü %alle bürr ü şa` ! r
Bulunub ço" ola bah<sı keX ! r

B! -şum<r ola simsim ü *urm<
Bitmiye %ayrı d<neler a~l<

Ola dery<da ço" sef! ne hel<k
\açā s<qilde %u~~a serlere *<k

_al" ola *ayret ile <v<re
Bend ola `u"de rişte-i k<re

V/63a

İde serm<yeden ziy<n tücc<r
Ola beste | ar! "-i şehri ü diy<r

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

K<se-i m<ha çenber-i h<le
Ger med<r olsa "ıl na] ar q<le

Eyleye mu"te { <sı devr<nuñ
Meylini semt-i `adle ş<h<nuñ

İdeler `adlle ra`iyyeti ş<d
İre enc<ma devr-i şerr ü fes<d

Ekxer-i ev"<tda seq<b-ı ma | ar

Vire ar { u sem<ya revna" u fer

Şöyle leb-r! z ola *az<'in-i m<
`Ayn u enh<ra reşk ide dery<

&alle vü şehd ü rev%an u *urm<
Gerçi kim b! -şum<r ola amm<

_astelik *al"ı eyleye b! -t<b
Ola d<r>-y1 `<"ibet kem-y<b

Na"l-i Qükm-i Nüm<yiş-i Meh-Nev

Dest-i üst<dda miş<l-i kem<n
Görinürse hil<l eger ki sit<n

İde ims<k-ı fey { ini em | <r
_uşk ola heb `uy>nla enh<r

Kesb ü k<r u ma `! şet ola füz>n
Emn ü r<qat vire cih<na sük>n

Bu sene menfa `atlüdür %<yet
Böyle tefs! r olundı bu <yet

Rama { <nda ucuz olub *urm<
wev" ide r>ze-d<rlar qa""<

Ba ` { ılar "avli m>cibince bu s<l
_al"ı mevt-i veb< ide p<-m<l

`A"lñı virmesin bu sevd<ya
İstin<d eyle lu | f-ı Mevl<ya

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i G!s>d<r

S<ye-i düm-i w>-wü<be eger
Düşse <f<"< böyle oldu *aber

Eyleye mu"te{āsı devrānuñ
Meylini semt-i `adle şāhānuñ

İdeler `adlle ra`iyyeti şād
İre encāma devr-i şerr ü fesād

V/63b

Ekxer-i ev"ātda seqāb u ma | ar
Vire ar{ u semāya revna" u fer

Şöyle leb-rīz ola qazā'in-i mā
`Ayn-ı enhāra reşk ide deryā

Mecma`-ı fitne ola serqadler
Döne köhne rib< | a ma`bedler

éaq | u fetret %um>m u *avf kesel
İde n<suñ um>rını mu*tell

_al" idüb biri birine sitemi
Çekeler ~oñra şermle elemi

Necm-i dñnb<le-d<r-ı t<b-end<z

Fi'l-mexel-i n! ze gibi olsa dır<z

Ucı meyl itdügi yerüñ ş<hı

İtdüre *al"a] ulmle <hı

İrişe ol yere bel< vü sitem

Ola rükn-i es<s-ı %am muçkem

Leşker-i n! ze-d<r-ı ş<h-ı veb<

`Arabist<nda ola cilve-nüm<

S>-yı ma%ribde necm-i g! s>d<r

=şik<r olsa böyledür a*b<r

Niçe bed-s! ret ü für>-m<ye

Qükm ide devlet ile düny<ya

İre i"b<l ü c<ha d>n u den!

Düşeler "or"uya fa"! r ü %an!

Malını *al"uñ eyleyüb %<ret

İdeler çabs-*<ne-i willet

Hem çar<m! vü düzd ola efz>n

T<cirüñ çeşmin ideler pür-*>n

Ola mülk-i `Acemde "aq| u fiten

İde <zürde *al"ı renc ü miçen

Semt-i şar"! de olsa ger bu niş<n

Ola ni`met keş! r ü hem erz<n

İrmeye zer` u %alloye <f<t
 Ço" ola %<yet ile maq~>l<t

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

Çeşm-i çar*ı "a { < idüb giry<n
 Olsa n<geh yere sit<re-feş<n

éaq | ola mīve teng ola düny<
 Sedd-i c>`a bulunmaya eşy<

Kesb ü k<r ehli olalar mu { | arr
 T<cire s>ddan ço" ola { arar

V/64a

Ne yere neşr olunsa ol kevkeb
 Ol yerüñ ş<hna irişe ta`ab

Yürüye üstüne anuñ a`d<
 Ceng ide düşmenile ~ubq u mes<

Leşkerinden niçe em! r-i be-n<m
 İdeler z! r-i *<kde <r<m

`Avn-i Qa"" ile ş<h olub man~>r
 `Asker-i düşmeni ide ma"h>r

Cirmi ol yıldızuñ olursa keb! r
 Fa"d ola anda mu`teber bir em! r

Cümle etb<`ı m<tem eyleyeler
S<li m<h-ı muqarrem eyleyeler

Fevt ola b! -`aded *av<~~-ı ric<l
Qükmi ço" devletüñ ola eb | <l

Na"l-i Aqk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq

Rüstem-i çar* olub "a{ < peyg<r
İtse n<geh kem<nını i] h<r

Fitne sul | <n-ı mülk-i `<lem ola
Memleket t! %ına müsellem ola

Ya `ni bir *üsrev-i sit<re-i siy<h
éura v<dīye *ayme vü *ar-g<h

`=lemi kezret-i sip<h ide teng
Bü'l-`aceb k<re eyleye <heng

Evvel< kendi mülkin ide *ar<b
`ana zu `mınca ol bu k<rı ~av<b

Eyleyüb şehr ü köyi z! r ü zeber
Kendü `a"linca ide va{`-ı deger

Kec ola cümle va{` u efk<rı
Cümle ber-`aks ola anuñ k<rı

İde b<yı ged< ged<yı %an!
K<m ala devletinde d>n u den!

Niçe mevl<yı eyleye bende

Niçe a`l<yı ide efgende

Böyle iken o ş<huñ aqv<li

Mülki düşmenden eyleye *<l!

Ba` { ılar böyle virdiler *aberi

Cem` olub bir yere sip<h u çeri

Ümer<yile ittif<" ideler

Bend-i ser-rişte-i vif<" ideler

éılalar p<diş<ha cümle hüc>m

Ol şehinş<huñ ola | <li`i ş>m

V/64b

Ola ma"t>l dest-i `askerde

Efseri p<y-m<l ola yerde

Bu sene böyledür muqa~~ıl-ı k<r

Fevt olur bir em ! r-i cem-i mi"d<r

Ş<mda ço" qu~>n ola v ! r<n

=midüñ *al"ı eyleye ef%<n

Şehr-i éos | an | iniyyede emr< {

Eyleye *al"ı r<hib ü murt< {

Semt-i %arb ! de olsa ger bu exer

Düşe ol semte "aq | u fitne vü şer

_<ric! her diy<ra ide hüc>m
Niçe ma`m>re ola l<ne-i b>m

Qākim-i Mı~r olan idüb `i~yān
Görine Nīl fitnedden | uğyān

Nāgehān şāh-ı R>ma irişe mevt
`="il eyler mi va"t-i fir~atı fevt

Ş<m-ı `Arab<n! i*til<fa düşe
Her biri v<d!-yi *il<fa düşe

Ola hem %alle vü `alef bisy<r
Fır"a-i ç<r-p<ya <fet var

Na"1-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

N<geh<n *ande-i müselsil-i ber"
Ma%rib e|r<fin itse ma|l<`-ı şar"

Bir em!r ola p<diş<hına `<" "
Ola yanınca ehl-i şerr ü nif<"

Ço" fes<d eyleye vil<yetde
_al"ı renc!de ide %<yetde

_al" iki fır"a ola ol demde
éalalar cümle *ayret ü %amda

Fitne her fır"aya ide imd<d

Çı" a meyd<na ehl-i ba% ! vü fes<d

`Ar~a-i ceng ü qarib ola pür-t<b
Kelleler seyl-i *>nda ola qab<b

`="ıbet p<diş<ha ba*t ola y<r
&alebe ide *a~ma <*ir-k<r

Cünd-i *a~mı şikeste eyleyeler
Fitneyi dest-i beste eyleyeler

Memleket ola emn ü r<qatda
El vire *al"a wev" %<yetde

Olsa maşrı" da şimşegüñ exeri
Fitne menzil-geh eyleye o yeri

V/65a
Semt-i şar" ! de niçe şehr ü bil<d
Ola p<-m<l `<mil<n-ı fes<d

Ço" *avāfīn-i mur{i`a ola fevt
İre ço" |ıfl-ı şīr ü *~āreye mevt

P<diş<h-ı diy<r-ı şar" amm<
İde tert! b-i cünd ü na~b-ı liv<

Düşmeni üzere eyleye seferi
Bula fetq ü fütūqla] aferi

İre amm< ki *<~~ u `<mma keder

Görelir ba` {-1 q<let ile { arar

éirilur ç<r-p< vü çayv<n<t
Ço" olur gerçi zer` le %all<t

İrişür *a { rav<ta neşv nem<
Heb neb<t<tı fey { ider iqy<

Ba"lada penbede olur keşret
Bulunur ço" maçalde ço" ni`met

Na"l-i Aşk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

\un`-1 ~abb<%-1 k<r-g<h-1 hilâl
İtse kem*a . . . .-1 <sm<n1 <l

Fitne maşrı"da ço" dökü "anı
Seyl-i <b ide *>n-1 ins<n1

C>` "aql u niz<` u ceng cid<l
&am derd ü mel<l çüzn ü kesel

Qadden efz>n ola o c<nibde
éalalar *al"1 heb met<`ibde

Da*i ol yerde ola berf ü cem>d
Yolları eyleye şit< mesd>d

Ma%rib e|r<fi sür* olursa eger
Ola ol yerde heb bu q<letler

Öükm-i Şekl! Ki Der-Hev< B! nend

Bu | ılısm-ı rev<"dan devr<n
İtse bir peyker-i %ar! bi `ay<n

Hem vil<yetde ola "aq| u %al<
Ç<r-p<yı "a{< ide ifn<

}aleme her diy<rda ide hüc>m
`=ciz ü *~<r z<r ola ma]l>m

Kesb ü k<r olmaya mur<d üzere
Dirliği *al"uñ ola b<d üzere

Semt-i maşrı"da cem ` ola leşker
`Ar~a-i dehri ideler maçşer

V/65b

Mülk-i %arb ile *ı| | a-i Ermen
Ola <ş>b-g<h-ı ş>r u fiten

éaplaya her diy<rı ehl-i fes<d
İdeler ş<hlar %az< vü cih<d

Demev!lerde `illet ola kex!r
Bula hem mevt-i fen< niçe p!r

T!re-r>z ide ehl-i Ş<mı bel<
éaplaya ol sev<dı ebr-i "a{<

Ese dery<da mu*telif yeller

Niçe keşt ! lere irişe { arar

Yaz fa~lında ~a`b ola germ<
_al"ı <zürde ide mevt-i veb<

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Bu kühen perde-i mu~avverden
C<navar şekli olsa ger r>şen

Ceng ide birbiri ile iki ş<h
=*ir-k<r biri ola teb<h

Herc ü merc ola mülk `<lemde
éalalar *al"ı miqnet ü %amda

Da*i yañlış *aberler ola füz>n
&u~~a düny<yı eyleye maqz>n

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d-ı M!-Kerded

\avt-ı muvaqqişle ra`d-ı ~>r-ı ~ad<
Olsa b! m-efgen-i dil-i düny<

Fitne sul | <n-ı heft-kışver ola
R<yet-i leşkeri mu] affer ola

Evvelinden varınca `ışr! ne
Görilse bu sipihr pür-k! ne

İdeler *al"ı yo" yere it`<b

Begleri *<'in ola sul |<nuñ

Belüre "ubqı ehl-i erk<nuñ

Renc-i |<`>n ola bu yıl bisy<r

Nev`-i ~ıqıatden olmaya <x<r

Her vil<yetde fetret ola füz>n

Bulmaya hiç kimse c<-yı sük>n

İre dery<da keşt! ye <fet

Vire s<qilde *al"a %am zaqmet

L!k`ar{-ı Qic<z u mülk-i Yemen

Ola s<lim bu ş>r u fetretten

V/66a

Gerçi her ni`met ola l<-yuq~<

S>d-mend ola muqtekir amm<

Ra`duñ <v<zı %<yet olsa şed! d

Şöyle kim *avf-ı n<sı itse mez! d

Birbiriyle`ad<vet eyleye n<s

C<y ide "alb-i n<sda vesv<s

&ara{ u bu%{ u k!ne qı"d u qased

Ser-i r<h-ı maqabbeti ide sed

Ola sefk-i dim< vü ceng ü fiten

Ço%ı *al"uñ ide cel<-yı va | an

Bir yaña *ışm u "ahr-ı Yezd<n!

Bir yaña *avf-ı t! %-ı sul | <n!

Eyleye `<lemi per! ř<n-q<l

éalmaya kimsede fer<%at-b<l

Veca` u renc ü derd merg bel<

R<qat u ~ıqçatı ide ifn<

`Aşer-i <*irde olsa ger bu niş<n

Ola beglerde cür'et-i `i~y<n

Ceng ü qarib ide birbiriyle sip<h

éalmaya yeryüzünde c<y-ı pen<h

Ol maqalde | olı ya%arsa eger

@ola "alb-i cih<na r<qatlar

@olusın n>ř ide ~af<nuñ *al"

Pür göre c<mını vef<nuñ *al"

Yıl müb<rek ola ni`am efz>n

Olmaya kimse %u~~adan maqz>n

Böyledür "avl-i D<ny<l amm<

Ay ~oñunda olursa bu ma`n<

_ayr u şer oldı her ne ki mewk>r

Gelecek yılda ide cümle]uh>r

Na"l-i Aqk<m-ı İldırım Gūyed

Ger hev<da semender-i bu*nev
 \aça perv<z idüb cih<na gūlüvv

_ırmen-i n<r-ı "ahr ide s>z<n
 Ya%maya ar {a "a | rece b<r<n

`Ayn-ı enh<rda görünmeye nem
 Belki `aynı ile ser<b ola yemm

Ola env<`-ı e | `ime ma`d>m
 éala ço" kimse n<ndan maqr>m

_al" arasında ola ceng cid<l
 éalmaya merd ü zende t<b mec<l

V/66b

Niçe yañlış *aberler ide]uh>r
 İrgüre istim<`-ı "albe füt>r

Birbirinden teneffür eyleye n<s
 Olmaya _ı {r ile "ar ! n İly<s

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< R!zed

Germ-i şeb-t<b gibi *<ke eger
 =sm<ndan düşerse n<r-ı şerer

P<dişehlerde ceng olub müştedd

Fitnenün devleti ola mümtedd

Her |araf begler eyleye `i~y<n
Şerr ü ş>r ile |ola mülk-i cih<n

Her vil<yetde ola peyd< ceng
`Askeri dār ü gīr ide dil-teng

_al" bu% { u `ad<vet ehli ola
Wev" anuñ kim fer<%at ehli ola

Yo" bu s<l içre menfa`at a~l<
Ola bir qalde %an! vü ged<

Na"l-i Aqk<m-ı Şiddet-i B<r<n

C>d-ı sa""<-yı ebr olub bisy<r
Bewl-i <bında eylese ikx<r

Ya`ni b<r<n olursa şiddetle
Böyledür qükmi "avl-i qikmetle

Neşve-i c<m-ı zehr-i b!m<r!
Beden-i ~ıqqate ola s<r!

Felc ü ni"r!s ü la"ve ~ar`u za*!r
İde *al"ı bel< vü derde es!r

Zen-i q<miledede ola sı"|-ı cen!n
Olmaya kimse renc ü %amdan em!n

Kesb ü k<r u ma ` !şet ola "al ! l
Kim ider k<rı *al" olunca `al ! l

Qükm-i B<r ! den Tegerg İn-est

Serd !-i zemher ! r olub ifs<d
éa | re-i <bı "ılsa seng-nih<d

Düşse gökden o hey'ātla hem<n
@olı ya%dı dir aña *al"-ı cih<n

V<"ı ` olsa o resme bir q<let
Böyledür qükm-i nüs*a-i qı kmet

éaq | u sefk-i dim< vü %u~~a vü %am
Ceng ü qarb ü "ıt<l renc ü elem

V/67a

_al"uñ aqv<lini ide mu*tell
Cümle "albe | ola füt>r u kesel

Germ serd hev< olub s<r !
İde *al"ı es ! r-i b ! m<r !

Qükm-i _<k ! Ki Ez-Hev< B<red

Fitne-i r>zg<r olub der-k<r
Olsa far"-ı cih<na *<k nix<r

`Adl ü d<d eyleyüb şeh<n-ı cih<n
İdeler dehri d<r-ı emn ü em<n

Kesb ü k<r ehli s>d-mend olalar

@ola bürr ü şa` ! r ile her yer

Ādeme dāne gösterüb devrān

İde dām-ı | ama` da ser-gerdān

L! k %<yetde az ya%a b<r<n

_astelik *al"ı eyleye giry<n

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çeğz Est-! n

Cem` idüb kirm çeğz <bı eger

Yere dökse seqāb | urfe exer

Ekine <fet irişe bu sene

Ola maq~>l-ı %u~~a tu*m ekene

éaq | ola hem bulunmaya eşy<

_al" a *~<n-ı mel<let ola %ıd<

_al" n<n-p<reye ola muqt<c

Bulmaya derd-i c>` a kimse `il<c

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _! zed

Gird-b<d-ı hev< olub der-k<r

\açã r>-yı zem! ne gerd ü %ub<r

Ola şu deñlü germ t<b-ist<n

İde dery<ları ser<b-ist<n

Leşker! n çekdüginde *üsrev-i ~ayf

Ola şemsün şu`<`ı n! ze vü seyf

Od ~ala "alb-i *<ke t<biş-i *>r

_>şenün d<nesi heb ola şerer

Olmaya yeryüzinde m<'-i ma`! n

Döne ~aqr<-yı Kerbel<ya zem! n

Issıdan sebzeler heb ola siy<h

Döne *<ş<k ü *<re kişt giy<h

&ala | -ı a*b<r ile | ola efv<h

Ço%ala her | arafda "<|ı`-ı r<h

V/67b

P<dişehlerde ola ceng cid<l

İtmeye kimse resm-i ~ulqı *ay<l

Na"l-i Aqk<m-ı T! reg! -yi Hev<

T! re-rū olsa pejmle <f<k

@<"at-i *al"ı %u~~a eyleye t<"

@uta d<r-ı cih<nı m<temiy<n

Olalar birbirine merxiye-*`<n

Ola efv<hda` abex güft<r

@uta mir'<t-ı *<| ırı jeng<r

Ceng ide birbiriyle sul | <nlar
Kesilüb başlar a"a "anlar

Mīve vü %allede ola "illet
İrişe ç<r-p<ya ço" <fet

Cümle eşy< "al!l ü n<dir ola
Vay aña kim bu yıl müs<fir ola

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed! d

=h-ı pür-z>r-ı k>h-ken gibi ger
Tünd-b<d itse <lemi mu { | arr

éaq | ola zeng-b<r u Hindist<n
&ayrı i"!l! mde degil çend<n

L!k her yerde <b ola endek
_<k fey {-i seq<b ola endek

Cevz-i R>m! ola ziy<de ke×!r
éoz ile oynaya ~a%!r ü keb!r

Ola amm< şa`!r penbe "al!l
S<lik olmaz "add ü mey-*ıyre del!l

İ*til<f eyleye mül>k-ı `Arab
R>mda fitne ola cenge sebeb

Ya%sa b<r<n vez<n olurken b<d
éışda *al"ı bür>det ide cem<d

Çekile "ıŒ gününde ço" zaqmet
Yaz fa~lında ~anma yo" miqnet

Ekini eyleye çekirge tam<m
Dehr ola *al"a d<nesiz bir d<m

Ola dery<da ço" sef! ne hel<k
İde ço" d! deyi bel< nem-n<k

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =yed

\alsa n<geh bu k<se-i m! n<
G>ş-ı <f<"a bir %ar! b ~ad<

V/68a

Fevt ola añsuzın niçe <dem
@ola cümle "ul>ba %u~~a vü %am

Ürküde niçe mür%-i r>qı bu ~avt
Belki bir pādişāha iriŒe mevt

Cem` idüb leŒkerin ŒehinŒ<h<n
İdeler yeryüzine "anı rev<n

Olmaya kimse *avf u %amdan em! n
`Ar~a-i maqŒer ola r>-yı zem! n

İre eŒç<r-ı mīve-d<ra zev<l
_astelikden ziy<de ~a`b ola q<l

M<h-ı Teşr! n-i Evvel ü X<n!
Olmaya *<ke ebrüñ iqş<nı

İre sul | ān-ı Mı~ra b! m ü elem
éa~d ide "anına `ad>-yı dujem

éaq | ola %<yetile ar {-ı Qic<z
\ala | <`>n o kişvere <v<z

Da*i i"! m-i Ş<ma "aq | u %al<
Yedi yıl k<mil eyleye ist! l<

Yaz fa~lında ide çarr-ı şed! d
R>zg<ruñ `uf>netini mez! d

Qikmeti gör ki ço" ya%a b<r<n
Az ide ~uları çak! m-i cih<n

Sev"-i `<lemde kesb ü k<r ola az
Heb bu üsl>b ile geçe "ış u yaz

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem! n =yed

K>s-ı r>y! ne *um gibi bu zem! n
`=lemi itse pür-~ad< o | an! n

Eyleye p<diş<hlar per*<ş
Birisi <*ir ortada vire baş

Kexret-i renc ü derd ü *>n u elem
éillet-i %alle vü şa`! r ü ni`am

İzdi * < m-1 er < zil ü ecl < f
 İzdiy < d-1 niz < ` u ceng ü * il < f

Mevt-i b ! m < r ! vü ir < " a-i dem
 = h-1 fery < d u girye vü m < tem

Eyleye * al " a dehri t ! re vü t < r
 Ekxeri c < ndan olalar b ! z < r

Fa ~ l-1 serm < da berf ola bisy < r
 Olmaya * < nelerde c < y-1 " ar < r

Şöyle te ' x ! r ide | ab < yi ` a berd
 Zenceb ! lüñ | ab ! ` ati ola serd

V/68b
 = teş-i gülqen ola ya * -p < re
 İre < fet qar < ret-i n < ra

Var " ıy < s ile q < l-i ins < nı
 Hiç y < d itme " ısm-1 qayv < nı

Na " l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar { -est

İtse n < geh < n tezelzül-i ar {
 _al " a keyfiyyet-i " ıy < meti ` ar {

éavl-i Ca ` ferde böyledür a * b < r
 Gör ne dir ol çak ! m-i n < dire-k < r

Yıl ~oñunda vef<t ide ço" zen
 İde eyt<m n<le vü şiven

Ço" riy<q-ı mu*<lif ide hü>b
 Sefer-i baqri itme ma | l>b

Mevt bisy<r ola _orās<nda
 éalalar *al"ı z<r u derm<nda

K>h ~aqr<yā ço" ya%a b<r<n
 Ola şehr içlerinde seyl-i rev<n

El vire r>zg<r şer ! re
 Y<r ola ba*t ehl-i tezv ! re

Bir mu`a]] am kimesneye ire mevt
 Fır~at-ı `ömrini "a { < ide fevt

Zelzele artu" ola bir mi"d<r
 éaq | ola R>m ilinde şehr ü diy<r

Arpa otla" bulunmaya a~l<
 Aclı"dan sütūra ire fen<

Merg-i m! r<n u ceng-i sul | ānān
 Eyleye *al"ı *aste vü giry<n

éaq | ire mülk-i k<firist<na
 Fitne qük m eyleye _orās<na

Ar { -1 éos | an | iniyye vü =mid
Ola | <li` de ikisi v<qid

_al"ı dil-teng ide birinde *unn<"
Nefsi bend ide birinde fuv<"

N<sı n<l<n ide birinde veca`
Ola çadden füz>n birinde cū`

Gerçi her gūne ni` met ola ziy<d
éalmaya l! k ~āfināt u ciy<d

Ya`ni efr<sa irişe <fet
Ola %<z! lere` aceb zaçmet

Ço" neb<t<t "ismı ola telef
_a~a bürr ü şa`! r ü d<\*i` alef

V/69a
Zelzele gice olsa v<"ı` eger
Oldu%ı kişver ola z! r ü zeber

Ol yerüñ ş<hına *av<~ ola`ā""
Görine ictim<`-ı ehl-i nif<"

İre añā { arar *av<~ından
Kese ümm! dini *al<~ından

`="ıbet`avn-i Qa"" "ulüb-ı y<rı
@u`me-it!% ide heb eşr<rı

Yaz fa~lı ziy<de germ ola hem
éışda fetret vire cih<na elem

Semt-i şar" ! deki vil<yetler
N<geh<n! *ar<b ola yek-ser

@olu ya%sa o demde y< b<r<n
Ş<h-ı ma%rib ola `a] ! mü'ş-ş<n

Fetq ide niçe şehr ü i"! mi
Bula ço" `izz-i ş<n u ta`] ! mi

İde düşmenlerini cümle hel<k
éıla a`d<sınuñ ma"<mını *<k

Zelzele oldu%ı yerüñ ş<hı
Çeke |>% u `alem | utub r<hı

Vara bir şehre z>r ile ala hem
éala ol şehr içinde bir niçe dem

Cümle düşmenlerini ide zeb>n
Kendüye `adl ü d<d ola "<n>n

Görinüb ger bu ay içinde hil<l
Otuz olsa günü budur aqv<l

Ş<m mülkinde ar {-ı `Arab<nda
Cümle ol v<d! vü bey<b<nda

&alle vü ni`met ola b! -p<y<n

Ola env<`ı mīvenüñ erz<n

Ger yigirmi | o"uz olursa ol ay
é<met-i n<sı *astelik ide y<y

_astelikden o deñlü *al" ola fevt
Tek ü t<z itmeden zeb>n ola mevt

Fevt ola ço" kimesne m<-qa~alı
Belki mevtüñ da*i ire eceli

Ya%a em | <r-ı n<fi`a bisy<r
Ola yıl <*irinde iş düşv<r

Der-Bey<n-ı Aqk<m-ı M<h-ı Temm>z-ı Ber-M>cib-i éavl-i Y>n<n!y<n u
Aqk<m-ı Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şeved

V/69b

Didi Süry<niy<n bu aya Temm>z
Ki olur mihr bunda `<lem-s>z

Didi ابووليوس Y>n<n!
Türk!y<n orta yaz bilür anı

S! vü yekdür `adedde eyy<mı
Böyledür hem bu ayuñ aqk<mı

Ki olur germ ü *uşk | ab`-ı hev<
Yüz | utar {a`fa heb bedende "uvv<

Cümle a*ı<| olur bu dem taqı!ı

Bi' {- {ar>re ider miz<cı `al!l

Yüriyüb hemçü leşker-i Ye'c>c
Cünd-i bür%ūx ider bu demde *ur>c

éa~d idüb sedd-i muqkem-i bedene
Niçe s>r<* açar qi~<r-ı tene

Ger bu ayda %ıd< nedür dir iseñ
_>bduş !r ile şeker yer iseñ

Her %ıd< kim la | ! f ola ter ola
Da*i ol ekş ! ler ki *oş-*>r ola

Laqm-ı mür%<n u *<~~a vü turāc
Yiseñ itmez mu"avv ! ye muqt<c

Seqer! <b-ı serd ü y< şerbet
N>ş iderseñ beden bulur ~ıqçat

İqtir<z eyle germ-i ecz<dan
_<rr y<bis olan murabb<dan

Mīve "ısmını ço" yime z ! nh<r
B<de içme ider seni b ! m<r

Çünkü bildüñ lev<zım-ı k<rı
Gör nedür sırr-ı "udret-i B<r !

Bir `aceb "1~~a na"l ider çükem<
Diyeyin eyle bu sözi 1~%<

Ya`ni çünkim gire bu m<h-ı Temm>z

Keşf olur bunda niçe gizlü rum>z

Mexel< bilmek ister iseñ eger

Gelecek yıl %ıl<lden ne biter

éan"ı tu*mı ider "ab>l zem!n

éan"ı d<ne olur nümüvve "ar!n

Bu ayuñ r>z-ı evvelinde hem<n

Ol zem!n-i ümm!de tu*m-feş<n

Cem` idüb bir yere qub>b<tı

éıl mühey< da*i mühimm<tı

Erzen lūbyā vū gendüm ü cev

Her ne kim varsa kişt ü direv

V/70a

Da*i bunlar gibi ne qabbe ki var

Cem` idüb eyle cümleden iq~<r

\oñra bir]arf içine bir mi"d<r

T<ze |opra" "o hem da*i tekr<r

Dök o |opra" "adar aña serg!n

Quşk ola bunlar olmaya nemg!n

Ol qub>b<tı baş"a baş"a aña

Eküb üstine veznle dök m<'

Gündüzün | aşra "o güne "arşu
G<h! ce vir aña "ar<r ile ~u

éaldurub gice anı eyle nih<n
T< ki yıldız | o"unmaya bir <n

Böyle perverde "ıl on altı gün
Va `desi irişüb tam<m ola çün

On yedinci gününde va"t-i seğer
Aña "ıl çeşm-i çikmetle na] ar

éan"ısı bitdi gör o d<nelerün
N'oldı k<rı o kişt-i muçta~aruñ

Yeşerüb sebz olanı eyle niş<n
Anı ek *<ke geldüğünde zam<n

Bitmeyen tu*mı ekme ve'l-q<~ıl
Nesne olmaz o d<neden ç<~ıl

Hiç bu ma `n< te*allüf eylemeye
Ehl-i ç<çet teva" "uf eylemeye

Bunu b!h>de ~anma sen z!nh<r
Böyle yazmış çak!m-i tecrube-k<r

Çün bu ma `n<yı eyledik iw`<n
İdelim %ayrı günlerinde bey<n

Naçsdur r>z-1 evvel ü x<n!
Üçi sa`d oldı ezber it anı

R>z-1 r<bi`de Hen`a]<hir olur
Hem Ne`<' im %ur>ba s<fir olur

Hem beşinci günü |o%ar Şi`r<
@o"uzuncıda fevt olur ~afr<

R>z-1 r<bi` `aşer müb<rekdür
Bu günün imtiy<zı b!-şekdür

Hem on altıda ola b!-`illet
Gündüz on dört ü gice on s<`at

P<diş<h-1 nüc>m-1 çar*-1 ser!r
Sayd-g<hını ide p!şe-i ş!r

On yedinci günü |ul>`-1 Der<`
Beldeye itdürür sipihr ved<`

V/70b

On sekizde çak! m-i nükte-güz<r
Niçe olur diñle k<şif-i esr<r

Gelecek yıl ora" zam<nına dek
Qükm-i b<r<nı isteseñ bilmek

Qacer ü penbeden birer p<re
éıl ter<z>da vezn-i hemv<re

Şöyle kim ikisi ber<ber ola
 \ihqat-i vezn hem mu"arrer ola

éazıyub "apu eşiginde yeri
 Penbeyi defn idüb "oma çaceri

Ol gice yatsun anda penbe seçer
 Vezn idüb ol çacerle eyle na] ar

Seng ü penbe olursa ger yeks<n
 Bil ki ol yılda ya%maya b<r<n

Vezn-i penbe a%ır gelürse eger
 Bilesin kim ya%ar o yılda ma | ar

@aş a%ır gelse penbeden amm<
 Yere b<r<n dökülmeye a~l<

Ne "adar a%sa penbe ç<~ıl-ı k<r
 Ya%sa b<r<n o yılda ol mi"d<r

On sekizden yigirmi altıya dek
 Böyle "ıl bil ne deñlü ya%sa gerek

Orta güzden varınca M<yısa t<
 Her günü "ıl bir ay için iq~<

Güni vü ayı ~ay `ala't-tert! b
 T< sañ< `ilm-i çikmet ola na~! b

Ger _az! r<nda ya%masa b<r<n

[arar itmez dimiş qak ! m-i cih<n

Hem yigirmisi naqsdur meşh>r
Didiler aña evvel-i bā* >r

Yedi gün `<lemi idüb pür-t<b
N<r olur anda b<d u <b u tür<b

Ya `ni germ< bulur tam<m kem<l
Ya"laşur t<b-ı <fit<ba zev<l

\anki maqm>m idi vüc>d-ı zam<n
Mara {ı eyledi o dem buqr<n

Yo"lasañ hem yine bu heft eyy<m
S<l-i müsta"beli ider a`l<m

Oldı bir aya her günü t<bi`
Ki bu günler ne kim olur v<"ı`

Germ ü serd ü seq<b u y< b<r<n
Gelecek yıl gelür]uh>ra hem<n

V/71a

İricek r>z-ı r<bi` `işr>n
Ekilür turb ü çal%am u "avun

Çün yigirmi beşe ire eyy<m
Böyledür qükm-i Kird-g<r-ı en<m

Mu*telif yeller esmege başlar

S<fir-i baqre l<zım oldu qawer

Otuzunda %ur>b ıder wābiq
Nexrenüñ rü'yeti olur v< {ıq

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

Şemse-i zer-nig<r çar*a "a {<
L<jverd-i küs>fi itse |ıı<

Bu küs>f için oldu icm<l
İ*til<f itmeye qükem<

Ki Ebu'l-Fa {l u Ca`fer-i \<dı"
Oldı bir güne her biri n< |ı"

Birisi dir ki az ola ~ular
_uşk ola "aql | -ı āb ile c>lar

`Alef ü zer` ü %alle ola "al! l
Böyledür qükm-i Kird-g<r-ı Cel! l

Birisi dir ki şöyle ço" ola ~u
@a`n ide baqre mevc göstere c>

éavl-i bü'l-Fa {lı a"l idüb ta~d! "
Dir ki b! -şübhe böyledür taq" ! "

Virmese m<ye-i ar {a ger b<r<n
Heb neb<t<ta irişür *üsr<n

Ca`ferüñ i`ti"<dı bu ki _ud<
B!-sebeb *al"a rız" ider i` |<

Da*li yo"dur miyāh u em | <ruñ
V<r ise ger _ud<ya i"r<ruñ

Fey {-i perverd-g<r-ı p<k-~ıf<t
Ş>re yerde neb<t ider inb<t

Dilese n<rda çemen bitürür
Dilese <bda semen bitürür

Gerçi didikleri mu"arrerdür
Hele | ursun bu baqıx-i <*irdür

@ola fetretle mülk-i R>m Freng
Leşker ehlinde b! -şum<r ola ceng

éan rev<n ola k>h ~aqr<da
&ar" ola ço" sef! ne dery<da

P<rsuñ p<diş<h-ı cem-i c<hı
éal` u "am` ide *a~m-ı gümr<hı

V/71b

Ol | araflarda ş<hlar begler
Geleler heb "oyub eşigine ser

Her biri emrine ola mün"<d
Her biri göstere *ul>~ u d<d

Olmaya Ş<mda şa`!r ü`alef
Eyleye %alleyi çekirge telef

Hem`Arab"avmi i*til<fideler
İttif<"üstine *il<fideler

Maşrı"uñ p<diş<hı ide vef<t
İrişe ol mem<like <f<t

Da*I idüb ~<qıbine bu na"luñ
Gel niz<`itme v<r ise`a"luñ

Ya`ni sen bildüğüñ degildür bu
Olma erb<b-ı cıkmete bed-g>

Tecrube ehli *>n idüb cigeri
Virdiler gizlü r<zdan *aberi

Na"l-i Aşk<m-ı Der-Giriften-i M<h

G>y-ı s!m!n-m<hı dest-i"ader
\alsa enb<nçe-i *üs>fa eger

Dil-i dery<da olmaya m<h!
Açıla s<qılüñ güzer-g<hı

Az ola %<yet ile nev`-i |uy>r
_<~a dürr<c u kebg ü hem`u~f>r

Ço"ola *ın|a vü şa`!r amm<
Fey{-i b<r<n ile *ur>ş ide m<

Deşt ü dereden a"ub gele seyl-<b

Eyleye niçe şehir ü köyi *ar<b

&<yet ıssı ola güz eyy<mı

_astelik *al"a vire <l<mı

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

Cirm-i mir'<t-ı <fit<b eger

Bulsa perv<z-ı h<leden z! ver

Fitnenüñ necm-i ba*tı ola sa`! d

@ola <ş>b "ar! b ü ba`! d

Ço" ola p<diřāhlar mergi

Dökile b<%-ı devletüñ bergi

İde *al"ı ředā'id-i <l<m

Da*i emr<{ u`illet ü es"<m

Mübtel<-yı belā-yı qüz n ü kesel

Dil-şikest-i cef<-yı merg-i ecel

V/72a

Kese cümle | ar! "ı "<|ı`-ı r<h

T<cire itdüre { arar ço" <h

Olmaya c>ylarda "a|re-i <b

Teşnelik *al"ı eyleye pür-t<b

Hem da* i fevt olub em ! r-i Yemen
 Ço" ~aç a dürr-i eşki baqr-i ` Aden

Na" l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

Gerden-i s ! m-g>n-ı m<ha eger
 H<le ba%larsa bir "ıl<de-yi zer

D<'im< çar*a s<y-b<n-ı seq<b
 éurılıb yerde seyl olub a"ar <b

Recfe vü kibr ü k ! n olub muqkem
 @urfe-i fitne ola *am-ber-*am

Qayv<n<t-ı deşt ü k>h bu s<l
 Olalar mübtel<-yı derd-i hüz<l

L ! k "ısm-ı sib<` u nev`-i vu*>ş
 Üreyüb her | arafda ide *ur>ş

éaq | ola %<yet ile hem exm<r
 Yaz fa~ında hem qar<ret var

Na" l-i Qükm-i Nüm<yiş-i Meh-Nev

Ger bu ay m<h-ı nev-sit<n görine
 éab { a-i fitnede kem<n görine

Ebr ü b<r<n ola bu yıl bisy<r
 éala aya"da ~an`at-i gül-k<r

Bir ucı mürtefi` görinse hil<l
Ni`met efz>n u *oş ola her q<l

İki başı yu"aru olsa eger
B<r-ı "aql ide "add-i *al"ı kemer*

İkisi de olursa ger yeks<n
Yıl müb<rek cih<n ola *and<n

Ni`met ü kişt ü %alle b! -p<y<n
Ola ma] har ~af<-yı fey{ e cih<n

Na"l-i Aşk<m-ı Necm-i G!s>-d<r

Necm-i dünb<le-d<r-ı fitne exer
Olsa <f<"a s<ye-güster eger

Müte`affin ola ziy<de hev<
Tenleri t<b-d<r ide qumm<

Cism-i n<sa veca`vire zaqmet
Olmaya hiç kimsede r<qat

V/72b

Qarek<t ola cümle`illetde
éoya *al"ı veb< mu~!betde

Gök ~ad<virse ger bu exn<da
Azalar *al" d<r-ı düny<da

---

* Metinde kelimenin sonunda harf fazlalığı var.Bu durumu kayda almadık.

Kimi f<ası" kimi ola f<cir

Kimi zındı" kimi ola k<fir

Diyeler heb muqarrem<na mub<q

İrmeye ol gür>ha fevz ü necāq

Ola bir ş<h *<kle yeks<n

érıla hem bu yıl niçe qayv<n

Olsa ol yıldızuñ ~ab<qa "ar!b

Şekli ta%y!r ü levni dā*i %ar!b

Görinen yerde fitne ola füz>n

Qarek<t üzere ola `ır"-ı sük>n

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

=sm<nuñ nüç>m-ı devv<rı

Düşse *āke eger şerer-d<rı

Gerçi düşmez yere nüç>m-ı sem<

Böyle ta`b!r ider `av<m amm<

Görseler öyle bir `al<meti n<s

Qükmüni bu *aberdən eyle "ıy<s

Cem` idüb p<dişāhlar leşker

Birbiriyle "ıt<l ü qar b ideler

Ola üst<d-ı fitne <teş-b<z

İrişe cism-i n<sa s>z u güd<z

Yanalar n<r-ı `illet ü rence
Ço" gir ! b<na merg ura pençe

Ç<r-s>da bulunmaya eşy<
_al"ı <zürde ide "ağ | u %al<

Cirmi ol yıldızuñ olursa keb ! r
Gide bir p<diş<h-ı `<lem-g ! r

éopa m<temle dürlü heng<me
Derd ola *al" < ta `ziyet-n<me

Na"l-i Aşk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq

Görinürse hev<da "avs-i "uzaq
_al"ı <m<c ide sih<m-ı teraq

Şāh-ı mağrible Mı~r sul | <nı
@utalar rezm-g<h u meyd<nı

İdeler birbiriyle ceng ü cid<l
Çı"a çar*a %ub<r-ı deşt-i "ıt<l

V/73a

Şāh-ı mağrib kem ! n idüb <*ir
Eyleye `askerini heb q<{ır

Süre sul | ān-ı Mı~ruñ üstine hem
Göstere rümq ü seyf ü t>% `alem

Bozalar çend-y<n-ı Mı~rı tam<m

İde sul | <n fir<rda i" d<m

Ar { -ı Mı~rı *ar<b ide fetret

Fitne ço" kimseye bula fir~at

İde ~oñra mu"allibü' l-aqv<l

Mı~rı d<rü'l-em<n u ferruq-f<l

Fitne e | r<f-ı %arbı ide ma"arr

İrişe *al"ına bel< vü *a | ar

L<-cerem birbirine *al"-ı cih<n

İdeler iftir< ile büht<n

C<-be-c< *<ric! ler ide]uh>r

\alalar dem-be-dem cih<na füt>r

Mevt-i ruhb<n ola bu yıl bisy<r

\a"ın ey z<hid riy< {et-i k<r

S>y-ı ma%ribde olsa "avs `ay<n

Ola f<sid fev<kih ü bost<n*

Da*i sul | ān-ı Mı~rı u éay~er-i R>m

İdeler birbirisi üzere hüc>m

Ç<r-p<ya veb< olub <fet

Mevt-i a%n<mda ola kexret

`Alef ü kişt ü %alle ola füz>n
Böyledür q<l-i gerdiş-i gerd>n

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

Kexret-i iltih<b-ı <teş-i ber"
Uf"ı itse mevc-i şu `leye %ar"

Semt-i şar" ! de ola ger bu exer
Qükem< virdiler bu resme *aber

Naçs olub necm-i ba*tı bir ş<huñ
Ola maqr>mı `izzet ü c<huñ

Mevt ile y< vüc>dı ola %ub<r
Y< "oyub mülkin ide terk-i diy<r

Tek ü tenh< çı"ub gide ol ş<h
Bilmeye "ande gitdügini sip<h

Yine amm< ki bundadır çikmet
Olalar *al" v<~ıl-ı rāqat

Mīveler b! -şum<r ola bu sene
Hem "ul>ba ~af< | ola bu sene

V/73b

Semt-i ma%ribde olsa ger bu niş<n
Ref` ola inti] <m-ı emn ü em<n

---

* Metinde "bostan" kelimesinin yerine "bisyr" alınmış.Bu sebeple İ nüshasını esas

Eyleye p<diş<hlar peyg<r
İrişe %u~ ~adan der>na %ub<r

Ola yıl <*irinde ~ulq u ~al<q
Aça ba%lu "apuları Fett<q

Ola ni `met ziy<de `<lem s ! r
Ş<d-k<m ola heb ~a% ! r keb ! r

Na "I-i Aqk<m-ı Sür* ! -yi Felek-est

Kürre-i n<r olub für>zende
T<be-i çar*ı itse t<bende

Semt-i şar" ! de] <hir olsa bu reng
Ol | arafda ola *u~>met ü ceng

}ulm ide her diy<rda çükk<m
Hem re `<y<da "almaya <r<m

Leşker ! den görüb niçe eleme
Çekeler miçnet ü %am u sitemi

Olsa çumret müb<la%ayla eger
éaq | ide *al"ı `<ciz ü mu { | arr

`İllet renc ü <fet ü *üsr<n
Eyleye n<sı d<'im< giry<n

Ekini hep çekirge ide %ıd<
 &am yiye %alle yerine düny<

Semt-i ma%ribde sür* olursa hev<
 Böyledür "avl-i r>şen-i çükem<

Ehl-i İsl<m gür>h-ı Freng
 İdeler birbiriyle bī-çad ceng

=*ir İsl<muñ ola fetç ü] afer
 Ola k<firlerüñ ma"arrı sa"ar

Qükm-i Şekl! Ki Der-Hev< B! nend

Gösterürse sipihr-i | urfe-rüs>m
 _al"a bir `acibe heykel-i mev>m

Olalar p<dişāhlar] <lim
 _al"ı renc ! de ideler d<'im

éıralar kendü *<~ bendelerin
 \alalar *<ke serefgendelerin

Fevt ola p<diş<hı Ba%d<duñ
 Olmaya çaddi] ulm ü b! -d<duñ

Ola ma%ribde bir `a] ! mü'ş-ş<n
 Mevtle z! r-i *<kde pinh<n

V/74a

Mülk-i İsl<muñ evvel ü <*ir

Bir qî~<rîm u%rîlaya k<fir

&alle vü sebze vü giy<h u neb<t
Ço" olub hiç görünmeye <f<t

Ya%a b<r<n ide ~ular | u%y<n
Germ ola %<yet ile t<bist<n

Cümle n<suñ miz<cı s<lim ola
Felegüñ devr-i lu | fi d<'im ola

Ş<mda ni `met ola erz<n!
Araya ço" kimesne mihm<nı

Kesb ü k<r olmaya o deñlü vel!
Ehl-i sev"uñ ola `aceb keseli

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Bu çer<-g<h-ı sebze-g>nda eger
Canavar şekli görse nev`-i beşer

Bir şehinş<h-ı a`] ama ire mevt
Eylemez r>zg<r fir~atı fevt

_al" arasında ola ceng cid<l
@uta cümle "ul>bı qüzn ü mel<l

Hem re`<y<ya] ulm ide begler
Her biri %ayr-ı mülke ide sefer

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d M!-Kerded

Ger ser<f! l-i ra`d-ı ejder-i dem
Nef*-i ~>r ile dehri itse dijem

Bu Temm>z içre q<~ılı bu exer
`Aşr-ı evvelde v<"ı` olsa eger

_ı| | a-i Ş<mda sev<qilde
Her men<zilde her mer<qilde

_al" birbirisiyle *a~m olalar
Çekeler birbirine t! % u teber

İde sul | ān-ı Mı~rı `<rı { alar
_aste vü z<r `<ciz ü b! -fer

Ola i"! m-i şar" u ar {-ı Qic<z
Ba*t-ı devletle %ayırdan mümt<z

Mülk-i <*ırde bir ulu sul | <n
Fevt olub ola *<kle yeks<n

éala t<c u ser! ri b! -~<qib
Olmaya kimse mülkine r<%ıb

Maqv ola ism ü `adl ü resm-i em<n
)a leme her | araf ide | u%y<n

V/74b

Maldan kelleden çı"a niçeler

Fıs"a mey yirine "an içeler

Ola *al" üstüne bel< n<zil

Ola mesken veb<ya her menzil

Hem ekin olmaya bu yıl a~l<

İrişe ç<r-p<ya merg ü fen<

`Aşr-ı x<n! de ra`d olursa eger

B<bili fitne ide z!r ü zeber

Ma%rib ü ar {-i Mı~r u semt-i şim<l

Ola pür-wev" ü s>r u ferru*-f<l

Sel*e varınca `aşr-ı <*irden

Ra`d olursa dimiş bu sırrı bilen

éaq| u fetret Dımış"ı ide *ar<b

Ola ço" kimsenüñ fir<şı tür<b

`Arabist<nda bir em!r-i keb!r

Fevt olub %am çeke %an! vü fa"!r

İde *al"ı rem! de cünd-i fiten

éılalar *al" heb cel<-yı va|an

_<r!c!ler]uh>r idüb her s>

İde bunlar diy<r-ı bikre %uluvv

_al"ı ol şehrüñ eyleyüb tedb!r

Geleler bir araya cemm-i %af!r

İdeler *<ric! ler üzere hüc>m

éırla heb o fir"a-i menf>r*

Hiç kes "almaya *av<ricden

Maqv ola cümle ehl-i şerr ü fiten

Bu sene ço" qav<diş ide]uh>r

éıla mu] |arr "ul>b-ı n<sı füt>r

Ra`d olurken |olı ya%arsa eger

İre fa~l-ı şit<da n<sa { arar

Berf ü ya* b<d-ı sa*t u berd-i şed! d

Ola efz>n u b! -şum<r u mez! d

Ger bu q<let olursa selqe "ar! b

wikr olan cümle q<diş<t-ı %ar! b

Gelecek yılda bir bir ide]uh>r

L!k her ni`met ola n<-maq~>l*

Na"l-i Aşk<m-ı İldırım G>yed

S<`i"a t! %ın eyleyüb `üry<n

T<b-ı qıddetle eylese lem`<n

Fevt ola bir şehinşeh-i a`] am

Dike ~aqn-ı cih<na fitne `alem

---

*"Menfür" kelimesi metinde farklı bir kelime olarak yer almış. Bu kelimeyi okuyamadığımız için İ nüshasını esas aldık.(İ:74b/9b)

V/75a

`Alef ü %alle vü neb<t u qa~<d

Olalar cümlesi bu yıl berb<d

éaq | ola yıl ~oñunda şehr ü diy<r

Açlı" *al"ı eyleye b! m<r

Berf ü b<r<n ola şit<da "al! l

Keçi "ısmı ola {a`! f ü `al! l

_al"uñ exv<bını* çalub düzd<n

Ekxer-i n<sı ideler `üry<n

Böyledür "avl-i D<ny<l amm<

Ya%dıra <bı ebr olub sa""<

Qükm-i =teş Ez-Hev< R! zed

_<ke devr<n olursa <teş-r! z

Yerde b<z<rı fitnenüñ ola t! z

Pür ola düd-ı <h ile <f<"

N<r-ı] ulm ide dilleri iqr<"

&u~~a vü %am "ul>bı ide fig<r

Ola *al"uñ vüc>dı z<r u güz<r

_astelik n<sı eyleye renc>r

---

* "nā-mahsül" kelimesi İ'de "nā-mahsür" olarak geçmektedir.(İ:74b/16b)

* Metinde geçen "esbāb" kelimesi beytin anlamına uymamaktadır.İ nüshasında "esvāb" olarak geçen kelimeyi bu şekliyle aldık.(İ:75a/1a)

Ola amm< | ab!bler mesr>r

Ne "adar bunlar itseler tedb!r

Mara { a itmeye dev< te'x!r

Bir yaña *avf-ı c<n derd-i veb<

Bir yaña] ulm cevr ü "aql | u %al<

İde dār-ı cih<nı m<tem-g<h

Çı"a çar*-ı berīne n<le vü <h

Hem çekirge ola bu yıl bisy<r

Hem ziy<n ide maldan tücc<r

Na"l-i Aqk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Sökülüb bend bend meşk-i seq<b

İtse r>y-ı zem!ni %ar"a-i <b

Olmuş iken yemiş ola f<sid

Ola b<z<r-ı b<%b<n k<sid

`Alef ü zer` u %alle ola hel<k

éalmaya yerde *<r ile *<ş<k

Ço" ola qümme y<tuñ a" s<mı

Ço" göre *al" renc-i sers<mı

Ola derende-canavar efz>n

İdeler ço" süt>rı z<r u zeb>n

Ola dery<da ço" sef! ne şikest
 &ar" ola *˘<ceg<n-ı mal-perest

V/75b

Qükm-i B<r! den Tegerg İn-est

Baqr-i emv<c-ı fey { idüb | u%y<n
 Olsa dür-d<ne-veş | olı r! z<n

İde ta%y! r "alb-i n<sı keder
 Döne *ar-mühreye niçe güher

Düşe fitne miy<n-ı ş<h<na
 Çı"alar her birisi meyd<na

İdeler birbiriyle qarbu "ıt<l
 Ne muqa~~ıl bed! d ola ne mal

Yo" yere `askeri idüb it`<b
 İdeler niçe şehir-i mülki *ar<b

éatl ola b! -gün<h ço" ma] l>m
 Sebebi lık ola nā-ma` l>m

&ala | -ı a*b<r u *<'in ü keww<b
 Eyleye *al"ı `<ciz ü b! -t<b

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< B<red

_<k dökse zem! ne dest-i seq<b
 Fitneden mülk-i maşrı" ola *ar<b

Fevt olub ol vil<yetüñ ş<hı
Dege a`d<ya mesned ü c<hı

éıralar `askerin o sul | ānuñ
Bula fur~at sip<hı a`d<nuñ

İdeler *al"a g>ne g>ne sitem
_<~~a ehl-i "ur<ya ço" ire %am

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm ü Çeğz-est-În

Ya%sa kirm ü veze% bu ayda yere
_al"ı renc! de eyleye qaşere

P<diş<h em! r ü b<y u fa" ! r
Kihter mihter ü ~a% ! r u keb! r

Olalar cümle `<ciz ü n<ç<r
İdeler g>şe g>şe n<le vü z<r

Q<~ıl-ı zer` u %alle ola hel<k
Ekilen d<neyi bitürmeye *<k

Bu sene rev%an olmaya a~l<
Yüregi ya%ını yiye düny<

Hem *ar<b ola ço" `im<retler
İrişe t<cire *as<retler

V/76a

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _! zed

Cünbiş-i leşker-i "a { < vü "ader
Toz "oparsa bu `ar~a-g<hda eger

Leşker-i fitne ~aqn-ı `<lemde
Qarek<t üzere ola her yerde

D<'im< birbiriyle *al" ide ceng
Pür ide `<lemi %ırv ü %areng

Vire fetret "ul>b-ı n<sa kesel
Olmaya sebz ü ter riy< { -ı emel

Menfa `at görmeye bu yıl tücc<r
Ba ` { -ı yerlerde |urmaya b<z<r

Hem ek! n olmaya mur<d üzere
éırla *al" berg ü z<d üzere

Ço" hel<k ola esble ester
Ya `ni nev`-i süt>ra ire { arar

Mevc-i dery< ide gemileri %ar"
Niçe eyv<nı <teş eyleye qar"

=b u <teşden ire *al"a ziy<n
Ola berb<d *<k-i <demiy<n

Na"l-i Aqk<m-ı T! reg! -yi Hev<

Ger busarı" hev<ya virse keder
Ola mir'<t-ı dehr jeng-<ver

Oldu%ı yerde fitne ola bed! d
Çar* ide p<diş<hını tehd! d

İdeler aña leşkeri `i~y<n
éıllalar memleketleri v! r<n

Ola ol yerde qarbu sefk-i dim<
Sell-i seyfeyleye cih<na "a{<

Hem ola derd-i b! -dev< efz>n
İtmeye ç<re şerbet ma`c>n

Da*i merg-i cüv<n u merg-i ~ıbā*
Eyleye "ār-ı *al"ı vāveylā

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed! d

R! q-i `ā~ıf gibi ese ger b<d
Eyleye fitne `<lemi berb<d

Añsuzın bir şeh-i Sikender-i c<h
Fevt olub na"d-i `ömri ola teb<h

Def` ola kişverinden emn em<n
Ola ço" *<n-m<nlar v! r<n

V/76b

-
- Kelime İ nüshasında “sabī” olarak geçmektedir.

Ol vil<yetde *uşk ola enh<r
 Düşmeye *<ke "a | re-i em | <r

Mülk-i <*ırde] ulm ide ř<h<n
 İdeler *al"a cevri b! -p<y<n

Ya%a güz aylarında ço" yağmür
 İre "ışdan "ul>b-ı n<sa fütür

_astelikden {a` ! f ola ecs<m
 Bulmaya kimse r<qat u <r<m

&alle vü cev bulunmaya a~l<
 Bunları r>zg<r ide ifn<

Eyleye hem bu yılda "aq | u %al<
 Ma%rib ü ar {-ı R>ma ist ! l<

N! l-i Mı~r eyleye şol "adar | u%y<n
 Heb ek! n yerleri ola pinh<n

ř<mda bir vez! r-i `adl-i <y! n
 Ola `adl ile l<yı"-ı taqs! n

`Adl d<d ide üç sene o vez! r
 Ba `de mevt ola gir! b<n-g! r

R>zg<r `<"ıbet ide anı *<k
 M<temi *al"ı eyleye %am-n<k

Böyledür resm ü r<hı düny<nuñ
A~lı yo"dur bu `izzet ü ş<nuñ

Sen gerek]<lim ol gerek `<dil
`= "ıbet *<kdür saña menzil

}<lime her kişi ider düşn<m
`=dile *ayr olur net! ce-i k<m

Devlet anuñ ki n! k ola n<m ol
Ya`ni memd>q-ı \*<~ u `<mm ola ol

`=rif oldur ki olmaya namı
Ola d<'im mur<d-ı n<-k<mı

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =yed

İtse n<geh `u"<b-ı çar* ~af!r
Düşeler *avfa heb ~a%!r keb!r

Mülk-i ma%ribde ola "aql u %al<
Da*i ceng ü cid<l ü sefk-i dim<

Fevt ola bir şeh-i `a] ! mü's-ş<n
éalmaya `<lem içre emn ü em<n

Ş<mda =mid ü cez<' irde
Bu yılıñ evvelinde <*irinde

Ço" va"<yi`]uh>r ide qa" "<
Cümleden =mid içre artu" ola

V/77a

İrişe ço" kimsenüñ eceli

Devlet anuñ ki *>b ola `ameli

Penbe vü rev%an olmaya amm<

Ekine irmeye { arar a~1<

Gice olsa bu ya%sa hem b<r<n

_<ric!lerle pür ola îr<n

Belüre R>m ilinde ço" *awele

U%raya şâhı n<vek-i ecele

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem! n =yed

Ar { dan istim<` olunsa ~ad<

İde dell<l-ı şerr ü fitne nid<

İdeler p<diş<hlar peyg<r

@ola fitneyle şehri ü mülk diy<r

Dökile "an u "aq | ola düny<

Eyleye *al"ı b<r-ı %u~~a dü-t<

Bend ide cümle yolları düzd<n

İrişe t<cire bu yıl *üsr<n

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar {-est

Qarek<t itse `ır"-ı kâr u zem! n

Qükem< böyle itdiler ta`y!n

Ola *al" içre ölmek öldürmek

Hem veb< ço" `uy>na ~açca nemek

_al"-i `<lem yerinde uruña tam<m

Düşeler b!m-i c<na *<~~la `<mm

Deprenürken ~ad< virürse zem!n

Fevt ola bir şeh-i felek temk!n

Niçe şehir ü diy<r ola v!r<n

N!l-i Mı~r eyleye "atı |u%y<n

Her vil<yetde c>ş ide enhār

&alle vü zer` ola `aceb bisy<r

Zelzele gice v<"ı` olsa eger

Şāh-ı Mı~r eyleye `ademde ma"arr

Hem _or<s<nda fitne ola füz>n

A"a ol yerde seyller gibi *>n

Hem bu yılda irince mevsim-i ~ayf

}ulmle ço" kimesneye ola çayf

Niçeler seyfle hel<k olalar

Niçeler %amla derd-n<k olalar

L!k lu|f eyleyüb cih<na _ud<

T!z def` ola *al"dan bu bel<

V/77b

**Der-Bey<n-ı Aqk<m-ı M<h-ı =b Ber-M>cib-i éavl-i Y>n<n!y<n u Aqk<m-ı
Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şeved**

Didi Süry<n!y<n-ı qikmet-n<b

N<m-ı dil-c>sına bu <yuñ <b

Feylesof<n-ı kişver-i Y>n<n

wikr iderler A%ustus ile hem<n

Türkiy<n dirler aña <*ir-i y<y

Hem otuz bir gün oldu cümle bu ay

_<r y<bis olur bu ayda hev<

Şiddet eyler qar<ret-i germ<

Tünd ü hem t!z olur "uv<-yı meş<mm

Mu { | arıb-q<l ider dim<%ı zük<m

Gicelerde eser nes! m-i şım<l

=h-ı şeb-g! r-i ehl-i `aş"-mix<l

L<yı" oldur yatılmaya `üry<n

Da*i çulsuz "onulmaya esb<n

İhtim<m oluna %ıd<lardan

N<rdenk ola ş>rb<larda

B<rid ü ra | b olursa | ab`-ı | a`<m

Exer itmez vüc>da renc se"<m

B<-*u~>~ ola m<ye-ba*ş rev<n

Sükker-i şerbet-i leb-i *>b<n

Ger vüc>da |ıl< olunsa gül-<b

Def` olur s>ziş-i qar<ret ü t<b

Da*i *oş-r<yiqa-i şük>fe-i ter

Şemm olunsa meş<mmı qurrem ider

İqtir<z it cim<` dan amm<

Müşhil-i ecz< yemekden eyle ib<

Qareketden sük>n evl<dur

G>şe-i *<ne cennet-<s<dur

Başlar evvel gününde |aşma%a N!l

Germ!-i <b olur bu günde "a1!l

R>z-ı x<lix sa`!d qurremdür

R>z-ı r<bi`de %u~~a müd%amdur

On ikincide bel` olur %<'ib

Yerine @arfeyi ider n<'ib

Da*i ol gün mu`<şeret kemdür

On beşinde vef<t-ı Meryemdür

Hem on altıda ola b!-`illet

Leyl on bir neh<r on üç s<`at

V/78a

Evvel gün tefaqqu~ itseñ eger

Sünbüle merta` %az<le-i q>r

R>z-ı x<min `aşerde ehl-i nüc>m

Eylemişler bu nükteyi mers>m

Ger bilinmek mur<d olunsa eger

Gelecek yıl ma | ar ne demde ya%ar

Va"t-i `a~r idicek o gün güwer<n

@araf-ı <sm<na ol niger<n

Belürürse eger hev<da seq<b

Orta güzde zem ! n ola pür-<b

Ya `ni ol ayda ço" ya%a b<r<n

Kişt-z<r ola qurrem *and<n

Ger o dem olmasa bulutdan exer

Yatsudan ~oñra yine eyle na] ar

Görinürse eger hev<da %am<m

Ya%a teşr ! n-i evvel içre tam<m

Ol zam<n dā*i görmeseñ tekr<r

N ! m-şeb "ıl i ` <de-i en] <r

Görinürse seq<b o demde ma | ar

Ol ayuñ `aşr-ı <*irinde ya%ar

Ger görünmezse yine va"t-i seqer
Ba" hev<ya bulut görürseñ eger

M<h-ı mezb>ruñ <*irinde tam<m
Fey {-i b<r<n ider zem! ne %am<m

Az eger ço" ne deñlü olsa seq<b
Ol "adar ire ar {a m<ye-i <b

Da*i ol günden eyle leyl neh<r
T< yigirmi beşe varınca şum<r

Her gününde bir ayuñ aqk<mı
Bilinür eyler isen i"d<mı

Orta güzden gelince m<h-ı Ey<r
Bilinür "an" ı gün olur em |<r

Hem yigirmi ikide dir qükem<
Yüz |uta {a`fa "uvvet-i germ<

Menn ü selv< o gün ya%ar Ş<ma
Böyle yazmış qak! m-i `all<me

Hem yigirmi beşinde Cebhe |o%ar
Perde-i %ayb olur Su`>da ma"arr

Hem yigirmi sekizde bal%amdan
Ola pür-ş>r fitne mülk-i beden

Cümle a*l<| eyleyüb qareket

\alalar kişver-i tene fetret

V/78b

Pür- *ır<ş eyleye dim<%ı zük<m

Da* i münsedd ola | ar! "-ı meş<mm

Nehy olundı bu günde el-q<~ıl

éay' u fa~d u qac<met müşhil

Sa`ddur r>z-ı t<si` `ısr! n

Hem da* i böyle itdiler ta`y! n

Ki bu günde şeh<det-i Yaqy<

Hem ya%armış ger engeb! n qatt<

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

Levh-i gerd>nda bu turunca bir zer

Görinse no" | a-i küs>fla eger

Bir şeh-i çar*-ı mesnedüñ n<g<h

Şemse-i "a~r-ı ba*tı ola siy<h

Devr-i <*ir olub bulur derq<l

Ol şehüñ <fit<b-ı `ömri zev<l

Deger ol demde fitene meyd<n

Sell-i seyf eyleyüb ider cevel<n

Toldurur şeh ü köyi fetretle

Kimse "almaz cih<nda r<qatla

\>ret-i]ulmı gösterür eyy<m
 `Adl ü emn ü em<n olur güm-n<m

_al" ider birbirine kīn ü çased
 İrişür r>behe *ı~<l-i esed

Kimini ğu~~a dil-figār eyler
 Kimini fitne * ~ār zār eyler

Şehr ü v<d! de düzd "<|ı`-ı r<h
 Pür olub mülk ü malı ide teb<h

Nar*lar cümle heb miy<ne ola
 éaq|-ı cüz'! buña bah<ne ola

Dir Eb>'l-Fa{l olur ekin bisy<r
 L!k başlar tez<yüde es`<r

Hem bu s<l içre az ya%ar b<r<n
 Birbirine "ılıç urur `Arab<n

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

Beñ düşünce *us>fdan n<g<h
 S!b-i s!m!ni m<huñ olsa siy<h

Bu *us>fuñ ~aq!ç eger ki %ala |
 Ş<mdur cilve-g<h-ı çükmi fa"a |

&ayrı yerlerde azdur exeri
 Hele diñle bü'l-`aceb *aberi

V/79a

Cem` idüb bir em! r leşkerini
Döke meyd<na s! mle zeri

Yürüye mülk-i Ş<ma qiddetle
Çeke |>%un kem<l-i şevketle

İşidince bu q<li v<l! -yi Ş<m
\arf-ı ma"dür idüb "ııa i"d<m

éura meyd<na *ayme-gāhların
İde <m<de seyfle siperin

Gele düşmen o dem hem<n çeke ~af
Zeyn ide `askerin |araf-be-|araf

Deprene leşker iki c<nibden
Ço" ola ~ağışı kev<kibden

Uralar birbirine t!% u teber
P<ym<l ola niçe efser ü ser

Ola gitdikçe Ş<miy<n ma%l>b
Çı"a çar*a şer<r-ı n<r-ı qur>b

@olular gibi kelleler ol <n
Ola meyd<n-ı cengde %al | <n

`="ıbet Ş<miy<na ~ubq-ı] afer
Gösterüb yüz `ad>ya ire { arar

`Askeri vü düşmeni şikest ideler

`Alem ü |>%1 *<ke pest ideler

éaçırub mevc-i b!-"arār gibi

T<rum<r ideler şer<r gibi

Çünkü]<hir ola bu fetq ü füt>q

Bula merhem] aferle her mecr>q

Qikmeti gör o demde mālīk-i Ş<m

Eyleye kişver-i `ademde ma"<m

İde a`yānı Şām-ı cem`iyyet

Re'y ü tedbīr ile idüb himmet

Ta*tına o%lan ideler icl<s

R<m ola qükmüne aña bir n<s

Evvel devletinde ol ş<huñ

Böyledür "ı~~a qikmet Allahuñ

Her vil<yetde gendüm ola "al! l

_astelik *al"ı ide z<r u `al! l

Sa`d ola |<li`i e|ıbb<nuñ

Göreler s>dını müd<v<nuñ

İre fa~l-ı şit<da *al"a elem

Şiddet-i berf ü ya* ola muqkem

Ola ya*-beste ser-be-ser eşy<
 @ola *al"uñ vüç>dı ser-t<-p<

V/79b

Düşüre b<r-ı çamlını nisv<n
 Da*i b! -çad hel<k ola ~ıby<n

Bu sene R>m ili sel<metdür
 O yerüñ *al"ı cümle r<çatdur

Gerçi yazmış çak! m-i tecirbe-k<r
 B<bilüñ "ı~~asını bir mi"d<r

Şimdi B<bilde çünki yo"dur ş<h
 R>zg<r eylemiş o mülki teb<h

Biz de aqk<mın itmedik taqr! r
 Böyle derdik olunsa ger ta"r! r

Ola ol yerde fitne vü fetret
 Ş<hına irişe `a] ! m-i <fet

Nüs*ada "ı~~ası mufa~~aldur
 Sözümüz bu maçalde mücmeldür

Mālikü'l-mülk çünki Mevl<dur
 é<hir ü é<dir ü tüv<n<dur

Dilese `<lemi ider v! r<n
 Dilese dehri eyler <b<d<n

K<rnuñ çünki yo"dur enb<zı
Yine her işde ol bilür r<zı

Na"l-i Aşk<m-ı Mihr-i Der-H<le

Man] ar-ı h<leden şeh-i *<ver
`Ar{-ı d! d<r iderse dehre eger

Semt-i maşrı"da evvel< bir ş<h
İde tert! b-i cünd ü cem`-i sip<h

Görine kişverine bir ş<huñ
Ola meft>nı şevket ü ş<nuñ

Ceng ide anuñ ile niçe zam<n
`Ar~a-i k<r-z<rda döke "an

Yedi yıl k<mil ola ceng ü cid<l
Yedi i"! me neşr ola bu "it<l

`="ıbet bir vez! r ile bir m! r
Olalar "ayd bend ü der-zenc! r

Bu sebebden cih<n ola fetret
Çekile "aql u ceng ile zaqmet

Cümle eşy<da olmaya bereket
&u~~a dillerde eyleye qareket

İre renc ü ta` ab re`<y<ya
Meyl ide *al" ceng ü %av%<ya

Ç<r-p< "ısmı ço" hel<k ola hem

Teng ola n<sa `ar~a-i `<lem

V/80a

Kesb ü k<r u ma `!şet ola "al!l

_~<celer olalar fa"!r ü wel!l

Sevmeye birbirini *al"-ı cih<n

İsm ü resm-i maçabbet ola nih<n

@uta düny<yı k<wib ü %amm<z

Söylene dilde ketm olunmaya r<z

Bu "adar fetret ü fes<d içre

Bu "adar kexret-i mev<dd içre

Lu | f-ı Qa"" ile cümle ni `metler

Ço" olub olmaya %al<dan exer

İ*til<f ide birbiriyle `Arab

Ola bir fitne ol fes<da sebeb

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

@av"-ı zerr!n-i h<le ile "amer

Qaydar! -veş olursa]<hir eger

Q<~ıl-ı *ırmene ire bereket

_al"a emr<{ virmeye zaçmet

`Alef ü zer` ü %alle ola ke×!r
Ten-dürüst ola heb ~a%!r keb!r

Az ola mür%-ābī vü m<h!
Cümle ~ayy<dlar ideler <hı

Ca`ferüñ "avli böyledür amm<
Ola mür%-<b u q>t l<-yuq~<

Üreye ç<r-p<y l a a%n<m
Yaz fa~lında ferbih ola tam<m

Cümleden b!-şum<r ola <h>
@utalar deşti vaqşiy<n her s>

İre kühīsine vel! <fet
Ola şehr! si s<lim ü r<qat

Ola emrā {-ı dem ziy<de füz>n
Ba%rımı `illet ide n<suñ *>n

Her vil<yetde ola `adl ü em<n
>aleme itmeye cih<na ziy<n

S<l ü *uşk ola derd ü %am b!-qad
R<qatuñ yolları ola münsedd

D<ny<lüñ sözi bu kim b<r<n
Olmaya gerçi dehre fey {-res<n

L!k lu|f eyleyüb _ud<-yı cih<n

İrmeye d<neye bu yılda ziy<n

Na"l-i Qükm-i Nüm<yış-i Meh-Nev

V/80b

Ger hil<l-i "amer görünse sit<n

Ola env<`-i mīve b!-p<y<n

Bir ucı mürtefi` görünse eger

Ola muçkem zem!nde bīq-ı şecer

&alle vü mīve zer` ola bisy<r

İde Qa"" fey{-i lu|fını i]h<r

Görinürse bu ay içinde hil<l

S!ne-i <sm<nda na`l-mix<l

Ya`ni hey'<tda olsa b!-ta"r!b

İki başı birbirine "ar!b

éaq| ide *al"ı münçan! vü niz<r

Başlar aya%a dege yek-b<r

Ola mevt-i ric<lde kezret

Ç<r-p< "ismına ire <fet

Bir ucı m<'il olsa b<l<ya

Şükr ide *al" Qa"" Te`<l<ya

Ekilen nesne cümle q<~ıl ola

_al" s>r u ~af<ya v<~ıl ola

O ki her mīve *<~~a eng>r
 Ş<d-k<m ola mestle ma*m>r

Görinen m<h eger muqarrem ola
 D<r-ı düny< maqall-i m<tem ola

Fevt ola bir şeh-i `a] ! mü'ş-ş<n
 @ola <ş>b u ş>r ile devr<n

Ola <zürde cümle q< | ır-ı n<s
 Vire renciş "ul>ba b! m ü hir<s

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i G!s>-d<r

=b-t<b ile necm-i g!s>-d<r
 Olsa r>y-ı felekde şa`şa`a-bāz

İde t<t<r-ı %am "ul>bı "ona"
 Çeke *ayl-i ~af< cih<ndan aya"

Fevt ola bir şeh-i `a] ! mü'ş-ş<n
 @uta m<tem aña berr ü a`y<n

İde bir p<dişeh `Ir<"a hüc>m
 éan"ı ş<h oldu%ı degil ma`l>m

éıla ş<h-ı `Ir<"la bir şāh*
 Kelleler küşteler düşüb ola ç<ş

---

* Kelime metinde(Sü nüshası) yanlış yazılmıştır.İ nüshasında “per*<ş” olarak geçmektedir.(İ:80b/13b)

éan ola ceng içinde seyl-i rev<n

Götüre rümq ü t<ziy<neyi "an

Lîk şâh-ı `Ir<" u ehl-i Qic<z

&u~~ayı ço" göre tereffühi az

V/81a

Leşker-i Rûm ço" %az< ideler

Düşmene "ahrile cez< ideler

@uta deşt ü cib<li "<|ı`-ı r<h

Cümle tücc<ruñ ola q<li teb<h

Olsa ma%ribde w>-wü<be eger

Ola Kirm<n P<rs z!r ü zeber

Üç sene "aq| ola bu iki diy<r

Q<lini *a1 "uñ ide %am düşv<r

Necm-i dünb<le-d<r olunca bed!d

@olı ya%sa mara{lar ola şed!d

Ço" ola qümmeyât-ı sevd<yı

Añdıra *al"a fa~l-ı serm<yı

L!k yıl <*irinde lu|f-ı _ud<

Eyleye k<'in<ta bewl-i ~af<

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

A%ladub s>z-ı şev"-ı çehre-i mihr
 Kevkeb-efş<n olursa çeşm-i sipihr

éan%ı *<ke düşerse ol kevkeb
 Qükmi ol yerde ola anca" heb

Fevt ola ol diy<rda bir ş<h
 Necm-i ba*tı o mülküñ ola siy<h

_al" arasında ola ceng cid<l
 é<tı ` u s<ri" olalar *oş-q<l

_<n u dükk<n u *<ne vü maqzen
 Cümle *<l! ola tecemmülden

L!k cümle qub>b u mezz> ` <t
 Görmeye r>zg<rdan <f<t

Na"-i Aqk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq

Keşt! -yi çar*a "avs olub lenger
 \alınursa yemm hev<ya eger

Semt-i maşrı"da "aq| ola bisy<r
 Eyleye tenleri mara { efg<r

Yaz fa~lı ziy<de germ ola hem
 İre b<y u ged<ya renc ü elem

Teb-i cüz' ! da*i olub peyd<

Ditrede cism-i n<sı ~ubq u mes<

S>y-ı ma%ribde olsa şekl-i kem<n

Ola bir ş<h t! r-i merge niş<n

éatl ide kendü begleri anı

Ala erb<b-ı fitne meyd<nı

V/81b

Mülk-i şar"a sir<yet ide bu q<l

Anda da bir şeh irişe zev<l

Ş<mda fitne b! -şum<r ola hem

Alına niçe "al` a-i muçkem

Bu iki memleketde fetret ola

Ş<m u şar" ehli pür-mel<let ola

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

Mu { | arıb-i mevc-i <teş! n-i hev<

Ber" urub g<h! olsa şu` le-nüm<

` Arab u ar { -ı R>m u \*<k-i ` Acem

Ola bir <fet me~<'ib ü %am

Üç sene ceng ola bu üç yerde

Düşeler b<yla ged< derde

Deşt ü derede füz>n olub ded ü d<m

éurb-ı şeh r ü "ur<da | uta ma"<m

Ya`ni r>b<h u gürg ü ş! r ü peleng

Nev`-i ins<nı eyleye dil-teng

Her |araf bunlar eyleyüb |u%y<n

İdeler ç<r-p<ya *ayli ziy<n

Bunlaruñ derdi *al"a yetmez iken

Bend ide cümle yolları reh-zen

Şehri c<y-i pen<h idüb düzd<n

Gündüzün cümle olalar pinh<n

Gice d! v<rlar delüb bunlar

İdeler mülk m<l-ı *al"a { arar

Gide emn ü em<n u emn ü qu { >r

Vire düny<ya %u~~a fitne vü ş>r

Mara { u renc ü `illet ola füz>n

_astelik *al"ı ide z<r u zeb>n

Na"l-i Aqk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

Tenef-i āl ile `ar>s-ı hevā

Cilve-gāhın iderse ~aqn-ı semā

Semt-i maşrı"da muqkem ola şit<

Berf ü ya* virmeye em<n a~l<

S>-yı mağribde olsa ger bu niş<n

Ola ol yerde fitne b! -p<y<n

Ma%ribüñ ş<hı *a~mla ide ceng
Eyleye ol diy<rı düşmene teng

Bula fir~at `ad>sma ol ş<h
Düşmenüñ leşkerini ide teb<q

V/82a

Bu sene ola e| `ime v<fir
_a~m-ı m! r<nı "ahr ide é<hir

Qükm-i Şekl! Ki Der-Hev< B! nend

Z<l-i gerd>n kem<l-i dehşetle
Görinürse %ar!b ~>retle

İde mevt veb< vü b! m<r!
Mülk-i Îr<nda qükmini c<r!

Devr-i fitne ola teselsülde
éoya serkeşleri tezelzülde*

Ceng fetretle şöyle dökile "an
Nüs*a-i Melqame ola meyd<n

İrişe "alb-i n<sa %u~~a vü %am
éaplaya dilleri %ub<r-ı elem

`Alef ü zer` u %alle ola füz>n

-
- Kelime metinde eksik yazıldığı için İ nüshasını esas aldık.(İ:81b/20b)

Olmaya kimse "aql la maqz>n

Düşe ar { u `Ir<"a "aql u %al<
_al" inuñ k<rı ola *avf u rec<

@uta ar {-1 Qic<zı reh-zenler
İde qücc<c Ş<m R>ma { arar

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Görseler gökde y< mes< ya ~ab<q
Canavar şeklini wev! 'l-erv<q

Ola *al" içre g>ne g>ne dür>%
Olmaya kimsenüñ sözinde für>%

Bir şehinş<h-ı a`] am ola hel<k
Cümle a`y<nı s! nesin ide ç<k

Leşker ehlinden ire *al"a { arar
&am vire ser-be-ser "ul>ba keder

_al"ı emr< { eyleye b! -t<b
Ola ~ıqçat nühüfte vü n<-y<b

Ola yıl <*irinde emn ü em<n
Lu | f-ı Qa" " ni `meti ide erz<n

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d-ı M!-Kerded

Gelse c>ş u *ur>şa ra` d-ı sem<
Ola düny<ya fitne |>f<n-z<

Evvel< ide `illet-i qumm<
Germ ü serdüñ qükümetin icr<

G<h! ecs<mı eyleye s>z<n
G<h! ebd<nı eyleye lerz<n

V/82b

Bundan özge niçe "av! es"<m
Virmeye *al"a r<qat u <r<m

Ço" riy<q-ı mu*<lif ide hüb>b
B<% u eng>r u f<kihe ola *>b

`Alef ü zer` a fey{ idüb imd<d
Ola maq~>l-i bürr ü %alle ziy<d

Yine gör qükmüni ki "aq| u %al<
Eyleye ba`{-ı mülke ist! l<

Semt-i şar" u şim<l ola *oş-q<l
İreler *al" heb ~af<ya bu s<l

&ayrı yerlerde pür-%ara{-ı a*b<r
Vire her "albe dehşet ü efk<r

Gele cümle]uh>ra menhiyy<t
Ola heb <şik<ra maqfiyy<t

Ya`ni fis" u füc>r u k<r-1 zin<
Ola *al"a del ! l r<h-1 hev<

İrişe ser-be-ser qav<mile renc
@ola ş! venle bu ser<y-1 sipenc

Kimine v<"1` ola sa" | -1 cen! n
Kimi ` illetle ide <h u en! n

Ger geçince yigirmisi ayuñ
Ya`ni bu m<h-1 <*ir-i y<yuñ

Mülk-i ra`d idüb deh<nımı b<z
İtse tesb! qe ~avtla <%<z

Eyleye kaq| ço" nüf>sı telef
Ola berg ü nev< cih<na `alef

D<ny<lüñ sözi budur amm<
@utalar bir vez! ri ehl-i şe"<

Çeke t! %ın niy<mdan fitne
éan döke *<~~ `<mmdan fitne

Ger yigirmiden eyledikde güzer
Otuza dek olursa ger bu exer

Olmaya b<% az ola zeyt>n
Söylene ço" dür>% g>n-<-g>n

Ş<hlar birbiriyle düşmen ola

D! de-i ehl-i fitne r>şen ola

Ra`d olurken düşerse necm-i keb!r

Düşe end! şeye keb!r ~a%!r

Ola bir m!r-i muqteşem ma"t>l

Belüre ço" um>r-ı n<-ma`">l

Niçe ma`m>r şehr ola v!r<n

Bulmaya c<y-ı r<qatı ins<n

V/83a

Ra`d ay eksilürken olsa eger

_ayr u şerden ne kim virildi *aber

Gelecek yıl heb bel< no"~<n

Ola]<hir be-qikmet-i Yezd<n

Na"l-i Aqk<m-ı İldırım G>yed

Olsa n<g<h yıldırım peyd<

İrişe her diy<ra peyk-i "a{<

Cünbiş-i fitneyi ide i*b<r

Görine v<rid ü %onçe ol <x<r

Dest ü düşmende bir şeh ola es!r

Belki "atl olması ola ta"d!r

Olmaya ğ<yeti er<c!füñ

Qaddi yo" g>ne g>ne ta*v!füñ

Fitne efs<ne-senc-i `<lem ola
_al" *ayretle lâl ü ebkem ola

Yaz fa~lında y<bis ola hev<
Yüz |uta {a`fa her bedende "uvv<

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< R!zed

Ser-nig>n-ı micmer-i felekden eger
Dökilürse zem!nden <teşler

Çı"a b>y-ı bu*>r-ı fitne hem<n
Ola mu*tell dim<%-ı *al"-ı cih<n

éande olsa ol <teşüñ exeri
Yana bi' l-cümle *al"uñ cigeri

Fetret ü ceng ü fitne vü <s!b
D<'im< *al"ı eyleye ta`w!b

éiş ziy<de ola o kişverde
Ço" tegerg ü busarı" ol yerde

Bu% { ide birbirine sul |<nlar
Seyl ola ~aqn-ı *<kde "anlar

Ola "aq| u %al< vü b!m ü hir<s
=teş-end<z-ı *<ne-i dil-i n<s

Hem bu yıl ş<d-k<m ola düzd<n

İre tücc<ra *asret ü qırm<n

Na"l-i Aqk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Açılıb yüz-bend-i meşk-i seq<b

Dest! lerle dökilse ger yere <b

İde dery< gibi ~ular |u%y<n

Ola `<lemde baqr u berr yeks<n

V/83b

Ser-be-ser f<sid ola mezr> `<t

İrişe cümle mīveye <f<t

Veca ` -i b! -dev< vü "aq| u %al<

İde *al"ı es! r renc ü `an<

İrişe hem süt>ra <fetler

éıla renc! de n<sı ` illetler

Qükm-i B<r! den Tegerg İn-est

D<ne-i gevher-i tegerg eger

Efser-i *<ke virse z! net ü fer

éı~~a-i qükmin eyleyüb icm<l

Böyle yazmış qak! m-i |urfe-ma"<l

B! -dev< derd ü renc ü merg-i fic<

}ulm ü "aq| u %al< vü sefk-i dim<

Fetret ü ceng ü fitne vü <ş>b
S>r end>h %<lib ü ma%l>b

Sitem ü qayf u %adr-ı p<dişeh<n
Kiwb %ıybet mezemmet ü büht<n

Ne ber<y<da "oya emn ü qu { >r
Ne re ` <y<yı eyleye mesr>r

İrişe *<~ u `<mma derd ü bel<
Def` ola yıl ~oñunda heb amm<

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< B<red

_<k ya%sa zem! ne gökden eger
_al" ola s<lik-i | ar! "-ı *a | ar

Levni açmer olursa ol *<küñ
Görine reng-i q<li efl<küñ

Bu sene ar {-ı Mı~r u *<k-i Freng
Ola <ş>b-g<h-ı fetret ü ceng

Şehr-i Mı~r ola <şiy<ne-i b>m
İde Efrence cünd-i fitne hüç>m

Bundan özge da*i niçe kişver
Ola c<y-ı "ar<r-ı fitne vü şer

@ar ola ehl-i kesb ü k<ruñ eli
Çekeler bu bel< ile keseli

Bir yaña "aql u bir yaña fetret
 éomaya *al"ı f<ri% ü r<qat

Bend ide yolları qar<m! ler
 Ola aqv<li t<cirüñ ebter

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm Çe%z-est İn

V/84a

=sm<ndan ya%ub düm-i b<r<n
 Kirm ü çe%z olsa yeryüzinde `ay<n

Düşe ceng ü cid<le p<dişeh<n
 Ola pür-fitne `ar~a-i devr<n

Ya%du%ı yerde zer` ola f<sid
 Bu sene eyleme qar<xete cidd

Olmaya nef` ü s>dı ba%laruñ
 Ola n<dir vüc>dı ya%laruñ

_astelik "aql u fitne vü fetret
 Yıl ~oñunda `aceb bula kexret

Ba` {ılar "avli üzere evvel-i s<l
 éaql ide *al"-ı `<lemi bed-q<l

=*ir-i s<l içün dimiş Ca`fer
 Ola env<`-ı f<kihe *oş-ter

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _! zed

Keff-i dest-i zam<ne-i ` ayy<r
 \açã çeşm-i cih<na gerd %ub<r

Düşmeye *<ke reşqa-i em|<r
 _uşk ola heb `uy>nla enh<r

`Alef ü %allede ola "illet
 Çekile kesb ü k<rda zaqmet

Maqv ola hem rüs>m-i `adl ü em<n
 _`<ce-g<na `aceb ire *üsr<n

Ola keşret qar! " zelzelede
 Menzil-i şehri ü k>y u merqalede

Ya"ıla ço" "u~>r u t<" u rev<"
 @ola d>d u şer<rla <f<"

Na"l-i Aqk<m-i T!reg!-yi Hev<

Olsa t<r!k!-yi busarı" eger
 M<ni` {av'-i şems ü n>r-i "amer

Düşə %av%< miy<n-i ş<h<na
 `Azm ide her birisi meyd<na

Birbiriyle "ıt<l qar b ideler
 Küştelerden pür ola deştle der

éaq | u end>h u *ayret ü efk<r
Eyleye q<l-i `<lemi düşv<r

Söylene *al" içinde gizlü *aber
Görine yer yer ol *aberdan exer

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed! d

V/84b

B<d-ı sa*t eylese eger qarek<t
Fitne-i mürdeye irişe qay<t

@ola ma%rib diy<rı ş>r u fiten
İdeler *al"ı heb cel<-yı va | an

Şöyle kaq | u %al< ola qa ""<
İde <dem birbirini %ad<

éande var ise ç<r-p< "ırıla
_al" qayv<nı yiyeler dirile

Hem ya%a şiddet üzere ço" b<r<n
İre andan niçe diy<ra ziy<n

Ya%a şol deñlü ş<h-d<ne-i tegerg
Zarbtı qayv<na ola `illet-i merg

Ekini b<%ı heb | olı ura hem
Ola dih-"<n u b<%b<n sersem

Müte `<"ib ola bu yıl iqr<"

Yana *<kister ola niçe rev<"

_<ric! ler]uh>r idüb yer yer
İde cem `iyyet ehl-i fitne vü şer

Fitne r>y-ı zem! nde göstere baş
Ola her yerde fetret ü per*<ş

Üç sene k<mil ola "aql u %al<
İrişe cümle *al"a derd ü bel<

Yazdan başlaya şit< bu sene
T! zcek serd ola hev< bu sene

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =yed

@o"unub dürre-i "a { < vü "ader
@abl-ı gerd>n ~ad< virürse eger

Ola bir n<m-d<r kimesne hel<k
İde m<tem tev<bi `in %am-n<k

@uta düny<yı düzd ü "< |1`-1 r<h
Malı heb *<~~ u `<mmuñ ola teb<h

Yerlerinden göçe re`<y< heb
Çekeler her | arafda renc ü ta`ab

éonma%a bir mek<n bulunmaya h! ç
Ya `ni c<y-ı em<n bulunmaya h! ç

Gündüzün işidilse ger bu ~ad<
Böyle der D<ny<l-i p<k-ed<

Ola mülk-i `Arabda qarbu "ıt<l
Ümer<sı çeke ziy<de mel<l

Ola %am-n<k o deñlü ehl-i "alem
İtmeye kimse anı xeht ü ra"am

V/85a

Ola hem şiddet-i şit< muçkem
İde <zürde *al"ı renc ü se"am

Bu sene %alle ço" ola amm<
Bula gāyet ziy<de "adr bah<

Gice olsa eger ki bu ma`n<
&ala |-i a*b<r ile |ola düny<

Şehr-i =mide bir `a] ! mü'ş-ş<n
Gide düny<dan ide terk-i diy<r

Ar {-i Mı~ra *av<ric ide hüç>m
@<li`i Mı~ruñ iki yıl ola ş>m

Sikke-i fitne anda r<'ic ola
İki yıl mesken-i *av<ric ola

`="ıbet üç yıl ola ~ulq u em<n
Ola <s>de cengden `Arab<n

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem! n =yed

Ç1 "sa %<r-ı zem!nden <v<z
Fitne icr<-y1 qükme ola mec<z

Ceng idüb p<dişâhlar begler
İdeler şehr ü k>y1 z! r ü zeber

Ol yerüñ p<diş<hına evvel
İre düşmenden inkis<r u kesel

\oñradan düşmene bulub fur~at
İrişe `avn-i Qa" "1a nu~ret

Zelzele ola her vil<yetde
Ola n<dir miy<h %<yetde

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar {-est

`İllet-i ra`şesi bulub "uvvet
Cism-i ar {a gelürse ger qareket

_astelik şöyle ola b! -p<y<n
éalmaya ~ıqçat üzere p! r ü cüv<n

éiş mu"addem gelüb ekin çürüye
`=lemi]ulmet-i fiten bürüye

Ş<mda *<ric! vü "<|1`-ı r<h
Eyleye mülk m<l-ı *al"ı teb<h

Ra`d olursa eger ol exn<da
Ola fitne fes<da <m<de

Hem cüm>d-ı şit< ola muçkem
Beñzeze bir cem<da her <dem

Zelzele gice v<kı` olsa `ay<n
éıymeti ola %allenüñ erz<n

V/85b

Mıveler %<yet ile ola füz>n
Bula vefret na` ! m-i g>n-<-g>n

Bu niş<n] <hir oldu%ı yerde
Fitneden *al" u%raya derde

Ol yerüñ ş<hına iriše keder
`= "" ola cümle degdügi begler

[a`f ire kendüye kem<l üzere
éala bir niçe dem bu q<l üzere

Ya`ni şa | ranc-b<z-ı devr-i zam<n
Lu`b-ı man~übesini ide `ay<n

Ço" oyun göstere bu lu`bet-b<z
Niçe revqi alub "oya açmaz

`="ıbet ş<h *a~mını ide m<t
Bend-i %amdan bula reh< vü nec<t

**Der-Bey<n-ı Açı<m-ı M<h-ı Eylül Ber-M>cib-i éavl-i Y>n<n!y<n u Açı<m-ı
Qav<dix-i Cevv Ki Der Vey V<"ı` M!-Şevd**

éavl-i Süry<niy<n olub ma`m>r
Didiler n<mına bunuñ Eylül

éavm-i Y>n<niy<n u fir"a-i R>m
Hem ستورس itdiler mers>m

Oldı Türk! de adı evvel-i güz
Günleri `add olunsa olur otuz

Serd ü *uşk oldı bunda | ab`-ı hev<
İ`tid<l üzeredür yine amm<

&<lib olub | ab<yi`a sevd<
_al | -ı `<~! virür miz<ca fen<

R>y-ı n<sı şikeste-reng eyler
_<ne-i "albi t<r u teng eyler

Öykenüñ cewb ider demini |ıq<l
Ol küçük bu büyük olur derq<l

İmdi l<yı" budur ki ola %ıd<
Mu`tedil kim vire miz<ca ~af<

Ya`ni ş!r!n |a`<m qulviyy<t
Yiseler cism ü c<na vire qay<t

éay' fa~d ot içmek ola müf! d

`I|r-1 *oş-b> ider dim<%ı ced! d

\u kenārı vü ~oqbet-i *>b<n

Ola %<yet |ab! `ate çesb<n

İqtir<z it ziy<de bir yandan

Geçme hem laqm-ı g<v için c<ndan

V/86a

Tere vü *arbüze mu* <lifdür

Anlara ço" mara{ mür<difdür

Yime hergiz %al!] olursa |a`<m

Yaramazdur cim<` 1a qamm<m

Ol ki a*1< |1 eyleye iqr<"

Ger qel<l olsa da vir aña |al<"

Na*sdu r>z-1 evvel ü x<n!

Böyle yazmış çak! m-i Y>n<n!

R>z-1 *<misde dehr olur qurrem

wekeriyy< cih<na ba~dı "adem

R>z-1 s<bi`de fer ~alub Qarxān

A*biye d! deden ola pinh<n

R>z-1 x<minde |o%dı hem Meryem

R>z-1 t<si`de irdi Meryeme %am

Ya`ni ol günde m<der pederi

İkisi birden itdiler seferi

éaldı Meryem yet ! me vü tenh<

Oldı c<n ile hem-dem `İs<

İrişür on ikide N! le "arar

Sa`ddur hem o gün la|!f ola k<r

R>z-ı r<bi` `aşerde `İsev!y<n

Oldı `!dü'~~al!b ile ş<d<n

Qükm-i `İdü'~~al!b Der-Eqad-est

Ol sa `!dü'~~al!b rüz-ı eqad

Kış ü k<r ola b!-şum<r u `aded

Fey{-i b<r<n zem!ni çurrem ide

B<% u mīve behiştı mülzem ide

Ehl-i İsl<m la gür>h-ı Freng

İdeler birbiriyle ço" ceng

Ço" çav<dix]uh>r ide n<g<h

Fehm olunmaz egerçi sırr-ı İl<h

Füc<'eten fevt ola *av<~ u `av<m

Zen-i q<milde ço" ola es"<m

Ġaybın Allahdur bilen ammā

Böyle dir Dānyāl-i rüşen-zā

Qükm-i `Îdü'~--al! b Der-İxneyn

Ger dü-şenbe gün olsa `!dü'~--al! b
 _al"a env<`-ı ni`met ola na~! b*

=*ir-i s<lde mül>k-ı diy<r

İdeler birbiriyle peyg<r

V/86b

Sened ü Ba% d<d u ta*t-g<h-ı Yemen

Ola <ş>b-g<h-ı ş>r u fiten

Ol vil<yetler içre bir ~ul|<n

Düşe ta*tından ide terk-i cih<n

Çı"a bir p<diş<h ma%ribden

[ab| ide mülk-i `<lemi yekten

Qükm-i `Îdü'~--al! b Der-Xülāxā

Ger seşenbe gün olsa `!d-i ~al! b

Qikke ins<nı eyleye ta`w! b

Çekeler ço" qar<ret-i cerebi

Bulalar hem `il<cına sebebi

Ola hem "illet üzere zeyt ü neb! w

Mīve vü gendüm ü cev ola mez! d

Fitne vü qarib ü "atl ola bisy<r

`="ıbet bulmaya fel<q eşr<r

Qükm-i Der-Yevm-i Erba`<În-est

Çeharşenbeden olsa `!d-i ~al!b

Göstere r>zg<r şekl-i %ar!b

Görine fitne niçe ~>retten

Pür ola her diy<r fetretten

_avf u *aşyet "ul>ba %<lib ola

_al"-₁ `<lem fes<da r<%ıb ola

Böyle dir D<ny<l-i r<z-güş<

_<neden |aşra çı"mama" evvel<

Qükm-i `Îdü'~-~al!b Yevm-i _am!s

Pencşenbeden olsa `!d-i ~al!b

İşleye r>z u şeb dükk<n-₁ |ab!b

_al"ı <zürde eyleye es"<m

Cümlenden artu" ola renc-i zük<m

éırla gerçi kim bu yıl ~ıby<n

Yine amm< ki ço" |o%a o%l<n

Da*i bir p<diş<h-₁ `<l!-ş<n

Fevt olub m<tem ile |ola cih<n

---

* Bu satırdan itibaren 88a'ya kadar olan başlıklar ve içerdiği beyitler müstensih tarafından kaydırılmış

Ola maq~>l-i zer` b!-p<y<n
Görmeye "aql | "illeti ins<n

Da*i fa~l-l-ı şit<da ço" ya%a "ar
Ya%mur az ola berd ola bisy<r

Qükm-i `Îdü'~-~al! b Der-Cum` a

Cum`adan olsa r>z-ı `!d-i ~al!b
Ço" ola şerr ü fitne vü āsīb

Ola t!re "ul>b-ı p<dişeh<n
=fet ü fetret ile | ola cih<n

İde qarbu "ıt<l u ceng cid<l
_al"ı giry<n u mu { | arib aqv<l

Olmaya *ın| a cev ola bisy<r
Da*i nev`-i süt>ra <fet var

Şol "adar ola keşret-i b<r<n
İde ma`m>re yerleri v!r<n

Qükm-i `Îdü'~-~al! b Der-Şenbe

V/87a

R>z-ı şenbeden olsa `!d-i ~al!b
Şāhlar] ālim ola bī-ta"rīb

_avf u *aşyet düşe re`<y<ya

Kimse aldanmaya müd<r<y a

Bir `aceb q<l ola bu yıl qa""<

Ço" ged< b<y ola vü b<y ged<

_al" terk-i maqabbet eyleyeler

Birbirine `ad<vet eyleyeler

Qükm-i `ıdü'~--alīb oldu tamām

Yine Eylül geldi sev"-i kelām

B<z Bişnev Ba"ıyye-i Eylül

R>z-ı s<dis `aşerde leyl neh<r

On iki s<`at üzere bula "ar<r

Ser-b<z<r-ı <sm<nda `ay<n

Y>suf-ı mihre c<y ola M!z<n

Kim bu günde seq<ba itse na] ar

Cismine fey {-i ~ıqıqat ide exer

Hem yigirmide didiler qükem<

Cerey<n eyleyüb şecerden m<

Olub ağ~<n u şu `beden c<r!

C<y-g<h ide eşc<rı

Da*i ol gün Mu"addem ola nih<n

\arfe meyd<na ide ~arf-ı `ay<n

Na"l-i Qükm-i Giriften-i _>rş! d

S<de-d! b<-y1 çüsrev-i *<ver
Görine leke-yi küs>fla ger

Fevti bir n<m-d<r-ı w! -ş<nuñ
Sebeb-i ş>rı ola düny<nuñ

&am ile d! deler ola nem-n<k
Ço" gir! b<nı m<tem eyleye ç<k

Mülk-i `<lem *ar<ba müşrif ola
Va { ` -ı devr-i zam<n mu* <lif ola

_<'inüñ ferr-i ba*tı bula kem<l
F<side devlet eyleye i"b<l

@utıla ço" aña berr ü a`y<n
İdeler mülk ü malını t<l<n

Hem dimiş D<ny<l-i d<n<-dil
@uta āfā" ı ebr-i b! -q<~ıl

Dökmeye *<ke "a | re-i bar<n
Deşt ü dereler ola ser< bisy<r

V/87b

Pārs mülkiyle semt-i şar" Qic<z
O | araflarda her niş! b ü fir<z

Ola <ş>b-g<h-ı fitne vü şer

Yı"ıla ser-be-ser o c<nibler

_<~~a maşrı"da cem`olub leşker
éopa ol yerde ço" "ıy<metler

`="ıbet necm-i ba*t-t-ı maşrı"ıy<n
Burc-ı nu~retten eyleye lem`<n

éılalar *a~m-ı şümü b!-kevkab
T<r>m<r ideler sip<hımı heb

Ger |utuldu"da mihr-i`<lem-t<b
Sür*-g>n ola hemçü la`l-i müw<b

Yerde t<şol "adar rev<n ola "an
Seng-i *<r<döne`a"! "a hem<n

Görine r>y-ı fitne reng-<-reng
Ola her memleketde fitne vü ceng

Na"l-i Aqk<m-ı Der-Giriften-i M<h

S<ye-i |urre-i *us>fla ger
T!re vü t<r olursa r>y-ı "amer

@uta <f<"ı şöyle ebr-i şit<
Ki neh<r ola leyle-i]alm<

Döne berf-ı sep!d ile yek-b<r
Ma|la`-ı ~ubqa her seçer küh-s<r

İdüb amm< zem ! ni r>şen-ter
Ola bill>r-1 ya* { iy<-güster

Yaz fa~lında s<ye-b<n-1 seq<b
Ref` olub dehri mihr ide pür-t<b

Gökde mihrüñ görünmeye exeri
_uşk ola *<küñ ıssıdan cigeri

éa | re-i <ba teşne ola zem ! n
Bulmaya hergiz <teşi tesk ! n

Ç<k ç<k ola s ! nesi yer yer
Diyeler kim bu `<şı" a beñzer

Ki olub s>z-n<k-1 t<b-1 cef<
Ola müşt<" <b-1 fey {-i vef<

\ ararub *>şeler giy<ha döne
é ararub sünbül siy<ha döne

Ola <y ! ne-yi "ul>b-1 şeh<n
Mihr-i `<lem-nüm< gibi ra*ş<n

Gösterüb birbirine r>y-1 ~al<q
İdeler ş<m-g<h-1 dehri ~ab<q

V/88a

N1~f-1 s<lik bu resme ide keder
Böyle der ~oñra mu"te {<-y1 "ader

Ki olub fitne `<leme d<ver
Her diy<r üstine çeke leşker

Bir bölük a] lem-i ben! Ādem
Olalar kiwb ü şirret ile `alem

İdeler cümle da `vā-yı tezv! r
Olalar mu { | arib %an! vü fa"! r

Ş<hid-i z>r ile | ola düny<
éopa yollarda c<-be-c< %av%<

@ola fitneyle ~aqrnı maqkemenüñ
Ola bir nüs*ası bu Melqamenüñ

Yazıla g>ne g>ne qucctler
Oluna ço" yal<n şeh<detler

Ola qudd<m-ı maqkeme dil-ş<d
Diyeler "< {īya müb<rek b<d

`="ıbet ol gür>h-ı eşr<rı
Ya `ni ol fir"a-i | ama `-k<rı

éatl ide p<diş<h ser-t<-ser
Maqv ola ism ü resm-i fitne vü şer

Bu sene gerçi b! -qad ola cer<d
Olmaya l! k bunlar ehl-i fes<d

Ekine itmeye ziy<n u { arar

Tecrîbe ehli böyle virdi *aber

Böyledür "avl-i D<ny<l Neb!

Bu sene *aste ola niçe ~ab!

Ar{-1 ma%ribde fitne ço" döke "an

Hem `av<r1{ dan incine ins<n

Ola mülk-i `Acemde ceng ü cidāl

İdeler *al" o cengi {arb-1 mexel

Ola bir "al`a R>m ilinde *ar<b

Mev{1`1 anuñ ola s<qıl-i <b

Na"l-i Aqk<m-ı Mihr-i Der-H<le

_<tem-i <fit<b-1 devv<re

_al"a-i h<le olsa d!v<re

Ola menq>s devr-i evvel-i s<l

Bir şehinş<hı mevt ide p<-m<l

Ki hel<k ola ceng-i düşmende

éala cümle sip<hı ş!vende

Begleri şöyle ceng ide amm<

@uta "an cism-i ar{1 ser-t<-p<

V/88b

F1r"a fir"a olub geze düzd<n

İdeler g>şe g>şe *al"ı dem<n

éaq | u fetret ola şu deñlü şed ! d
K'ola *al"uñ vüç>dı laqm-ı "ad ! d

İrişe çünkü devr-i <*ir-i s<l
@<li`-i` <lem ola ferru*-f<l

`İlletüñ çükmi n<fiz olmaya hem
Ten-dürüst ü "av ! ola <dem

@ola `adl ü em<n ile düny<
Fey {-i b<r<n vire zem ! ne ~af<

L ! k fitneden evvel ola ma | ar
A "a hem seyller gibi ~ular

Bu "adar *al"a r<çat irmişken
Gör "a { <yı ki çar*-ı c<d>-fen

Yine bir k<re eyleye <%<z
Ola `<lemde fitne `Arabda s<z

Ya `ni bir ş<hı düşmen-i bed-k<r
éapayub "al`asında ide qi~<r

Ola ol ş<h niçe dem maq~>r
Gerde-peç eyleye anı cumh>r

C<y-ı `asker ola bur>c-ı qi~<r
\alalar cāy-ı düşmene in] <r

Her |arafdan hüc>m ide düşmen
Hedef-i n<vek ola burc-ı beden

Pür ola küştelerle qande"ler
Atalar "al`adan mu`alla"lar

Ola ol p<dişeh ziy<de zeb>n
Bulmaya "al`a içre c<y-ı sük>n

\oñra q<li n'olur anuñ bilmem
Qa""dan özge bu sırrı yo" a`lem

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-H<le

@abla-i m<ha çar*-ı da'ire-s<z
Eylese hâle çenberin perv<z

@ablalar miveden teh! ola heb
Ne en<r ola ne`ineb ne ra|b

Çekile ~uyı cümle enh<ruñ
Ola b!-<b t! %1 kühs<ruñ

Bitmeye yeryüzünde kişt ü giy<h
&alle b!h>de yire ola teb<h

Ola cünd-i melaqda kexret tam
Virmeye *al"a werrece <l<m

V/89a

Sefer-i baqr ü berrde ola *a|ar

Gire qükm-i "a { <ya baqrle berr

Ya `ni dery<da %ar" ola keşt!

R<h-zenler | uta der ü deşti

Na "l-i Qükm-i Nüm<yiş-i Meh-Nev

Ar"ası üzere görünürse hil<l

Gele ferş-i `anāya püşt-i ric<l

Ço" ola r! ş ü qikke vü dümmel

Ola b! m<rdan | ab! be kesel

Bir ucı ma'il olsa b<l<y<

Vire ~ıqqat bedenlere m<ye

Olmaya kimse *astelikle niz<r

Çeşm-i *>b<n ola meger b! m<r

Olalar p<diş<hlar `<dil

İdeler *al"ı r<qata n<'il

Kesb ü k<r ehli k<mr<n olalar

Her biri *~<ce-i cih<n olalar

Olsa ayuñ felekde b! -ta"r! b

İki ucı biri birine "ar! b

`Alem-i r<yet-i ~af< görine

Na `l-i d<%-ı dil-i *af< görine

Yıl müb<rek men<fi` ola kez! r
Görmeye "aql u %am ~a%! r keb! r

Na"l-i Aqk<m-ı Necm-i G! s>d<r

T<b-ı "and! l-i w>-wü<be eger
Olsa <f<"dan {iy<-güster

Maşrı" e|r<fina ~alub s<ye
Vire ol semte z! net p! r<ye

Düşmeye *<ke "a| resi ma| aruñ
éuruya heb ekinleri o yerüñ

Fitne ol mülki eyleye v! r<n
@ola fetretle kişver-i Îr<n

Yürüye mülk-i ma%ribe a`d<
Döne ~aqn-ı "ıy<mete düny<

Ma%ribüñ ş<hını zeb>n ide hem
İrgüre leşkerine renc ü elem

Ma%rib i"! mini *ar<b ideler
Ol yeri mesken-i %ur<b ideler

`Avn-i Qa"" ş<ha eyleyüb imd<d
_<ne-i *<| ırı ola <b<d

V/89b

Askeri düşmeni şikeste ide

@uta serd<rını dest-i beste ide

Qükm-i Encüm Ki Ez-Hev< =feted

Bu kühen sa" f-ı <sm<ndan eger
Dökilürse zem ! ne kevkebler

Bir şehüñ yıldızı düşüb n<g<h
Ola me'v<sı z ! r-i * <k-i siy<h

Bu `al<met bulunca böyle vu">`
Fitnenüñ necm-i ba*tı ide |ul>`

Ola ol mev {ı` a şer<re-feş<n
=teş-i ceng ile yana merd<n

Çar-p< "ismına ire <fet
Cümle dery<lar eyleye çareket

&ar" ola ço" sef! ne *al"ı ile
Deñizüñ |uzlu ~uları içile

Na"l-i Aqk<m-ı Şekl-i éavs-i éuzaq

N<geh<n! kem<n-ı Rüstem eger
Z<l-i gerd>na olsa z ! b-i kemer

Semt-i maşrı" da olsa ger bu exer
C<y ola cünd-i fitneye ol yer

İdeler kāfir ile ceng ü cidāl

Kāfirūñ kellesiola pā-māl

P<rsı ş! r-i fitne ide ken<r

Düşeler anda *avfa q<~~la `<mm

Mülk-i Îr<nda fitne ola füz>n

`Askeri ola cümle z<r u zeb>n

İ*til<f eyleye k! t<b! ler

Baqx-i d! n ü mewheb ola o yer

S>y-ı ma%ribde olsa ger bu exer

Ola qurm< vü mīve b! -p<y<n

Ar { -ı Mı~r u diy<r-ı bkr ü Seb<

Ola <ş>b-g<h-ı renc ü veb<

éopa ma%ribde ço" qar<m! ler

İdeler her kese ziy<n u { arar

Bir zam<n memleket *ar<be ola

`Ar~a-i *<k küştelerle | ola

Ola %<yet la | ! f zer ` u qub>b

Ş<d ola n<z u ni ` metle "ul>b

Na"l-i Qükm-i Sel<sil-i Ber"-est

V/90a

Olsa <f<"da sel<sil-i ber"

=teş-end<z | araf-ı d<men-i şar"

Fitnenüñ cünbişi müselsel ola
K<r-g<h-ı em<n mu`a | | al ola

Ço" hel<k ola mülk ü m<l ehli
Çı"a meyd<na heb cid<l ehli

Bu `<l<met olursa ma%ribde
Ya%a n<fi` ma | ar o c<nibde

Olalar *al"ı emn ile dil-ş<d
Anda her dürlü ni`met ola ziy<d

Na"l-i Aqk<m-ı Sür*!-yi Felek-est

éırmızı reng olursa r>y-ı hev<
Qükm-i sefk-i dim< ola icr<

Çeke {aqq<k-ı fitne t!%-ı dü-dem
Dembedem eyleye ır<"a-i dem

éaq | u fetretle her diy<r ola pür
\atıla bir bah<ya `abd ile qür

Ma%rib e | r<fi sür*-f<m ola ger
Anda bī-d<r ola bu fitne vü şer

İde yıl <*irinde devr-i zam<n
_al"ı emn ü em<n ile ş<d<n

Ten-dürüst ola cümle ins<n

İde iqs<n ra`iyyete ş<h<n

Qükm-i Şekl! Ki Der-Hev< B! nend

Pıl c<d>-yı <sm<ndan eger

Görinürse garib ~>retler

Ne vil<yetde görseler anı

O yerüñ bir em! r-i w! -ş<nı

Ola emr-i _ud<y la mef">d

İde devr<n vüc>dını n<-b>d

P<dişehler ide ra`iyyete cevr

éııa perg<r-ı fitne `<lemi devr

Ço" hel<k ola fir"a-yı ins<n

İre tücc<ra her maqalde ziy<n

éış mu"addem ola zam<nında

_al"ı b! z<r ide mek<nında

Ya`ni b<r<n u berf ola bisy<r

éomaya *<nelerde c<y-ı "ar<r

R>m ilinde qurüc idüb `asker

R>z şeb g>şe g>şe qarib ideler

V/90b

Ar{-ı éos | an | iniyye ma%rib ü Ş<m

Fetret ü fitne ile |ola tam<m

Na"l-i Aqk<m-ı \>ret-i Qayv<n

Görine ~aqn-ı <sm<nda eger
Şekl-i qayv<nda bir `aceb peyker

Ş<mdan `asker ola r>-gerd<n
Gire şekl-i %ar! be q<l-i cih<n

}ulm ide p<diş<hlar z! r<
Görelere zaqmeti ganī vü ged<

Cem`olub her diy<rda leşker
Gücleri yetdüğini "atl ideler

Ola müşkil ra`iyyetüñ q<li
&u~~adan kimse olmaya *<l!

Gör bu exn<da qükmüni n<g<h
Mevtle bir şehinşeh ola teb<h

Na"l-i Aqk<m-ı Ra`d M!-Kerded

@olsa ra`duñ cih<na debdebesi
Fitnenüñ |uta dehri kevkebesi

Görile ço" görülmedik aqv<l
Ser-be-ser *al"ı *ayret eyleye l<l

Ol maqalde bulunsa *umda şar<b
Ola f<sid içen ~ana zehr-<b

Kim içerse anı pey-ender-pey

M<ye-i renc aña ol mey

Rind iseñ köhne-b<de n>ş eyle

_um gibi nev-be-nev *ur>ş eyle

Olsa ra`duñ ~ad<sı ger memd>d

Ne imiş gör bu n<leden ma"~>d

Gürg ü *arg>ş u r>beh ü <h>

Da*i nimir u esed ki var her s>

Bu sene cümlesi hel<k olalar

Çürüyüb deşt ü derde *<k olalar

Veca` u sıtma vü remed yere"<n

Eyleye *al"ı *aste vü n<l<n

Olmaya %alle vü ekin a~l<

Yerde bir d<ne bitmeye "a|`<

Ayuñ onunda ra`d olursa eger

Düşüre yüklerini q<mileler

Ola qadden ziy<de renc ü `an<

İre eşc<r-ı mīve-d<ra fen<

V/91a

éavli bu D<ny<l-i d<n<nuñ

Mīvesi b!-qad ola bost<nuñ

Hem ekin ço" olub ucuzlu" ola

Cümle anbr %alle ile | ola

Az ola penbe vü şa` ! r ü ` ades

Zeytden görmeye exer bir kes

On yedisinde vire ra` d ~ad<

Ebr ü b<r<n ile | ola düny<

İrişe ç<r-p< "ısmına <fet

Hele ~<qiblerine yo" zaqmet

Ola fa~l-ı şit<da berd-i şed! d

M<yesi na"d-i berfüñ ola mez! d

Ola ya*-beste ser-be-ser ~ular

Ferş-i m! n<ya döneler c>lar

Yine dir D<nyal-i qikmet-d<n

Bu sene az fey{ ide b<r<n

On yediden eger yigirmiye dek

Gelse c>ş u *ur>şa ra` d-ı felek

T!r-i b<r<n idüb cün>d-ı veb<

Eyleye her diy<ra ist!l<

Niçe d>ş! ze du*ter nev s<l

Niçe taze cüv<n-ı ferruq-f<l

Düşeler berg-i gül gibi *<ke
 Çı" a fery<d u <h efl<ke

Ekine olmuş iken ire zev<l
 `İneb ü %alle endek ola bu s<l

Olsa ayuñ yigirmisinde bu q<l
 İre p<y<na derd ü qüzñ mel<l

Revişi nerm ola zemist<nuñ
 Olmaya qadd ü qa~rñ b<r<nuñ

Ger yigirmiden olsa otuza dek
 Döne *al" uñ mur<dı üzere felek

Bu sene menfa `at ola bisy<r
 Hiç bir kimse olmaya b ! m<r

Mīveler %<yetiyle ola füz>n
 Gele dery< gibi *ur>şa `uy>n

Mür%-ı <b! vü m<h! ola ke× ! r
 @utalar anları ~a% ! r keb ! r

Ola ~ulq u ~al<qda begler
 İrmeye kimseye ziy<n u { arar

`İneb ü zer ` u %alle vü zeyt>n
 Ola qadd ü "ıy<sdan efz>n

V/91b

Fey { -i b<r<n-1 menfa`at-güster
 İde b<%-1 cih<n1 *urrem ü ter

Na"l-i Aqk<m-1 İldırım G>yed

Eylese seyfi ~<`i"a lem`<n
 éan ola *<ke seyl gibi rev<n

Fetret ü ceng ü fitne vü <ş>b
 Ola *ayret-fez<y cümle "ul>b

&u~~a vü *ayret ü tefekkür ü %am
 Eyleye *al"ı sersem ü ebkem

L!k %<yet füz>n ola b<r<n
 &ar" ola ni`mete bes<|-1 cih<n

Qükm-i =teş Ki Ez-Hev< R!zed

B<z-g>ne-i tenn>r-1 gerd>ndan
 İtse <teş düşüb yeri r>şen

Renc ü emr< { bal%am u ~afr<
 Veca` u derd ü `illet-i qumm<

Vire ecs<m-1 n<sa zaqmetler
 Çekile g>ne g>ne miqnetler

Neşr-i fey { itmeye yere b<r<n
 _uşk b!-<b ola `uy>na cih<n

İrişe renc ü <fet a% n < ma
 Ço" ziy < n ire * < ~ ~ la ` < mma

Meyl ide] ulme * < ver < n-ı cih < n
 İre cümle ra ` iyyete * üsr < n

Olmaya bir maqalde emn ü em < n
 Kesb ü k < r ehli olalar giry < n

Na"l-i Aqk<m-ı Şiddet-i B<r<n

Fey {-i b < r < n olursa b! -qad eger
 B < % -ı dehr ola sebz ü qurrem ü ter

&alle vü zer ` ola bu yıl efz > n
 Döne ş! r! n-zül < le < b-ı ` uy > n

Kesb ü k < r ehli menfa ` at göreler
 Ni ` metüñ * al" wev" ini süreler

éatı ifr < | la ile ya% arsa eger
 İrişe " alb-i k < ? in < ta keder

Beglerüñ] ulmı b! -şum < r ola hem
 İncide * < ~ ~ u ` < mmı % u ~ ~ a vü % am

Ya% du% ı mülke bir " av! düşmen
 Gelüb arta o yerde ş > r u fiten

V/92a

T! z def ` ola bu bel < amm <

©ola emn ü em<n ile düny<

Qükm-i B<r! den Tegerg İn-est

Ya%sa gökden tegerg b! -p<y<n

©olusun n>ş ide %amuñ ins<n

Bezm-i ecs<mı c<m-ı b!m<r!

Devr idüb *al"a itdüre z<r!

Derd ü <l<m u renc ü g>n-<-g>n

Eyleye cümle n<sı z<r u zeb>n

İde derletme dilleri s>z<n

Bedeni sıtma eyleye lerz<n

L!k bir p<diş<h-ı `<l! -ş<n

Mülkini "oyub ide terk-i cih<n

Ya`ni n>ş eyleyüb ecel c<mın

Bezm-i `<lemde almaya k<mın

Qükm-i _<k! Ki Ez-Hev< B<red

_<k ya%sa zem! ne ger n<g<h

İrmeye *a {ravāta fey {-i miy<h

Belki <bıñ da m<yesi ola kem

Görmeye yeryüzi ma | ardan nem

Az ola q<~ıl-ı zer` u neb<t

Q<~ılı bu ki yo" bitende seb<t

Eyleye %am "ul>ba ist! l<
éalmaya werrece cih<nda ~af<

Olalar p<diş<hlar cabb<r
}ulmle *al"ı ideler b! z<r

Na"l-i Aqk<m-ı Kirm Çe%z-est Ân

Ya%sa gökden zem! ne kirmle çe%z
Fitne ço" kelleyi ide ma%z

İdeler p<diş<hlar per*<ş
Başlar aya" ola aya"lar baş

`İllet derd ü renc ü merg-i fic<
éillet kesb ü k<r merg ü veb<

Eyleye *al"ı `<ciz ü dil-teng
éalmaya c<y-g<h-ı ~abr u direng

Yolcıya t<cire irişe ziy<n
éırıla ç<r-p<da ço" qayv<n

Yıl ~oñunda dönüb yine devr<n
Eyleye *al"ı `<lemi dil-ş<d

V/92b

Qükm-i Gerd! Ki Ez-Zem! n _! zed

Şeh-süv<r-ı "a { < bu meyd<nda
Toz "oparsa zam<n-ı cevel<nda

Girdiş-i r>zg<r-ı n<-hem-v<r
Vire <y! ne-i "ul>ba %ub<r

Ceng ü fetret *u~>met ü tezv! r
Eyleye *al"-ı ` <lemi dil-g! r

\>ret-i Qa" "da bir bölük* b<| ıl
İdeler *al"ı mekr ile %<fil

Gösterüb şiddetin şit< muqkem
Ola efsürde niçe biñ <dem

`Alef ü %alle vü qub>b ola ço"
Ola ni `metle her kesüñ gözi |o"

Yıl ~oñunda irişe *al"a feraq
éalmaya werrece vüç>d-ı teraq

Na"l-i Aqk<m-ı T! reg! -yi Hev<

Y< bür>det y<*>d qar<retten
T! re olsa hev< küd>retten

@uta mir'<t-ı "albi zeng-i kesel
Bulmaya degme şev"le ~ay"al

İde güft<r-ı herze vü hewey<n

-
- Kelime metinde anlamlı bir şekilde okunamadığı için İ nüshası esas alındı.(İ:92b/4a:bölük)

_al"ı maqz>n u v<lih ü *ayr<n

Fetret ü ceng ile |ola düny<

Olalar *al" es!r ü *avf u rec<

Ola bey` ü şir<da ço" no"~<n

_`<ce serm<yesinden ide ziy<n

P<dişehler *u~>met eyleyeler

Qarek<t üzere olalar leşker

Na"l-i Aqk<m-ı R>zg<r-ı Şed! d

N<geh<n b<d-ı sa*t olursa vez<n

Ola <ş>b-ı rüst-e-ç!z `ay<n

İde i"l! mi y<d aya" p<-m<l

Mevtle *`<ce-g<na ire zev<l

İrişe ço" ekābire willet

Ola tebd!l nekbete devlet

Ulu begler hel<k ola bisy<r

éaplaya cümle `<lemi eşr<r

Ola eşc<r-ı müxmire *oş-ç<l

Bü'l-` aceb müstef! d ola ba" "<l

V/93a

Ya`ni zeyt>n u \*ın| a dā\*i şa`!r

Rev%an u şehd gibi ola keş ! r

@atlu "ısmı ziy<de v<fir ola

Berek<t keş ! re] <hir ola

Ese amm< ki "or"ulu yıllar

Lerze-n<" ola heb vüç>d-ı şecer

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Sem< =yed

Bu teh! t<s-ı <hen!n-i sem<

Çekilüb virse bir %ar! b ~ad<

Ne vil<yetde itse anı g>ş

Olalar *al"ı çayretle *am>ş

Düşe *avfa o kişverün ş<hı

İde %u~~ayla r>z şeb <hı

Şar"da *<ric! ler ide] uh>r

İrişe ol vilāyete şerr ü ş>r

`Arabuñ bir begin hel<k ideler

Cümle `Arab<nı %u~~a-n<k ideler

Mülk-i <*ırde bir em! r-i keb! r

Fevt olub yās ide ~a%! r keb! r

_astelik *al"ı eyleye bed-q<l

İre cism-i sem! ne renc hüz<l

Ceyş-i sevd< vü leşker-i ~afr<
 İde mülk-i vüc>da ist ! l<

éa | ` ide cümle yolları düzd<n
 İrişe t<cire bu yılda ziy<n

_al"ı renc ! de eyleye begler
 Söylene niçe b ! -net ! ce *aber

N<sı maqz>n ide %am u m<tem
 @ola ş ! venle *<ne-i `<lem

Bu ~ad< işidilse gice eger
 Ekinüñ q<~ılı ola ekxer

éiş mu"addem gele şed ! d ola berd
 Qikmet ıssı hev<ları ide serd

Qikke sür*ıje dümmel ü ceder !
 Vire *al"uñ vüc>dına kederi

&anem ü esb ü ester ola hel<k
 Üştür ü g<va c<y-g<h ola *<k

Böyledür "avl-i D<ny<l amm<
 éıbleden bir `ad>-y1 ş>r-efz<

İde éos | an | iniyye üzere hüç>m
 İrişe *< | ır-ı `um>ma %um>m

V/93b

Qükm-i B<ng! Ki Ez-Zem! n =yed

S! ne-yi ar { dan çı"ub <v<z

Olsa g>ş-ı cih<na k<şif-r<z

Ba%lana reh-güz<r-ı "avl-i ~aq!q

Ola c<r! zeb<n-ı kiwb-i ~ar!q

@ola düny<ya fitne vü fetret

İde eşr<r-ı n<s cem`iyyet

Düşe %av%< miy<n-ı m!r<na

Çı"a ceng ehli ~aqn-ı meyd<na

Ola qarbu "ıt<l ü sefk-i dim<

@uta ru-yı zem!ni ~!t ü ~ad<

Ola dillerde qüz n ü %u~~a vü %am

@ola <ş>b u ş>r ile `<lem

`Alefü zer` ü %alle ola kex!r

İrişe fey{-i lu|f-ı Qayy-ı éad!r

Ola hem cümle mīveler f<sid

Kesb-i b<z<riy<n ola k<sid

Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar {-est

_avf-ı Yezd<nla olub mu { tarr

Düşse end<m-ı ar { a lerze eger

Ola düny<da "aql u b!m<r!
 İdeler *al" n<le vü z<r!

Böyledür D<ny<l-i n<dire-d<n
 Fevt ola bir em!r-i `<l!-ş<n

Hem bu ay içre görinen ayuñ
 `Add idüb cümle günlerin ~ayuñ

Otuz olsa tam<m-ı eyy<mı
 Görmeye *al" renc ü <l<mı

Ola ni `met ziy<de vü erz<n
 Hem %anem "ısmı ola b!-p<y<n

Ger yigirmi |o"uz olursa ol ay
 Olalar *aste heb %an! ile b<y

Ola bisy<r `illet ü es"<m
 Bula vefret cih<nda cümle |a`<m

Hem riy<q-ı şed! de ola vez<n
 Düşeler *avfa zümre-i ins<n

Zelzele gice v<"ı` olsa eger
 Ço" ya%a `ar~a-i zem! ne ma|ar

@aşa ~ular "ıy<sdan b!r>n
 `Alef ü zer` ü %alle ola füz>n

V/94a

Bu sene ço" "açā ken! z ü %ul<m
Bula ~<qibleri idüb i"d<m

Zeng-b<r u diy<r-ı k>hist<n
Ola me'v<-yı renc-i b! -derm<n

Her vil<yetde tef ü t<b-ı veb<
İde ço" cevher-i vüc>dı heb<

Ola yıl <*irinde s>r u ~af<
&aybı Allahdur bilen qa" "<

Şer*-i D<nisten-i Sül>k-ı éamer

Bilmek isterse ehl-i q<cet eger
éan"ı burcı ma"<m idindi "amer

Olsa ma"~>dı her ne gün bilmek
\aya eyy<m-ı şehri ol güne dek

éıla añā bir ol "adar günü { amm
Üstine beş `aded da*i "oya hem

Mev{ı ` -ı <fit<bdan yek-b<r
İde her burcı beş `adedle şum<r

éan"ısında tam<m olursa qis<b
İtmiş olur "amer o burcı me'<b

Be-her =n M! -kon İn Mixāl Ez-Ber

Mexel< ayuñ olsa on üç ger
 Bir o deñlü i { <fet eyleseler

\aysa `a"luñ yigirmi altı bulur
 Beş ziy<d eylesen otuz bir olur

Mev {1` -1 şems o demde olsa Qamel
 Beş diseñ aña cümleden evvel

Bu çis<b üzere eylesen ta `d<d
 Balsa %<yet o cem ` olan a `d<d

éar { -1 meh b ! -ziy<de vü no" ~<n
 Ola mev {1` keffe-i M! z<n

Na"l-i Aqk<m-ı Mäh-ı Der-Qamel-Est

Olsa burc-ı Qamelde m<h eger
 Reh-rev<na müb<rek ola sefer

Hem rev<dur o gün süv<r olma"
 Hem da*i ` <zim-i şik<r olma"

_>bdur rü'yet-i cem<l-i kib<r
 @aleb-i q<cete ic<zet var

C<me-i nev biçüb yeñi giymek
 Meymenetdür itme şübhe vü şek

V/94b

@arq-ı beyt ü `im<ret-i k<r! z

Oldı memn>` u hem mel<l-eng!z

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-Xevr-Est

éamere burc-ı Xevr olursa maçal

Ola `a"d-i nik<q \*>b-ı `amel

\oqbet-i zen şem! m-i `>d u bu*>r

Vire "albe neş<| r>qa sür>r

&ars-ı bost<n* u b<% u bey` u şir<

Da*i tu*m ekmek oldı s>d-nem<

L!k fa~d u qac<met ü qamm<m

Hem tır<ş olma" oldı bed-ferc<m

Qawer it ceng ü istir<qatden

Olma mest<ne c<m-ı %afletden

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-Cevz<

éamerüñ olsa menzili Cevz<

R>-yı kit<ba ba"ma" oldı sez<

İştir<-yı %ul<m u c<riye hem

İbtid<-yı muq<seb<t u ra"am

Ola ferru* du*>l-i şehri ü sefer

Da*i ta`l! m-i `ilm ü fenn ü hüner

• “bostān” kelimesi metinde eksik yazıldığından İ nüshası esas alındı.(İ:94b/6a)

Oldı c<'iz lib<s-ı nev amm<
 éılma `a"d-i nik<q u | arq-ı bin<

éa | ` -ı n<*un da*i qac<met ü fa~d
 Men ` olunmuşdur itme bunları "a~d

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-Sere | <n

Sere | <n olsa ger ma"arr-ı "amer
 S>d-ba*ş ola berr ü baqre sefer

Şürb-i müşhil ten<vül-i d<r>
 Wev"-i qamm<m u r<qat u uy*>

Nüre vü p<kī-i ten ü a` {<
 C<me-i nev la | ! fdür amm<

Olma fa~d u qac<mete r<%ıb
 Ki olur ~ıqhate mara { %<lib

Da*i `a"d-i nik<q u | arq-ı es<s
 C<'iz olmaz { arardan eyle hir<s

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-Esed-est

éamerüñ olsa c<yı burc-ı Esed
 Re'y-i tedb ! r iderseñ olmaya bed

V/95a

`Ahd ü peym<n ü rü'yet-i ş<h<n

@aleb ü q<cet ü ced ! d-i mek<n

İştir<-y1 ken ! zek ü ç<ker

Ola bi'l-cümle menfa`at-güster

Fa~d ~ayd u şec<`at ü peyg<r

Bu maqalde ola mün<sib-k<r

Biçinüb giyme c<me-i nevi hem

Sefer itme bu demde çekme elem

G>ş Kon Qükm-i M<h-ı Sünbüle-r<

éamere Sünbüle olursa mes ! r

Kesb ü k<r itmek ola emr-i yes ! r

\oqbet-i münşiy<n u ehl-i "alem

`Azm-i ta`l ! m ü iştir<-y1 *adem

C<me-i nev biçilse l<y1"dur

Hem sefer çikmete muv<fi"dur

İctin<b eyle k<r-ı zer-gerden

Yo" yere çı"ma s ! mle zerden

İtme fa~d u çac<mete ra%bet

Eyle `a"d-i nik<qdan nefret

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-M ! z<n

éamerüñ olsa mev {1`1 M ! z<n

S>d-mend ola k<r-ı cevheriy<n

@arab u `ayş u ~oqbet-i aqbāb

İstim< ` -ı ~ad<-yı çeng ü reb<b

éa | ` -ı n<\*un ta" ayyüd-i ma `c>n

İde lu | f-ı ~af<-yı r>qı füz>n

C<me-i nev nik<q u bey ` u sefer

Bir buçu" günde olsa heb bunlar

_>bdur l!k ~oñradan amm<

İtme bir k<re ibtid< a~l<

Na "l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der- ` A"reb

éamerüñ ` A"reb olsa me'v<sı

Böyle taqr!r olundı ma `n<sı

Ki ola mekr ü q! le tek exeri

_a~mla ceng iden bula] aferi

&ars-ı eşç<r u "a~d-ı z! net-i b<%

Şürb-i müşhil um>r-ı istif r<%

éa | ` -ı e] f<r u r<qat u qamm<m

Fey {-ba *ş ola "alb ü r>qa müd<m

V/95b

L!k itme süv<r olub tek ü t<z

Qarek<tı rev<dur eyleseñ az

Na"l-i Aqk<m-ı Mäh-ı Der-éavs-est

éamere éavs olursa mesken eger
Eyle `a"d-i nik<q u ~ayd u sefer

Başlasun `ilme ol ki |<libdür
`Ulem<ya na] ar mün<sibdür

Fa~d iderseñ olur vel! z!nh<r
éılma ol demde şürb-i müşhili k<r

İtme bey` u şır< vü ceng cid<l
Tu*m eküb "ar{ virme çekme mel<l

Hem tıı<ş olma biçme xevb-i ced!d
Ki olur ~oñra %am diliñde mez!d

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-Cedy-est

éamere Cedy olursa cevel<n-g<h
İtme ~ayd u şik<rdan ikr<h

Her ne k<re şür>` olunsa rev<
Yeñi biçmek eger ki |arq-ı bin<

Hem *ar!d<r-ı %ul<m u ken!z
Mekr ü q!le `im<ret-i k<r!z

Gerçi yo"dur bu cümleñ {ararı
İtme rüy-ı ekābire na]arı

Anlara `ar{-1 q<cet eyleme hem
Olma `a"d-i nik<q idüb pür-%am

Na"l-i Aqk<m-ı M<h-ı Der-Delv-est

éamere burc-ı Delv olursa mek<n
_>bdur k<r-ı b<% u hem bost<n

`Ahd ü peym<n u cidd ü cehd ü üm! d
@aleb-i rütbe iştir<-y1 `ab! d

_idmet-i "al`a vü um>r-ı qi~<r
`Uzlet ü *alvet i*tiy<r-ı "ar<r

Bu maqalde `aceb mün<sibdür
Qareket m>cib-i nev<'ibdür

L!k fa~d u qac<met oldı emek
Da*i `a"d-i nik<qdan el çek

Na"l-i Aqk<m-ı Mäh-ı Der-Q>t-est

éamere burc-ı Q>t olursa ma"<m
_>bdur da`vet ü {iy<fet ü `<mm

V/96a

Na] ar-ı r>-y1 zümre-i eşr<f
Eyler <y! ne-i der>nı ~<f

C<me-i nev-bür! de olsa eger

\<qibin ş<d pür-sür>r eyler

éa|`-i n<*un tır<ş u *~<b u qu{>r

Emr l<zım degil dimiş cumh>r

İtme fa~d u çac<mete i"d<m

Qawer eyle { ararludur çamm<m

Şerq-i Şekl-i Menāzil-i éamer-est

Resm idenler menāzil-i "ameri

Gör niçe yazdı levqa bu ~uveri

Sen de bu şekli dilde "ıl mersūm

Tā ola menzil-i "amer ma`lūm

Şod `Avvā Evvel-i Menāzil-i Māh

Çār-kevkeb yazıldı şekli-i `Avvā

Her biri lām elif mixāli ola

Va{`ı semt-i cenūba mā'ıldür

Yo"lasañ evvel-i menāzildür

Şekl-i Fer`ü'l-Mu'aar Īn-Bāşed**

Şekl-i Fer`ü'l-Mu'a**arı üstād

İki kevkeb yazub komış bir ād

Gūyiyā iki çeşm-i rüşendür

Māha bir menzil-i mu`ayyendür

An-çunîn Resm-i Geşte Şekl-i Simāk

Oldı bir kevkeb-i büzürg Simāk
Şu `le-keş hem-çü dāğ-ı āteş-nāk

Sünbüle burcıdur aña me' vā
Şekli bir şāh-dānedür gūyā

\üret-i Kevkeb-i Rīşā Īn-est

Bü'l-`acebdür felekde şekl-i Rīşā
Resmi bādem gibidür ammā

Çevresin altı kevkeb almışdur
Dümini semt-i şar" a ~almışdur

Şekl-i Ğafr An-çunîn Şode Ta~vīr

Menzil-i Ğafrı eyleyen ta~vīr
İki kevkeble eylemiş taqrīr

V/96b

_urdedür hem görünmez ol a~lā
Ol sebebden dinildi Ğafr aña

Şarteyn Īn-çunîn Şode Mersüm

Şarteyn iki necm-i zāhirdür
Ser-i Xevre "arīn ü bāhirdür

Kec-nümādur çü dīde-i aqvāl

Ba`{ılar dimiş aña "arn-ı Qamel

Geşte Şekl-i Zebān Īn-Güne

Ol ki yazmış Zebāne ~ūretini
İki kevkeb dimiş qa"ī"atini

Birbirinden ba`īd reg olmuş
éarn-ı `A"reble nām u şān bulmuş

Īn-çunīn Şod Nüvişte Şekl-i Bu | ayn

Olmuş üç kevkeb-i ~agīr Bu | ayn
Qamelūñ burcın eylemiş pūr-zeyn

Kātībān-ı defātir-i eşkāl
Yazdılar şeklini seh-pāye mixāl

Şekl-i İklīl Īn-çunīn Āmed

Şekli İklīlūñ oldu üç kevkeb
Didiler aña cebhe-i `A"reb

Hey'etinden su'āl iderseñ eger
İkisi oldu zīr ü biri zeber

Benger Īn Hey'et-i Xüreyyā-rā

Resm iden şeklini Xüreyyānuñ
Altı yazmış kevākibin anuñ

Kendü `un"ūd-veş olub mes | ūr

Encümi oldu dāne-i engūr

Va~f-ı Ta~vīr-i Kevkeb-i éalb-est

éalb bir kevkeb-i münevverdür
Ne müseddes ne *od müdevverdür

Yazdı ol şekli eyleyen mersüm
İki yanında iki *urde nücüm

Īn-çunīn Rūşen Āmede Deberān

Deberān oldu | urfe necm-i ġarīb
Şeklidür sür* ü müstenīr ü `acīb

V/97a

Çeşm-i Xevrūñ olub nigeħ-bānı
Dā'imā gözlemekdedür anı

Der-Felek Şekl-i Şevle Īn-Bāşed

Şevle kim iki *urde kevkebdür
Bu mu"arrer ki düm-i `A"rebdür

Birbirinden ne nā"ı~ u ne mezīd
Ya`ni mi"dār-ı şibr oldu ba`īd

Şekl-i He" `a Çunīn Şode Ta~vīr

He" `a üç kevkeb oldu `ayān
Şekl ü va{ `ı seh-pāye gibi hemān

\anki üç dāne no" | a-i şekkdür
İkisi çift ü birisi tekdür

Benger Īn \üret-i Ne`ā'im-rā

éavs burcındadır Ne`ā'im hem
Çār-kevkeble yazmış anı "alem

\an şütür-mürğ idi bu kevkebler
Ne uçar per ü bāl açub ne "onar

Īn Būd Şekl-i Hen`a Der-Gerdūn

Hen`a bir kevkeb-i mücellādur
Şekli ~an bey {a-i mu~affādur

Aña bir *urde kevkeb oldı "arīn
Qükemā böyle eylemiş ta`yīn

\üret-i Belde Īn-çunīn Būd-est

Belde bir kevkeb-i mu~affādur
Rūy-ı gerdūnda *āl-i yektādur

Bir açı" yerde görünür çāli
K'ola ol yer nücūndan *ālī

Īn-çunīn Na"ş-ı Geşte Şekl-i Wirā`

İki necm-i münevver oldı Wirā`
Ki ider āsmānda ra"~ u semā`

Hem Esed burcudur aña me'vā
İder ol yerde cilve ~ubç u mesā

Benger Īn Şekl-i Sa`d wābiq-rā

Sa`d wābiqdür iki necm-i ~ağır
İtmemiş Qa" anı o deñlü münīr

V/97b

Hey'etin böyle yazdı ~üret-ger
\anki bir gūsfendi webç eyler

Na] m-ı Ta~vīr-i Nexre Īn-Būde

Nexre bir yerde iki a*terdür
İki süfte-dürr-i müdevverdür

Görinür ney delikleri gibi hem
Sere | ān burcudur yeri her dem

Der-Semā Şekl-i Bel`-rā Benger

Oldı ~üretde Bel` iki a*ter
Delv içinde yeri şimāl-i "ame r

Böyledür hey'eti ki sa`d-ı semā
Bel` ü def` itmiş anları gūyā

Īn Boved Şekl-i @arfe @arfā

Şekl-i @arfā ki iki a*terdür

Her biri ~anki sür*-i a*gerdür

Ki ider çeşm-i şîr gibi na]ar

Biri burc-ı Esedde "ıldı ma"arr

Şekl-i Sa`d-ı Su`ūd-rā Benger

_urde üç kevkeb oldu sa`d-ı su`ūd

Birbirine "arīb ü hem nā-būd

Birine Cedy burcı oldu medār

Üçü de çar*ı seyr ider hem-vār

Şekl-i Cebhe Çunīn Şode Rüşen

Menzil-i cebhedür çehār a*ter

Anlara oldu semt-i "ıble ma"arr

Burc-ı şîr oldu bunlara me'vā

Didiler cebhe-i esed qükemā

A*biye Ān-çunīn Şode }āhir

A*biye çār-kevkeb oldu `ayān

Burc-ı Delvūñ yemīni aña mekān

Biri zîr-i vasa|da eyledi cā

Görinür pā-yı ba|| gibi qa""ā

Şekl-i Zübre Çunīn Şode Mezbūr

Zübre iki güşâde kevkebdür
Ki Esed burcına mu"arrebdür

V/98a

Eylemişdür "afâ-yı Şîri maqall
Böyle va{` eylemiş qakîm-i ezel

Şekl-i Fer`ü'l-Mu"addem İn Bâşed

Diñle Fer`ü'l-Mu"addemüñ ~ıfatın
Fehm idüb gökde yo"la her cihetin

Ki olur her biri be-~un`-ı Mecîd
Zîr-i ebrûda çeşm gibi bedîd

Va~f-ı Ta~vîr-i \arfe-râ Bişnev

\arfe bir necm-i pertev-efşândur
\anki bir meş`al-i fûrüzândur

Eyleyüb şekl ü ~üretin ta~vîr
Qükemâ didiler aña düm-i şîr

__<time-i Der-Ned<met-i İn-K<r

Ey "alem-r<n * -ı *ı | a-i *ıw|<n
Niçe bir xebt-i ~afqa-yı hewey<n

Niçe bir "ı~a-i qav<dix-i cev
Yeter olduñ bu r<hda kec-rev

Geç bu v<d! -yi *ayret-efz<dan

F<ri% ol b! -net! ce sevd<dan

Na"l olunmaz kem<l-i çikmet-i Qa""

Eyle b<b-ı tekellümi mu%la"

Ne bilür `a"l-ı " <~ır-ı çükem<

Niçedür ş! ve-yi "a{<-yı _ud<

Qa""uñ <y<tıdur küs>f u *üs>f

_ayr u şer anlara degil mev">f

Ne dem olsa ir<de-yi Mevl<

Qükm-i ta"d! rini ider icr<

Ey *a| <-p>ş-ı bende-i müwnib

Oldı Cevr! bu cürmine t<'ib

Ger *a| < ger ~av<b ola bu ma"<l

İtme xeht-i cer! de-i a`m<l

_a| senüñ hem "alem senüñ y< Rab

Ne yazarsañ kerem senüñ y< Rab

---

* Kelime metinde “kalem ān” olarak geçmektedir. İ ve M nüshalarında ise “kalem-rān” olduğu için bu nüshaları esas aldık.

1.MELHAME-İ CEVRİ'NİN KONU TASNİFİ

Melhame-i Cevrî konu itibariyle astrolojik olayları, gök ve yer hareketlerini ay'lara ve günlere göre ele alıp olacakları haber veren bir takvimdir. Şemsî yıla göre aylar Ekim'de başlayıp Eylül'de bitmektedir. Melhame'de tutulma, hâle, yağmur yağması, kurbağa yağması, rüzgâr, deprem gibi çeşitli konular üzerine ay ay hüküm verilmiştir.

Eserin büyük bir bölümünü teşkil eden, on iki ay'ın tek tek ele alınıp bir takım olaylara göre hüküm verildiği kısımları daha anlaşılır hale getirerek buraya aktaracağız. Eserde her ay bir başlıkla başlamaktadır. Söz konusu ay'la ilgili verilen genel bilgilerden sonra ,daha önce adlarını zikrettiğimiz, çeşitli yer,gök olaylarını içeren başlıklar ve bunlara dair hükümler yer almaktadır.

Biz Melhame-i Cevrî'nin bu bölümlerini daha farklı bir şekilde işleyeceğiz. Eserde olduğu gibi, adı geçen ay'ları başlık olarak almayıp işlenen konuları başlıklar halinde belirteceğiz. Melhame'de yer alan her konuyu değil günümüze hitap eden, ilgi çekici olanları alacağız. Bu konuları ay ay vereceğiz. Melhame'de yer alan olaylardan 8 tanesini buraya aldık. Mesela: güneş tutulmasını konu başlığı olarak aldıysak bütün ayları bu konunun alt başlıkları halinde ele alıp birkaç beyitle özünü vermeye çalıştık. Örnek olarak aldığımız beyitlerde yine -bizce- dikkat çekecek ve yaşadığımız çağa hitâb edebilecek olanları açıkladık.

1.1.GÜNEŞ TUTULMASI (Nakl-i Hükm-i Giriften-i Hürşîd)

1.1.1.EKİM (Teşrîn-i Evvel)

Melhame-i Cevrî'ye göre Ekim ayında güneş tutulursa; Habeş ve Irak'ta fitne ve kavga olacağı, Mart, Nisan ve Mayıs aylarında yağmur yağmayacağı, o yılın kurak geçeceği, kıtlık ve hastalıkların olacağı ve kış'ın şiddetli geçeceği bildirilmiştir:

Ola mülk-i Qabeşde fitne vü şūr
Hem `Irā" ehline iriše fütūr (6a/17)

.....

Māyıs u mäh-ı Āwer ü Nīsān
Bu üç aylarda yağmaya bārān (6a/20)

.....

_al"ı āzürde ide "aq| u ğalā
Hem ola ke×ret üzere renc vebā (6b/1)

1.1.2.KASIM (Teşrîn-i Sānî)

Kasım ayında güneş tutulursa insanların sıkıntı çekeceği, yıl sonunda hastalıkların çok olacağı, dünyada nimetin bol olacağı bildirilmektedir:

Gün |utulsa bu ay içinde eger
Görmeye kimse şev"i werre "adar (11b/18)

.....

Yıl ~oñunda ço" ola bīmārī
Ĝu~~adan *al" eyleye zārī (12a/2)

İde ammā ki Rāzı"-ı `ālem
Bu sene kā'ināti ğar"-ı ni`am (12a/3)

.....

1.1.3.ARALIK (Kānün-ı Evvel)

Aralık ayında güneş tutulursa Arap ülkelerinde fitne ve kavga olur, yağmur, kar ve dolu çok yağar, arpa ve buğday çok olur, balık ve kuş cinsinin haddi olmaz:

Da*i ço" fevt ola mülük-ı `Arab
Mülk-i mağribde ola şūr fiten (20a/2)

éış "atı ola ço" yağa bārān
Berf ü ya*dan | ola zemīn ü zamān (20a/3)

Ola çadden füzūn şa`ir ü `alef
Olmaya dāneler hebā telef (20a/4)

Da*i nev`-i | uyūra olmaya çadd
éısm-ı māhī vü ba | | olunmaya `add (20a/5)

1.1.4.OCAK (Kānūn-ı Sānī)

Ocak ayında güneş tutulursa Rūm'dan bir emirin esir edileceği, nimetin bereketli olacağı, yazın çok sıcaktan hastalık hasıl olacağı bildirilmektedir:

Pārs mülkünde her kim ise emīr
Rūmdan bir emīrı ide esīr (28a/4)

.....

Şol "adar ni`mete vire berekāt
Olmaya rız"a çadd ile gāyāt (28a/10)

.....

Ola maq~ül-i kesb kār "alīl
Germī-i ~ayf *al"ı ide `alīl (28a/12)

1.1.5.ŞUBAT

Şubat ayında güneş tutulursa kuraklık ve kıtlık olacağı, iki ve üç ayaklı hayvanların zarar göreceği, çekirgelerin ekini hebā edeceği bildirilmektedir:

Düşe bī-qadd çekirge mezra`aya
Düşeler fevc fevc merta`aya (34a/2)

Qā~ıl-ı zer`a heb fenā vireler
éalmaya dāne yerde werre "adar (34a/3)

.....

éaq| ide şar" u ğarba istilā
Çār-pā vü dü-pāya ire fenā (34a/6)

1.1.6.MART (Awer)

Mart ayında güneş tutulursa müslümanlar kafirlere üstün gelir, ekine zarar gelmez, güneş tutulduğunda rengi kızsalsa kıtlık olur:

Ço" fütūqāt idüb müselmānlar
Kāfirūñ mülkini *arāb ideler (41a/3)

Bī-şumār ola ni`met ü ğallāt
Hem qubübāta irmeye āfāt (41a/4)

Gün tutuldu"da rengi olsa "ızıl
éaq|dan qāl-i *al" ola müşkil (41a/5)

1.1.7.NİSAN

Nisan ayında güneş tutulursa duyulmamış sözler söylenir, âlimlerden biri ölür, ağaçlar zarar görür, meyve az olur:

Söylene nā-şinīde ço" heweyān
Niçe nā-dīde bid`at ola`ayān (48a/1)

`Ulemādan bir ehl-i `ilm ü `amel
Ola zehr-āb-ı nūş-ı cām-ı ecel (48a/2)

.....

İre eşcāra ser-be-ser āfet
Görine "ısm-ı mīvede "ılllet (48a/4)

1.1.8.MAYIS

Mayıs ayında güneş tutulursa imāretler harāb olur, güneş tutulduğunda rengi kırmızı olursa savaş olup çok kan dökülür, bir çok gemi batar:

Hem da*i ço" `im<ret ola *ar<b
`=lemi fetret eyleye it`<b (54b/14)

.....

Gün |utuldu"da levni sür* ola ger
Virdi Ca`fer bu ma`n<' ile *aber (54b/17)

Ki ola qarbu "atı ü sefk-i dim<'
Hedm ide ço" bil<dı seng-i "a{<' (54b/18)

.....

Ola d<rü'l-"ıt<l c<nib-i şar"
R>zg<r ide ço" sef! ne(yi) %ar" (54b/20)

1.1.9.HAZİRAN

Haziran ayında güneş tutulursa bir padişahın öleceği, fitnenin her yerde olacağı bildirilmektedir:

Çehre-i <fit<b-ı enverde
Görinürse küs>fdan perde (62a/13)

Mevt bir padiş<hı ide teb<h
Necm ü i"b<l ü ba*tı ola siy<h (62a/14)

Fitne ol yüzden ide `ar{-i cemal
@uta mir' <t-ı dehri gerd-i mel<l (62a/15)

1.1.10.TEMMUZ

Temmuz ayında güneş tutulursa Ebu'l-Fazl'a göre su az olur Ca`fer-i Sâdık'a göre çok olur, sayısız savaş olur:

Ki Ebu'l-Fa{l u Ca`fer-i \<dı"
Oldı bir güne her biri n<|ı" (71a/8)

Birisi dir ki az ola ~ular
_uşk ola "aql|-ı āb ile c>lar (71a/9)

.....

Birisi dir ki şöyle ço" ola ~u
@a`n ide baqre mevc göstere c> (71a/11)

.....

@ola fetretle mülk-i R>m Freng
Leşker ehlinde b!-şum<r ola ceng (71a/19)

1.1.11.AĞUSTOS (Āb)

Ağustosta güneş tutulursa dünyada rahat ve emniyet kalmaz, kin,kıskançlık çok olur, yıl içinde yağmur az yağar:

Toldurur şehri köyi fetretle
Kimse "almaz cih<nda r<çatla (78b/10)

\>ret-i]ulmı gösterür eyy<m
 `Adl ü emn ü em<n olur güm-n<m (78b/11)

_al" ider birbirine kîn ü çased
 İrişür r>behe *1~<l-i esed (78b/12)

.....

Hem bu s<l içre az ya%ar b<r<n
 Birbirine "ılıç urur `Arab<n (78b/16)

.....

1.1.12.EYLÜL

Eylül ayında güneş tutulursa ünlü bir kimsenin öleceği, insanların üzüntüyle gözyaşı dökceği, hainlerin ve fesatçıların olacağı, doğuda askerlerin toplanacağı ve sonunda galip gelecekleri bildirilmektedir:

Fevti bir n<m-d<r-ı w! -ş<nuñ
 Sebeb-i ş>rı ola düny<nuñ (87a/15)

&am ile d! deler ola nem-n<k
 Ço" gir! b<nı m<tem eyleye ç<k (87a/16)

.....

_<'inüñ ferr-i ba*tı bula kem<l
 F<side devlet eyleye i"b<l (87a/18)

.....

_<~~a maşrı"da cem` olub leşker
 éopa ol yerde ço" "ıy<metler (87b/3)

`="ıbet necm-i ba*t-ı maşrı"ıy<n
 Burc-ı nu~retten eyleye lem`<n (87b/4)

1.2.AY TUTULMASI (Nakl-i Ahkām-ı Der-Giriften-i Māh)

1.2.1.EKİM (Teşrîn-i Evvel)

Ekim ayında ay tutulursa günlerin savaşıyla geçeceği, çok yağmur yağacağı ve yiyeceğin az olacağı, uyuz hastalığı ve göz hastalıklarının kişiyi aciz duruma düşüreceği haber verilmektedir:

Ger *us>f olsa böyledür açk<m

Fitne vü qarib ile geçe eyy<m (6b/4)

....

Ol vil<yetde ço" ya%a b<r<n

Ĝalleden görmeye kimesne niş<n (6b/6)

.....

Ola hem qikke vü cereb b!-qad

Ekxer-i n<sı `<ciz ide remed (6b/10)

Hem süt>ra mara{ i~<bet ide

éırılıb mīş ü g<v u bereh gide (6b/11)

1.2.2.KASIM (Teşrîn-i Sānī)

Kasım ayında ay tutulursa çekirge her yeri sarar, kar ve dolu çok olur, halk sıkıntı ve eziyet çeker, doğudan batıya her yerde kavga ve fitne olur, yıl sonuna kadar savaşlar devam eder:

Ay |utulsa |ola cih<na mela*

@uta hem yeryüzini berfle ya* (12a/7)

İrişe qal"a miqnet ü <fet

Ş<m u Yun<nda ço" ola fetret (12a/8)

.....

Şar"dan %arba cümle şehir diy<r

Ola pür-ş>r u fitne-yi eşr<r (12a/11)

Ya `ni sefk-i dim<' vü ceng ü cid<l

Ola hem-v<re t< nih<yet-i s<l (12a/12)

1.2.3.ARALIK (Kānūn-ı Evvel)

Aralık ayında ay tutulursa dört ayaklı hayvanların çok olacağı, buğday ve arpanın,pamuk ve zeytinin bol olacağı, Şubat ayında havanın sert olacağı, doğuda kıtlık İstanbul'da ise bolluk olacağı bildirilmiştir:

Ola %<yetde keşret üzere süt>r

Gendüm ü cev gi y<h n<-maq~>l (20a/10)

Penbe bisy<r u zeyt olub v<fir

Muqtekirler ola `aceb *<sir (20a/11)

Serd ola hem Şub< | irince hev<

Döne buz | amına bu köhne ser< (20a/12)

.....

Düşe ma%rib-i zem! ne "aql | u %al<

Z<d-ı éos | an | iniyye v<fir ola (20a/14)

1.2.4.OCAK(Kānūn-ı Sānī)

Ocak ayında ay tutulursa meyve ve tüm ekinlerin çok bol olacağı, bereketli yağmurların yağacağı, Irak'ın düşmanlar tarafından ele geçirilip halkının bir dilim ekmeğe muhtaç olacağı bildirilmektedir:

M! ve vü zer` ü cümle qub>b

B! -qadd ü b! -şum<r ola hem *>b (28a/18)

Fey {-i b<r<nla | aşub c>lar

Nehr dery<ya döndüre ~ular (28a/19)

.....

@uta mülk-i `Ir<"ı ser-t<-ser

İre mir'<t-ı r>zg<ra keder(28b/2)

Bitmeye hem o *<kde d<ne

_al" c<n vire bir dilim n<na (28b/3)

1.2.5.ŞUBAT

Şubat ayında ay tutulursa bal çok olur, yazın sıcaktan insanlar rahatsızlık duyar, her yerde zelzele olur, balıklar denizde ölür :

Hem da*i engeb! n ola bisy<r

@oya qelv<ya bengiy<n-ı diy<r(34a/18)

Yaz fa~lında ola germiyyet

B<d-ı germ ide *al"ı b! -r<qat (34a/19)

Ola her yerde zelzele bu sene

Düşe <f<"a velvele bu sene (34a/20)

Çı"a yemmden ken<ra ço" m<h!

éa`r-ı dery<da kim "ıla r<h! (34a/21)

1.2.6.MART (Äzer)

Mart ayında ay tutulursa fitne ve fesattan kimsede şevk kalmaz, Mısır ve Nil'de kuraklık olur, müşriklerin sözü geçer; ay tutulduğunda rengi siyah olursa üzüm bağları mahv olur:

Ebr-i fitne cih<nı eyleye t<r
Maqv ola şev"i `<lemüñ yek-b<r (41a/9)

Ar {-1 M1~ruñ tür<bı ş>r ola
Belki N! lüñ de <bı ş>re ola (41a/10)

.....

Müşrik! nüñ sözi ola %<lib
Lîk din ehli olmaya *<' ib (41a/15)

....

Ay |utuldu"da levni olsa siy<h
Q<li eng>r u b<%uñ ola teb<h (41a/18)

.....

1.2.7.NİSAN

Nisan ayında ay tutulursa kıtlık olacağı, hastalık çeşitlerinin çok olacağı, aslı olmayan sözler söyleneceği, Arap bir emirin öleceği bildirilmiştir:

Her mev< {1`da "aq| ola bisy<r
Exer-i fey { görmeye eşc<r (48a/18)

Ola env<`-1 *asteg! b!-qadd
A%lada çeşm-i *al"ı derd-i remed (48a/19)

Söylene niçe herze vü hewey<n
Ço" ola s>-i]an ile büht<n (48a/20)

`Arabuñ bir em! r-i muqteşemi

Fevt olub dillere | ola elemi (48a/21)

1.2.8.MAYIS

Mayıs ayında ay tutulursa insanlar altın ve gümüşte zarara uğrar, hamile kadınlarda hastalık yaygın olur, zeytin, üzüm ve yumurta bol olur, hiçbir yerde emniyet ve rahatlık kalmaz.

S! m ü zerden ziy<n irer n<sa

Hem teh! ola k! se vü k<se (55a/7)

.....

Olmaya bir mek<nda emn ü em<n

İde n<ç<r *al" na"l-i mek<n (55a/9)

.....

_astelik ço" ola qav<milde

Zeni "ullanma kār-ı müşkilede (55a/14)

Zeyt ü engūr u bey { a vāfir ola

Hem wa*ā'irle niçe *āne | ola (55a/15)

1.2.9.HAZİRAN

Haziran ayında ay tutulursa halka eziyet edileceğini, fitnenin insanları üzeceğini, Babil ve İran'da yağmurun çok yağacağını, o sene balıkçıların kazançlı olacağı bildirilmektedir:

éayd-ı tekl! fi *al"a bend ideler

_al"-ı ma]l>mı der-kemend ideler (62b/3)

.....

Fitne efs<ne-g>-y1 `<lem ola

İşiden ol pey<mı pür-%am ola (62b/7)

Ar{-i B<bilde *<k-i İr<nda
 Seyller ola va"t-i b<r<nda (62b/8)
 .....
 Bu sene b! -şum<r olub m<h!
 @uta balıgıcılar ser-i r<hı (62b/13)

1.2.10.TEMMUZ

Temmuz ayında ay tutulursa kuş cinsinin az olacağı, buğday ve arpanın çok olacağı, bir çok şehir ve köyü su basacağı, sonbaharın sıcak geçeceği ve hastalıkların artacağı bildirilmiştir:

Az ola %<yet ile nev`-i |uy>r
 _<~a dürr<c u kebg ü hem `u~f>r (71b/12)

Ço" ola *ın|a vü şa`!r amm<
 Fey{-i b<r<n ile *ur>ş ide m< (71b/13)

Deşt ü dereden a"ub gele seyl-<b
 Eyleye niçe şehir ü köyi *ar<b (71b/14)

&<yet ıssı ola güz eyy<mı
 _astelik *al"a vire <l<mı (71b/15)

1.2.11.AĞUSTOS (Āb)

Ağustos ayında ay tutulursa Şam'da savaş olacağı ve savaşı Şam'ın kazanacağı, doktorların talihli olacağı, hamile kadınların düşük yapacağı ve bir çok çocuğun öleceği bildirilmiştir:

Bu *us>fuñ ~aı!ı eger ki %ala|

Ş<mdur cilve-g<h-ı çükmi fa"a | (78b/20)

.....

`="ıbet Ş<miy<na ~ubq-ı] afer

Gösterüb yüz `ad>ya ire { arar (79a/10)

.....

Sa`d ola | <li`i e | ıbb<nuñ

Göreler s>dını müd<v<nuñ (79a/19)

.....

Düşüre b<r-ı çamlını nisv<n

Da*i b! -çad hel<k ola ~ıby<n (79b/1)

1.2.12.EYLÜL

Eylül ayında ay tutulursa kış şiddetli geçer, yazın çok sıcak olur, bir takım insanlar yalancılık ve kötülük yapar, Batı'da fitneden dolayı çok kan dökülür:

@uta <f<"ı şöyle ebr-i şit<

Ki neh<r ola leyle-i] alm< (87b/11)

.....

Yaz fa~lında s<ye-b<n-ı seq<b

Ref` olub dehri mihr ide pür-t<b (87b/14)

.....

Bir bölük a] lem-i ben! Ādem

Olalar kiwb ü şirret ile `alem (88a/3)

.....

Ar{-ı ma%ribde fitne ço" döke "an

Hem `av<rı { dan incine ins<n (88a/14)

1.3.KUYRUKLU YILDIZ (Nakl-i Ahkām-ı Necm-i Gīsūdār)

1.3.1.EKİM (Teşrīn-i Evvel)

Ekim ayında kuyruklu yıldız görülürse halk yılın sonuna kadar perişan olur, sular çekilir, nehirler kurur, çok hayvan kırılır, hayatın bir değeri kalmaz, bir çok hükümdar birbirine düşman olur ve savaş çıkar:

Cümle *al" ola t< nih<yet-i s<l

Dil-i `<şı" gibi perīş<n-q<l (7a/13)

.....

Çekile <b u *uşk ola enhār

Līk gözlerde yaş ola bisy<r (7a/15)

.....

éırıla hem bu yılda qayv<n<t

éatı ço" *arc ola nu">d-ı qay<t (7a/17)

Birbiri ile *a~m ola niçe ş<h

Hem "ıt<l ide birbiriyle sip<h (7a/18)

1.3.2.KASIM (Teşrīn-i Sānī)

Kasım ayında kuyruklu yıldız görünürse fakirler dertli, zenginler mutlu olur, kıtlık halkı çaresiz duruma düşürür, tüccarın malı yağmalanır, bu yılda fitne çok olur:

Ola bir mu"te { <-yı qükm-i "a { <

Fu"ar<da %am a%niy<da ~af< (12b/19)

.....

=let-i kişt ü k<r ola ya%ma

N<tüv<n ide *al"ı "aq| u %al< (12b/21)

.....

Yollar üzere kem! n ide eş<r

Başdan maldan çı"a tücc<r (13a/3)

Ber" - i şemş! r-i fitne ola bu s<l

=teş-end<z-ı *ırmen-i <m<l (13a/4)

1.3.3.ARALIK (Kānūn-ı Evvel)

Aralık ayında kuyruklu yıldız görünürse kötülükler ve fitne uzun süre devam eder, veba salgını olur, yağmurun çok yağmasıyla nehirlerin suyu çok olur:

Kevkeb-i w>-wü<be olsa bed! d

Müddet-i şerr ü fitne ola med! d (20b/18)

.....

Yemen ü @<' ife düşüb | <`>n

_al"muñ dilleri ola pür-*>n (21a/1)

....

Fey {-i mevf>rı ile em | <ruñ

\uları v<fir ola enh<ruñ (21a/4)

1.3.4.OCAK (Kānūn-ı Sānī)

Ocak ayında kuyruklu yıldız görünürse yıllarca halk eziyet çeker, çok kan dökülür, denizde ve karada avcılar kazanç sağlar, zeytinyağı dünyanın her tarafında bol olur:

Mun"a | ı ` olmaya vel! bu fiten

Niçe yıllar irişe *al"a miçen (29a/11)

Ço" ola %<yet ile sefk-i dim<

Hem `uf>netle q<~ıl ola veb< (29a/12)

Mür% ü m<h! bu yılda ola ziy<d

Baqr ile berrde s>d ide ~ayy<d (29a/13)

.....

Zeyt ü zeyt>n u rev%an s<de

Ço" ola ç<r-s>y-ı düny<da (29a/15)

1.3.5.ŞUBAT

Şubat ayında kuyruklu yıldız görünürse bir çok bina yanar, emniyet kalmaz, şiddetli rüzgarlar eser, deniz yolcuları tehlikeye girer, vakitsiz yağmurlarla çiftçiler zarar eder, büyük bir şehir harâb olur:

Gide mülk-i cih<nda emn ü em<n
N<r ide ço" `im<reti s>z<n (35a/11)

.....

Ese %<yetde şiddet üzere riy<q
S<fir-i baqre yo" nec<t ü fel<q (35a/14)

.....

Ço" yağa va"ti gelmedin b<r<n
Ola cümle ekinciler giry<n (35a/19)

Hem *ar<b ola bir mu`a]] am şehir
Hem "a { < bir em!re eyleye "ahr (35a/20)

1.3.6.MART(Azer)

Mart ayında kuyruklu yıldız görüldüğünde kuyruğu batıya doğru olursa Avrupa'nın doğusuna bela ulaşır, o yere kötülük ve fitne dolar, kıtlık olur:

Necm-i dünb<le-d<ra eyle na] ar
S<ye-i dümi gör ne semte düşer (42a/7)

&arba m<'il görünse dir çükem<
Ma%rib-i efrence irişe bel< (42a/8)

.....

İdeler birbiriyle ceng-i `a] !m
Şerr ü fitneyle |ola ol i"!m (42a/10)

éaq| ide ol diy<ra ist!l<
_al"muñ k<rı ola v<veyl< (42a/11)

1.3.7.NİSAN

Nisan ayında kuyruklu yıldız görünürse herkesin içine sıkıntı dolar, dünya halkı birbirine düşer, eziyet, kıtlık ve ölümler olur:

Ulu beglerde ola *avf qazen
@ola cümle der>na renc ü mihen (49a/10)

.....

Düşeler birbirine *al"-ı cih<n
Kesile niçe kelle dökile "an (49a/12)

Ola "aq| u %al< vü renc-i veb<
Da*i merg-i fic< vü derd-i `an< (49a/13)

1.3.8.MAYIS

Mayıs ayında kuyruklu yıldız görünürse Rum'da perişanlık ve fitne olur, her ilde emniyet ve rahatlık olur, halkı zarar görmez, İstanbul'da karışıklık olur:

R>m ilinde ola per!ş<nī
Ala ol yerde fitne meyd<nı (56a/8)

.....

Her vil<yetde ola emn ü em<n
İrmeye *al"ına {ararla ziy<n (56a/11)

L!k éos|an| iniyye fetret ola
Hem med<yinde niçe <fet ola (56a/12)

1.3.9.HAZİRAN

Haziran ayında kuyruklu yıldız görünürse korku, gam, gevşeklik gibi şeyler insanların işini boşa çıkarır, halk birbirine sitem edip sonra da yaptığından utanır, doğu taraflarında kuyruklu yıldız görünürse nimet bol ve ucuz olur:

éaç | u fetret %um>m u *avf kesel
İde n<suñ um> rını mu*tell (63b/4)

_al" idüb biri birine sitemi
Çekeler ~oñra şermle elemi (63b/5)

.....
Semt-i şar" ! de olsa ger bu niş<n
Ola ni`met ke× ! r ü hem erz<n (63b/16)

1.3.10.TEMMUZ

Temmuz ayında kuyruklu yıldız görünürse hastalıklar yaygın olur, insanlar sıtma, veba gibi hastalıklar yüzünden sıkıntı çeker, kuyruklu yıldız görünürken gökyüzünden ses gelirse herkes azar, yoldan çıkar:

Müte`affin ola ziy<de hev<
Tenleri t<b-d<r ide çumm< (72a/20)

.....
Qarek<t ola cümle `illetde
éoya *al"ı veb< mu~ ! betde (72b/1)

Gök ~ad< virse ger bu exn<da
Azalar *al" d<r-ı düny<da (72b/2)

1.3.11.AĞUSTOS(Āb)

Ağustos ayında kuyruklu yıldız görünürse kalplere üzüntü gelir, mutluluk olmaz, şanlı bir şeh ölür ve herkes onun için matem tutar, o yılın sonunda Allah dünyayı feraha kavuşturur:

İde t<t<r-ı %am "ul>bı "ona"

Çeke *ayl-i ~af< cih<ndan aya" (80b/16)

Fevt ola bir şeh-i `a] ! mü'ş-ş<n

@uta m<tem aña berr ü a `y<n (80b/17)

.....

L!k yıl <*irinde lu | f-ı _ud<

Eyleye k<'in<ta bewl-i ~af< (81a/2)

1.3.12.EYLÜL

Eylül ayında kuyruklu yıldız görünürse yere bir yağmur damlası bile düşmeyip ekinler kurur, düşman doğu ülkelerine saldırır ve sonunda Allah'ın yardımıyla o yerin hükümdarı savaşı kazanır:

Düşmeye *<ke "a | resi ma | aruñ

éuruya heb ekinleri o yerüñ (89a/16)

.....

Yürüye mülk-i ma%ribe a `d<

Döne ~aqn-ı "ıy<mete düny< (89a/18)

.....

`Avn-i Qa" " ş<ha eyleyüb imd<d

_<ne-i *< | ırı ola <b<d (89a/21)

1.4.GÖKKUŞAĞI (Nakl-i Ahk<m-ı Şekl-i Kavş-i Kuzah)

1.4.1.EKİM (Teşrîn-i Evvel)

Melhame-i Cevrî'ye göre Ekim ayında gökkuşağı batıdan görünürse yıl sonunda fitne olmaz, buğday ve arpa çok olup dünya nimetlerle dolar, insanlar bütün işlerinden fayda sağlar, hayvanlar hastalık görmez:

Ol `al<met görünse ma%ribden
Ola yıl <*irinde def`-i fiten (7b/19)

Cev gendüm ola fir<v<n hem
S! r ide çeşm-i k<'in<tı ni`am (7b/20)

Cümle kârında s>d ide ins<n
Mara{ renc görmeye çayv<n (7b/21)

1.4.2.KASIM (Teşrîn-i Sâni)

Kasım ayında gökkuşağı çıkarsa kış şiddetli geçer, korku veren haberler çok olur, kıtlıktan insanlar eziyet çekerler, bütün bu uğursuzluklar 9 yıl boyunca sürer:

İştid<d üzere ola çükm-şit<
R>zg<r ide ebri |>f<n-z< (13a/19)

.....

Da*i a*b<r-ı hevl-n<k ola ço"
éa* | dan ço" kişi hel<k ola ço" (13b/2)

.....

Didi erb<b-ı çikmet-i tenc! m
Bu nu*>set | o"uz yıl ola mu"! m (13b/5)

1.4.3.ARALIK (Kânûn-ı Evvel)

Aralık ayında gökkuşağı doğudan görünürse o yerde kavga ve kötülükler olur, gökkuşağı batıdan görünürse dünya hüzün evine döner, Allah üç sene boyunca nimeti bol verir, insanlar birbirine sevgi duyar ve kin tutanlara düşman olur:

C<nib-i şar"dan görünse eger
@uta ol semti ş>r u fitne vü şer (21a/12)

.....

S>-yı ma%ribde olsa ger bu niş<n
Beyt-i a*z<n ola bu dār-ı cih<n (21a/15)

.....

Şol "adar *al"a ide bewl-i kerem
Üç sene `<lem ola %ar"-ı ni `am (21a/19)

Birbirine maçabbet eyleye *al"
Ehl-i bu%{a `ad<vet eyleye *al" (21a/20)

1.4.4.OCAK (Kānūn-ı Sānī)

Ocak ayında gökkuşağı doğudan görünürse üzümlere afet gelir, gökkuşağı batıdan görünürse çiftçiler üç yıl sıkıntı çeker, Rum'da kıtlık ve kuraklık olur:

Hem bu yıl <fet ire eng>ra
Döne her t<k-ı müflis %avra (29b/9)

.....

L!k ma%ribde olsa "avs-i "uzaq
İre üç yıl bezr-gere teraq (29b/12)

Ne ekerlerse heb bite amm<
Ar{-ı R>m içre ola "aq | u %al< (29b/13)

1.4.5.ŞUBAT

Şubat ayında batı taraflarında gökkuşağı çıkarsa bir padişah çok sıkıntı çeker, askeri ona düşman olur, halk vatanını terk edip başka yerlere gider:

Semt-i ma%ribde olsa "avs-i "uzaç
İre bir p<diş<ha qüzn teraç (35b/16)

`Askeri kendüye ola düşmen
Ola <zürde dest-i `askerden (35b/17)

.....

@a%ılub *al" ide cel<-yı va | an
@utalar %ayrı mülkde mesken (36a/1)

1.4.6.MART (Āzer)

Mart ayında batıdan gökkuşağı görünürse üç sene kıtlık olur ve bir çok kişi ölür, o yerde ekinden kimse kazanç sağlayamaz, yağmur çok yağdığı için mahsulat çürür, kadınların ölümü çok olur:

éaq | ola üç sene pey-ender-pey
Şerbet-i mevti n>ş ide niçeler (42b/15)
Ekin olmaya ol vil<yetde
Kimse s>d itmeye qıir<xetde (42b/16)

Çürüye %alle ço" ya%a b<r<n
Hem hel<k ola mevtle nisv<n (42b/17)

1.4.7.NİSAN

Nisan ayında gökkuşağı görünürse her yerde savaş olur ve insanlar eziyet çeker, yağmur ve kar çok yağacağı için herkes soğuktan titrer, gökkuşağı öğleden önce görünürse ilkbaharda çok yağmur yağar:

Ola ceng ü ma~<ff her yerde
 éalalar n<s %u~~a vü %amda (49b/4)

.....

Ço" ya%a anda berfle b<r<n
 Beden-i *al"ı berd ide lerz<n (49b/7)

.....

Bu `al<met olursa nı~f-ı neh<r
 Ya%a evvel-i bah<rda em | <r (49b/14)

1.4.8.MAYIS

Mayıs ayında gökkuşağı batıdan görünürse dört ayaklı hayvanlarda ve kadınlarda ölüm çok olur, ekin, hubübât bol olup kimse kıtlık çekmez, yazın meyve az olur:

G<v m! ş ü nis< hel<k ola ço"
 Ç<r-p< "ısmı z! r-i *<k ola ço" (56b/6)

`Alef ü zer` u %alle ola kex! r
 Çekmeye renc-i "aqlı b<y u fa"! r (56b/7)

Y<z fa~ında mīve az bite
 @urmaya ço" bu "ı~a t! z yite (56b/8)

1.4.9.HAZİRAN

Haziran ayında gökkuşağı görünürse Şam'da bir çok yer viran olur, Diyarbakır'ın halkı ağlayıp figān eder, İstanbul'da hastalıklar çok olur ve insanlar buna alışır, batı taraflarında gökkuşağı çıkarsa o yerde kıtlık, kötülük ve fitne olur:

Ş<mda ço" qu~>n ola v! r<n
 =midüñ *al"ı eyleye ef%<n (64b/3)

Şehr-i éos | an | iniyyede emr< {
Eyleye *al"ı r<hib ü murt< { (64b/4)

Semt-i %arb! de olsa ger bu exer
Düşe ol semte "ağ | u fitne vü şer (64b/5)

1.4.10.TEMMUZ

Temmuz ayında gökkuşağı görünürse fitne batı taraflarını mesken edinir ve oranın halkına bela ve tehlike gelir, insanlar birbirine iftira atar, koyunlarda ölüm çok olur:

Fitne e | r<f-ı %arbı ide ma"arr
İrişe *al"ına bel< vü *a | ar (73a/6)

L<-cerem birbirine *al"-ı cih<n
İdeler iftir< ile büht<n (73a/7)

.....

Ç<r-p<ya veb< olub <fet
Mevt-i a%n<mda ola keşret (73a/12)

1.4.11.AĞUSTOS (Āb)

Ağustos ayında gökkuşağı görünürse yaz mevsimi çok sıcak geçer, zengini fakiri eziyet çeker, sıtma hastalığından insanlar sabah akşam titrer, gökkuşağı batıda görünse bir hükümdar ölür:

Yaz fa~lı ziy<de germ ola hem
İre b<y u ged<ya renc ü elem (81a/18)

Teb-i cüz' ! da*i olub peyd<
Ditrede cism-i n<sı ~ubç u mes< (81a/19)

S>y-ı ma%ribde olsa şekl-i kem<n
Ola bir ş<h t! r-i merge niş<n (81a/20)

1.4.12.EYLÜL

Eylül ayında gökkuşağı doğudan görünürse o yerde kafirlerle savaş yapılır, batı tarafında görünürse hurma ve meyve çok bol olur, Mısır'da, bilinmeyen yerlerde veba ve acı veren şeyler çok olur:

İdeler kâfir ile ceng ü cidāl
Kāfirūñ kellesiola pā-māl (89b/12)
.....
S>y-ı ma%ribde olsa ger bu exer
Ola qurm< vü mīve b! -p<y<n (89b/16)

Ar {-ı Mı~r u diy<r-ı bkr ü Seb<
Ola <ş>b-g<h-ı renc ü veb< (89b/17)

1.5.GÖK GÜRLEMESİ (Nakl-i Ahkām-ı Ra`d Mî-Kerded)

1.5.1.EKİM (Teşrîn-i Evvel)

Ekim ayının sekizinde gök gürlerse olgunlaşmış meyveler ziyan olur, ayın on birinde gürlerse çekirgeler ekine zarar verir, ayın on beşinden otuzuna kadar olan sürede gürlerse vakitsiz yağmurlar yağar ve tufan olur:

Sekizinci gününde olsa bu q<l
Mīveye olmuş iken ire zev<l (8b/21)
.....
On birincide olsa ger bu exer
Kışt-z<ra mela* dan ire { arar (9a/8)

.....

On beşinden varınca t< otuza

Gürlese gök "ula" | utuñ bu söze (9a/13)

Ola bī-va"t keᵑret-i b<r<n

Şöyle kim dehre göstere |>f<n (9a/14)

1.5.2.KASIM (Teşrīn-i Sānī)

Kasım ayında gök gürlerse kışın çok yağmur yağar ve insanlar bu yüzden zorluk çeker, eğer ayın onunda gök gürlerse hastalıklar ortaya çıkar, ayın yarısına kadar gürlerse o yıl uğurlu geçer, insanlar iyi durumda olurlar:

Ya%a fa~l-ı şit<da ço" b<r<n

Yürimekte ta`ab çeke ins<n (15a/1)

Ger onuncı gün olsa ra`d-ı sem<

Her mara { çükmün eyleye icr< (15a/2)

Didi üst<d-ı r<z<n-ı felek

Bu ayuñ ra`d olursa nı~fına dek (15a/3)

Ola fer*unde vü müb<rek s<l

Devr ide *al"-ı <lemi *oş-q<l (15a/4)

1.5.3.ARALIK (Kānūn-ı Evvel)

Aralık ayında gök gürlerse meyve az olup en çok üzüm yetişir, yaz mevsimi ılık geçer, kış ise şiddetli ve soğuk geçer, gök gürlerken kar yağarsa nehirler denize döner, birçok ünlü kişi ölür, zahire çok olduktan sonra halka korku yoktur:

Ra`d olursa "al!l olub exm<r

Her yemişden `ineb ola bisy<r (22a/11)

Fa~l-ı y<y ola i`tid<l üzere
éış geçe şiddet ü cel<l üzere (22a/12)

Ra`d ile ger ya%arsa "ar ol dem
Ola heb c>ylar nüm>ne-i yemm (22a/13)

Ola ço" m!r-i n<m-d<r hel<k
&alle bisy<r olunca *al"a ne b<k (22a/14)

1.5.4.OCAK (Kānūn-ı Sānī)

Ocak ayının başında gök gürlerse fitne ve kötülükler olur, kan dökülür, ayın onuyla yirmisi arasında gürlerse Kābe topraklarında kuraklık olur, pamuk, şeker gibi ürünlerin ticaretini yapanlar kār eder:

Olsa ra`d evvelinde ayuñ eger
Ola sefk-i dim< vü fitne vü şerr (30b/8)

.....

Ger onundan vara yigirmiye dek
éaq| ola ar{-ı ka`bede b!-şek (30b/11)

Penbeden zer` ü şehd ü sükkerden
Menfa`atler göre tic<ret iden (30b/12)

1.5.5.ŞUBAT

Şubat ayında gök gürlerse o yıl uğurlu olur, insanların halleri her an iyi ve güzel olur, meyve, üzüm, buğday, arpa haddinden çok olur, yaz mevsimi ılık geçer, bağ bahçe yeşil ve bakımlı olur, gök gürültüsü şiddetli olursa o yıl fazla uğurlu olmaz :

Ki müb<rek ola bu ferru* s<l
İde her fa~lı `<l emi *oş-ç<l (36b/15)

Mīve vü gendüm ü şa `! r eng>r
Ola çadden füz>n u n<-maç~>r (36b/16)

İ `tid<l üzere ola t<bist<n
Sebz ü ter ola b<%la bost<n (36b/17)

Ger bu ra `duñ olursa ~avtı şed! d
Ba*t-t-ı s<l olmaya o deñlü sa `! d (36b/18)

1.5.6.MART(Āzer)

Mart ayında gök gürlerse Allah'ın bereketinden bitkiler faydalanır, insanlar mutluluk içinde olur, yağmurun yağmasıyla kazanç artar, zahirede ucuzluk olur, meyve çok bol olur :

İrişe fey {-i Qa" neb<d<ta
Yetiše her kişi sa `<d<ta (44a/7)

Ola b<r<nda menfa `at bisy<r
Diyeler %allenüñ ucuzlu%ı var (44a/8)

Şol "adar ola mīve b! -p<y<n
Döne bir büst<na her dükk<n (44a/9)

1.5.7.NİSAN

Nisan ayının dördüncü gününde gök gürlerse Rûm'da uzun bir süre kıtlık olur, başka yerlerde bolluk olup özellikle yağın haddi olmaz, ayın beş, altı ve yedisinde gök gürlerse dünya hoş olur, evlilikler ve nikahlar artar, herkes kurtuluşa erer:

Olsa dördüncü gün eger bu niş<n
éaq | ola R>m ilinde niçe zam<n (50b/8)

&ayrı yerlerde ço" ola ni`met
Olmaya rev%ana çadd ü %<yet (50b/9)

Beşde altıda ve yedide eger
Gürlese gök cih<n ola *oş-ter (50b/10)

Ola *al" içre izdiv<c u nik<q
Bula cümle fil<qat ehli fel<q (50b (11))

1.5.8.MAYIS

Mayıs ayının ilk on gününde gök gürlerse yağmur çok yağar, ayın sonuna doğru gök gürlerse haşereler ve çekirgeler ekini yer, küçük çocuklarda hastalık çok olur ve anne-babalar üzüntü çeker:

`Aşr-ı evvelde olsa ger bu exer
Ya%a çadden ziy<de ar {a ma | ar (57b/13)

.....

Bu `al<met sipihr-i d<'irede
Olsa ger nı~f-ı `aşr-ı <*irde (58a/2)

Qaşer<t ü cer<d olub peyd<
İdeler q<~ı1-ı zür> `ı %ıd< (58a/3)

Ola ~ıby<nda *astelik efz>n

Eb ü ümmüñ cigerleri ola *>n (58a/4)

1.5.9.HAZİRAN

Haziran ayında gök gürlmesi insanları korkutacak kadar şiddetli olursa herkes birbirine düşmanlık eder, kalplere vesvese yerleşir, savaş ve fitne olur, kan dökülür, halkın çoğu vatanını terk eder, o anda dolu yağarsa dünya rahata kavuşur:

Ra `duñ <v<zı %<yet olsa şed! d

Şöyle kim *avf-ı n<sı itse mez! d (66a/2)

Birbiriyle `ad<vet eyleye n<s

C<y ide "alb-i n<sda vesv<s (66a/3)

.....

Ola sefk-i dim< vü ceng ü fiten

Ço%ı *al"uñ ide cel<-yı va | an (66a/5)

.....

Ol maqalde | olı ya%arsa eger

@ola "alb-i cih<na r<qatlar (66a/11)

1.5.10.TEMMUZ

Temmuz ayının ilk on günü içinde gök gürlerse insanların başına belalar gelir, vebā hastalığı her yere yayılır, o yıl ekin olmaz, dört ayaklı hayvanlarda ölümler çoğalır, gök gürlerken dolu yağarsa kış mevsiminde insanlar zarara uğrar:

Bu Temm>z içre q<~ılı bu exer

`Aşr-ı evvelde v<"ı ` olsa eger (74a/14)

.....

Ola *al" üstüne bel< n<zil

Ola mesken veb<ya her menzil (74b/2)

Hem ekin olmaya bu yıl a~l<

İrişe ç<r-p<ya merg ü fen< (74b/3)

.....

Ra`d olurken |oli ya%arsa eger

İre fa~l-ı şit<da n<sa { arar (74b/15)

1.5.11.AĞUSTOS(Āb)

Ağustos ayında gök gürlerse çeşitli hastalıklar insana rahat vermez, çeşitli rüzgarlar eser ve üzüm bağları ve meyveler güzel olur, doğu ve kuzeyde yaşayan halk o yıl mutlu ve iyi bir halde olur, diğer yerlerde kin dolu sözler insanların kalplerine huzursuzluk ve korku verir:

Bundan özge niçe "av! es"<m

Virmeye *al"a r<qat u <r<m (82b/1)

Ço" riy<q-ı mu*<lif ide hüb>b

B<% u eng>r u f<kihe ola *>b (82b/2)

.....

Semt-i şar" u şim<l ola *oş-q<l

İreler *al" heb ~af<ya bu s<l (82b/5)

&ayrı yerlerde pür-%ara {-ı a*b<r

Vire her "albe dehşet ü efk<r (82b/6)

1.5.12.EYLÜL

Eylül ayında gök gürlerse değişik haller ortaya çıkar ve halk şaşkınlığından dilsiz olur, o anda küplerde bulunan şarap zehire döner, içen kötü olur, ayın onunda gök gürlerse hamile kadınlar bebeklerini düşürürler, yirmisinden otuzuna kadar olan zamanda gök gürlerse her şey halkın istediği gibi olur:

Görile ço" görülmedik aqv<l
Ser-be-ser *al"ı *ayret eyleye l<l (90b/11)

Ol maqalde bulunsa *umda şar<b
Ola f<sid içen ~ana zehr-<b (90b/12)

.....

Ayuñ onunda ra`d olursa eger
Düşüre yüklerini q<mileler (90b/20)

.....

Ger yigirmiden olsa otuza dek
Döne *al"uñ mur<dı üzere felek (91a/16)

1.6. DOLU YAĞMASI (Qükm-i B<rîden Tegerg Ân-est)

1.6.1.EKİM (Teşrîn-i Evvel)

Ekim ayında dolu yağarsa bir çok kimse malını mülkünü terk eder, Bâbil'de savaş olur, dinsizler orada savaşır fakat padişah onlara fırsat vermez ve mallarını yağma eder:

Ger bu ay içre v<"ı`ola tegerg
Niçeler mülk ü malın eyleye terk (9b/17)

Mülk-i B<bilde ola ceng cid<l
İde mülqidler anda qarib ü "ıt<l (9b/18)

.....

P<dişeh virmeyüb em<n a~l<

Anlaruñ mülkini ide ya% m< (9b/20)

1.6.2.KASIM (Teşrin-i Sānī)

Kasım ayında dolu yağarsa Mısır'da kuraklık ve kıtlık olur, Nil nehri görevini yapamayacak hāle gelir, dolu çok yağarsa hastalıklar artar, dolunun yağdığı yerde ölümler ve vebā hastalığı olur ve havanın bile kokusu değişir:

éaql | ide ar { -1 M1~ra ist !l<

İtmeye Nil çükmüni icr< (15b/19)

Ço" ya% arsa füz>n ola es"<m

Da*i evc<` u zaçmet ü <l<m (15b/20)

Ya%du%ı yerde ola merg ü veb<

Müte`affin ola ziy<de hev< (15b/21)

1.6.3.ARALIK (Kānūn-ı Evvel)

Aralık ayında dolu yağarsa bir kısım kalbi donmuş insanlar halka eziyet eder fakat sonunda hepsi cezasını bulur, buğday ve yulafta bolluk olur:

Bir bölük sa*t-ı dil-füsürde dim<%

Uralar *al"a n<r-ı] ulmle d<% (23a/12)

.....

`Ar~a-g<h-ı cez<da <*ir-i k<r

Ola düzd ü çar<m! heb berd<r (23a/15)

Qadden efz>n ola giy<h u `alef

İtmeye dest-i r>zg<r telef (23a/16)

1.6.4.OCAK (Kānūn-ı Sānī)

Ocak ayında dolu yağarsa ekinin haddi hesābı olmaz; arpa, buğday gibi tahıl ürünleri bol olur; padişahlar adāletli olup dünyā baştan başa sevinç ve mutluluk içinde olur; devlet memurları sevinçli , sultanlar da vefālî olur:

Ya `ni zer ` ü qa~<d ola b! -qadd
Hem qub>b<t hiç olunmaya `add (31a/18)

`Adl-i ş<h<n ile ola `<lem
Ser-be-ser ş<d u qurrem ü b! -%am (31a/19)

Ehl-i man~ib bula sür>r u ~af<
Hem sel<| ! n ide cih<na vef< (31a/20)

1.6.5.ŞUBAT

Şubat ayında dolu yağarsa halkın endişe içinde olacağı, dünyanın fitneden dolayı karışacağı, deniz ve kara yolculuklarının zor ve tehlikeli olacağı, askerlerin halka sıkıntı vereceği ve yıl sonunda kıtlığın olabileceği bildirilmektedir:

İde *al"a sir<yet end! şe
\ala fitne cih<nı teşv! şe (38a/3)

Sefer-i baqr ü berr ola müşkil
Quşk u terde ide bel< menzil (38a/4)

.....

Leşker! den çeke ra`iyyet %am
Belki yıl <*irinde "aq| ola hem (38a/7)

1.6.6.MART (Āzer)

Mart ayında dolu yağarsa kumandanlar arasında düşmanlık olacağı ve askerlerin çarpışacağı, yalan sözler söylenip doğru haberlerin olmayacağı, âlemin halinin tuhaf ve acâyip olacağı bildirilmektedir:

Ola v<"ı` *u~>met-i m!r<n
 éıralar birbirini leşkeriy<n (44b/20)

.....

Da*i ço" söylene %ala | sözler
 Virmeye kimse bir ~aq!q *aber (45a/1)

.....

Q<l-i `<lem %ar!b ola bu sene
 Özge k<r `ac!b ola bu sene (45a/3)

1.6.7.NİSAN

Nisan ayında dolu yağarsa yağmur çok yağar ve ekinlere bereket verir, Rum'da meyve kıt olur, ölümler çok olur, hastalık her yerde artar, insanların bedeni hastalıkla dolar:

@olu ya%sa füz>n olub b<r<n
 Ola her kişt-z<ra fey {-res<n (51b/11)

R>mda mīve "illet üzere ola
 Kexret-i merg *al"a vire fen< (51b/12)

_astelik her diy<rda ço" ola
 Mülk-i ten leşker-i mara { la | ola (51b/13)

1.6.8.MAYIS

Mayıs ayında dolu yağarsa iki hükümdar birbirine düşman olup ordularını karşı karşıya getirirler, savaşın sonunda biri yenilir ve askeri helâk olur, dolu çok yağıp yeri örterse dünyada fitne, fesat çok olur:

Biri biriyle *a~m olub iki ş<h
Çekeler "uvvet ile *ayl-i sip<h (58b/19)

.....

Ol iki şāhuñ ola biri hel<k
\açıla başına sip<huñ *<k (59a/1)

Ço" ya%ub örter ise yeri |olu
İde düny<ya cünd-i fitne %ulüvv (59a/2)

1.6.9.HAZİRAN

Haziran ayında dolu yağarsa kıtlık olur, kan dökülür, insanlar sıkıntı, gam, üzüntü çeker, savaşlar olur, halkın durumu bozular, insanların kalbine gevşeklik ve bıkkınlık dolar, havanın sıcaklığı da soğuluğu da bulaşıcı olup herkesi hastalığa esir eder:

éaq | u sefk-i dim< vü %u~~a vü %am
Ceng ü qarib ü "it<l renc ü elem (66b/21)

_al"uñ aqv<lini ide mu*tell
Cümle "albe |ola füt>r u kesel (67a/1)

Germ serd hev< olub s<r!
İde *al"ı es!r-i b!m<r! (67a/2)

1.6.10.TEMMUZ

Temmuz ayında dolu yağarsa padişahların arası bozulur ve savaşır, bu sebebi bilinmeyen savaşta günahsız bir çok mazlum ölür, yanlış haberler, yalancılar, hâinler halkı âciz ve çaresiz duruma düşürür:

Düşe fitne miy<n-ı ş<h<na

Çı"alar her birisi meyd<na (75b/4)

.....

éatl ola b! -gün<h ço" ma]l>m

Sebebi lîk ola nâ-ma`l>m (75b/7)

&ala |-ı a*b<r u *<'in ü keww<b

Eyleye *al"ı `<ciz ü b! -t<b (75b/8)

1.6.11.AĞUSTOS(Āb)

Ağustos ayında dolu yağarsa hükümdârların merhametsizliği, sitemi; yalanlar, ikiyüzlülükler, kınamalar kimsede huzur ve rahat bırakmaz, herkes dert ve belâ içinde olur fakat yıl sonunda bu sıkıntıların hepsi biter:

Sitem ü çayf u %adr-ı p<dişeh<n

Kiwb %ıybet mezemmet ü büht<n (83b/9)

Ne ber<y<da "oya emn ü qu{>r

Ne re`<y<yı eyleye mesr>r (83b/10)

İrişe *<~~ u `<mma derd ü bel<

Def` ola yıl ~oñunda heb amm< (83b/11)

1.6.12.EYLÜL

Eylül ayında dolu yağarsa insanlar gamlı olur, hastalıklardan dolayı acı çekerler, sıtma hastalığı insanların vücutlarını titretir ve ateş içinde yanarlar:

Ya%sa gökden tegerg b! -p<y<n
@olusun n>ş ide %amuñ ins<n (92a/3)

Bezm-i ecs<mı c<m-ı b! m<r!
Devr idüb *al"a itdüre z<r! (92a/4)

.....

İde derletme dilleri s>z<n
Bedeni sıtma eyleye lerz<n (92a/6)

1.7.ŞİDDETLİ RÜZGÂR (Nakl-i Ahk<m-ı R>zg<r-ı Şedîd)

1.7.1.EKİM (Teşrîn-i Evvel)

Ekim ayında şiddetli rüzgar eserse büyük bir hükümdar ölür, bir çok kişi öldürülüp kan dökülür, pamuk ve keten az olur, yağmurun çok yağmasıyla binalar ve denizde bulunan gemiler zarar görür:

R>zg<r esse şiddet ile eger
Fevt ola bir şeh-i cih<n-d<ver (10b/2)

Ola ço" "atl-i nefis ü sefk-i dim<
Az ola penbe vü ket<n amm< (10b/3)

.....

Ço" bin< hedm ide y<%ub b<r<n
İre keştlere deñizde ziy<n (10b/5)

1.7.2.KASIM (Teşrîn-i Sānī)

Kasım ayında şiddetli rüzgar eserse imârlar berbat olup bir çok binâ yıkılır; vâlî, emniyet memuru, hâkim gibi ünlü kişiler bu senede ölür, koyun ve sığır zarar görür; kış mevsimi şiddetli geçer:

Ola berb<d *ırmen-i a`m<r
Yı"ıla ço" bin<-y1 cism-i kib<r (16b/3)

Fevt ola niçe n<m-d<r bu s<l
Şıçne vü m! r ü "<{! vü `umm<l (16b/4)

.....

G<v a%n<ma ço" ire <fet
Ola fa~l-1 şit<da hem şiddet (16b/9)

1.7.3.ARALIK (Kânün-ı Evvel)

Aralık ayında şiddetli rüzgâr eserse asker düşmanın elinde helâk olur, beyler malını, canını verir, kış mevsiminde şiddetli rüzgârlar eser ve çok soğuk olur, sene içinde kıtlık ve pahalılık olur:

_a~m elinde hel<k ola leşker
Maldan başdan çı"a begler (24a/2)

.....

Hem zemist<nda b<d-1 k>h-efgen
Dem ura <h-1 serd-i `<ş1"dan (24a/4)

Şiddet üzere ola şit< bu sene
Görile "aç| 1a %al< bu sene (24a/5)

1.7.4.OCAK(Kânün-ı Sâni)

Ocak ayında şiddetli rüzgâr eserse doğu taraflarında kavgalar ve savaşlar olur, ilkbaharda meyvede bolluk ve şiddetli soğuk olur, yıl sonunda herkes kendi yerinde rahat ve huzur içinde olur:

Eylese b<d şiddet üzere hüb>b

Ola maşrı"da ço" cid<l ü qur>b (32a/4)

.....

Ola evvel-i bah<r ço" exm<r

Şiddet-i berd b! -qadd ü bisy<r (32a/10)

Gele yıl <*irinde va"t-i sür>r

Yerlü yerinde herkes ide qu { >r (32a/11)

1.7.5.ŞUBAT

Şubat ayında şiddetli rüzgârlar eserse sefer eden yolcular tehlikelere maruz kalır, yaz mevsimi çok sıcak geçer, insanlar sıcaktan zayıflar, hamile kadınlarda ölümler çok olur ve ekinlere hiçbir zarar gelmez:

Sefer ehli *a | ardan ola zeb>n

Ola yollarda r<h-zen efz>n (38b/13)

.....

Yaz içinde qar<ret ola şed! d

İssıdan zinde tenlere ola "ad! d (38b/15)

.....

Ço" hel<k ola q<mile nisv<n

İrmeye tu*m u zer` a hiç ziy<n (38b/17)

1.7.6.MART (Äzer)

Mart ayında şiddetli rüzgârlar eserse o yıl İstanbul'da yaşlı pîrlere ölüm gelir, adalarda savaşlar olup sâhillerde durum iyi ve güzel olur, kadın ve kız çocuklarında ölümler olur ve anne-babalar huzursuz olur:

Şehr-i éos | an | iniyye içre bu s<l

İre p! r<n-ı köhne-s<le zev<l (45b/16)

.....

Hem cez<' irde ola çarb u "ıtal

Hem sev<qıl bu yıl ola *oş-q<l (45b/19)

.....

Ço" hel<k ola hem zen ü du*ter

Ne peder r<qat ola ne m<der (46a/1)

1.7.7.NİSAN

Nisan ayında şiddetli rüzgâr eserse yağmur çok yağar, meyveler çürür, üzüm yetişmez, hurma ağaçları büyümez, insanlar özellikle sarılık hastalığından zahmet çeker, bütün yiyeceklerin fiyatı pahalı olur, her yerde kıtlık ortaya çıkar:

Ger bu ay olsa b<d-ı sa*t vez<n

Ma | ara olmaya çadd ü p<y<n (52b/1)

Çürüye mîve bitmeye eng>r

İrişe na*1-i mîve-d<ra füt>r (52b/2)

.....

_astelikden elem göre ins<n

B<-*u~>~ ola zaçmet-i yere"<n (52b/14)

Nar*1 cümle | a`<muñ ola gir<n

éaq | her memleketde ola `ay<n (52b/15)

1.7.8.MAYIS

Mayıs ayında şiddetli rüzgâr eserse Hindistan'da kuraklık olur ve oranın halkı zarara uğrar, gelin de damat çok olur, dünyadaki insanlar harama meyl eder, yol kesiciler her tarafa yayılır, tüccar zarara uğrar:

éaql | ola zeng-b<r Hindist<n
İrişe *al"ına *as<ru ziy<n (60a/1)

.....

L!k bir mu"te{<-yı gün ü fes<d
Ola b!-qadd `ar>s ile d<m<d (60a/3)

_al"-ı `<lem qar<ma m<'il ola
Zühd ü ta"v< arada z<'il ola (60a/4)

Ola her s>ya münteşir düzd<n
İre tücc<ra *eybet ü *üsr<n (60a/5)

1.7.9.HAZİRAN

Haziran ayında şiddetli rüzgâr eserse Rum'da ceviz bol olur, rüzgâr eserken yağmur yağarsa kışın soğuktan insanlar donar, çekirgeler ekinleri yiyip halkı zorda bırakır, bir çok gemi denizde batar, belâlardan dolayı insanlar gözüyaşlı olur:

Cevz-i R>m! ola ziy<de kex!r
éoz ile oynaya ~a%!r ü keb!r (67b/13)

.....

Ya%sa b<r<n vez<n olurken b<d
éışda *al"ı bür>det ide cem<d (67b/16)

.....

Ekini eyleye çekirge tam<m

Dehr ola *al"a d<nesiz bir d<m (67b/18)

Ola dery<da ço" sef! ne hel<k

İde ço" d! deyi bel< nem-n<k (67b/19)

1.7.10.TEMMUZ

Temmuz ayında şiddetli rüzgâr eserse sonbaharda yağmur çok yağar, kış mevsiminden itibaren insanların kalbine sıkıntı dolar, bedenler hastalıktan zayıflar, hiç kimse rahat içinde olmaz, Rum'da ve batı memleketlerinde kıtlık ve pahalılık olur, Nil nehri taşıp ekinler görünmez olur:

Ya%a güz aylarında ço" yağmür

İre "ışdan "ul>b-ı n<sa fütür (76b/3)

_astelikden {a`!f ola ecs<m

Bulmaya kimse r<qat u <r<m (76b/4)

.....

Eyleye hem bu yılda "aq| u %al<

Ma%rib ü ar{-ı R>ma ist!l< (76b/6)

N!l-i Mı~r eyleye şol "adar |u%y<n

Heb ek!n yerleri ola pinh<n (76b/7)

1.7.11.AĞUSTOS (Āb)

Ağustos ayında şiddetli rüzgâr eserse batı ülkelerinde kargaşa ve fitne olup halkları vatanını terk eder, kıtlık ve pahalılık olur, insanlar açlıktan birbirini yemeye başlar, dört ayaklı hayvanlarda ölümler olur, halk bunları yiyince kendine gelir, kış mevsimi yaz dan kendini hissettirir, o sene soğuklar erken gelir:

@ola ma%rib diy<rı ş>r u fiten

İdeler *al"ı heb cel<-yı va | an (84b/2)

Şöyle kaç | u %al< ola qa""<

İde <dem birbirini %ad< (84b/3)

éande var ise ç<r-p< "ırıla

_al" çayv<nı yiyeler dirile (84b/4)

.....

Yazdan başlaya şit< bu sene

T ! zcek serd ola hev< bu sene (84b/12)

1.7.12.EYLÜL

Eylül ayında şiddetli rüzgâr eserse bir çok yüce kişi ölür, dünyayı her yerini kötüler, karıştırıcılar kaplar, tatlı çeşitleri bol olup yiyeceklerin çoğunluğunda bereket olur, insanları korkutacak derecede şiddetli rüzgârlar eser :

Ulu begler hel<k ola bisy<r

éaplaya cümle `<lemi eşr<r (92b/20)

.....

@atlu "ısmı ziy<de v<fir ola

Berek<t keş ! re] <hir ola (93a/2)

Ese amm< ki "or"ulu yıller

Lerze-n<" ola heb vüc>d-ı şecer (93a/3)

1.8.ZELZELE (Na"l-i Qükm-i Tezelzül-i Ar {-est)

1.8.1.EKİM (Teşrîn-i Evvel)

Ekim ayında zelzele gündüz olursa çiftçiler kârlı olur, yiyecekler ucuz olur ve kış şiddetli geçer, ünlü bir kişi ölür, zelzele gece olursa kıtlık ve pahalılık halkı çaresiz, güçsüz bir duruma düşürür:

Zelzele v<"ı` olsa gündüz eger
Kışt-k<r ehli menfa`at göreler (11a/4)

Ni`met erz<n ola şit<' muçkem
Mu`teber bir emîr fevt ola hem (11a/5)

.....

Gice olursa zelzele amm<
N<tuv<n ide *al"ı "aql u %al< (11a/7)

1.8.2.KASIM (Teşrîn-i Sâni)

Kasım ayında zelzele gündüz olursa halk fesat çıkaran bir haber duyar, o yıl şarap bol olur, zelzele gece olursa kış mevsiminin soğuk rüzgârları çok eser, kışın soğuktan küçük-büyük, evcil-vahşi her türlü hayvan helak olur:

Gündüzün zelzele olursa eger
İrişe *al"a bir müfsid *aber (17a/7)

.....

Ki bu yıl şöyle v<fir ola şar<b
Niçe hüşy<rı ide mest *ar<b (17a/16)

.....

Zelzele gice olsa dir çükem<
Ço" ese b<d-ı serd-i fa~l-ı şit< (17a/18)

.....

Ço" hel<k ola "ışda c<navar<n
Vaçş! vü *<neg! vü *urd u kel<n (17a/20)

1.8.3.ARALIK (Kânûn-ı Evvel)

Aralık ayında zelzele olursa ilkbaharda ve yazda birçok hastalık hâsıl olur, beyler arasında düşmanlıklar ortaya çıkar, askerler ölür, zelzele gece olursa bir hükümdâr ölür:

Zelzele olsa ger bu ay içre

Ço" mara { var bah<r u y<y içre (24a/1)

.....

Begler içre *u~>met ola `ay<n

Éırıla "ande varsa leşkeriy<n (24b/2)

.....

Olsa bu zelzele giceyle eger

Yine bir ş<ha ide mevt { arar (24b/7)

1.8.4.OCAK (Kānūn-ı Sānī)

Ocak ayında zelzele olursa fitne çok olur, hükümdarlar endişe ve korku içinde olur, yıl sonunda kıtlık olur ve çocuklar hastalık yüzünden eziyet çeker, zelzele gece olursa yağmur çok yağar, savaşlar çoğalır:

Bu `al<met ne yerde itse]uh>r

Ola fitne o yerde n<-maq~>1 (32b/7)

.....

Düşe *avf u hir<s ş<hlara

Olmaya %<yet <h u v<hlara (32b/10)

Ola yıl <*irinde "aq| u %al<

Da*i ~ıby<nda renc ü derd-i veb< (32b/11)

Gice deprense ço" ya%a b<r<n

Ola qarbu "ıt<l b! -p<y<n (32b/12)

1.8.5.ŞUBAT

Şubat ayında zelzele olursa ticaretle uğraşan kişiler yol kesicilerden rahat bulmaz, öldürücü hastalıklar çok olduğu için halk derdinden hastalanır, yıl sonunda herkes mutlu ve sevinçli olup hastalık ve sıkıntı kalmaz, yiyecekler ucuz ve bol olur, müslümanlar rahat ve coşkulu olur:

Mütezelzil olursa cism-i zem ! n
T<cir olmaya rāh-zenden em ! n (39a/11)

Ola emr< {-1 mehleke bisy<r
Derd ü %am *al"ı eyleye b ! m<r (39a/12)

Ola yıl <*irinde s>r u sür>r
éalmaya kimse *aste vü renc>r (39a/13)

Ni `met erz<n u %alle b ! -p<y<n
İde `ayş u | arab müselm<n<n (39a/14)

1.8.6.MART (Āzer)

Mart ayında zelzele olursa insanların hali tamamen kötü bir durumda olur, yol kesiciler yolları keser, zelzele gece olursa hükümdarlar çoğunlukla zulm eder, zelzelenin olduğu yerde kavga, karışıklık ve fitne çok olur:

_al"uñ aqv<li ser-be-ser ola bed
Yolları "<|1`-1 |ar!" ide sedd (46b/2)

.....

Zelzele gice içre olsa eger
P<dişehlerde]ulm ola ekxer (46b/14)

éan%ı yerde olursa bu ma `n<

Anda ş>r u fiten ziy<de ola (46b/15)

1.8.7.NİSAN

Nisan ayında zelzele olursa havada yağmur bulutları çok olur, ādi yiyiciler Rum'da kıtlığa sebep olur, zelzele gece olursa dört ayaklı hayvanlarda ölüm çok olur, zelzele esnasında dolu yağarsa Acem'de karışıklıklar, fitne ve kötülükler olur, ekinlerde ve meyvede bolluk olur, hastalık ve eziyet çok olur:

Ebr-i b<r<n ola hev<da ke x ! r
éa q | ide R>m ilini * ~ ā r-1 q a " ! r (53a/21)

.....

Zelzele gice v<"1 ` olsa eger
Mevtden ço" beh ! me göre { arar (53b/4)

.....

Deprenürken | olı ya%arsa eger
Ola mülk-i ` Acemde fitne vü şerr (53b/10)

.....

Ot biçin mīve vefret üzere ola
Renc ü emr< { ke x ret üzere ola (53b/16)

1.8.8.MAYIS

Mayıs ayında zelzele olursa çeşitli rüzgārlar eser, meyve çeşitleri güzel olur, kadınlar vebā hastalığından dolayı ölür, kocaları da mātem eder, geceleyin zelzele olursa sığırlar ve koyunlar afete uğrar, kadınlarda çocuk düşürme çok olur, fitne ve karışıklıklar dünyayı hüzne boğar:

Hem riy<q-1 mu* <lif ide hūb>b
Da*i env< ` -1 f<kihe ola *>b (60b/15)

Hem veb< ile fevt ola ço" zen

Niçe şevherler eyleye ş! ven (60b/16)

Ger gice eylese zem! n çareket

Gāv u a%n<ma irişe <fet (60b/17)

.....

Ola "ısm-ı nis<da sa" | -ı cen! n

Fitne düny<yı ide z<r u qaz! n (60b/20)

1.8.9.HAZİRAN

Haziran ayında zelzele olursa yalancı ve kötü kimselere talih güler, İstanbul'un ve Diyarbakır'ın kaderi bir olur, birinde insanlar ağrılarından dolayı inler, diğerinde açlık çok olur, geceleyin zelzele nerede olursa orası yerle bir olur:

El vire r>zg<r şer! re

Y<r ola ba*t ehl-i tezv! re (68b/10)

.....

Ar {-ı éos | an | iniyye vü =mid

Ola | <li` de ikisi v<qid (68b/16)

.....

N<sı n<l<n ide birinde veca`

Ola çadden füz>n birinde cū` (68b/18)

.....

Zelzele gice olsa v<"ı` eger

Oldu%ı kişver ola z! r ü zeber (69a/1)

1.8.10.TEMMUZ

Temmuz ayında zelzele olursa bir çok yer harāb olur, Nil nehri taşar, her yerde nehirler coşar, hubūbāt ve ekinler bol olur, gece zelzele olursa Mısır'ın hükümdarı ölür, yaz mevsimi gelince bir çok kimse zulüm altında āh eder:

Niçe şehir ü diy<r ola v!r<n
N!l-i Mı~r eyleye "atı | u%y<n (77a/15)

Her vil<yetde c>ş ide enhār
&alle vü zer` ola `aceb bisy<r (77a/16)

Zelzele gice v<"ı` olsa eger
Şāh-ı Mı~r eyleye `ademde ma"arr (77a/17)

.....

Hem bu yılda irince mevsim-i ~ayf
}ulmlle ço" kimesneye ola çayf (77a/19)

1.8.11.AĞUSTOS (Āb)

Ağustos ayında zelzele olursa hastalıklar çok olur, yaşlısından gencine kimsede sağlık kalmaz, kış çabuk gelip ekinlerin çürümesine sebep olur, dünyanın her yerini fitne, fesat sarar, zelzele gece olursa zāhirenin değeri ucuz olur, meyvede ve her çeşit yiyecekte bolluk olur:

_astelik şöyle ola b!-p<y<n
éalmaya ~ıççat üzere p!r ü cüv<n (85a/16)

éış mu"addem gelüb ekin çürüye
`=lemi]ulmet-i fiten bürüye (85a/17)

.....

Zelzele gice v<kı` olsa `ay<n
éıymeti ola %allenüñ erz<n (85a/21)

Mıveler %<yet ile ola füz>n
Bula vefret na`!m-i g>n-<-g>n (85b/1)

1.8.12.EYLÜL

Eylül ayında zelzele olursa ay boyunca ay'ın kaç gün görüldüğünü hesaplayın, 30 gün görüldüyse insanlar sıkıntı ve eziyet çekmez, zelzele gece olursa yağmur çok yağar, yıl sonunda sevinç ve mutluluk gelir, geleceği ancak Allah bilir:

Hem bu ay içre görinen ayuñ

`Add idüb cümle günlerin ~ayuñ (93b/14)

Otuz olsa tam<m-ı eyy<mı

Görmeye *al" renc ü <l<mı (93b/15)

.....

Zelzele gice v<"ı` olsa eger

Ço" ya%a `ar~a-i zem ! ne ma | ar (93b/20)

.....

Ola yıl <*irinde s>r u ~af<

&aybı Allahdur bilen qa""< (94a/4)

SONUÇ

Eski Türk Edebiyatı'nın 17.yy. eserlerinden biri olan Melhame-i Cevrî için bir kültür yansımasıdır; diyebiliriz. Cevrî halkın ilgi gösterdiği “best seller” olarak nitelendirebileceğimiz Melhame’yi Yazıcıoğlu Selahaddin’in “Şemsiyye” adlı eserinden aktarmıştır. Yazıcıoğlu ise Farsça bir eserden Şemsiyye’yi tercüme etmiştir.

Melhame-i Cevrî devir ve zaman itibariyle Dānyāl Peygamber’e kadar uzanmaktadır. Çünkü Melhame’de yer alan bilgilerin çoğu Dānyāl Peygamber’e dayandırılmıştır. Milattan önceki zamanlardan yüzyıllar sonrasına uzanan bilgiler, kehānetler ya da tecrübeler şüphesiz önemlilik arz etmektedir.

Melhame-i Cevrî, edebî üslubuyla değil içeriğiyle ön plana çıkmış bir eserdir. “İlm-i nücüm”la bütünleşen eser, aynı zamanda meteorolojiyle de alakalıdır. Çeşitli yer ve gök olaylarından yola çıkılarak geleceğe dair söylenen hükümlerde tecrübelerin yanısıra halkın inancı konumunda olan hurāfelerin de etkisi olduğu kanaatindeyiz.

Melhame’nin yazıldığı dönemin üzerinden asırlar geçmiş olsa da bugün okunduğunda 21.yy.’a hitāb edebilecek malzemeye sahiptir. Eser, sadece bir millete ya da topluluğa değil Arap, Türk, Yunan, Süryānī gibi bir çok kavme seslenmektedir. Bu durum karışımıza renkli bir tablo çıkarmaktadır.

Melhame-i Cevrî konu ve muhteva itibariyle önümüze zengin bir araştırma sahası açmaktadır. Eski Türk Edebiyatı’nın diğer eserleri gibi Melhame’nin de derin bir inceleme ve değerlendirmeye tâbi tutulması, tek dileğimiz.

SÖZLÜK

A

- Āb-dān** : Su kabı, kova, sidik kavuğu, mesāne.
- `Abīr** : Bir ilaç terkibi, güzel koku (Güzel kokulu otlarla bir miktar döğülmüş miskten meydana gelir.)
- `Ād** : Ādetler.
- `Adā** : Geçen, tecāvüz eden, başka, gayrı, fazla.
- A`del** : Adaletli, çok doğru.
- `Ades** : Mercimek.
- Ağnām** : Koyunlar.
- A*biye** : Kıldan yapılan göçebe çadırları.
- Āhenīn** : Demirden, demir gibi pek sağlam.
- Ā*ir-kār** : İşin sonunda, neticede.
- A*lā |** : Karışan şeyler, insan vücūdunda farz olunan dört unsur veya usāre: kan, salya, safra, dalak.
- A*ū** : Kardeş, dost.
- Ā'ide** : Kār, kazanç, fayda.
- `A"ab** : Topuk, ökçe, arka, art.
- `A"ī"** : Çok kere kırmızı renkte olan bir cins değerli taş.
- `A"ī" a** : Çocuğun doğumunun yedinci günü veya saçının ilk kırkılışında adak için kesilen koyun
- `Ā" "** : Serkeş, inatçı.
- `A"reb** : Semānın Kuzey yarım küresinde görülebilen büyük bir burç.
- A"~er** : En kısa
- Āl** : Aile, evlat, sülāle, hile, düzen.
- `Alef** : Hayvan yemi, ot, saman, yulaf.

ʿĀlī-cāh	: Yüksek rütbeli.
Ālih	: Tapınılan şey, mābut.
ʿAlīl	: Kör, sakat, hasta.
Ālüde	: Bulaşmış, bulaşık.
ʿĀm	: Sene, yıl.
A`mār	: Yaşayışlar, hayatlar, yaşlar, hoş gidecek tuhaf, garip şeyler.
Amās	: İnsan vücūdunda hāsıl olan şiş ve kabarcık.
Āmid	: Diyerbakır'ın eski adı.
ʿAmm	: Amca
ʿAnā'	: Zahmet, meşakkat, güçlük.
Ānī	: Olmuş, kemāle ermiş, bir an içinde, hemen o anda.
ʿAnkebūt	: Örümcek.
Ārām	: Durma, eğlenme, dinlenme; istirahat etme.
ʿArūs	: Gelin.
ʿAsel	: Bal, cennetteki dört sudan biri.
A~fer	: Sarı, uçuk benizli, kızıl, ıslık çalıcı, büsbütün boş.
Āsīb	: Çarpışma, belā, āfet, musibet, zarar.
ʿAsīr	: Zor, güç, zahmetli,
Āsüde	: Rahat, gairesiz, dinç.
Āşüb	: Kargaşalık, karıştırıcı.
ʿAvn	: Yardım, yardım eden.
ʿAvvā'	: Menāzil-i kamerden bir cümle-i kevkebiyye, semānın Kuzey
	Yarım Küresinde Dübb-i Ekber'in civarında beş parlak yıldızdan meydana gelen küme
ʿAyyār	: Hilebaz, dolandırıcı.
Āz	: Açgözlülük, hırs, tamah.
Āwār	: (Āzer)Mart ayı.
Āwer	: Ateş.
ʿĀzīm	: Niyetli, kesin karar veren.

`Awīr : Özur, özur dileyen.
 Āzürde : İncinmiş, kırılmış, gücenmiş.

B

Bāb : Lāyık, uygun, elverişli; hayır, uğur.
 Baġī : Serkeşlik, azgınlık.
 Baġ { a : Şiddetli nefret, hiç sevmeyiş.
 Bāhir : Belli, besbelli, açık, ışıklı, parlak, güzel.
 Bāqūr : Çok sıcak, ziyāde sıcaklık.
 Ba*ye : Dikiş, teyel.
 Ba`id : Uzak, ırak.
 Ba"ar : Sığır.
 Bārān : Yağmur.
 Ba | in : Büyük karınlı, uzak yer.
 Ba | | : Kaz, kaz şeklindeki sürāhi; su kabı.
 Bāzergān : Bezirgan, tüccar.
 Bāz-gūn : Ters, baş aşağı; şom, uğursuz.
 Bebr : Kedi.
 Bedīd : Meşhur, görünür, açık, meydanda.
 Behīm : Düz, siyah şey, alacasız hayvan; dik, pürüzsüz ses.
 Behīme : (Behāim) Dört ayaklı hayvan.
 Behişt : Cennet.
 Behremend : Kısmetli, hisseli.
 Bel` : Yutma, yutulma.
 Belde : Menāzil-i kamerden bir menzilin adı ki altı küçük yıldızdır, yay burcundan güneş ona senenin en kısa gününde nüzül eder.
 Benāt : Kızlar, kuklalar, bebekler.
 Benc : “Ban otu” denilen uyku verici ve göz bebeğini açan bir ot.
 Bengī : Tiryāki.
 Berd : Soğuk.

Berdü'l-`acüz	: Kocakarı soğuğu, Rūmī şubatın 26'sından itibaren 7 gün şiddetle devam eden bir soğuk.
Bered	: En çok fırtınalı havada yağın dolu.
Bereh	: (Bere) Kuzu.
Berf	: Kar.
Berīn	: Pek yüksek, en yüce.
Berr	: Kara toprak.
Berş	: Afyon şurubu, keten yaprağı ile yapılan bir çeşit müsekkir macun, arzu, gönül isteği.
Besā 	: Düz yer; kazan, tencere gibi yayvan kap.
Beste	: Bağlı.
Bey` u Şirā	: Alım satım.
Bewl	: Bol bol verme, saçma.
Bezr-kār	: İkinci.
Bı"ā`	: Bir parça yer, topraklar, ülkeler.
Biçin	: Ekin biçme, hasat; biçim, kesim.
Bī-çün	: Emsalsiz, eşsiz, sebep sorulmaz, Allah.
Bida`	: Sonradan meydana çıkan şeyler.
Bī-dād	: Zulüm, işkence, zālim.
Bīk	: Şarkta bey yerine kullanılan bir kelime.
Bilād	: Memleketler, şehirler, kasabalar.
Bīm	: Korku.
Biryān	: Et kebabı.
Bī-zād	: Zāhiresiz, azıksız.
Bīzār	: Rahatsız, bıkmış, usanmış, küskün.
Bu*nev	: Şimşek, gök gürültüsü.
Bu" ` a	: Yer, toprak, ülke, büyük yapı, benek, leke.
Būm	: Yer, toprak, yurt, sürülmemiş tarla, tabiat, huy.
Būn	: Kolay, dip, nihāyet; temizlenmiş koyun barsağı, rahim.
Busarı"	: (Pusarik) Duman, sis; sisli, dumanlı (hava), serap, uzakta olup iyi seçilemeyen bulanıklık.
Bu ayn	: Menāzil-i kamerden üç yıldız.

Bürehne	: Açık, çıplak, yalın.
Bürgūx	: Pire.
Bürr	: Buğday.
Büz	: Keçi.
Büzürg	: Büyük, ulu.

C

Cā-be-cā	: Yer yer.
Cādū-fen	: Sihirbaz, büyücü.
Caqīm	: Cehennem, tamu.
Cāl	: Tuzak, misvak ağacı.
Cān-ver	: Canlı, yaşayan, zararlı hayvan, domuz, canavar.
Cār	: Komşu.
Cebe	: Zincirden veya halkadan örme zırh.
Cebhe	: Menāzil-i kamerden dört yıldız var ki, üçü seh-pāye gibi müselles, biri ayrıca vāki olmuştur; ona “cebhe” derler.
Cederī	: Vucutta çıkan çiçek hastalığı.
Cedvel	: Su kanalı, ark.
Cedy	: On iki burçtan biri: oğlak; keçi yavrusu, oğlak.
Celā'	: Memleketinden ayrılma.
Celīd	: Kırağı, çiy.
Cemm	: Büyük sayı, çokluk, kalabalık.
Cerād	: Çekirge.(mecazen: yağmacılar güruhu)
Cerīb	: Uyuz hastalığına tutulan, uyuz.
Cerīde	: Gazete, tutanak, yalnız, تنها.
Cev	: Arpa.
Cevv	: Hava, boşluk(meteoroloji).
Cevzā'	: İkizler burcu, semānın kuzey yarım küresinde görünen iki parlak yıldızlı bir burç olup Güneş, Mayıs ayında bu burca girer.
Ceyb	: Cep.

Ceyş	: Asker, ordu.
Ceza`	: Sabırsızlıkla sızlanma.
Cezā'ir	: Adalar.
Cidāl	: Karşılıklı savaş.
Cidd	: Bir işi gerçekten çalışıp işleme, ciddilik.
Cifr	: Gaybdan haber veren bir ilim.
Cimā`	: Çiftleşme.
Cīr	: Alt, aşağı, tabaklanmış deri.
Cisr	: Köprü.
Ciyād	: İyi eşkin giden soy atları.
Cū`	: Açlık, aç kalma.
Cünd	: Asker, sipāh, leşker.

Ç

Çāh	: (Çeh), kuyu, çukur.
Çālāk	: Çevik, eline ayağına çabuk, tez canlı; adam öldüren, hırsız, yol kesici, yüksek yer, büyük adam.
Çal"oyun	: Sirtüstü.
Çār-pā	: Dört ayaklı hayvanlar.
Çārümīn	: Dördüncü.
Çāş	: Hubūbāt, tahıl yığını.
Çeğz	: Kurbağa; inilti, korku.
Çerā-gāh	: Hayvan otlatılan yer, çayır, otlak.
Çerb	: Semiz, yağlı, uygun, fazla ve üstün olma.
Çesbān	: (Çespān) Lāyık, münāsib, yakışır, uygun.

D

Daqqāk	: Çok gülen, gülücü; Cemşid'in yerini almış olan İran'ın zalim ve gaddar bir hükümdarıydı.
Dār	: Savaş.(dār u gīr: kavga, savaş)

Dāre	: Vazife; dāire, değirmi.
Dās	: Orak, dās-ı zerrīn: altın orak: yeni ay).
Dāver	: Cenābı Hakk’ın adı; dođru, insafılı olan hūkūmdar, vezir, hakim.
Deberān	: Menāzil-i kamerden ay’ın dōrdūncū durađı.
Del"	: Dervişlere mahsus eski ve yamalı hırka.
Delv	: Su kovası; on iki burçtan birinin adı olup, Güneş eski Ocak ayının 8. günü bu burca girer.
Demān	: Heyecanlı, hiddetli, kükremiş, bağırıp çağırma, heybetli; vakit.
Dem-beste	: Nefesi bağlanmış, susmuş, soluğu kesilmiş.
Deme	: Kar tipisi.
Demevī	: Kanla ilgili, kanlı.
Demīde	: Bitmiş, çıkmış, sürmüş, yetişmiş.
Derā`	: “Eyyām-ı biyz” adındaki üç geceye “der” derler. Birisine “Derā” derler ki evvelleri karanlık, sāirleri aydınlık olduğu için.
Der-`a"eb	: Arkası sıra, akabinde.
Derende:	: Yırtıcı, yırtan.
Derī	: Havası iyi, yeşilliği bol olan dağ eteği.
Der-kār	: Malum, āşikar, bilinen, belli; işde, iş üzerinde bulunan.
Devāhī	: Musibetler, felāketler, büyük belālar.
Devān	: Koşan, sūratle yürüyen.
Dey	: Güneş yılının onuncu ayı, kış.
Dırāz	: Uzun.
Dijem	: (Dujem) Ekşi yüzlü, kaygılı, hasta, sersem, perişan, öfkeli; siyah, bulanık, karanlık.
Dih-gān	: Köylü, ekinci.
Dilīr	: Yürekli, cesur, yiğit.
Direng	: Bekleme, gecikme, tutma, istirahat.
Direv	: Ekin biçme, hasat.
Du`āt	: Dua edenler, davet edenler.
Du*ter	: Kız, kerīme.
Dūşīze	: Kız oğlan kız, el değmemiş.
Dūhen	: Sürülecek yağ.

Dümdār	: Ordunun arkasından gidip arka tarafını muhafaza eden sınıf.
Dümel	: Kan çıbanı.
Dünbāle-dār	: Kuyruklu.(Necm-i dünbāle-dār: kuyruklu yıldız.)
Dürrāc	: Eti gevrek, keklik cinsinden bir kuş, çil kuşu, turaç kuşu.
Dürüg	: Yalan, gerçek olmayan söz.
Düşvār	: Güç, zor.
Dü-tā	: İki kat, eğrilmiş, bükülmüş, kamburu çıkmış.
Düvüm	: İkinci.
Düzd	: Hırsız.

E

E`amm	: En umūmi.
Ebdān	: Cisimler, vücutlar, gövdeler, kavim, kabile.
Ebkem	: Söz söylemeye muktedir olmayan, dilsiz.
Ebleh-āne	: Akılsızcasına, ahmakçasına.
Ecinne	: Ana karnındaki çocuklar.
Edhān	: Sürülecek güzel kokulu yağlar.
Edmen	: Hālis misk.
Efrās	: Atlar, beygirler, kısraklar.
Efrenc	: Frenk, Avrupalı.
Efsürde	: Donmuş, donuk; kansız, duygusuz.
Efvāh	: Ağızlar, menfezler, ağıza benzeyen her türlü delikler.
Ejeh	: Sivilce.
Ehvāz	: İnan'ın cenūbu garbīsinde akrebi çok, havası fenā, harab bir memleket.
Enbānce	: Küçük dağarcık, ufak heybe, çanta.
Enbāz	: Ortak, eş.
Enbūh	: Çok, kalabalık, başka, meclis.
Endek	: Az, azıcık; yaşı küçük.
Engebīn	: Bal, asel.
Engūr	: Üzüm.

Erācif	: Yalan sözler, uydurmalar, düzmeler.
Erāmil	: Bekārlar, karısızlar, dul kadınlar, dullar.
Erba`ā`	: Çarşamba günü.
Erba`in	: Kırk, kırkinci sırada; karakış (Rūmī Kānūn-i Evvel'in dokuzundan Kānūn-i Sānī'nin on yedisine kadar süren ve kışın en soğuk zamanı sayılan 40 gün).
Erzān	: Ucuz, lāyık, uygun yerinde.
Erzen	: Darı, erzen-i zerrīn: yaldızlı darı: yıldızlar.
Esb	: At, beygir.
Esed	: Arslan, bir çok parlak yıldızdan müteşekkil beşinci burç.
Es"ām	: Hastalıklar, illetler, dertler.
Eslemek	: Dinlemek, kabul etmek, baş eğmek.
Ester	: Katır.
Eşrār	: Fesat karıştıranlar, kötüler, edepsizler.
E bbā	: Hekimler, doktorlar.
Evcā`	: Ağrılar, sancılar, acılar, sızılar.
Evrām	: Vücutta olan yumrular, şişler, verem.
Eyār	: Mayıs ayı; hesap.
Eytām	: Anası, babası ölmüş, yalnız kalmış küçük çocuklar, öksüzler.
E fār	: Tırnaklar, tırnak bahuru denilen tıbbī bir koku; Kuzey Kutbunda bulunan küçük yıldızlar.
Ewīne	: Cuma günü.
F	
Fa"đ	: Yokluk, bulunmama.
Fākihe	: Yemiş, meyva.
Fāriğ	: Vazgeçmiş, çekilmiş, rahat, āsūde, boş kalmış, işsiz.
Ferbiḥ	: Semiz etli, toplu, besili.
Fercām	: Son, ākıbet,
Ferhunde	: Mübarek, mesut, kutlu, mutlu, uğurlu.
Ferru*-fāl	: Talihi uğurlu, bahtı açık.

Fertūte	: Pek ihtiyar, pīr, kocamış, bunak.
Ficā	: Ansızın, birdenbire.
Figār	: Yara.
Filāqat	: Ekincilik, çiftçilik.
Firāş	: Döşek, yatak, yaygı, şilte.
Firūz	: Mesut, mutlu, sevinçli, ferah.
Fiten	: Fitneler, ayartmalar, azdırmalar.
Fül	: Bakla.
Fūm	: Sarımsak.
Fūtā	: Peştamal, eskiden kullanılan bir çeşit kumaş.
Fücā'eten	: Ansızın, birdenbire.
Füccār	: Günahkârlar.
Fürü-maya	: Sütü bozuk, soysuz.
Fürüzende	: Yanıcı, yakıcı; parlatan, parlayıcı, aydınlatici.
Füsürde	: Donmuş.
Fütūr	: Zayıflık, gevşeklik, bezginlik, usanma, keder, ümitsizlik.
Füvā"	: Can çekişme

G

Ġabī	: Ahmak, zekāsı olmayan.
Ġadā'	: Öğle yemeği.
Ġadīr	: Sel ile peydā olan birikinti su, durgun su, küçük ırmak.
Ġafīr	: Örtün, etrafını çeviren, çok fazla.
Ġafīr	: Menāzil-i kamerden üç küçük yıldız; örtmek, setr.
Ġalāt	: Değerinden çok pahalı olan şeyler.
Ġalī]	: Kaba, nezāket dışı, terbiye dışı.
Ġallāt	: Zāhireler, mahsuller, el emekleri.
Ġalle	: Zāhire, mahsul, ekin.
Ġal ān	: Yuvarlanıcı, yuvarlanan, tekerlenen.
Ġamām	: Bulut.
Ġanem	: Koyun.

Ġara {	: Hedef, gāye, meyil, istek.
Ġareng	: Çılgılık.
Ġar" a	: Suya batmış.
Ġars	: Ağaç dikme, dikilme.
Gāv	: Öküz, sığır.
Ġavī	: Yolu şaşırılmış, sapmış.
Ġavr	: Dip, esas, hakikat.
Ġāyet	: Nihāyet, uç, son, çok fazla, son derece.
Ġaym	: Bulut, susama, susuzluk, kin.
Ġazāl	: Ceylan, geyik, maral, āhū, güzel göz.
Gejdüm	: Akreb.
Gendüm	: Buğday.
Gerd	: Toz, toprak.
Gevsāle	: Bir yaşına girmiş dana.
Gezend	: Zarar, ziyan; elem, keder, āfet, musibet.
Gile	: Yanıp yakılma, şikāyet.
Girdār	: Meşguliyet, iş.
Girīz	: Kaçma, firar.
Girūdār	: Cenk, savaş, kavga.
Gīsū-dār	: Kuyruklu yıldız.
Giyāh	: Nebat, bitki, taze ot.
Ġudüvv	: Sabah vakti (bir iş yapma veya yola çıkma).
Ġulām	: Tüyü çıkmamış delikanlı, genç; köle, esir.
Ġurāb	: Karga.
Ġurrān	: Gürleyen, hiddet ve şiddetle bağırın.
Ġurre	: Arabī ayın birinci gecesi ve günü; aklık, parlaklık.
Ġu~~a	: Keder, kaygı, tasa.
Gühen	: Eski, atık, eskimiş.
Gül-hen	: Külhan, hamam ocağı (ateş-hāne).
Güm-nām	: Adı, sanı unutulmuş, yok olmuş.
Güm-rāh	: Yolunu şaşırılmış, doğru yoldan ayrılmış.
Güm-şüde	: Kaybolmuş, telef olmuş.

Gürg : Kurt, canavar.

H

Qacāmet : Hacamat, boynuz veya şişeyle vücudun bir organına kanı topladıktan sonra neşter ve mengene denilen aletlerle kan alma.

Qacer : Taş.

Hādīm : Yıkan, yıkıcı, hādīmü'l-lezzāt: lezzetleri yıkan: Azrāil).

_afī : Gizli, saklı.

_ā'ib : Mahrum, ümitsiz, kederli, ziyana uğramış.

_ākister : Kül, ateş külü.

Qakk : Kazıma, kazınma, bir şeyin üstünü çelik kalemle oyma.

_al | : Karıştırma; fenā, münāsebetsiz söz söyleme; nazlanma.

Qame1 : Semānın Kuzey yarımküresinde Sevr burcu ile Süreyya manzūmesinin yakınlarında bulunan bir burç ki Güneş, buraya Mart'ın 9'unda dāhil olur, kuzu, koç burcu.

Qāmı { : Ekşi ve sirke gibi olan, asit, kekre.

_amsīn : Elli, erbaīn denilen karakıştan sonra gelen elli günlük kış.

_ānegī : Hānede, evde bulunanlardan, evdeki, evcil.

_ān-"āh : Tekke.

_ānmān : Ev, bark, ocak.

_ān-ı Yaǧmā : Tabiatın ibzāl ettiği yemekler; fakirlere, yoksullara dağıtılan yemek

_ā : Hakīr, zelil, itibarsız.

_ārā : Pek katı taş, mermer; üzeri menevişli kumaş.

_argūş : Tavşan.

Qārīdār : Satın alıcı.

_arīf : Sonbahar, güz.

Qarī" : Yangın, ateş.

_ar-mühre : Katır boncuğu.

Qarx : Tarla sürme, kültür.

Qāsir	: Hasret çeken, meramına nâil olamayan, çıplak, silahsız, eliboş.
_a~m	: Düşman, muhalif.
_aş	: Kırıntı, döküntü, süprüntü; şiddet, kızgınlık.
_a ar	: Tehlike.
Hâtif	: Bağırın, seslenen.
Qa ür	: Hatıra (akla) gelme, hilekâr.
Qavāmil	: Gebe kadınlar.
_avāric	: Āsiler, zorbalar.
_avātīn	: Hatunlar, şerefli kadınlar.
_āver	: Şark, doğu yönü.
_ayl	: At, at sürüsü; atlı sürüsü, zümre, gürüh.
Qaylūlet	: Yolu kapama, mānī olma, araya girme.
_ayme	: Çadır.
_awele	: Yüzsüzler, alçaklar, ādiler.
Qa ī]	: En aşağı; dağ eteği.
Hedm	: Yıkma, harab etme.
He" ` a	: Menāzil-i kamerden bir yıldız, atın göğsü üstündeki dāire.
Hem-vār	: Düz yer, uygun yer;(nā-hem-vār: çarpık, eğri; dāima.).
Hemyān	: Heybe, dağarcık, çanta, büyük kese.
Hen ` a	: Menāzil-i kamerden bir menzil; devenin boynu altındaki alāmet.
Herbūz	: Kavun.
Herīse	: Keşkek yemeği.
Herze	: Boş lakırdı, saçma.
Hevl-nāk	: Korkunç, korkulu.
Heyūb	: Heybetli, azametli, gösterişli.
_ın a	: Buğday.
_irāset	: Saklama, bekleme, koruma.
_ired	: Akıl, fikir, zihin.
_ı a	: Memleket, diyar, ülke.
Qikke	: Kaşıntı.

Himmet	: Gayret, emek, çalışma, çabalama.
Qimye	: Perhiz (yeme, içmede)
Qīn	: An, zaman, vakit, sıra.
Hirās	: Korku.
Qirāxet	: Ekincilik, çiftçilik.
_īz	: Coşkunkluk, dalgalanma.
Hizber	: Arslan.
_iwlān	: Yardımcısız, kimsesiz, yalnız başına kalıp sefil, zelil olma.
_ôr	: Güneş, ışık, aydınlık, ehemmiyetsiz, değersiz.
_uceste	: Uğurlu, meymenli, hayırlı, saadetli.
_ūk	: Domuz.
_uld	: Sürüp giden, sonu olmayan varlık, sekiz cennetten biri; huld-ı berīn: kutsal cennet).
Qulviyyāt	: Tatlılar, şekerlemeler, tatlı ile ilgili yiyecekler.
Qummā	: Ateşli hastalık, nöbet, sıtma.
Qumret	: Kızılık.
_unnā"	: Boğmaca, bademcik, boğaz iltihabı.
_ūr	: Güneş, yiyecek.
_urd	: Küçük, ufak, ehemmiyetsiz.
_ürdenī	: Yiyinti, yiyecek şey.
_urrem	: Şen, sevinçli, güleryüzlü, gönül açan.
_usūf	: Ay tutulması.
_ūşe	: Başak.
Qūt	: Büyük balık; balık burcu, Güneş Şubat'ta bu burca girer.
_uyül	: Atlar, atlı alaylar, kötüler kalbalığı.
Hübüb	: Rüzgār esmesi; üfleme, üfürme.
Qümmeyāt	: Sıtmalar, hastalıktan dolayı vücutta hāsıl olan şiddetli ateşler.
Hüşyār	: Akli başında, akıllı, uslu.
Hüzāl	: Zayıflık, arıklık, bitkinlik.

I

- I~ġa** : Kulak verip söz dinleme, söylenen sözü dinleyip kabul etme ve yerine getirme.
- İstma** : Sıtma, hastalık ateşi.
- `İyāl** : Bir kimsenin geçindirmek zorunda olduğu kimseler, kadın, eş.

İ

- İbā'** : Razı olmama, kabul etmeme; iğrenme, tikslenme.
- İctināb** : Sakınma, çekinme, uzaklaşma.
- İfnā** : Yok etme, tüketme, malı yersiz sarfetme.
- İfrār** : Firara mecbur etme, kaçırma, kaçırılma.
- İfrā |** : Aşırı gitme, pek ileri varma.
- İq~ā** : Sayma, sayılma.
- İqtirā"** : Tutuşup yanma; bir gezegenin Güneş'e yaklaşması.
- İqtirāz** : Sakınma, çekinme, korkma.
- İklīl** : Taç, tırnağın kenarını çevreleyen deri; Menāzil-i kamerden birisi.
- İltihāb** : Alevlenme, tutuşma, parlama.
- İmsāk** : Bir şeyden el çekme, perhiz, zamanında oruca başlama, cimrilik.
- İnbisā |** : Yayılma, açılma, genişleme, ferahlık.
- `İneb** : Üzüm.
- İnhizām** : Hezīmete uğrama, yenilme, bozgunluk.
- İn"ılāb** : Değişme, bir halden başka bir hale dönme, devrim, gündönümü.
- İntifā`** : Menfaatlenme, faydalanma.
- İrā" a** : Dökme, akıtma.
- İstī`āb** : İçine alma, içine sığma, tutma, kaplama.
- İstiğrāb** : Garip bulma, şaşırma.

İsti`māl	: Kullanma.
İşkār	: Av, avlanma.
İşrāb	: İçirme, içirilme; bir maksadı kapalı olarak anlatma.
İştādād	: Şiddetlenme, ağırlaşma; büyüme, artma.
İt`āb	: Yorma, yorgunluk verme.
İttibā`	: Uyuma, tâbi olma.
ittifa`ā	: Rastgele, tesādüfle.
İzdiyād	: Çoğalma, artma.
İzīd	: Allah.

J

Jāj-hā	: Saçma sapan, mânāsız söyleyen.
Jeng	: Pas, küf, kir.
Jengār	: Pas, kir, bakır pası.

K

éāb	: Uzaklık, mesāfe.
éābile	: Kadın ebe.
Kāfir-istān	: İslam dininde olmayanların ülkesi, Hindistan'ın kuzeybatısında Kābil civarında bulunan dağlık bir bölge.
éaql	: Kuraklık, kuraklıktan mahsulat yetişmemekle bunun neticesi olan açlık, kıtlık.(kaht u galā: kıtlık ve pahalılık).
éalb	: Menāzil-i kamerden bir yıldız.
éalil	: Az, çok olmayan.
Kānūn	: Ateş ocağı, soba, mangal.
éa`r	: Çukur şeyin dibi, dip, nihayet, derinlik.
Kār u bār	: İş güç, kazanç, meşguliyet, sanat; işleme, tesir, savaş.
Kār-gāh	: İş mahalli, fabrika.
éarq	: Yaralama, yaralanma; vücutta çıkan çıban.
Kārīz	: Keriz, yer altı lağımı.

éar {	: Ödünç verme, ödünç alma, borç.
Kār-zār	: Cenk, kavga, savaş.
Kāse-i ser	: Kafatası.
Kāsid	: Sürümsüz, geçmez, aranmaz.
éasr	: Zorla iş gördürme, zoraki işletme.
éavs	: Yay, keman; yay burcu.
éavs-i éuzaq	: Ebem kuşağı, gökkuşağı.
éay`	: Kusmak.
éayd	: Ayağa vurulan zincir, pranga.
Kebg	: Keklik.
Kebūd	: Gök rengi, mavi.
Keftār	: Sırtlan.
Keql	: Göze sürme çekme.
Kelān	: İri, büyük, heybetli, cüsseli.
Kemīn	: Pusuya gizlenmiş adam.
Kenīz	: Cāriye, halayık; evlenmemiş kız, bākire.
Kenīzek	: Küçük cāriye veya acındırma mânāsıyla cariyeniz.
Ker	: Sağır, kuvvet, kudret, meram, maksat.
Kerefs	: Kereviz.
Kesel	: Tenbellik, rehāvet.
Kesī	: Bir kimse, insanlık, mertlik.
Kevkebe	: Gösteriş, tantana; gökteki yıldız; süvārī alayı.
éılāde	: Gerdanlık; akarsu.
éillet	: Azlık, az miktarda bulunma.
éirān	: Yakınlık, iki şeyin birleşmesi, gezegenlerden ikisinin bir burçta birleşmesi.
Kibār	: Büyükler.
Kih-ter	: Çok küçük (yaşça).
Kīne-cū	: Öç almaya çalışan.
Kirm	: Kurt, ayaksız ve sürünerek yürüyen küçük hayvan.
Kişt	: Ekin, tarla.
Koz	: Ceviz.

Köhne-sāl	: İhtiyār, yaşlı.
éubq	: Çirkinlik.
éumāme	: Kudüs'te Hristiyanlarca Hz. İsa'nın mezarı bulunan mābed.
éurā	: Köyler, kasabalar.
éur~	: Yuvarlak ve yassı nesne, teker, dāire ve her türlü dāire şeklindeki nesne; bir yıldızın görünen yüzü.(kurs-ı kamer: ay'ın uzaktan düz görülen yüzü).
éu ā`	: Katlediciler, yol kesenler.
Küdūret	: Bulanıklık, gam, tasa, kaygı.
Künām	: İnsanın dinleneceği yer; kuş yuvası; vahşi hayvan ini.
Kūsūf	: Güneş'in tutulması.
L	
Lājverd	: Lācivert.
La"ve	: Ağız çarpılması.
Lāne	: Yuva.
Lāş	: Yağma, çapul; alçak, aşağılık, itibarsız (kimse)
Lāşe	: Leş, zayıf, arık hayvan.
Lā-büdd	: Lāzım, gerekli, gerek.(ayrılık yok)
Lā-yu`add	: Sayılmaz, sayılamaz, pek çok.
Lā-yuq~ā	: Sayılmaz, hesaba gelmez.
Leben	: Süt.
Leb-rīz	: Taşıcı, ağızına kadar dolmuş.
Lecc	: Dar şey; inat etme, ayak direme.
Leīm	: Alçak, aşağılık, cimri (kimse)
Lenger	: Gemiyi yerinde mıhlamak için denize atılan zincir ve bu zincirin ucundaki çapa.
Leyyin	: Yumuşak.
Livā	: Bayrak.
Lūbyā	: (lūbye) Börülce, bir nevi küçük fasülye.
Lu`bet	: Hayal ve kukla oyunu.

Lu`bet-bāz : Oyuncu, hokkabaz, hayalci, kuklacı.

M

Mā-fāt : Fevt olan, kaybolan, elden çıkan şey.

Mağbūn : Alışverişte aldanmış olan şaşkın, şaşırılmış.

Māhī : Balık.

Ma*lū | : Karışık.

Maç{ : Su katılmamış, halis süt, katıksız, sāde, tam.

Ma`in : Saf, akar su.

Ma"arr : Karar edilen yer, toplanılan yer, karargāh.

Ma"üle : Takım, çeşit, soy.

Ma`"üle : Akıllıca, akla uygun.

Man~übe : Satranç oyununda “nerd”in ayırdığı oyunların yedincisi, tedbir, oyun, açmaz.

Man]ür : Bakılan, gözde olan.

Ma~āff : Harb, savaş.

Māst : Yoğurt.

Ma | ar : Yağmur.

Meb | ün : Tutulana hükmen şehit sayılan salgın dizanteriye tutulmuş kimse.

Mecmer : Tütsü yakılan kap, buhurdanlık.

Medīd : Çekilmiş, uzatılmış, uzun; çok uzun süren.

mef"ūd : Kayıp, yok, olmayan, bilinmeyen.

Mehd : Beşik.

Mehl : Vāde, vakit verme.

Mehlike : Helāk olacak yer, tehlikeli yer, iş.

Mekx : Durma, bekleme, bir yerde kalma, eğlenme.

Mela* : Çekirge.

Me'men : Emin, güvenilir, sağlam yer, sığınılacak yer.

Memerr : Geçilecek yer, yol, geçit, cadde, sokak.

Menāzil-i Kamer : Ay'ın üzerinde hareket ettiği farz olunan mahrek üstünde

	varsayılan noktalardan her biri.
Menqūs	: Uğursuz.
Menn	: Kudret helvası, ihsan etme, iyilik, bağışlama.
Merbū 	: Bağlı.
Merg	: Ölüm.
Merqale	: Menzil, konak, iki konak arası, bir günlük yol.
Mer`ī	: Saygı gösterilen, hatırlı, itibarlı.
Merta`	: Mera, otlak, çayır.
Merzbūm	: Hududu belli memleket, ülke.
Me~ā'ib	: Felaketler, uğursuzlar.
Mesī*	: Mesh olunmuş, başka bir şekle, hayvan kılığına girmiş olan (insan), acıbe, garıbe.
Mes'ūl	: Suāl olunmuş, kendisinden sorulmuş, sorumlu.
Meşāmm	: Burun, koku alacak yer.
Meşşā a	: Gelini süsleyen, gelin tuvaleti yapan kadın.
Metbū`	: Kendisine tâbi olunan, uyulan.
Me'vā	: Yurt, mesken, yer, makam, sığınacak yer.
Mevādd	: Fezāda, boşlukta yer dolduran varlıklar, cisimler; işler.
Mevīz	: Kuru üzüm.
Mevsūm	: Vesimlenmiş, nişanlanmış, damgalanmış, isimlendirilmiş.
Mev { ı `	: Yer, mekan, mahall, bir şey konulacak yer.
Mevzūn	: Vezinli söz, tartılı, ölçülü.
Meyyit	: Ölmüş insan.
Mewemmet	: Kınama, yerme, kınanacak iş.
Mezra` a	: Zıraat olunacak yer.
Miqen	: Eziyetler, sıkıntılar.
Milq	: Tuz, nemek.
Miş	: Koyun.
Miyāh	: Sular.
Mizān	: Terāzi, terazi burcu, semānın Kuzey yarım küresinde görülebilen ve Sünbüle burcunun yanında bulunan bir yıldız kümesi olup belli başlı dört yıldızdan müteşekkil küçük bir burç.

Mu'a**ar	: Tehir edilmiş, sonraya geriye bırakılmış, sonraki.
Mu`a al	: Tatil edilmiş, bırakılmış, kullanılmaz; boş, işsiz.
Muqri"	: Yakan, yakıcı.
Muqtekir	: Yolsuz kazanç elde eden, vurguncu.
Mūlī	: Īlā eden zevc.
Murabbā	: Kaynayıp kıvama geldikten sonra dondurulmuş meyva suyu tatlısı, terbiye edilmiş.
Murtā{	: Alıştırılmış, t̄alimli (hayvan)
Mur{i`a	: Çocuğa s̄üt veren, emziren, s̄üt nine, bebeğe s̄üt vermek üzere para ile tutulmuş kadın.
Mu`tell	: İlet sahibi, illetli.
Muvāneset	: Birbirine alışıp beraber yaşama; insandan kaçmayı, insana alışm
Mu{ arr	: Çaresiz kalmış, zorlanmış.
Mübāşir	: Bir işe başlayan.
Mücāma`at	: Cinsī münāsebette bulunma, cimā etme.
Mücerribān	: Tecrübe edenler, deneyenler, sınananlar.
Mücmel	: İcmāl olunmuş, kısa ve az sözle anlatılmış.
Müdārā	: Yüze gülme, dost gibi görünme.
Müdāvā	: Devā arama, hastaya bakıp ilaç verme.
Müdda*ar	: Biriktirilmiş, toplanıp, saklanmış.
Müfācāt	: Oluverme, ansızın erişme.
Müfri 	: İfrāt eden, sınırı geçen, ileri vardiyan, aşırı.
Mülq̄id	: Dinsiz, imansız, münkir.
Mülhime	: İlham eden, birinin içine doğuran.
Mün`adim	: Yok olan(adem).
Müncemid	: Donmuş, donuk, buz halinde olan.
Mündefi`	: Geçmiş, atlatılmış.
Münfekk	: Ayrılmış, çıkmış, sökülmüş, kopmuş.
Mün*asif	: Sönükleşen, sönük, ışıksız kalan.
Münhedim	: Yıkılmış, harāb olmuş.
Mün"ād	: Boyun eğen.

Münsedd	: Kapalı, kapanan, tıkanan.
Mürādif	: Aynı manada olan kelime, eş anlam; arkadaş.
Mürde-gān	: Ölüler, ölmüşler.
Mürde-şū	: Ölü yıkayıcı.
Mürġ-āb	: Su kuşu, ördek, kurbaġa.(murġ-ı ābī)
Mürtefi`	: Yükselmiş, yüce.
Müseyyeb	: Tenbel, üşengen, ihmalci.
Müxmir	: Yemiş veren, meyve-dār.
Müstaqsen	: Herkesin güzel bulup beġendiġi, makbul.
Müwāb	: İzāle edilmiş, eritilmiş.(la`l-i müzāb: şarap)
Müzd	: Ücret, karşılık, kira, mükāfat.
Müwnib	: Günah, suç işleyen, suçlu.

N

Nā*	: Göbek.
Naqs	: Uğursuzluk.
Na*s	: Zayıflama.
Nāqūn	: Tırnak.
Nāmiye	: Olma, yerden bitme.
Nārdenk	: Nar, erik, kızcılık, elma gibi meyvalardan çıkarılan ekşimsi pekmez.
Nar*	: Çarşıda, pazarda satılan şeyler için resmī makamlarca gösterilen fiyat.
Nā-şinīde	: İşitilmemiş, duyulmamış.
Nā-şitā	: Sabahtan beri bir şey yememiş olma.
Na `	: Sofra bezi, meşinden yapılan döşek
Na `-ı zemīn	: Yeryüzü.
Nāvek	: Ok.
Nā-yāb	: Bulunmaz.
Ne`ā'im	: Menāzil-i kamerden dört nurlu yıldızın adı.
Nebīw	: Hurma veya arpadan yapılan bir çeşit içki.

Nedem	: Pişman olma, pişmanlık.
Nefq-i rûq	: Cebrâil(a.s)'ın Hz. Meryem'i nefesiyle üfleyip hâmile bırakması
Nefy	: Sürme, sürgün etme.
Nehb	: Yağma, çapul, gâret.
Nejend	: Elemlî, kederli, alçak, öfkeli, pejmürde.
Nekbet	: Talihsizlik, bahtsızlık; düşkünlük; felâket, musibet.
Nexre	: Menâzil-i kamerden iki yıldız ki ehl-i nücüm "enfülesed" der.
Nevâqî	: Yanlar, taraflar, nâhiyeler, bucaklar.
Nevâ'ib	: Musibetler, belâlar, kazalar.
Ni"rîs	: Ayak parmaklarında, topuklarda ve mafsallarda meydana gelen ağrılı hastalık.
Nîl	: Mısır'dan geçen, Akdeniz'e dökülen meşhur nehir.
Nîlgün	: Lâcivert.
Nimr	: Kaplan.
Nixâr	: Saçma, serpme.
Nisvân	: Kadınlar.
Ni â"	: Kuşak, kemer.
Niyâm	: Kın, kılıç kını, kılıf.
Nizâr	: Zayıf, arık, lagar.
Nu"re	: Külçe halinde gümüş.
Nüre	: Taharet podrası, hamam otu.
Nüfûr	: Ürküp kaçma, dağılma.
Nüfûs	: Ruhlar, canlar.
Nühüfte	: Gizli, saklı.
Nükte-senc	: Nükteyi yerinde kullanan, nükteden anlayan.

Ö

Öyken : (Öygen) Akciğer.

P

Pāde	: Hergele, eşek ve sığır sürüsü, yayla, çoban sopası.
Pāymāl	: Ayak altında kalmış, çiğnenmiş.
Pehnā	: Geniş, enli, yaygın.
Pejm	: Dağ.
Peleng	: Panter.
Penāh	: Sığınma, sığınacak yer.
Penbe	: Pamuk.
Perdā*t	: Cila, parlaklık, parlama.
Perkār	: Pergel.
Pertāb	: Atılma, sıçrama, geriden koşarak hızlı olarak atılma, uzağa düşen şey.
Perverde	: Beslenmiş, terbiye edilip yetiştirilmiş.
Perverde-gār	: Besleyici, terbiye edici, Allah.
Pervīz	: Üstün, elek, süzgeç, balık, güzellik, İran hükümdarı Hüsrev'in lākābı, cilve.
Peşt	: Alçak, aşağı, hafif sesle söyleyen.
Peygār	: Savaş kavga.
Peykān	: Okun ucundaki sivri demir.
Peyker	: Yüz, surat.
Peyveste	: Bitişik.
Püser	: Oğul, erkek çocuk.
Püsīde	: Çürümüş, çürük.
Püstīn	: Kürk.
Püşīde	: Örtülmüş, örtü.
Püşt	: Arka, sırt
Püşte	: Yığın, tepe.
R	
Ra`d	: Gök gürlemesi.
Rāg	: Dağ erteği, çayırılık, çimenlik, bağlık, bahçelik (bāg u rāg: güzel

	bahçe, çimenlik.)
Raġif	: Yufka, pide.
Ra*ī~	: Ehven, ucuz, yumuşak elbise, ansızın ölüm.
Ra*ş	: Gösterişli, güzel (at)
Ra*t	: At takımı, yel levāzımı, döşeme ve ev takımı, kapı ve pencerelerin menteşe takımı.
Ra`iyyet	: Sürü, bir hükümdar idaresi altında bulunan ve vergi veren halk.
Rakik	: Gevşek, zayıf, lisanında rekâketi olan (sözün kusurlu, bağlantısız olması.)
Ra b	: Taze, yeşil, yaş.
Rāyāt	: Sancaklar, bayraklar.
Rāygān	: Bedava, parasız, pek çok, pek bol, değersiz.
Rāzdān	: Sırrı bilen (dost).
Recfe	: Deprem.
Reg	: Damar.
Reh-zen	: Yol kesen.
Remed	: Gāz ağrısı.
Re mīde	: Ürkmüş, korkmuş.
Renc	: Ağrı, sızı, zahmet, eziyet.
Rencūr	: Hasta, mariz.
Re`s	: Baş, kafa.
Revāq	: Güneş battıktan geceye kadar geçen zaman.
Revā"	: Üstü örtülü, önü açık yer; kemer altı, saçak altı, çardak.
Revġan	: Yağ.
Re'y	: Görme, görüş.
Rezm-gāh	: Savaş meydanı.
Ribāq	: Kārlar, kazançlar.
Rīq	: Rüzgār, yel.
Riş	: Yara, yaralı.
Rişā	: Menāzil-i kamerden "Balık karnı" dedikleri menzilin adı; kuyudan su çektikleri urgan.
Riyāq	: Rüzgārılar.

Riyā { et	: Nefsi kırma, dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınma.
Rīzān	: Dökülen, akan.
Ru`b	: Korku.
Rūbāh	: (Rūbeh) Tilki.
Rū-gerdān	: Yüz çeviren, yüz döndüren.
Rūzī	: Gündüzle ilgili; rızık, azık, nasip, kısmet.
Rūz-nāme	: Yevmiye defteri, takvim, günlük hādiselelerin yazıldığı kağıt.
Rūmq	: Mızrak, kargı.
Rūmmān	: Nar.
Rüstāyī	: Köy ile ilgili, köylü.
Rüstā*ız	: Kıyamet, mahşer.

S

\a`b	: Güç, zor, çetin.
\abbāg	: Boyayan, boyacı, deri altındaki boyalı madde.
Sāde-rū	: Yüzü tüysüz, genç delikanlı.
\afqa	: Bir şeyin düz yüzü, bir cismin görünen tarafları.
\āfināt	: Cins, soy atlar.
\āfir	: Islık, ince, güzel ses.
Sa*a'	: Cömertlik, el açıklığı.
Sa*t	: Katı, sert, çetin, pek kuvvetli; güçlü, sağlam, güç, zor.
Sa`ir	: Ateş, alevli ateş, cehennem.
Sa"ar	: Cehennem, tamu.
Sa"ḫ	: Tavan, çatı, dam.
Sālār	: Baş, kumandan, başbuğ, en büyük āmir.
Sāl-*ūrde	: Pek ihtiyar, çok yaşlı.
\alīb	: Haç.
Sāmān	: Servet, rahat, āsāyiş.
\ar`	: Bayıltıcı, ağız köpürtücü ve çırpındırıcı bir sinir hastalığı.
\arfe	: Menāzil-i kamerden biri; boncuk.

Sārī	: Sürücü, süren.
Sāri"	: Çalan, hırsızlık eden, hırsız.
\ar~ar	: Şiddetli, gürültülü rüzgār.
\avā`i"	: Yıldırımlar.
Sāye-bān	: Sayvan, gölgelik, büyük çadır, koruyan.
\ay"a1	: Cilācı, parlak, cilālī.
\ayyāġ	: Kuyumcu.
Sebā	: Hz.Süleyman'ın zevcesi Belkıs'ın Yemen'de hükmü altında bulundurduğu māmur olan şehri.
Sebt	: Cumartesi.
xebt	: Yazma, kaydetme, deftere geçirme.
Sefk	: Dökme, akıtma.
Sefk-i dimā'	: Kan dökücülük.
Se"ām	: Maraz, hastalık, illet.
Se"āmet	: Bozukluk, noksanlık, sakatlık, yanlışlık.
Sell	: Yavaşça çekmek, sıyırmak.
Sel*	: Her Arabī ayının son günü; yüzme, soyma.
Selvā	: Bal; İsrailoğullarının Tih sahrasında bulunduğu müddetçe "menn" ile Allah'ın ihsanı olan bir kuş.
xemār	: Meyva.
Semek	: Balık.
Semender	: Ateşte yaşar bir masal hayvanı.
Semīn	: Semiz, yağlı, şişman.
Semt	: Taraf, cihet, yön, (astroloji: açıklık)
Semūm	: Sam yeli, sıcak rüzgār; zehirli şey.
Sere ān	: Yengeç; Güneş'in 22 Haziran'da girdiği Yengeç burcu ki Cevzā burcu ile Esed burcu arasındadır.
Sergīn	: Gübre.
Serīr	: Taht, yatacak yer.
Sermā	: Kış, soğuk.
Ser-nigūn	: Baş aşağı olmuş, ters dönmüş, talihsiz, bahtsız.
Sersām	: Sersem, insana sersemlik veren bir hastalık.

Ser-sebz	: Taze, yeni yetişmiş, yemyeşil; şanslı, talihli.
Xevb	: Bez, elbise.
Sevdā-ger	: Sevdālî, aşık; tüccar.
Xevr	: Öküz, boğa; Boğa burcu, semânın kuzey yarım küresinde bulunan bir burç.
Seyr	: Yürüme, yürüyüş, gitme, hareket.
\ıbyān	: Çocuklar.
Sı" 	: Düşük, ölü düşen çocuk.
Sıb	: Elma.
Sibā`	: Yırtıcı hayvanlar, canavarlar.
Sibāçat	: Suda yüzme.
Si"ā'	: Kırba, sakaların içine su koydukları köseleden yapılmış bir kap.
Simāk	: Kevākibten iki nurlu yıldız ki birisi menāzil-i kamerden olup "simāk-ul āzel" derler, birisine de "simāk-ur rāmih" derler, mutlak nurlu yıldız.
Simāt	: Nişan, alâmet, damga, iz.
Simsim	: Susam.
Sinnevr	: Kedi.
Sır	: Tok, doymuş.
Sır ü piyāz	: Sarmısak ve soğan.
\ıt	: Ün, iyi şöhret.
Sitāre	: Yıldız, tālîh; örtülecek, perdelenecek şey.
Sitem	: Zulüm, haksızlık, cevr ü cefā.
Su`āl	: Öksürük.
Sūd	: Fayda, kār, kazanç; sevdalar.
Sūgvār	: Acılı, kederli.
Sū"	: Çarşı, Pazar, alım-satım yeri.
Su"ū 	: Düşme, aşağı inme, sarkma; büyük bir vazifeden ayrılma.
Sūr	: Düğün, cemiyyet, nikāh, ziyafet.
Sūrā*	: Delik, gedik.
\u`ūbet	: Güçlük, zorluk.

Su`ūd	: Mübârek sayılan yıldızlar.
\u`ūd	: Yukarı çıkma, yükselme.
\uver	: Sûretler.
Sühā	: Büyük ayı yıldız kümesinden en küçük yıldız.(Eskiden gözlerin görüş derecesi bu yıldızla tecrübe olunmuş.
Sü*an-perdāz	: Güzel söz söyleyen.
Xülāxā	: Salı.
Sünbüle	: Başak, başak burcu, semānın Kuzey yarım küresinde bulunan yedi parlak yıldızdan müteşekkil bir dörtgen ve iki kuyruklu bir burç.
Süreyyā	: Ülker yıldızı, semānın Kuzey yarım küresinde Sevr burcunun en parlak yıldızı olan Eddeberān'ın ilerisinde ve Feres-i A'zam istikāmetinde görünen güzel bir yıldız kümesi, Pervīn.
Sür*ī	: Kırmızılık, kızılık.
Süst	: Gevşek, sölpük, tenbel; manasız, değersiz kelime.
Süst-endām	: Vücutça zayıf kimse.
Sütür	: Binek ve yük hayvanı.
Sütürg	: Büyük, iri, kuvvetli, güçlü, öfkeli, kızgın, kavgacı.
Ş	
Şa`b	: Cemaat, tâife, kabîle; Kızıldeniz'den çıkarılan dallı budaklı taşlar; bölünmüş, parçalanmış şey.
Şa`ır	: Arpa.
Şar eyn	: Hamel (koç) burcundaki iki yıldızın adı.
Şāt	: Koyun.
Şebī*ün	: Gece baskını.
Şeb-tāb	: Ateş böceği.
Şegab	: Fitne uyandıran.
Şegāl	: Çakal.
Şe"ā	: Bedbahtlık, kutsuzluk; rezillik, alçaklık.
Şems	: Güneş.

Şe āret	: Neşe, şenlik, sevinç; Arap ve Çerkez kadınlarına verilen ad.
Şett	: Ayrı, dağınık olma.
Şevher	: Koca.
Şevle	: Ayın menzillerinden biri; yıldız akması; çöplük, gübrelik; bir elbiselik parça.
Şeyn	: Leke, ayıp, kusur.
Şıqne	: İnzibat memuru.
Şihāb	: Şu'le, ateş parçası, akan yıldız, süratle akarak giden şu'le ki, avām tarafından yıldız zannolunur.
Şi`rā'	: İki yıldızın adı.
Şitāb	: Acele, sürat, çabukluk.
Şiven	: Matem, yas, inleme, sızlanma.
Şiyār	: Sürülmüş, nadas olmuş yer; tohum saçmak için yeri kazımak.
Şübān	: Çoban.
Şūr	: Şamata, gürültü.
Şüre	: Verimsiz toprak.
Şümār	: Hesap, sayı.
Şümū`	: Mumlar.

T

Ta`ab	: Yorgunluk, zahmet, eziyet, meşakkat.
@a`am	: Yemek, aş.
Tābistān	: Yaz.
@abl	: Davul, kulak zarı.
Tāgī	: Azgın, isyan eden.
Taqvīl	: Değiştirme, değiştirilme, çevirme, döndürme.
Tā'ib	: Tövbe eden.
Tāk	: Aasma, üzüm kütüğü.
Tāli`	: Nişangāhın arkasına düşen, ok; tulū eden, doğan, talih, kısmet.
@a`m	: Yeme, tat, lezzet, zevk.
@arfe	: Menāzil-i kamerden bir yıldız; bir sebeple göz içinde hāsıl olan

	kızıl nokta.
@arī	: Taze, taravetli.
@ā`ūn	: Vebā, yumurcak denilen hastalık.
@ayy	: Sarma, bükme; atlama, üzerinden geçme.
@ayyibe	: İyi, güzel, hoş; Hz. Muhammed'in annesi Āmine'ye verdiği ad.
Ta`wīb	: Eziyet verme, boşuna yorma.
Tāziyāne	: Kırbaç, kamçı.
Te`addī	: Öteye geçme, tecāvüz, zulm.
Teb	: Harāret, sıtma, humma.
Tebāh	: Bozuk, çürük, berbat, harap, yıkılmış, yıkıntı, tükenme.
Tebāhī	: Övünme.
Teba`iyyet	: Tābi olma, uyma.
Teber	: Balta, dervişlerin taşıdıkları uzun saplı ve yarım ay şeklindeki balta, meşin bıçağı.
Tecemmül	: Süs, zīnet.
Tef	: Sıcaklık.
Tegerg	: Dolu.
Te*allūf	: Uygunsuzluk.
Tek	: Koşma, seğirtme.
Tek ü tāz	: Öteye beriye koşuşmalar.
Tel*-gam	: Damağı acı, herşeyi kendisine acı gelen.
Tencīm	: Yıldız ilmiyle uğraşma.
Ten-dürüst	: Sağlam vücutlu, kuvvetli.
Tenef	: Çadır ipi.
Ten"ıye	: Ayıklayıp temizleme, kalın bağırsağa su verme ve bu iş için kullanılan ālet.
Tennūr	: Fırın, tandır.
Ter	: Yaş, ıslak, rutubetli.
Teraq	: Gam, tasa, acı, keder.
Ter*ün	: Mürekkebe fasīlesinden ekşi usāreli bir nebāt.
Tes*ir	: Zapt ve istīlā etme, ele geçirme, elde etme.
Teslī	: (taslīt) Musallat etme, sataştırma.

Tesmiye	: Ad koyma, adlandırma, isim verme; besmele çekme.
Te āvül	: Uzanma, uzama, uzun olma.
Tevābi`	: Bir kimsenin hizmetinde bulunanlar, uşaklar; bir merkeze bağlı olan yerler, peykler, uydular.
Tezvīr	: Yalan, dolan. (ehl-i tezvīr: yalan söyleyip ara bozanlar.
@ıqāl	: Dalak.
@ılā	: Sürülecek şey, madeni parlatacak sıvı yaldız; altın yaldız.
Tīregī	: Bulanıklık, karalık.
@uğyān	: Taşma, taşkınlık, azgınlık, coşkunculuk.
Turāc	: Turaç denilen güzel kuş ki çelim ve cüssede keklığe yakın ve eti nāziktir.
@urfe	: Görülmemiş, yeni; tuhaf, şaşılacak şey, Yahudilerce yenmesi haram olan şey.
Tütīyā	: Çinko, kadınların gözlerine çektikleri sürme.
@uyūr	: Kuşlar.
Tünd	: Sert, şiddetli, haşın.
Tünd-bād	: Kasırğa, sert rüzgār.
Türāb	: Toprak.
Türşī	: Ekşilik, turşu.
U	
`Ubūr	: Bir suyun öte yakasına geçme, bir başka tarafa geçme, geçilme, atlama; “Si’rā-yı yemānī” denilen çok parlak bir yıldız.
`Ūd	: Öd ağacı, Hint’ten gelip yakıldığında hoş bir koku verir.
`Ufūnet	: Pis koku, iltihap.
Uğrı	: Hırsız.
`U"deteyn	: Bir gezegenin zodyak üstündeki yörüngesinin iki ucu.
`U"āb	: Karakuş, kartal, tavşancıl kuşu; Nesir burcu, Kartal takım yıldızı
`U"r	: Kısırlık.
`Ummāl	: İdāre memurları, vāliler, mutasarrıflar.

ʿUnf	: Şiddet, sertlik, kabalık.
ʿUrū"	: Damar; nesil, sülâle.
ʿU~fūr	: Serçe kuşu.
ʿUsr	: Güçlük, müşkilât, zor iş.

Ü

Üştür	: Deve.
-------	---------

V

Vārid	: Gelen, vāsıl olan, erişen.
Vāye	: Nasip, kısmet.
Vec`	: Ağrı, sızı, acı.
Vech-i ma`îşet	: Geçim vasıtası.
Vedād	: Sevgi, dostluk.
Vef"	: Uyuma, uygun gelme, uygunluk; tılsımlı dua, muska.
Vefret	: Çokluk, bolluk.
Verā'	: Arka, geri, zuhur.
Vesvās	: Şeytan.
Vezān	: Esici, esen.
Vezeğ	: Kurbağa.

Y

Yābis	: Kuru.
Ya*	: Buz, dolu.
Ya*-çe	: Donmuş yağmur, yağın dolu.
Yaçtemil	: İhtimal, olabilir.
Yāve	: Saçma, manasız, saçma sapan söz; sahipsiz hayvan.
Yāve-tırāz	: Yalanla süsleyen.

Yāy	: Yaz mevsimi.
Yek-bār	: Bir kere, bir defa, bir defada.
Yek-ser	: Yalnız başına, bir baştan bir başa, ansızın.
Yere"ān	: Sarılık hastalığı, ekinlere vuran sam hastalığı.
Yemm	: Deniz.
Yūnus	: Uzun müddet bir balığın (Hūt'un) karnında kaldığı rivāyet edilen peygamber; semānın Kuzey yarım küresinde "Feres-i ekber" ve Kartal burçları arasında bulunan küçük bir burç.
Yūz	: Kaplana benzeyen bir cins küçük hayvan, pars.

Z

wābiq	: Kesen, boğazlayan.(eti yenilen hayvanlar.)
Zād	: Azık, yiyinti; çoğalsın, artsın.
Za`ferān	: safran.
wāhib	: Gidici, giden, bir fikir ya da zanna uyan
Zaqr	: İç ağrısı, bāsur ve mesāne iltihabında olan ağırlı ıkıntı.
wa*ire	: Gerektiği zaman harcanmak üzere anbarda saklanan hubūbāt.
}aleme	: Zalimler, zulm edenler, haksızlık yapanlar.
}almā	: Karanlık.
Žav'	: Aydınlık, ışık.
Zebīb	: Kuru üzüm, kuru incir; yılan, akrep gibi hayvanların zehiri.
Zehzād	: (zehuzād) Çoluk çocuk, döl dös.
Zemzeme	: Nağme.
Zencebīl	: Zencefil,şarab.
Zer-beft	: Sırmalı kumaş.
Zer-ger	: Kuyumcu.
Zeyn	: Süs.
Zeyt	: Zeytin yağı.
wi'b	: Kurt, canavar.
Žī"	: Nefes darlığı, darlık, sıkıntı.
Zībā	: Süslü, yakışıklı, güzel.

Zih	: Yay kirişi; şerit.
Wimmī	: İslam devletinde bulunan ve haraç veren gayr-ı müslim; rütbe.
Zirā`at	: Ekincilik, çiftçilik, tarım.
Zu`m	: Haksız yere zan, bātil zan.
Zūr	: Kuvvet, güç.
wū-wüābe	: Kuyruklu yıldız.
wübāb	: Sinek.
Zübre	: Menāzil-i kamerden nurlu iki yıldız.
Zücāc	: Cam şişe.
Zükām	: Nezle.

KAYNAKLAR

KİTAPLAR

AYAN, Hüseyin; Cevrī: Hayatı, Edebī Kişiliği, Eserleri ve Dīvānının Tenkitli Metni,
Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Erzurum, 1981

CEVRİ, İbrahim Çelebi; Melhame-i Cevrī, 178 s., Tabhāne-i Āmire, İstanbul, 1856

CEVRĪ, İbrahim Dede El-Mevlevī; Mülheme-i Cevrī Efendi, 1065H., 95 vr.,
Yazma,

İzmir Milli Kütüphane (1357 numaralı kitap)

CEVRĪ; Melhame, 96 vr., Yazma, Talik, 1045H., Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı
Mahmud Efendi Bölümü (4283 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 97 vr., Yazma, Talik, 1086H., Süleymaniye Kütüphanesi, Çelebi
Abdullah Efendi Bölümü (234 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 95 vr., Yazma, Nesih, Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü ,
(3428/2 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 24-83 vr., Yazma, Süleymaniye Kütüphanesi, Esat Efendi
Bölümü

(3459/2 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 122 vr., Yazma, 1148H., Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih
Bölümü

(3429 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 99 vr., Yazma, 1150H., Süleymaniye Kütüphanesi, Reisülküttâb
Bölümü (1137 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 117 vr., Yazma, 1063H., Süleymaniye Kütüphanesi, Lâleli
Bölümü

(2143 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 94 vr., Süleymaniye Kütüphanesi, Lâleli Bölümü (2764 numaralı
kitap)

CEVRĪ, Melhame, 76 vr., Yazma, 1150H., Süleymaniye Kütüphanesi, Nafiz Paşa Bölümü (1282 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 88 vr., Yazma, 1065H., Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyāl Bölümü (765 numaralı kitap)

CEVRĪ, Melhame, 104 vr., Yazma, Talik, Mehmet Emin Ertan Özel Kitaplığı

CEVRĪ, Melhame, 178 s., 1272H., Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Reşid Bey Bölümü
(71 numaralı kitap), Tabhāne-i Āmire, İstanbul

CEVRĪ, Melhame, 178 s., 1304H., Süleymaniye Kütüphanesi, İzmirli İsmail Hakkı (2065 numaralı kitap), Mehmed Rıza Efendi Matbaası, İstanbul

CEVRĪ, Melhame, 178 s., 1294H., Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmud Efendi Bölümü (4294 numaralı kitap), İstanbul

GİBB, E.J.Wilkinson; Osmanlı Şiir Tarihi, Tercüme: Ali Çavuşoğlu, 2-3.Cilt, Akçağ Yayınları, Ankara, 1999

MENGİ, Mine; Eski Türk Edebiyatı Tarihi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1994

MÜLHEME, 1028H., Müstensih: Eyüb Bin Musa, Manisa İl Halk Kütüphanesi

YAZICI, Selahaddin; Şemsiyye, Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü (550/6 numaralı kitap)

ANSİKLOPEDİLER

İslam Ansiklopedisi, Türkiye Diyānet Vakfı Yayınları, 7.ve 8. Cilt, İstanbul,

İslam Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, 3.Cilt, İstanbul, 1988

Şamil İslam Ansiklopedisi, Şamil Yayınevi, 4.Cilt, İstanbul, 1991

SÖZLÜKLER

AHTERİ Mustafa Bin Şemsüddin Karahisârî; Ahterî Kebîr, Arapça-Türkçe Büyük

Lûgat, Osmanlı Yayınevi, İstanbul, 1978.

DEVELLİOĞLU, Ferit; Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lugat, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 1993

DİLÇİN, Cem; Yeni Tarama Sözlüğü, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1983.

SÂMÎ, Şemseddin; Kâmûs-ı Türkî, Enderun Kitabevi, İstanbul, 1989

ŞÜKÜN, Ziya; Farsça-Türkçe Lugat, Gencinei Güftâr Ferhengi Ziya, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, 3 Cilt, İstanbul, 1996

ÖZGEÇMİŞ

Yasemin Akkuş, 1975 yılında İstanbul'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Kocaeli'ye bağlı İzmit ilçesinde tamamladı. 1994 yılında Muğla Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü kazandı. 1998'de bu üniversiteden dereceyle mezun oldu.

Aynı sene Sakarya Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nün Eski Türk Edebiyatı dalında Yüksek Lisans yapmaya başladı. 1999 yılında Milli Eğitim'e başvurdu ve Türkçe öğretmeni olarak göreve başladı. Halen tez aşamasında olan Yüksek Lisans öğrenimini ve Türkçe öğretmenliğini sürdürmektedir.